

הישיבה השמונים-ותשע של הכנסת השתיים-עשרה

יום רביעי, ט"ז בתמוז התשמ"ט (19 ביולי 1989)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:00

א. שאלות בעל-פה

האם אינך חושב, אדוני, שבצעם אסירי המחתרת היו הראשונים שנתנו את האות לכך שבמדינת ישראל אפשר לקחת את החוק לידיים? לאחר שבית-המשפט מצא לנכון לנסות ולבלום את התופעה ולמצות את הדין בגזר-דין משמעותי מאוד וחמור מאוד, נכון שיש רצף של החלטות חוקיות להקל בעונשם. אבל המשטרה עצמה היתה צריכה לחשוב, שהיא הגוף שצריך, בסופו של דבר, להתמודד מול התופעות ומול ההשלכות, ולאור מידת ההקלה שיש בריצוי העונש, הרי אנחנו, במידה מסוימת, מנכים הרבה מאוד מעונשם של גורמים, שיש להם מחשבות על ביצוע מעשים מעין אלה.

נוסף על כך, הייתי רוצה לדעת, האם יש תקדים שאסירי עולם — אף שיש תהליך של הפחתת העונש — סיימו את מאסרם במסגרת שיקומית כזאת?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם פורז, ואחריו — לחבר הכנסת שבח וייס.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
אדוני השר, זה עתה אני חוזר מדיון בוועדת הפנים על כתבת הטלוויזיה בנושא כלא-שכם, כתבה שעוררה תרעומת גדולה מאוד, כפי שאתה יודע. שאלתי היא: כימים האחרונים ובתקופה האחרונה היו מקרים מספר, שבהם אנשים פרעו את החוק; אתה אפילו הגדרת חלק מהם כפרימיטיבים. האם אינך חושב, שהעובדה שאנשים שהורשעו בעבירות כאלה נמצאים במסגרת שיקומית מעין זו עלולה לעורר את הרושם, שהמדינה מתייחסת בקלות דעת ובטולרנטיות לעבירות שבוצעו? אני אומר זאת במיוחד לנוכח התופעה החמורה, הקיימת אצלנו לאחרונה, של פגיעה בערכים, שמתעוררת לאחר ביצוע של מעשי אלימות. האם פעולה כזאת כלפי אנשים שנמצאים בתהליך כזה לא יכולה להיראות בעיני אנשים, שאתה כינית אותם פרימיטיבים, כאילו אין מתייחסים לעבירות מעין אלה בחומרה הראויה לעניין, וגם אם מבצעים עבירה, בסופו של דבר יש הקלה?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

שבח וייס (המערך):

אדוני שר המשטרה, אין כמעט שבוע בכנסת שלא עולות בו על סדר-יומנו הצעות הקשורות, בין היתר, לתנאי מאסר, לתנאי שיקום, לחנינות, להקלות בעונש; חלק מהן מתאשר, וחלק אינו מתאשר רק מפאת העובדה שהבקשות הוגשו בשבוע שחלף, האם, על דקע זה ועל דקע חילוקי הדעות הקשים, לא היה טעם שאחם תוציאו, אולי יחד עם משרד המשפטים, איזה מסמך שיחאר בצורה מסודרת, סטטיסטית, את ההיקף הכולל במשך 10, 20, 30 השנים האחרונות, של ההקלות, של החנינות וכן הלאה? נדמה לי שאו יסתבר שהאסימטריה של הצגת הדברים והתקיפה החריפה שלהם כאן

היו"ר ד' שילנסקי:

הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.

הסעיף הראשון בסדר-היום — שאלות בעל-פה. שר המשטרה ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 145 מאת חבר הכנסת עמיר פרץ, בנושא: העברת אסירי המחתרת לישיבת "נווה-העמק" בעפולה.

145. העברת אסירי המחתרת לישיבת "נווה-העמק" בעפולה עמיר פרץ (המערך):

כבוד השר, מפרסום בעיתונות נודע, כי שלושת אנשי המחתרת היהודית הועברו בסוף השבוע האחרון לישיבת "נווה-העמק" בעפולה, וכי השלושה יישארו שם עד לסיום ריצוי תקופת מאסרם.

שאלותי לכבוד השר:

1. מה היא נכונות ההודעה?

2. מה הם הקריטריונים להעברת אסיר למסגרת שיקומית?

3. האם שלושת אנשי המחתרת עונים על הקריטריונים האלה?

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני שר המשטרה, בבקשה.

שר המשטרה ח' ברילב:

1. אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, התשובה על השאלה הראשונה היא חיובית, פרט לזה שלא מדובר בהעברתם לישיבה אלא לבית-סוהר שבו קיימת ישיבה.

2. הקריטריונים הם: א. האסיר נמצא 18 חודשים לפני תום שני-שלישים מתקופת המאסר; ב. האסיר מתפקד היטב ואיננו משתמש בסמים; ג. אפשרות לעמוד בדרישות המסגרת השיקומית שאליה מופנה האסיר; ד. האסיר הוא בעל מוטיבציה ורצון, ועל-פי החלטת ועדת השיקום הוא מומלץ לשיקום.

3. התשובה חיובית. שלושת האסירים הללו עונים על הקריטריונים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת עמיר פרץ.

עמיר פרץ (המערך):

כבוד השר, לפני שבוע השבת על הצעה לסדר-היום ואמרת, שהמשטרה היא בין שומרי החומות של הדמוקרטיה; המשטרה, המערכת המשפטית וכלי התקשורת הם שומרי החומות של הדמוקרטיה. גם אמרת, שהמשטרה מצדה לא תחסוך כל מאמץ ולא תחסוך אמצעים ותמצה את כל חומרת הדין — השבת על הצעה לסדר-היום שנגעה למצב בתוך מדינת ישראל ככל הקשור להתמודדויות עם ההתפרעויות ככבישים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שר המשטרה ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 149 מאת חבר הכנסת יהושע שגיא. בנושא: הצעות מפכ"ל המשטרה עקב אירוע הדמים בקו 405. חבר הכנסת שגיא, בבקשה.

149. הצעות מפכ"ל המשטרה עקב אירוע הדמים בקו 405 יהושע שגיא (הליכוד):

אדוני שר המשטרה, בעקבות אירוע הדמים בכביש ירושלים—תל-אביב וההצעה להפעיל בשירות האוטובוסים הציבורי אמצעי מיגון, הכוללים תאים מוגנים לנהגים ואנשי ביטחון, ברצוני לשאול:

1. האם הינך תומך בהצעה זו?

2. אם כן — האם אין משמעות הדבר צעדי כוננות בהיקף נרחב והגברת המתח בקרב ציבור הנוסעים ככל שטחה של ישראל?

3. האם שקלת גם אמצעים חלופיים?

4. אם אכן שקלת, האם תואיל לפרטם?

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה ח' בר-לב:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בעקבות הפיגוע הרצחני באוטובוס בקו 405 הוקמה ביוזמתי ועדה, שכללה את נציגי המשטרה, משרד יועץ ראש הממשלה ללוחמה בטרור, משרד התחבורה וחברות התחבורה הציבוריות. מטרת הצוות הזה היא להמליץ על צעדים מידיים שיגבירו באופן משמעותי את הביטחון בתחבורה הציבורית.

ההמלצות העיקריות של הוועדה הן: א. קביעת שני הספסלים הקדמיים בחזית האוטובוס כשמורים לחיילים, לשוטרים ולאנשים שהנהג סומך עליהם.

ב. מחיצת הפרדה מסוימת לנהג, שתמנע גישה חופשית לנהג ולהגה. אין מדובר על קיר, אלא על מוט עם רשת, כדי שלא יהיה אפשר לגשת בחופשיות לנהג. אגב, בחלק לא קטן מהאוטובוסים קיים כבר היום המוט הזה, אלא שלא השתמשו בו.

ג. התקנת מראה פנורמית לנהג, שתאפשר לו ראייה טובה יותר של מה שקורה בתוך האוטובוס.

ד. הדרכה והכשרה של נהגים בנושאי טיפול ותגובה במצבי חירום.

ה. פרסום והסברה לציבור הרחב.

ו. הכללת שמיכות כיבוי אש כחלק מצידוד חירום באוטובוס.

ז. בדיקת האפשרות למתן מכלי גז מרמיע לנהגים.

ח. התקנת והגבהת מעקות בטיחות בדרכים באזורים ובקטעים מסוכנים.

ט. אפשרות הענקת סמכויות לנהגי התחבורה הציבורית לזהידי אנשים על-ידי הצגת תעודות.

י. בדיקת האפשרות לפטור חיילים מתשלום כתחבורה הציבורית.

המלצות הוועדה מקובלות עלי. נקבע להן לוח זמנים ונקבע גורם אחראי ליישומן.

אינן מסתמכות על ידיעה רצופה של סדר העובדות מבחינת ההיסטוריה של שיקום, הקלות, חנינות וכיוצא באלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני שר המשטרה, בבקשה.

שר המשטרה ח' בר-לב:

לשאלה הנוספת של חבר הכנסת פרץ — אני רוצה להזכיר, שאנחנו לא מדינת משטרה, המשטרה לא מענישה, שהמשטרה לא מלמדת לקח, שהמשטרה לא שופטת. המשטרה חוקרת. לגבי האסירים האלה התקיים משפט, ולפי החוק האנשים פנו וביקשו הקלה בעונש, ומי שמוסמך לתת הקלה בעונש נתן הקלה בעונש. אין לי שום כוונה לומר מה דעתי בעניין הזה, פרט לכך שזאת הסמכות, והסמכות הזאת מוצתה. המשטרה בעניין הזה, כמו שאומרים הילדים, היא לא פונקציה. אפילו לא שאלו אותה, או אותי, מה רעתנו.

האם סיימו אסירי עולם את מאסרם במסגרת שיקומית? בוודאי ובוודאי. קראתי את הקריטריונים. אסיר שנשארים לו 18 חודשים עד שנישלישים של המאסר והוא עונה על הקריטריונים שצינתי עובר לשיקום. שיקום פירושו שהוא חי בבית-הסוהר ויוצא לעבודה מחוץ לבית-הסוהר. יש לנו בית-סוהר אחד שיש בו ישיבה, ליד עפולה. שם הם חיים בתוך בית-הסוהר ומקיימים ישיבה בתוך בית-הסוהר. זה לקראת השחרור, ומועד השחרור איננו עניינה של המשטרה, איננו עניינו של שירות בחי-הסוהר וגם לא עניינו של משרד המשטרה.

לשאלה של חבר הכנסת פרוז, האם השיקום של אסירים כאלה עלול להתפרש כאילו החברה או המשטרה או שירותי בחי-הסוהר או המדינה מתייחסים בקלות לעבירות שלהם — לצערי יהיו כאלה שיפרשו זאת כך. אבל, חייבים להבין, שבבית-הסוהר אסורים 5,000 אסירים, בהם רוצחים, בהם כאלה שעברו עבירות קטנות והם יושבים בסך-הכול כמה חודשים, בהם נרקומנים קשים, בהם אנשים נקיים מסמים, ואחר אינך יכול לנהל מערכת כזאת אלא אם כן קבעת כללי ברזל, ואין בהם יוצאים מן הכלל. אחד הכללים שנקבעו הוא זה שצינתי, והאסירים האלה — תחיה דעתי עליהם ועל מעשיהם אשר תהא — נהגו כלפיהם לפי הקריטריונים הנהוגים. אלה הקריטריונים וכך זה פועל. יהיו כאלה שיברכו על זה, יהיו כאלה שיביקרו את זה. אבל אי-אפשר לנהל מערכת ענקית כזאת וקשה כזאת אלא אם כן קבעת כללים ואחר-מנהל אותה לפי הכללים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, אודה לך אם תסיים, כי זמןך כבר עבר מזמן.

שר המשטרה ח' בר-לב:

אדוני היושב-ראש, כבר לפני חצי שנה עמדנו על הבעיה הזאת, שאי-אפשר לענות בשתי דקות על שש שאלות.

היו"ר ד' שילנסקי:

לצערי, ועדת הכנסת לא תיקנה את התקנון בהתאם לזה, ואני כפוף לתקנון.

שר המשטרה ח' בר-לב:

לשאלה של חבר הכנסת שבח ווייס — המסמכים ששייכים למערכות שתחת אחריות קיימים. יש דוח שנתי של המשטרה, יש דוח שנתי של שירותי בחי-הסוהר, אני מציג את הדברים ככנסת והמסמכים קיימים. לגבי סטטיסטיקה של חנינות — את ההצעה הזאת צריך להפנות למשרד המשפטים או ללשכת נשיא המדינה. לי אין בעניין הזה שום תפקיד קונקרטי.

עברו שלוש שנים. שש שנים, והנהגה במקרה זה לא היה מודע כלל לאפשרות כזאת.

אייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
מאין יילקח הכסף לכל הדברים האלה?

שר המשטרה ח' ברילב:
כל ההתקנות האלה לא עולות כסף רב. חברות התחבורה יחליפו כרצון רב את המראות הקיימות במראות פנורמיות; העמוד שישנו באוטובוס — יוסיפו לו למטה רשת וידאגו שהוא יהיה סגור; מכל גז עולה פרוטות. הושכת אנשים שהנהג סומך עליהם, חיילים, שוטרים וכדומה, בשני הספסלים הקדמיים לא עולה כסף.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה, אדוני השר.

סגן שר העבודה והרווחה ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 144 מאת חבר הכנסת דוד מגן, בנושא: מניעת פירוק האגודה למניעת אלכוהוליסם בישראל. חבר הכנסת מגן, בבקשה.

144. מניעת פירוק האגודה למניעת אלכוהוליסם בישראל

דוד מגן (הליכוד):

אדוני סגן השר, מנכ"ל האגודה למניעת אלכוהוליסם בישראל, הגברת פנינה אלרז, הודיעה השבוע על פירוק או סגירה של האגודה, משום שהממשלה חדלה להשתתף בתקציב האגודה לפי אמות המידה שהיו נהוגות במשך 13 שנים.

נוכח סכנת פירוק האגודה, התמוטטות מפעליה והפסקת הטיפול הישיר ב־1,000 נזקקים, אבקש לרעת, מדוע לא יתערב משרדך לשם מניעת התמוטטות האגודה והפסקת שירותיה?

היו"ר ד' שילנסקי:
אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר העבודה והרווחה מ"ז פלדמן:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית כול, אני רוצה להרגיע את חבר הכנסת מגן ולומר לו שאנחנו נעשה הכול, בעזרת השם, כדי שהשירות החשוב שנותנת האגודה ימשיך לפעול.

בהזדמנות זו אני מבקש להביא לידיעת הכנסת, כי מרכזי הגמילה ממומנים כולם על-ידי משרדנו, בלא כל קשר לתקציב האגודה. המעון האשפוזי ממומן על-ידי משרד הבריאות, ומשרדנו משלם את שכר הדירה ואת שכר העובדים הסוציאליים. אין שום קיצוץ בנושא זה כתקציב שמשרדנו העביר בעבר ומעביר בהווה לאגודה זו.

בשנת התקציב 1987 הקציב משרדנו לאגודה 157,000 ש"ח, ב־1988 — 213,000 ש"ח, ובשנת התקציב 1989 התקציב המעודכן הוא 279,000 ש"ח, כלומר, גידול ב־31%. בסך-הכול מימן משרדנו כ־70% מפעולות האגודה.

כל הנתונים הנ"ל מצביעים על כך שאנו מייחסים חשיבות רבה לשירות שנותנת האגודה, ושאינן כל סיבה להפסקת שירותי האגודה, הניתנים לא ל־1,000 אלא ל־650 נזקקים בשנה. מתוכם 120 המטופלים במעון האשפוזי. נוסף על כך, נערכות פעולות מעקב ביחס לחלק מ־4,000 האלכוהוליסטים שטופלו עד כה ומאות מבני משפחותיהם. הטיפול בכני המשפחה מבוסס על סיוע נפשי ושיקום המשפחה מבחינת תפקודה, והטיפול במשפחה הוא חלק בלתי-נפרד משיטת הגמילה במרכזים.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שגי.

יהושע שגי (הליכוד):

אדוני שר המשטרה, פירטת כאן אמצעים נרחבים לגבי צורות מגנה המוטלים מעכשיו על התחבורה הציבורית ועל ציבור הנוסעים בהכרח, כי הרי הם יממנו את הנושא הזה. אבל, תרשה לי לשאול אותך, אדוני שר המשטרה. הרי אתה אינך מציע שכדי להתגונן מפני מקרי שוד יתקין כל אחד מאתנו מחר בבוקר סורגים ודלת פלדה, ויצבי שומר בפתח. האם שקלת אמצעים אקטיביים למניעת פעולות טרור מחוץ לאוטובוסים עצמם, כדי שאפשר יהיה לנסוע בביטחון במדינה?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת רחבעם זאבי, ואחריו — לחבר הכנסת עמנואל זיסמן.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני השר, מניין החללים כפיגוע באוטובוס כבר הגיע ל־16. זה עתה הודיעו על פטירתה של חיילת מבין הנפגעים. שאלתי היא: היו שני מקרים קודמים שבהם השתמשו מחבלים במודוס אופרנדי דומה, כלומר ניסו להסיט את הרכב, את הנהג, את ההגה מהכביש, והם קרו בשנים האחרונות. מדוע מונתה הוועדה הזאת רק אחרי האסון השלישי ולא אחרי שני הפיגועים הראשונים, או אחרי הראשון, או בכלל לפני שניהם מתוך ראיית הנוגד, אבל בוודאי לאחר שהיו שני ניסיונות כאלה?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת זיסמן.

עמנואל זיסמן (המערך):

אדוני השר, שאלתי דומה לזו של חבר הכנסת זאבי. ידוע שהיו גם מסקנות פנימיות. האם הובאו המסקנות האלה בחשבון ויושמו עד למקרה הזה? האם זה נכון שהיו מסקנות, והאם הן יושמו, כדי למנוע מקרים כמו המקרה שהיה?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה ח' ברילב:

אמצעים נוספים במדעגל רחב יותר — אני חושב שהם ידועים לחברי הכנסת. משרד הביטחון עורך עכשיו רשימה של תושבי רצועת-עזה שאין להם עבירות פליליות ואין להם עבירות ביטחוניות, ורק הם יורשו להיכנס לישראל. מתקיימים סיוורים בדרכים, מתקיימות בדיקות, קיימים כוחות ביטחון. אבל זה מה שהמדינה מקציבה לנושא הזה וזה מה שעומד לרשות הפעולות העקיפות.

לשאלות של חברי הכנסת זאבי וזיסמן — היו שני ניסיונות בעבר, הראשון לפני שש שנים, השני לפני שלוש שנים, ניסיונות שלאחר בדיקתם לא נראו חמורים עד כדי כך. היו מסקנות מאירועים אלה, היו ועדות, סוכמו סיכומים. אבל אין כלל מה להשוות ביניהם לבין מה שקרה כפיגוע הזה, משום שבשני המקרים הקודמים נהג פשוט הצליח להשתלט על האדם, והפעם, כפי שאנחנו יודעים, לא זה מה שקרה.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אם כן, מקרה כזה היה צפוי.

שר המשטרה ח' ברילב:

בסדר, כל הנהגים ידעו אחרי המקרים הקודמים, חברות האוטובוסים ידעו, אפילו נעשו אז סידורים מסוימים. אבל

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני סגן השר, לאור תשובתך, לכאורה אין שום בעיה, אבל עובדה היא כי האגודה הזאת נמצאת בבעיה, גם מסיבות פוליטיות. היושבי-ראש שלה, חבר הכנסת אהוד אולמרט, הפך להיות שר בממשלת ישראל ואינו יכול, כמובן, להמשיך לעמוד בראש האגודה. נשאלת השאלה, האם אי-אפשר לזמן למשרדך את ראשי האגודה — אני יודע שחבר הכנסת פנחס גולדשטיין חבר בהנהלת האגודה — את הגברת פינינה אלדר ואת שאר הפעילים של האגודה ולבדוק בדיוק היכן מסתתרים שאר הנתונים? כי לפי דברי הפעילים באגודה, למרות התשובה שלך, הנראית לכאורה מספקת, בכל זאת יש בעיה ובכל זאת קיימת סכנת פירוק. שאלתי: האם תוכל לזמן לאלתר, מוקדם ככל האפשר, את הפעילים, ובהם חבר הכנסת גולדשטיין, כדי שאפשר יהיה לאתר בדיוק את הבעיה ולפתור אותה?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת עדנה סולודר, ואחריה — לחבר הכנסת יאיר לוי.

עדנה סולודר (המערך):

כבוד סגן השר, כידוע, בעיית האלכוהוליסטים איננה פחותה מבעיית הסמים. לאחרונה הקדישו גם הממשלה וגם הכנסת מאמצים רבים להקמת רשות מיוחדת לטיפול במתמכרים לסמים. אנחנו מודעים לכך, שבעיית האלכוהוליסטים הולכת ופוגעת בציבור, בעיקר בקרב צעירים, מה גם שאין חקיקה נגד שתיית אלכוהול.

אני מבקשת לשאול: מה הם ממדי התופעה? האם ניכרת התגברות בהתמכרות לאלכוהול? אם כן, בכמה?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. בבקשה, חבר הכנסת יאיר לוי.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני סגן שר העבודה והרווחה, שאלתי היא: האם יש מוסדות תורה וחסד העוזרים לאלכוהוליסטים להיגמל? אם כן, האם ניתנת גם להם העזרה המתאימה ממשרדך, אדוני? תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני סגן שר העבודה והרווחה, בבקשה.

סגן שר העבודה והרווחה מ"ז פלדמן:

בקשר לפנייה של חבר הכנסת מגן: אגיד לך את האמת, תחושתנו היא שהאיום לא כל כך רציני. זה לא האיום הראשון, זה מין סגנון כזה — "כן בנות צלפחד דברת", אם המשרד שלנו יחוש שיש סכנה רצינית לסגירה, לא רק מילולית, בוודאי נעשה כל שביכולתנו ונזמן אלינו את כל מי שדרוש לעניין כדי למנוע את הסגירה.

בקשר לשאלה הנוספת של חברת הכנסת סולודר: השאלה הזאת הועלתה כבר בכנסת הזאת. כבר אז אמרנו שיש, לצערנו, עלייה באלכוהוליסטים ויש הגברת נטייה לאלכוהוליסטים, במיוחד בקרב הצעירים שלנו, וזה מהווה סכנה נוספת, מוסרית-חברתית, חמורה.

בתהליך חקיקה נמצאים שינויים שמטרתם להבטיח הגברת הפיקוח ומניעת מכירת המשקה המשכר לקטינים, ככל שניתן להגיע לכך במסגרת חקיקה.

עדנה סולודר (המערך):

שאלתי בכמה התגברה התופעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת סולודר, לסגן השר לא יהיה זמן להשיב לך כי זמנו כמעט תם.

עדנה סולודר (המערך):

שישיב לי בכתב.

סגן שר העבודה והרווחה מ"ז פלדמן:

בקשר לשאלתו של חבר הכנסת יאיר לוי, האם יש מוסדות תורה וחסד הפעילים בנושא ומשמשים גורם משפיע בגמילת החולים האלכוהוליסטים ממחלתם: אין בידי נתונים בנושא זה, אך כל מי שפועל בנושא הזה, כל מי שמציל נפש — זאת לא רק נפש, זאת משפחה שלמה, החיה בטראומה, במצוקה חמורה — ודאי שהוא ראוי לעידוד ולסיוע.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שר התחבורה ישיב על שאלתך בעל-פה מס' 148 מאת חבר הכנסת פסח גרופר, בנושא: שביחת עובדי הרכבת.

דוד מגן (הליכוד):

הוא רוצה בוודאי לשאול מדוע לא עצרה הרכבת הבוקר בעתלית.

148. שביחת עובדי הרכבת

פסח גרופר (הליכוד):

אדוני השר, מאז קיבלה רשות הנמלים לרשותה את רכבת ישראל, לפני כשנתיים בערך, לא עברו לרשות הנמלים עובדי הרכבת, שמנהלים אתם משאיומתן עד היום, והתוצאה ידועה לכל עם ישראל, כ-1,400 עובדים — אני לא מדייק במספר — יש ברכבת ישראל, רובם עובדים כ-30 שנה ורובם מקבלים השלמת הכנסה למשכורות העלוכות שלהם.

ברצוני לשאול אותך:

1. מדוע מתמשך המשאיומתן זה שנתיים ימים ללא כל תוצאה?

2. מה מונע מרשות הנמלים, שהיתה מוכנה להשקיע כסף רב, לפתח את הרכבות בישראל?

3. מדוע עורק תחבורתי, חשוב, המסיע בכל שנה 3 מיליוני נוסעים בקירוב, ובעקבות פיתוח, לפי התוכניות, אפשר להגיע להסעה של 10 מיליוני נוסעים — הרכבת מובילה גם את חומרי הגלם המיועדים לייצוא — מדוע הנהלת הגוף הזה לא יכולה היתה להגיע עד היום לביצוע ההסכם עם העובדים?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר התחבורה מ' קצב:

אדוני היושבי-ראש, חברי הכנסת, רכבת ישראל עברה לרשות הנמלים והרכבות לפני פחות משנה — לא לפני שנתיים — כ-15 באוגוסט 1988. המשאיומתן על העברת עובדי הרכבת לרשות הנמלים והרכבות הוא מורכב, ומעורבים בו גורמים רבים, בכללם נציבות שירות המדינה, משרד האוצר, רשות הנמלים והנהלת הרכבת. ככוונתנו אכן להשלים את המשאיומתן בהקדם, תוך השגת שיפור בתנאי העובדים ובשכרם, וכלי לפגוע באפשרות פיתוחה העתידית של רכבת ישראל ובכלכליות הפעלתה, כמתחייב על-פי החוק.

השאלה היא, האם הדברים שלך בעניין עמדת ההסתדרות הם כפי שהם? אני קורא היום בעיתון, שההסתדרות מודיעה, שאם הם יחזרו לעבודה, היא תכרוז על סכסוך עבודה. יש כאן, לכן, גם אי-בהירות בעניין זה.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. חבר הכנסת מיכה גולדמן, בבקשה.

מיכה גולדמן (המערך):
אדוני השר, שילוב רכבת ישראל ברשות הנמלים היה למען פיתוחה וקידומה של רכבת ישראל. מה נעשה לגבי פיתוח המסילה לאילת, לחיזוק מסלולי התיירות בנגב? ומה נעשה בעניין שיפור קווי הרכבת בגוש-דן, שכבישי הצפופים בכלי רכב מונעים שחרור כספים לפיתוח תשתית הכבישים לגליל?

דרך אגב, שאלה נוספת, מה נעשה היום עם 200 מיליון השקלים, שהועמדו לטובת שיפור הכבישים באמצעות תקציב משותף למשרד התחבורה ולמע"ץ?

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. אדוני השר, נשאלו שאלות רבות, אבל יש לך רק שתי דקות לחשובה.

חיים רמון (המערך):
תדבר בקצב של רכבת.

היו"ר ד' שילנסקי:
אני סומך על השר.

שר התחבורה מ' קצב:
זו הפעם השנייה, אדוני היושב-ראש, שאני נתקל בכך שחברי הכנסת שואלים שאלות בעלות היקף רחב מאוד ואני מוגבל בזמן התשובה, ואחר כך יש ביקורת על שלא השבתי על שאלות.

היו"ר ד' שילנסקי:
כן, אבל התיקון צריך לבוא מוועדת הכנסת ולא ממני.

שר התחבורה מ' קצב:
בהחלט.

פסח גרופר (הליכוד):
אין טעם לשאול שאלות נוספות אם לא נותנים לשר הנוגע בעניין אפשרות לענות. כל זמן שלא משנים לכאן או לכאן — — אבל כשאני שואל אני רוצה לקבל תשובה, ולא — אל תיתן לי לשאול.

היו"ר ד' שילנסקי:
לדעתי אתה צודק. אבל בכל זאת, אם אנחנו נחרוג בכל מקרה מהתקנון, הכנסת לא תנהל כהלכה. אני סבור כמוך, ואני מקווה שוועדת הכנסת תוסיף דקה אחת לפחות על שתי הדקות לתשובת השר. אבל, בינתיים אנחנו מוגבלים לשתי דקות.

אדוני השר, בבקשה.

שר התחבורה מ' קצב:
לחבר הכנסת גרופר, טבעו של משאומתן עם עובדים על שיפורים בתנאי שכר ובתנאי עבודה שהוא מתמשך ומייגע. אינני מתכוון בהודמנות זו להתלונן על משרד האוצר. עמדת הממשלה כלפי הכנסת צריכה להיות מאוחדת. אני נושא באחריות לכל עמדה שנוקטים משרדי הממשלה בכל הנושאים, ובנושא הזה לא אנסה להתייפייף ולומר, שהאחריות — —

השביתה פרצה כאשר היה המשאומתן בעיצומו, ובניגוד לדעת ההסתדרות הכללית. בעקבות התערבותי שולמה לכל עובדי הרכבת, לפני חודשיים, מקדמה חד-פעמית, לפני משורת הדין, על חשבון ההתייעלות המתבצעת.

כוונתנו להשקיע בפיתוח הרכבת בכפפות לאישור הממשלה. כעת עוסקים בהכנת תוכנית-אב מקפת לרשת מסילות רכבת בין-עירונית וכן לרכבת פרכרים. כאשר תושלם ותאושר תוכנית זו, יוחל בפיתוח מואץ של המערך הרכבתי בכל מדינת ישראל. כרגע ננקטות פעולות מיידיות לביצוע שיפורים ברכבת, במטרה לשפר את השירות לנוסעים.

עם זאת, הממשלה, הכנסת, קבעה בחוק רשות הנמלים והרכבות, שעל הרכבת להתנהל כמערכת מאוחדת מבחינה תקציבית, ולפיכך המשאומתן עם עובדי הרכבת מחייב שמירה על עיקרון זה. דיוני ההתייעלות הם מטבעם מורכבים, מסובכים ומתמשכים, כיוון שהם מחייבים צמצום מספר העובדים ופיטורים.

אני מנצל את ההזדמנות כדי להביא לידיעת חברי הכנסת, כי אנו מיעדים לרכבת ישראל יעדים תחבורתיים חיוניים למשק. המשך שכיחת העובדים פוגע, לפי דעתי, בראש ובראשונה בעובדים עצמם, כי ודאי שהשביתה עלולה להקשות את קידום תוכניות הפיתוח לעתיד.

אני מנצל כאן את ההזדמנות וקורא פעם נוספת לעובדים להפסיק מייד את שביתתם, לכבד את החלטת בית-הדין ולחזור לעבודה סדירה.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת גרופר.

פסח גרופר (הליכוד):
אדוני השר, עם כל הכבוד, זה קרוב לשנה, עד כמה שידוע לי מחוגי רשות הנמלים, הביורוקרטיה הגיעה, לדעתי — אם אינך חושב כך, אמור לי — עד כדי התעללות בעובדים: אנשי האוצר עוצרים את המשאומתן ורשות הנמלים חושבת וחשבה שאפשר היה בהחלט כבר מוזמן לגמור את המשאומתן, מפני שהמשכורות שם — תגיד לי אם זה נכון — הן כל-כך נמוכות, מהנמוכות במשק, והעובדים צריכים לקבל השלמת הכנסה אחרי 30 שנות עבודה, אנשים שנשארו להם שנתיים או שלוש שנים עד ליציאתם לגמלאות. האם זה עוצר את המשאומתן? האם לא צודקת השביתה שהם עושים?

אני נוסע ותיק ברכבת ישראל. 50 שנה אני נוסע ברכבת, 10 שנים בזמן המנדט, ואני מכיר את המצב שלהם. אינך חושב שזו התעללות, בלי להצדיק את השביתה שלהם?

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יאיר צבן, ואחרי — לחבר הכנסת מיכה גולדמן.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אדוני שר התחבורה, נכון שהחוק התקבל לפני כשנה, אבל הוא היה בהכנה ממושכת מאוד. ההנמקה שהבאתם לנו היא שעל-ידי האיחוד אפשר יהיה להזרים כספים רבים מעורפי רשות הנמלים לפיתוח הרכבת. בתקופה הזאת של האבטלה, לפרויקטים כאלה יכול היה להיות תפקיד עצום בהקלת העומס הנורא של האבטלה. במקום זה לוקחים קבוצה של עובדים, שהיא, כפי שאמר קודמי, ברמות השכר הנמוכות ביותר במשק, ובסבבת כלתי נפסקת גוררים אותם למצב שבו הם מתפרצים, והם לא מתפרצים מתנאי לוקסוס, הם מתפרצים מפני שהם נאבקים על תנאים הוגנים בתהליך השילוב שלהם.

פסח גרופר (הליכוד):

הממשלה יודעת שיש 140,000 מובטלים?

שר התחבורה מ' קצב:

אני מודה שהמשכורות ברכבת נמוכות. אני קובע בוודאות, שלאחר שנסיים את המשאומתן על התייעלות הרכבת — כי זה התנאי להשתלבות שלהם ברשות הנמלים והרכבות, והמשאומתן הוא בשלבי הסופיים — כרגע שנסיים את המשאומתן על התייעלות הרכבת, אני קובע בהחלטיות שיחול שיפור משמעותי בתנאי השכר של עובדי הרכבת, יחול שיפור ניכר בתנאי העבודה. לכן, אני מקווה, שגם העובדים מבינים שכל שיבוש פוגע רק בהם עצמם.

לחבר הכנסת יאיר צבן, אכן, הוגשו תוכניות פיתוח לרכבת. הן אושרו על-ידי, על-ידי מועצת רשות הנמלים והרכבות, ועדת השרים לכלכלה אמורה לדון ביום ראשון הקרוב באותה תוכנית פיתוח לרכבת, מתקציב רשות הנמלים והרכבות. צריך להביא בחשבון, שהכנת תוכנית פיתוח מחייבת שקרים, מחייבת בחינה, מחייבת דיון יסודי, ותוספת תקציב הפיתוח שנדון בה כיום ראשון באה לתת מענה רק על צרכים מיידיים בתחום הפיתוח. כפי שידוע לכם, חברת ייעוץ צרפתית עוסקת בהכנת תוכנית-אב לפיתוח הרכבת במדינת ישראל. היא תגיש את המלצותיה לקראת סוף השנה, ואז נוכל בוודאי לדבר בצורה יסודית הרבה יותר על פיתוח שירותי הרכבת במדינה. ועדת השרים תדון כרגע רק על תוכנית ביניים לפיתוח הרכבת.

אין שום אי-בהירות ביחס לעמדת ההסתדרות.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, זמן תם. אולי תוסיף תשובה לחבר הכנסת גולדמן, אבל לא תוכל להאריך. אני מצטער, מאוד לא נעים לי, אבל זו חובתי.

שר התחבורה מ' קצב:

ההסתדרות הכללית היא נגד השביתה של עובדי הרכבת.

השאלה של חבר הכנסת גולדמן חורגת מההנחיות לחברי הכנסת ביחס לשאלות דחופות, כי אלה שאלות נוספות שאינן נוגעות לעניין.

נושא מסילת הרכבת לאילת שנוי במחלוקת. אני תומך בזה, משרד האוצר מתנגד, ואנחנו מצויים בעיצומם של דיונים ביחס להצדקה הכלכלית של מסילה זו.

לא היתה שום תוספת תקציב של 200 מיליון שקלים לשיפור חשית הדרכים במדינת ישראל, ושיפורים בקו הרכבת בגוש-דן הם במסגרת כתב הסמכות של חברת הייעוץ הצרפתית, שאמורה לסיים את עבודתה בעוד ארבעה חודשים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. סגן שר החוץ ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 143 מאת חבר הכנסת יאיר לרי, בנושא: שחרור התיירת הדנית. בבקשה, חבר הכנסת יאיר לוי.

143. שחרור התיירת הדנית

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני סגן שר החוץ, בעקבות הפרסומים כי שחרורה של התיירת הדנית נעשה בעקבות לחץ מדיני, וכי היא עצמה הודתה כי סיעה לאש"ף, ברצוני לשאול:

1. האם אכן הודתה התיירת הדנית כי סיעה לאש"ף?

2. אם כן — מדוע שוחררה התיירת וגורשה ולא הועמדה למשפט?

3. האם התערב משרד החוץ בנושא זה, או היתה פנייה מדרמק, והאם היתה לכך השפעה על קבלת ההחלטה בנושא זה?

4. האם היו בעבר תקדימים בעניין שחרור עצורים עקב לחץ מדיני?

5. מה עמדת משרדך לגבי שחרור חשודים כאשר יש לחץ דיפלומטי לשחררם?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני סגן שר החוץ, בבקשה.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת:

1. על הקירתה של התיירת הדנית בהיותה כמעצר הוטל חיסיון על-ידי בית-המשפט.

2. השלטונות המוסמכים הגיעו למסקנה, שאין צורך ותועלת בהתזקקה כמעצר בישראל.

3. התשובה על כל חלקי השאלה היא לא, לא מוחלט.

4. לא מוכרים לי מקרים כאלה.

ישראל היא, כמובן, מדינת חוק. היא פועלת אך ורק לפי החוק, ולא על סמך לחצים בין-לאומיים במקרים כאלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יאיר לוי.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

מאז מלחמת ששת-הימים אנחנו רגילים לכך שנוהרים אלינו, לא תמיד לשם שמים, מתנדבים מחוץ-לארץ, שאלתי היא: האם כניסתם של זרים, שלא במסגרת תיירות אלא במסגרת התנדבות — כגון האנשים שהופיעו בתוכנית "מבט שני", שצפינו בה אתמול, ונתנו, לדעתי, דוגמה שיכולה להיות רלבנטית באירופה ולא במדינת ישראל, וזאת בגלל החשש הקיים, שהרי אנו נתונים בלחץ ביטחוני כבר מאוד — האם כניסתם של זרים כאלה מהווה סיכון ביטחוני של קשר עם גורמים עוינים או סיכון בנושא החדרת סמים וצריכתם? אם כן, כיצד חושבת הממשלה להתמודד עם הנושא זה ומתי רוצים לפתור שאלה זו?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (המערך):

אדוני היושב-ראש, אולי יכול סגן שר החוץ לענות, מה היו הממצאים בעניין כריס ג'ורג', "החטוף" מעזה? האם הוא שיחף פעולה עם חוטפיו, והאם ברעת מדינת ישראל לשלח גם אותו לחופשי כלי לתבוע מארצות-הברית את הסרת החרם על אלוף-משנה אביעם סלע?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני סגן שר החוץ, בבקשה.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

לשאלתו הנוספת של חבר הכנסת יאיר לוי: לא ראיתי את התוכנית שהזכרת, אבל באופן בסיסי יש לנו מדיניות לגבי כניסת זרים לארץ, והיא לא משתנה מדי יום. אם יש סיבות ביטחוניות כאלה או אחרות, בדרך כלל גורמי הביטחון פונים אלינו, ואז אנחנו פועלים בהתאם לכך במקרים ספציפיים. אנחנו מחכים תמיד לפנייה מצד גורמי הביטחון לפני שאנחנו פועלים, וזה נוגע גם למקרים שציינת.

חוברת ל"ב, ישיבה פ"ט
— שאלות בעל-פה —

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם ורדיגר.

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):

אדוני סגן שר החוץ, אני קצת מתפלא. מאמר המערכת בעיתון "הארץ" מהיום מציין, בין השאר, כי "ראש הנציגות הישראלית בוורשה, מר מרדכי פלצור, הבהיר כי לנציגות ישראל אין כל קשר או שייכות למחאה או להפגנה של קבוצת יהודים אמריקנים באושביץ". זה סותר את דבריך, אדוני, כאילו ראש המשלחת, ראש הנציגות, מחה. להיפך, הוא הבהיר כי אין לישראל כל קשר או שייכות למחאה הזאת. ראה מאמר המערכת ב"הארץ" מהבוקר.

האם אתה מוכן, אדוני, להבהיר את פשר ההצטדקות של נציגי ישראל, והאם אין בכך משום הסתייגות רשמית של מדינת ישראל ממחאת היהודים, הכואבים את כאבו של כלל ישראל ומוחים על החרפה הגדולה ועל הפגיעה העמוקה בשרידי השואה ובעם ישראל כולו? האם נעשתה הבהרת מר פלצור על-פי הוראת משרד החוץ? אם היא לא נעשתה על דעתכם, מה תהיה תגובתכם על מעשה זה של מר פלצור?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני סגן השר, יש שאלות נוספות.

חברי הכנסת, קיבלתי בסיפוק את העובדה, שבנושא זה הועלה מספר ניכר של הצעות לסדר-היום. הנשיאות החליטה משיקולים שלה — ולא אכנס לפירוטים — במקום לאשר את ההצעות לסדר-היום, לאפשר לאחד ממגישי ההצעות לסדר-היום להגיש שאלתא בעל-פה. החלטנו גם, משיקולים שלנו, לאפשר זאת גם לחבר הכנסת ורדיגר.

אני מציין בסיפוק גם את עירונות חברי הכנסת; רבים ביקשו רשות לשאלה נוספת. לאחר שאני מזהיר את עצמי, כפי ששופט צריך להזהיר את עצמו במשפט כשהוא חושב שיש לו רגישות מיוחדת לנושא או משהו כזה, מבחינת הרגישות ומעורבותי האישית בעבר, החלטתי לאפשר לארבעה חברים שאלה נוספת.

אני מוכרח לציין עוד, שהחבר הראשון שביקש שאלה נוספת היה חבר הכנסת שבח וייס, אבל הוא יהיה הראשון שאותו אני אקפת במקרה זה, כי הרי תסכים אתי, שאני עושה לך אולי עוול, אבל חשוב במקרה זה שחברים אחרים יביעו דעתם. אני מקווה שאתה מקבל זאת בהבנה.

שבח וייס (המעריך):

אין שום בעיה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני מציין שאתה היית הראשון ומגיע לך, אבל החלטתי כפי שהחלטתי. תודה רבה. אם כן, הראשון הוא חבר הכנסת פנחס גולדשטיין, אחריו — חבר הכנסת אברהם בורג, אחריו — חבר הכנסת דוד צוקר, ואחריו — חבר הכנסת יצחק לוי.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, הקשר בין עם ישראל לבין מחנות ההשמדה בכלל ומחנה אושביץ בפרט הוא קשר כל יינתק, קשר של עבר ועתיד, מוות וחיים, שואה ותקומה. מה שקרה באושביץ בימים האחרונים הוא דבר שהדעת והלב אינם סובלים, גם כשהדבר קשור בפולנים שחיסדו-אומות-העולם אינה מן המידות שהם ידועים בהן. נהפוך הוא. הם ידועים יותר כאנטישמים וכמשתפי פעולה.

לגבי השאלה של חבר הכנסת רענן כהן: אשמח להשיב עליה לאחר שאבדוק את הפרטים המעורבנים. למיטב ידיעתי — ידיעתי ברגזע זה — ג'ורג' כן שיתף פעולה עם החוטפים, אבל היו סימנים לכך שהחוטפים תכננו מלכתחילה לשחרר אותו, כמהלך תעמולתי יזום.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. סגן שר החוץ ישיב על שאלתא מס' 147 מאת חבר הכנסת אברהם ורדיגר, בנושא: תקיפת משלחת היהודים באושביץ.

147. תקיפת משלחת היהודים באושביץ

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, משלחת של שבעה יהודים אמריקנים, שבאה למחות על איה-העברת המנזר הכרמליטי ממחנה אושביץ שבפולין, הוכתה על-ידי פועלים וגורשה מן המקום, כשהכומר של המנזר עודד אותם במעשיהם.

ברצוני לשאול:

1. האם הועברה לממשלת פולין עמדת ישראל בנושא זה?

2. האם הועלתה דרישה לנקוט צעדים נגד הפועלים התוקפים?

3. האם תדרוש ישראל שוב, שממשלת פולין תעמוד בהבטחתה בעניין העברת המנזר מתחומי אושביץ?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני סגן שר החוץ, בבקשה.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

1. כידוע, נחתם הסכם בין משלחת הוויטיקן לבין משלחת של ארגונים יהודיים, ולפיו היו הניזירות הכרמליטיות באושביץ צריכות להתפנות מהמחנה עד 22 בפברואר השנה. הסכם זה לא כובד, והדבר עורר כמה ארגונים יהודיים לפעולה תקיפה ביותר, כדרישה שהוויטיקן יכבד את ההסכם.

ממשלת ישראל סבורה, שהעברת המנזר הכרמליטי אל מחוץ לתחומי המחנה היא הפתרון הנכון. הפתרון הדרוש. אנתנו הבענה את העמדה הזאת פעמים רבות לפני ממשלת פולין, וגם קבלנו על אי-כיבוד ההסכם שהזכרתי.

אגב, הנושא הוסבר לשר הדתות הפולני בכיקורו כאן גם על-ידי השר ארנס וגם על-ידי השר המר.

2. בעניין התקרית ליד המנזר, חשוב להבהיר שלא מדובר כאן באזרחים ישראלים, ומבחינה יורידית-פרוצדורלית מנועה למעשה שגרירות ישראל מלפעול בעניינם של נציגים או נתינים אחרים. הקבוצה הזאת גם לא תיאמה את פעולתה עם הנציגות שלנו. אבל אני יכול לבשר לך, שאני אישית דיברתי עם שגרירנו בפולין. הוא אמר לי שאומנם מבחינה פרוצדורלית אין לנו סמכות פעולה בעניין הזה, אבל הוא הביע את מחאתו ואת מורת רוחנו מהתקרית. אני מנצל במה זו כדי לומר, שממשלת ישראל מתייחסת כשאת נפש למחזה הזה של הכאת היהודים באושביץ. אני חושב שבהקשר הזה אין צורך להוסיף על כך ולא כלום.

3. הטיפול המעשי עם שלטונות פולין בעניין העברת המנזר נמצא בידי הארגונים היהודיים, שחתמו על ההסכם עם המשלחת הקתולית בפברואר 1987. ממשלת ישראל עוקבת מקרוב אחר האירועים, ועמדתה באה לידי ביטוי כשיחות עם שר הדתות הפולני.

האחרונות באירופה ובארצות-הברית על שאלת ההכחשה ומקומה של השמדת היהודים במלחמת העולם השנייה. זה הסיפור כולו. בסיפור הזה, בפרשה הזאת, מדינת ישראל צריכה להוביל, מדינת ישראל צריכה לקחת את תפקיד הככורה, ואסור לה להשאיר זאת לקבוצות אחרות, מה עוד שחלק מן הקבוצות הללו אינן מוסיפות כבוד למאבק הזה.

היער הוא האפיפיור. עם כל החשיבות של ממשלת פולין, היער האמיתי, מבחינת ההשפעה, הוא הוויטיקן.

יובל נאמן (התחיה):
— — — פולין.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כן, הלוואי שהיה רק איש אחד קובע: אתה יודע שהוויטיקן הוא גוף פוליטי קצת יותר מסובך מאיש אחד. אסור להשאיר — כאשר הכתובת העיקרית היא, כפי שאמרתי, האפיפיור — את המאבק הזה לקבוצות מן הסוג של הקבוצות שפעלו השבוע... ונדמה לי שלא התנהגו כפי שתובעת חרדת קדושת המקום.

נדמה לי שאושביץ איננה יכולה לסכול תופעות מספר. יש תעלולים שאין מבצעים אותם באושביץ.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
תמחק את המלה תעלולים.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
חבל שלא הקשבת מהתחלה.

פעלולים. אדוני סגן השר, אני רוצה לשאול אותך, האם וכיצד מממשות ישראל את כל השפעתה הפוליטית הבין-לאומית להשפעה על הוויטיקן ועל האפיפיור, בפולין ומחוץ לפולין, באמצעות כל גוף יהודי אפשרי? זאת השאלה שלי אליך.

הי"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יצחק לוי.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

כבוד היושב-ראש, אדוני סגן השר. המדינות הנאורות, הדמוקרטיות, באירופה ובארצות-הברית נזקקות ומגנות כל תופעה של אלימות; לאחרונה, בשנתיים האחרונות, גניינו פעמים רבות מאוד בתקשורת, גינויים רשמיים ולא-רשמיים. האם מדינת ישראל, שאני חושב שהיא צריכה לראות את עצמה כאחראית לכל מה שקורה לעם ישראל ולכל התופעות הנוגעות לעם ישראל בכל העולם, ראתה לנכון לפנות למדינות אירופה, לפנות לארצות-הברית — והיום היתה משלחת מאזרחיה — להשתתף במחאה, בגינוי ובפתרון הבעיה יחד אתנו?

אני לא שמעתי כלל מקהלה אירופית, או כל קול מחאה גדול מארצות-הברית. הייתי רוצה לדעת, האם היה סגן השר מוכן לעורר את הקהילייה האירופית להשתתף במחאה ובפתרון הבעיה? תודה.

הי"ר ד' שילנסקי:
סגן שר החוץ, בכקשה.

שבח וייס (המערך):
חשבתי שתיתן לי עכשיו את רשות הדיבור.

הי"ר ד' שילנסקי:
לא, אני אמרתי שאתה תהיה המקופח. אתה היית ראשון.

ברצוני לדעת, האם, למרות כל ההסברים שנתת, פנו להתלוננו גורמים יהודיים וישראלים בפני הכס הקדוש על התנהגותו של הכומר הכרמליטי? ומדוע עדיין לא מומש ההסכם שנחתם עם הכרמליטים על הרצאת המנור משטח המתנה?

הערה אחרונה, אדוני היושב-ראש. זוהי הזדמנות להעריך את פעולות משרד החינוך, השולח את בני הנוער שלנו למחנות ההשמדה בפולין. צריך לראות אותם בני נוער כאשר הם חוזרים. הם אחרים ושונים מכפי שהיו לפני כן. הם מבינים יותר את יהדותם ואת ישראליותם. הם מבינים טוב יותר מה זה להיות יהודי, ובעיקר — את שליחות הגורל של העם אשר התכנס בארץ-ישראל והקים את מדינת ישראל לאחר השואה. תודה רבה.

הי"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת בורג — בבקשה. עד שיתחיל חבר הכנסת בורג לדבר, אני מוצא לנכון לציין בפני חבר הכנסת שבח וייס, שלא יקבל את דברי בצורה הפוכה לכוונתי. הקיפוח הוא כציון לשבח על התמתך ועירנותך לכל הקשור בנושא השואה.

חבר הכנסת בורג, בבקשה.

אברהם בורג (המערך):

אדוני היושב-ראש, תודה רבה על שהואלת לשנות מעט מן הנוהל ולהכניס גם אנשים צעירים לאותו חוג שעוסק באמת באותם זיכרונות אימים, על-מנת שלא יישכחו.

אני חושב שהשאלה שעלתה כאן — וישר כוחו של המעלה וישר כוחם של כל המעלים שלא באו היום לידי ביטוי — היא שאלה רחבה הרבה יותר מהפגנות של הרב וייס, ולך תדע אם הדברים עשו טוב לישראל או לא עשו טוב לישראל.

דומני שיש כאן שאלה טכנית. שהיא פחות מעניינת אותי לצורך הדיון, אבל הייתי מעוניין מאוד לדעת את התשובה עליה, והיא: מהי מידת התיאום שבין מדינת ישראל לבין הארגונים היהודיים, המשמשים לפעמים כמאריכי זרועה של המדינה במקומות ובתחומים שהמדינה לא יכולה לגעת בהם?

נושא אחר, והוא מהותי הרבה יותר, הוא נושא האחריות, או השותפות של הוויטיקן במהלך שנות האימים של השואה. אני חושב שלא אחטא לאמת אם אגיד, שיש הרבה דם יהודי כחם, וכמעט הייתי אומר כל טבול דם. הרבה שותפות והרבה השתקה. העניין של המנור הכרמליטי איננו מסתכם אך ורק בבית-תפילה או בבית-פולחן מסוים בבית-החיים של אושביץ, בבית-הקברות של אושביץ. מדובר כאן למעשה על מערכת יחסים הרבה יותר גדולה, הרבה יותר מובהקת, הרבה יותר היסטורית וקיומית מאשר הרבר הזה.

ברצוני לדעת: א. האם, כמשקל השאלות של רעי, חבר הכנסת ורדיגור, הופנו פניות מן הסוג הזה לוויטיקן? ב. האם יש בכוונתה של מדינת ישראל להיות ביום מן הימים, או בזמן מן הזמנים, שותפה, או יוזמת, לחשיפת החלק של הוויטיקן, או של אנשים בוויטיקן, או אפילו של אנשים ככס הגבוה של הוויטיקן, כמנגנון השואה של אירופה בשנות האימים?

הי"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת דוד צוקר.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, פרשת המנור הכרמליטי באושביץ היא חלק ממאבק שהחל להינטש בשנים

שבח וייס (המערך):

חשבתי שאני השואל האחרון.

היו"ר ד' שילנסקי:

טוב, אם היתה איה-בנה, נלך לכיוון החיוב של הספק. חבר הכנסת וייס, בבקשה, שאל את שאלתך.

שבח וייס (המערך):

תודה רבה ליושב-ראש הכנסת.

אדוני סגן שר החוץ, אני מבקש להעיר משהו בקיצור, ואחר כך להציג שאלה.

כדעת חלק מהשואלים הקודמים, אני סבור שאושביץ זה מקום נורא הוד, שגם המחאה בו צריכה לעמוד כסימטריה לגודל העניין ההיסטורי. אם מותר לחבר הכנסת וייס להפנות בקשה לרב וייס — שיביא זאת בחשבון. העניין גדול מדי כשביל תגובות מסוג זה. בכל מה שנוגע לאושביץ, סוג התגובות הפעילות צריך להיות שונה מהמקובל.

עכשיו לגופו של עניין. לפולין יש אינטרס חזק מאוד בחידוש יחסים נרחבים מאוד עם ישראל, ולא רק מהסיבה הכלכלית. הסיבה לכך היא כלכלית ופוליטית, בכלל זה הבחינה ההיסטורית. על כן, יש לנו לא רק זכות אלא גם אפשרות לחוץ על ממשלתה לצמצם ככל שאפשר, מבחינתי בכלל, את תופעת כחש השואה עליידי כך שאין מבדילים. בכל מחנה ריכוז נרצחו אזרחים פולנים. עם יושב-ראש הכנסת ביקרנו לפני חמש שנים בטרנוב. בקצה רחוב, הנקרא אוליצה ז'ידובסקה — רחוב היהודים — יש מצבה. כתוב שם: מכאן נלקחו 720 אזרחים פולנים למחנה ריכוז. שימו לב: אזרחים פולנים, ברחוב שנקרא רחוב היהודים.

אני מבקש, שואל ומציע, שהנציגות שלנו בפולין וכולנו משרד החוץ ואחרים, נעשה את המעשה ההיסטורי כדי להעמיד את העובדות ההיסטוריות על דיוקן, בלי להמעט מהעובדה שהנאצים והיטלר רצחו גם פולנים. אבל הפרשה היהודית בניא הצלמות הזה יש ייחוד, וחובתנו שלא לשכוח אותו, חובתנו לגרום לכך שזה לא יישכח.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני סגן שר החוץ, בבקשה.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

לשאלה של חבר הכנסת גולדשטיין: החשיבות החינוכית של אושביץ ברורה לממשלה, ברורה למשרד החוץ וברורה לי באופן אישי, משום שהיית שותף למשלחת, שחלק מהיושבים בבית הזה היו אף הם שותפים לה. אם אינני טועה, גם אתה, אדוני היושב-ראש, היית שם, וגם חבר הכנסת וייס. המשלחת ביקרה באושביץ ובבירקנאו, וראינו את ההשפעה העצומה שיש לביקור במחנה הזה על הנוער היהודי, גם בארץ וגם בעולם. אם כן, עניין החשיבות והייחודיות של המקום ברור לחלוטין.

התגובה המיוחסת בעיתון "הארץ" לשגרירנו בפולין היא ציטוט חלקי. אין בפני התגובה המלאה; אשמח להעמיד אותה לרשות חברי הכנסת. אבל בהחלט, התביעה לפינוי המנזר הובעה גם בציטוט הזה וגם בהודמנויות אחרות, כפי שאמרת, וכמוה גם מחאתנו על מה שהתרחש בתקרית הספציפית הזאת.

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):

אבקש שחברי הכנסת יקבלו את הציטוט המלא.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אדאג להעבירו לך. ודאי שמהציטוט החלקי אין הדברים נראים כך.

שוחחתי הבוקר עם השגריר פלצור, והוא אישר לפני שביטא את מחאתנו בכמה וכמה שיחות שהיו לו בוורשה לאחר התקרית.

חבר הכנסת בורג שאל שאלה כללית על התיאום עם ארגונים יהודיים, ובכן, יש תיאום וגם אין תיאום. יש תיאום בדברים מסוימים המעניינים אותנו. נושא השואה בוודאי מתואם. מייד אגע בעניין הכחשת השואה. יש נושאים אחרים, הקשורים ליהדות המצוקה. אתם מודעים למגעים הללו ולתפקוד של ארגונים יהודיים מסוימים, ולא כדאי להיכנס לכך כאן.

יש גם מצבים שאין תיאום, וכל גוף יכול לעשות מה שהוא חפץ לעשות. אם רב כזה או אחר החליט לעשות פעולה כזו או אחרת, הוא לא צריך להיוועץ בנו אפילו אם הוא אזרח ישראלי. הוא לא חייב להיוועץ בנו והוא חופשי לפעול.

לגבי אופי הפעולה, שהעירו עליה גם חבר הכנסת צוקר וגם חבר הכנסת וייס, אני לא נכנס לאופי הפעולה. יש הרבה אמת באמירות בדבר הייחודיות של אושביץ. אם היתה פה הסגת גבול, דבר כזה או אחר, אני חושב שזה לא רלבנטי. התוצאה היתה שפועלים פולנים הכו יהודים בשטחו של מחנה אושביץ, גררו אותם — —

שבח וייס (המערך):

אני מתאר לעצמי שהם עשו זאת אפילו בחדווה.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אינני יודע, אני יודע מה היתה התוצאה. לא חשוב כיצד התגלגל הדבר, זה חייב לעורר שאט נפש בגלל אותה אסוציאציה.

אילו הייתם שואלים אותי מה לייעץ לרב וייס או לרבנים אחרים או לפעילים יהודים, האם לפעול בשיטה זו או אחרת — לא זה המקום לענות על השאלה הזאת. אני רק אומר שהתוצאה היתה כזאת, ואני חושב שהייתם הוזה צריך להיות מאוחד בתגובת המחאה, שלדעתי קיימת.

השאלות ששאלו חברי הכנסת בורג, צוקר וייס על הכחשת השואה — זה דבר העומד לנגד עינינו. התופעה הזאת אכן קיימת, והיא שיטתית ורחבה הרבה יותר מכפי שיודעים. היום נכתבים בצרפת דוקטורטים, לפחות בשתי אוניברסיטאות שאני מכיר, שבהם מסכיירים ומנמקים שבעצם לא היה דבר כזה, זו המצאה יהודית, המצאה ציונית. הדבר הזה מקבל גם ביטויים אחרים בארצות-הברית ובאנגליה. באנגליה הועלה עכשיו מחזה, "פרפליי", שבו הסבירו שוב שהכול קנוניה ציונית.

ובכן, הדבר הזה מחייב פעולת נגד. השליחים שלנו מודעים לכך, הם גם מקבלים תרוכים. אני יכול להגיד שאני, במסגרת פעילותי כאו"ם, נתקלתי בתופעה הזאת בעת הניסיון שלנו לפתוח את הארכיון הנאצי. אז היתה התנגדות ממוסדת, בין-לאומית, לחשיפת פשעי הנאצים, כחלק מאותה תופעת הכחשה.

המדיניות הרשמית של משרד החוץ, והיא מועלית בתדרוכים רבים, היא לפעול נגד התופעה הזאת, אבל נדמה לי שזה פועל גם מעבר לתחום הפעולה של משרד החוץ. זו פעולה חינוכית רבת היקף, המתחילה בארץ ומתפשטת מהמקום הזה.

קריאה:

— — — וטיקן?

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אתייחס לשאלה לגבי הוטיקן. תפקידו של הוטיקן, של גורמים בוטיקן, כתקופת השואה הוא נושא כבר מאוד. אומר לכם בגלוי: לנו אין האמצעים לחפור בארכיונים, אם כי יש כמובן מוסדות, בראש ובראשונה "יד ושם", האמורים לטפל בדבר הזה. כשהם היו זקוקים לסיוע מאתנו, והם היו זקוקים לו בעבר, הם זכו למלוא הסיוע. אני חושב שזו פעולה החורגת מהתחום שלנו מבחינת הצגת הדוקומנטציה. זה לא דבר שהוא בידי משרד החוץ.

לגבי מגעים עם הוטיקן בשאלה העומדת על הפרק בפולין, וגם בעניין היחסים שלנו עם הוטיקן בכלל: היו לנו מגעים רבים אתם. לא אומר לכם שהמגעים האלה נשאו פרי. יש שם שאלות סבוכות, בין השאר גם השאלות הללו, אבל אנחנו מקיימים את המגעים האלה.

לשאלה של חבר הכנסת יצחק לוי, האם אנחנו נעשה מאמץ לרתום גורמים בין-לאומיים אחרים, מדינות אחרות? — זה רעיון טוב ונכצע אותו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. כן, בבקשה, חבר הכנסת ורדיגר?

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):

לא קיבלתי תשובה על השאלה, האם תדרוש ישראל שוב שממשלת פולין תעמוד בהבטחתה להעביר את המגור מתחומי אושביץ?

היו"ר ש' וייס:

אני חושב שסגן השר זוכר את זה. בבקשה, אדוני סגן שר החוץ.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

נדמה לי שמר פלצור הגיב ישירות על האירוע. שגרירים נמצאים במקרים רבים במצב שהם צריכים להגיב מיידית.

ב. שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להמשך סדר-היום שלנו. אני מזמין עכשיו את שר החוץ להשיב על שאלות רגילות. אני מבין שסגן שר החוץ משיב על שאלות. בבקשה, אדוני סגן שר החוץ.

872. תרגיל צבאי מצרי בסיני

חבר הכנסת י' נאמן שאל את שר החוץ ביום י"ט בסיוון התשמ"ט (22 ביוני 1989):

לפי הידוע לי, קיימה הארמיה השנייה של צבא מצרים תרגיל בסיני בימים 2-6 באפריל השנה. בתרגיל השתתפו 32 כלי שיט, 55 מטוסים, שביצעו כ-120 גיחות, וכוחות משולבים של אוויר, ים, הנדסה, חילות מיוחדים, צנחנים, יחידות לוחמה כימית ועוד.

ברצוני לשאול:

1. האם המידע הנ"ל נכון?

2. האם היה בקיום תרגיל בממדים אלה בסיני משום הפרת הסכם השלום בינינו?

למיטב ידיעתי, הוא הגיב ללא תדרוך, אבל, כפי שאמרת, התגובה היתה חלקית ולא שלמה. התגובה השלמה משנה את התמונה שהצגת.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, נוכח אי-שגרתיות הנושא, אני מאפשר לך לשאול משהו את סגן השר.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

רוב הדברים כבר נאמרו, אני רק רוצה להפנות את תשומת הלב לכך שניתן, לדעתי, להפעיל לחץ על הוטיקן לא רק במישרין, אלא גם באמצעות מדינות קתוליות, שבהן יש לישראל ידידים והשפעה. אני חושב שהנושא הזה הוא בעל חשיבות גדולה כל כך למדינת ישראל, לחושביה, לכל יהודי בעולם כולו, שצריך לתת לכך קדימה.

רציתי לשאול: האם באמת פנינו גם למדינות קתוליות, שלנציגיהן יש השפעה בוטיקן — יש גם קרדינלים מטעם אותן מדינות — כדי להניע את הוטיקן לנקוט פעולה ולסלק את המגור ממקום שהוא לא צריך להיות בו?

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

חבר הכנסת רובינשטיין, נדמה לי שלא פנינו. האפשרות הזאת מעניינת, ואני חושב שנפעל לפיה.

היו"ר ש' וייס:

הייתי מבקש להפנות בקשה לסגן שר החוץ, אם אפשר. היו לנו בעניינים אלה תקדימים ככנסת הזאת ובזו שלפניה. הדיון הזה נועד לא רק לפרק מתח ולתת ביטוי לזעם פנימי, אלא גם לצורכי חוץ. הייתי מבקש, אם אפשר, להעביר את השאלות ואת התשובות שעלו בו גם למר פלצור, ואם אפשר גם לגורמים נוספים, כדי שיביאו זאת בפני מי שנתחן ויבטאו בדרך זו את זעמנו ואת נחישות דעתנו שלא לעבור לסדר-היום בעניין זה. אני אודה לך מאוד אם זה יהיה אפשרי.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

זה אפשרי וזה יבוצע.

3. אם כן — האם מחתה מדינת ישראל על קיום התרגיל?

4. אם לא היתה מחאה פורמלית, מה היא הסיבה לכך?

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

שאלתו של חבר הכנסת נאמן מתייחסת לתרגיל הארמיה השנייה בצבא מצרים.

1. הצבא המצרי אכן ביצע תרגיל שלדי באזור צפון-סיני בתאריכים שהוזכרת בשאלתך.

2-4. על-פי המידע המצוי בידינו, ביצוע התמרון והכוחות שהשתתפו בו לא היוו חריגה מהסכם השלום בין ישראל למצרים ולכן לא נדרשה מחאה מצד ממשלת ישראל. מכל האמור לעיל נראה כי אין מקום למחאה לממשלת מצרים.

901. מצב הכורדים בעירק

חברת הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר החוץ ביום י"ט בסיוון התשמ"ט (22 ביוני 1989):

ממשלת עירק ממשיכה במסע הדיכוי נגד האוכלוסייה הכורדית המתגוררת בצפון המדינה. על-פי הפרסומים בתקשורת הבינ-לאומית, מתכננת ממשלת עירק הגליית

2. אם כן — האם, דווקא על רקע היחסים הטובים עם ממשלת הונגריה, יש לדרוש מהם להתמודד עם התופעות של אנטישמיות?

3. כיצד ניתן להשפיע על ממשלת הונגריה לנקוט פעולה רחבת היקף של הסברה להוקעת האנטישמיות?

4. כיצד ניתן להשפיע על ממשלת הונגריה להרחיב את לימוד נושא השמדת יהודי הונגריה בבתי-הספר התיכוניים שם?

תשובת סגן שר החוץ ב' נתניהו:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הדברים נכונים כחלקם. אווירת הפתיחות בהונגריה, ועליה אנו מברכים, מאפשרת פעולה גם לגורמים אנטישמיים.

2. לפי מיטב ידיעתנו, ממשלת הונגריה מגנה את התופעות האנטישמיות ונלחמת בהן. למטרה ההונגרית ניתן הוראות לחקור גילויי אנטישמיות ולהעמיד לדין את מבצעייהם. המזכיר הראשון של המפלגה, מר גרוס, התריע על התגברות האנטישמיות בשלושה נאומים פומביים. גם ראש הממשלה, מר נמט, דיבר על כך בפומבי. בטלוויזיה הממלכתית שודרה, במסגרת תוכנית שבועית, כתבה שהציגה תופעות אנטישמיות וגינתה אותן בצורה חריפה ביותר. גם הגורמים הכנסייתיים — הפרוטסטנטים והקתולים — בהונגריה גינו בחריפות את האנטישמיות. מחאות הקהילה היהודית זוכות לפירסום בתוך הונגריה עצמה.

3. לפיכך נראה שאין צורך לעודד את הממשלה ההונגרית בכיוון זה, שכן היא פועלת רבות ביזמתה שלה, ואנו מברכים, כמובן, על פעילות נמרצת זו.

4. בשנים האחרונות עסקו בהונגריה בנושא השואה גם בטרטים וגם בפרסומים ספרותיים רבי-יוקרה. הנושא מוכר שם, אך תמיד יש, כמובן, מקום להעמיקו. כאשר נגיע ליחסים דיפלומטיים מלאים עם הונגריה, ויש לקוות שזה יקרה בעתיד הלא-רחוק, נוכל טפף גם בנושא זה במסגרת יחסינו הביטורליים. אנו תולים תקוות באפשרות הפעולה של מרכזי תרבות יהודיים וציוניים, שיתמקדו, בין השאר, בלימוד השואה.

914. לימודי בתו של דיפלומט ישראלי בבית-ספר לא-יהודי חבר הכנסת א' מזרחי שאל את שר החוץ ביום י"ט בסיוון התשמ"ט (22 ביוני 1989):

בעיתון "יום השישי" מיום כ"ח באייר התשמ"ט, 2 ביוני 1989, פורסם כי קונסול ישראל בניו-יורק, אורי סביר, רשם את בתו לבית-ספר מקומי ולא לבית-ספר יהודי.

אודה לכבודו אם ישיבני:

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה?

2. מה הן ההוראות לשליחיה הרשמיים של ישראל לגבי לימודי ילדיהם בבתי-הספר במקומות מגוריהם, באזורים שפועלים בהם בתי-ספר יהודיים?

3. כיצד בדעתך לפעול במקרה הנ"ל?

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

שאלת חבר הכנסת מזרחי מתייחסת לרישום בתו של קונסול ישראל בניו-יורק לבית-ספר מקומי.

1. הידיעה נכונה.

300,000 כורדים לדרום המדינה ולאזור המדברי הגובל עם סעודיה. גירושם של הכורדים מבתיהם מלווה כמעט דיכוי.

כיוון שהמיעוט הכורדי בעירק גילה יחס אוהד ליהודים שהתגוררו באזורם, דבר שהייתי עדה לו בהיותי בעירק, ומתוך גישה הומנית, ברצוני לשאול את שר החוץ:

1. האם יזם שגריר ישראל באו"ם הצעת גינוי לממשלת עירק על מדיניות ההגליה כלפי הכורדים?

2. אם לא — מה הן הסיבות לכך?

3. האם שוקל כבוד השר הנחות את שגרירנו באו"ם לזיום פעולה נגד הגליית הכורדים ממקום מושבם?

4. אם לא — מה הן הסיבות לכך?

תשובת סגן שר החוץ ב' נתניהו:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

עקירת האוכלוסייה הכורדית ממקום מושבה המסורתי והעברתה לשטחים אחרים טעונות סבל אנושי וכאב רב. אנו, היהודים, רגישים במיוחד לסבל שכזה ויודעים להעריך את חומרתו. הפשעים כלפי האוכלוסייה הכורדית ממחישים את אופיו הרצחני של המשטר העירקי. העדר הגינוי לכך בעולם הערבי מטיל ספק בכוונתם של הערבים לקיים דו-קיום בשלום עם מיעוט שאינו ערבי.

ההשוואה בין יחסה של ישראל למיעוט הערבי לבין יחסו של העולם הערבי למיעוט הלא-ערבי חושפת את הצביעות בטענות הערביות והבין-לאומיות נגד ישראל.

משרד החוץ הנחה את נציגות ישראל באו"ם ומשלחות בפורומים בין-לאומיים אחרים להתייחס ברוח זו לנושא כל אימת שנסכיבות הדיונים מאפשרות זאת. גישה זאת הצדיקה את עצמה, ובמקרים שבהם התבטאו גם הדבר אי-נוחות לנציגי עירק.

אשר ליוזמה ישראלית להביא לכלל החלטה בנדון כמוסדות האו"ם — מסיבות מובנות אין לאל ידנו לגבש את קבוצת המדינות הנדרשת לשם כך.

במושב הוועדה לזכויות האדם של האו"ם, שהתקיים בזינבה כחודש פברואר האחרון, הגישו כמה מדינות מערביות, גוש בעל משקל גדול בהרבה מאתנו, הצעת החלטה. החלטה זו גינתה את עירק על השימוש בגזים רעילים נגד הכורדים, אולם היא הוסרה מסדר-היום עוד בטרם נדונה, בשל הרוכ האוטומטי העומד לצד מדינות ערב כמוסדות הבין-לאומיים, המשמעות ברורה לכולנו. יוזמה ישראלית אומנם נידונה לכישלון מראש, אך קולנו יישמע ומחאתנו התקיפה לא תושקת.

902. אנטישמיות בהונגריה

חבר הכנסת מ' קליינר שאל את שר החוץ ביום י"ט בסיוון התשמ"ט (22 ביוני 1989):

לאחרונה התרכו הפרסומים בכלי התקשורת על התגברות תופעת האנטישמיות בהונגריה. נמסר כי צויר צלבי קרס על קירות בתי-הכנסת, נופצו חלונותיו של בית-ספר יהודי והופצו כרוזי הסטה מטעם החוגים הנאצי-אנטישמיים, המאשימים את היהודים כאחריות להשתלטות הקומוניזם ולמצב הכלכלי הנוכחי.

שאלותי:

1. האם אכן נכונים הדברים?

4. מה עומד משרדך לעשות בנדון?

חברת הכנסת ש' אלוני שאלה את שר התחבורה ביום י"א באדר א' התשמ"ט (16 בפברואר 1989):

זה שנים אחדות מופעל בנמל-התעופה בן-גוריון דוכן של חב"ד לשם פעילותה. דוכן זה ממומן כולו על-ידי נתב"ג — נמל התעופה בן-גוריון — לרבות שיחות טלפון בקו חופשי המצוי בדוכן וכן שירותים אחרים, הממונים מקופת הציבור. כמו כן, יש לפעילי חב"ד כשדה גישה חופשית לכל האולמות, לכניסה וליציאה.

ברצוני לשאול:

1. לפי איזה סעיף תקציבי ממומנת תנועת חב"ד בנתב"ג, ומאיזה תקציב?
2. מי אישר את פעילות התנועה במקום?
3. כיצד מתיישב אישור זה עם היותה כיום מפלגה פוליטית, המשתתפת בהליך הבחירות ונבחרת?
4. האם מוכן השר לאשר פעילות הסברתית של ר"צ בנתב"ג לחינוך לערכי מגילת העצמאות?
5. אם לא — מתי ייסגר דוכן חב"ד בנתב"ג?

שר התחבורה מ' קצב:

בתקציב רשות שדות התעופה לא הוקצבו כספים למימון תנועת חב"ד בנמל התעופה בן-גוריון. רשות שדות התעופה איננה מממנת את פעולותיה בנמל התעופה.

מעמדה של חב"ד במסגרת פעילותה בנתב"ג הוא של גוף וולונטרי הפועל ללא מטרות רווח על-מנת לספק צרכים דתיים. השירותים לא ניתנו לחב"ד על-פי מכרז. הנהלת רשות שדות התעופה מפקחת, שחב"ד לא תעסוק בפעילות מפלגתית פוליטית כתחום שדה התעופה.

היור"ר ש' וייס:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת עדנה סולודר, ואחריה — לחברת הכנסת שולמית אלוני. בסדר זה אתן רשומות כאן.

עדנה סולודר (המערך):

כבוד השר, אני שמחה שאחרי חצי שנה אני מקבלת תשובה על שאלתי. לא רק שאנחנו מוגבלים במספר השאלות — לפחות היינו מקבלים את התשובה בזמן.

חב"ד הפכה מפלגה פוליטית, ואינני רואה איך הרבר עולה בקנה אחד עם היותה כשדה התעופה. שנית, נדמה לי שיש גוף שמספק שירותי דת — אם צריך לספק אותם כשדה התעופה — וזה משרד הדתות. לכן אינני מוצאת בתשובותיך תשובה על השאלה, מה עומד משרדך לעשות בנדון. אם צריך שירותי דת כשדה התעופה, יש גוף המיופקד על העניין. אם לא — לא יכולה מפלגה פוליטית לספק את השירותים האלה כשדה התעופה.

היור"ר ש' וייס:

אני מבקש מחברת הכנסת שולמית אלוני להציג את השאלה הנוספת שלה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני השר, שאלתי היא, מהו מחיר מטר רכוב בדוכן כשדה התעופה? מי מקבל זכות להקים חנויות ודוכנים בשדות התעופה? האם חב"ד משלמת, וכמה היא משלמת, בעבור השטח שניתן לה שם?

2. אכן קיימת הוראת של משרד החוץ בנושא חינוך ילדי שליחים בחוץ-לארץ. ההוראות הן, שהילדים הללו יחויבו ברישום בבית-ספר יהודי, אם קיים בית-ספר כזה במקום שירותם.

3. כמשרד החוץ קיימת ועדה מיוחדת הכודקת את בקשות השליחים לחרוג מההוראה הנ"ל. הדיון מתקיים על בסיס נימוקים מפורטים של השליח, כאשר הוועדה נוהגת בדרך כלל להתמיר כדי להקפיד על ביצוע ההוראות.

מר סביר, הקונסול הכללי שלנו בניו-יורק, פנה לוועדה בבקשה לרשום את בתו לבית-ספר כללי. הוועדה בחנה את הבקשה, ולאחר ששוכנעה שקיימת נסיבות מיוחדות, היא אישרה אותה.

1002. בריתות ערים תאומות עם ערים בדרום-אפריקה

חבר הכנסת ד' ליבאי שאל את שר החוץ ביום ט"ז בתמוז התשמ"ט (19 ביולי 1989):

ב"דיעות אחרונות" מיום 26 ביוני 1989 פורסם, כי בניגוד להנחיות משרד החוץ ומרכז השלטון המקומי, יש בכוונת כעשר רשויות מקומיות בצפון הארץ לכרות ברית ערים תאומות עם ערים בדרום-אפריקה.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד החוץ על כוונה זו של רשויות מקומיות בצפון הארץ?
2. מה היא עמדת שר החוץ בקשר לכך?

תשובת סגן שר החוץ ב' נתניהו:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. למשרד החוץ ידוע על כוונה כמה רשויות מקומיות בצפון הארץ לכרות ברית ערים תאומות עם ערים בדרום-אפריקה.
2. משרד החוץ אינו תומך בכוונתן של הרשויות המקומיות הללו.

היור"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לסגן שר החוץ. חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא, שאליות שהוצגו לשר התחבורה. אני מזמין את שר התחבורה לעלות לדוכן. שר התחבורה ישיב תשובה אחת על שתי שאליות, כנראה זהות, אחת של חברת הכנסת עדנה סולודר, מס' 253, והשנייה של חברת הכנסת שולמית אלוני, מס' 297.

792, 253. פעילות חב"ד בנמל-התעופה בן-גוריון

חברת הכנסת ע' סולודר שאלה את שר התחבורה ביום ד' באדר א' התשמ"ט (9 בפברואר 1989):

כמשך שנים מקיימת חב"ד שירות דתי לנוסעים בנמל התעופה בן-גוריון. מאז הבחירות לכנסת השתיים-עשרה הפכה חב"ד לגוף פוליטי במסגרת אגודת ישראל.

ברצוני לשאול:

1. באיזה מעמד, כאילו תנאים ובמשך כמה שנים פועלת חב"ד בנמל-התעופה?
2. האם קדם מכרז למתן שירותי חב"ד כשדה ולהעמדת חדר לרשותה?
3. האם תמשך מפלגה פוליטית להגיש שירותים בנמל-התעופה?

שר התחבורה מ' קצב:

חברת "אל על" איננה מפעילה מטוסים בשבתות ובמועדי ישראל. סמל החברה הוא שילוב של המלים "אל על" יחד עם דגל המדינה. אגב, זה לא מקובל ביותר חברות התעופה. החברה לא מחקה את סמלה מעל מטוסיה.

חברת "אל על" איננה מחשבת כלכלית את המשמעות של אי-ביצוע טיסות בשבתות ובמועדי ישראל.

חברת "אל על" סיימה את מאזנה בשנת התקציב 1988 ברווח של 18.8 מיליון דולר, לאחר כמה שנים של הפסד.

היו"ר ש' וייס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני השר, כאמת, עם כל הכבוד, אני מוכרח לומר לך, שטייסי "אל על", שהם גם טייסי חיל האוויר, לא מוחזקים אצלי כשקרגנים. קיבלתי תצהיר של טייס, ולאחר מכן הלכתי במחכוון ל"קוקפיט" של מטוסי "אל על", פעמיים, כדי לוודא את העניין עם טייסים אחרים, והם הודיעו לי באופן החד-משמעי ביותר, שמטוסי "אל על" ללא סמל המדינה וללא סמל "אל על" טסים בשבת כדי לעקוף את האיסור הזה.

שנית, אני מצטער מאוד, אבל בעבר — — —

קריאות:

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני קיבלתי מהיושב-ראש רשות לשאלה נוספת.

בעבר קיבלנו מדי שנה דיווח על העלות של סגירת הטיסות של "אל על" בשבתות.

שר התחבורה מ' קצב:

חבר הכנסת רן כהן יכול לבחור בין שתי אפשרויות, או לקבל מעל דוכן הנואמים הודעה מוסמכת של שר בממשלה, או להאמין למכתב שאלי הוא הגיע בצורה אנונימית, של אדם שקורא לעצמו טייס ב"אל על". לי לא ידועה זהות הכותב. אם ידוע לך מה שלא ידוע לי, וזהות של הכותב — אם כי זה לא רלבנטי, מכיוון שבדקתי והתשובה המוסמכת היא מה שמסרתי לך פה קודם: חברת "אל על" איננה טסה בשבת. חברת "אל על" איננה מוחקת את סמל המדינה ואת דגל המדינה ואת סימני "אל על" מעל מטוסיה.

לכל חברת תעופה בעולם יש מטוסים שאינם בשימוש. מקובל שחברות תעופה מחכירות מטוסים לחברות תעופה אחרות. חברת "אל על" מחכירה חלק ממטוסיה, שאין לה צורך בהם ושאינם בשימוש. במקום שמטוסים אלה יעמדו בלא שימוש היא מחכירה אותם. במקרה זה אתה מתכוון אולי לחברת "ארקיע". החלטת הממשלה בעניין הטיסות בשבת איננה מחייבת את חברת "ארקיע". חברת "ארקיע" מציינת על גבי המטוסים את הסמלים שלה. זה קורה לכל חברת תעופה.

אין פה שום כוונה להביא לטיסות של חברת "אל על" בשבת. חברת "אל על" איננה טסה בשבת. חברת "אל על" לא מחקה את סימניה מעל המטוסים. חברת "ארקיע" רשאית להמשיך לטוס, והחלטת הממשלה אינן חלות עליה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

בשאלתך הודעתי שאני רוצה לשכור מקום, והשר לא ענה לי. על השאלה שלי, האם אני יכולה להקים שם דוכן? לא קיבלתי תשובה. בשאלתך שלי יש שאלה מפורשת: האם אני יכולה לקבל, באותם תנאים, אפשרות להסביר את ערכי מגילת העצמאות? על זה לא ניתנה תשובה.

שר התחבורה מ' קצב:

התשובה על שאלה 4 בשאלתך של חברת הכנסת אלוני היא שלילית. לא נסכים לכך שר"צ תקיים פעילות הסברתית לחינוך לערכי מגילת העצמאות בתחום שדה התעופה בן-גוריון או בכל נמל תעופה אחר.

לשאלות הנוספות ששאלה חברת הכנסת אלוני, מאחר שהן שאלות נוספות, אני מוכן להשיב לה בכתב. אני לא מצוי כעת בפרטים. אבדוק ואשיב.

היו"ר ש' וייס:

זה מקובל ואנחנו מכבדים את התשובה של השר.

שר התחבורה מ' קצב:

לשאלות של חברת הכנסת ערנה סולודר, לעניין האיחור בתשובה, הציגו לי שנישכ לך בכתב במועד מוקדם הרבה יותר

ערנה סולודר (המערך):
לפני שבועיים.

שר התחבורה מ' קצב:

— ואת ענית בשלילה. חברת הכנסת אלוני קיבלה את התשובה בכתב. אני מודה שלקח לי הרבה זמן להשיב על שתי השאלות האלה, ואלה היו היחידות שהתעכבו בכנסת.

משרד הדתות עוסק באספקת שירותי וצורכי דת. אם יבקש משרד הדתות לקיים פעילות כזאת בתחום נמל התעופה, ניענה בחיוב.

697. טיסות "אל על" בשבתות

חבר הכנסת רן כהן שאל את שר התחבורה ביום כ' באייר התשמ"ט (25 במאי 1989):

ממידע שהגיע לידי עולה, שחברת "אל על" מפעילה את מטוסיה בשבתות, וזאת תוך הסוואת עובדת היות המטוסים מטוסי "אל על". הדברים הנ"ל ידועים לעובדי "אל על" ו"ארקיע".

ברצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר, כי חברת "אל על" מפעילה מטוסים בשבתות, תוך מחיקת דגל ישראל מעל זנב המטוסים?
2. אם כן — מה הם השיקולים העומדים מאחורי פעולות הסוואה אלו?
3. כיצד מתקשרת עובדת מחיקת הדגל עם תשרי משרד התחבורה בנושא "לטוס כחול-לבן"?
4. הייתכן ש"אל על", שבכל שנות קיומה לא הסירה מעל מטוסיה את דגל המדינה, למרות סכנות של פיגוע חבלני, עושה זאת עתה?
5. מה היא העלות המשוערת של ביטול טיסות "אל על" בשבתות בשנת 1988?
6. מה היתה העלות המשוערת אילו בוטלו גם הטיסות במטוסים שטסו ללא סמלי המדינה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רן כהן, גמרנו. אני בטוח שאתה לא מצטער שחברת "ארקיע" טסה בשבת.

698. תאונות דרכים בצומת גולני

חבר הכנסת י' ביבי שאל את שר התחבורה ביום כ' באייר התשמ"ט (25 במאי 1989):

במשך שמונה חודשים, מחודש אוגוסט עד אמצע חודש מרס, אירעו באזור הגליל התחתון, עמק הירדן והגליל המרכזי 509 תאונות דרכים, שבהן נהרגו 48 אנשים ונפצעו 890. 50% מההרוגים מצאו את מותם בצומת גולני ובאזור הסמוך לו, עד צומת המוכיל.

ברצוני לשאול:

1. הנתונים הידיעות דלעיל?

2. מה עשה משרדך עד היום כדי לנטרל את כל הסיבות הגורמות לתאונות בצומת גולני?

3. האם תורמת לריבוי התאונות העוברת, שבצומת גולני יש מפגש של כבישים עם ארבעה כיווני נסיעה?

4. מה בדעת משרדך לעשות על-מנת שצומת גולני יפסיק, אחת ולתמיד, להיות מוקד תאונות?

תשובת שר התחבורה מ' קצב:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

על-פי נתוני משטרת ישראל לגבי מרחב העמקים (הכולל את עמק הירדן והגליל התחתון) אירעו כשמונת החודשים מאוגסט 1988 עד מרס 1989 — 550 תאונות דרכים עם נפגעים. 1,090 אנשים נפצעו, מתוכם נהרגו — 35.

בצומת גולני אירעו במהלך שנת 1988 שתי תאונות עם נפגעים וללא הרוגים, לעומת שמונה תאונות ושני הרוגים בשנה הקודמת, 1987.

בקטע צומת המוכיל-גולני לביא אירעו במשך 1988 53 תאונות.

השיפורים בצומת גולני נעשו על-ידי משרד השיכון — מע"ן, ובהתערבות המינהל לבטיחות בדרכים במשרד התחבורה, אשר פעל גם להסדרת צומת גולני, וכללו שיפורים גיאומטריים, שיפורים בתחום מרחב הראייה, התאורה והרמזור.

737. שירות לקוי בחברות תעופה

חבר הכנסת א' רובינשטיין שאל את שר התחבורה ביום כ"ז באייר התשמ"ט (1 בינוי 1989):

נוסעים רבים מתלוננים לאחרונה על השירות הניתן על-ידי חברות תעופה זרות ועל-ידי חברת "אל על". בין השאר מתלוננים הנוסעים על הזמנת יתר, המותרות נוסעים המגיעים לנמל התעופה כשבידם כרטיס טיסה מאושר ללא מושב במטוס, תוך שיבוש תוכניתיהם. כמו כן, רבות התלונות על איחורים ועל שינוי נתיבי טיסות.

ברצוני לשאול:

1. בכמה מקרים בששת החודשים האחרונים שקיימים לגביהם נתונים נותרו נוסעי "אל על" ללא מקום במטוס בשל הזמנת יתר?

2. מה מתכוון שר התחבורה לעשות לגבי נהג זה של הזמנות יתר בחברות תעופה שונות?

3. כמה המראות של חברת "אל על" בתקופה הנוכחת בשאלה 1 יצאו מיעדים שונים באיחור של למעלה משעה, באיחור של למעלה מחמש שעות, באיחור של למעלה מתשע שעות?

4. בכמה טיסות של חברת "אל על" בתקופה האמורה לעיל שינתה החברה את מסלול הטיסה בפועל בהשוואה למסלול הטיסה הקבוע מראש?

שר התחבורה מ' קצב:

מאז 1 בינואר ועד 1 ביוני 1989 נדחו 393 נוסעים בשל הזמנות יתר בחברת "אל על", מתוך סך-הכול של 598,000 נוסעים שטסו בתקופה זו, דהיינו: 0.06%. היקף זה דומה למקובל ברוב חברות התעופה הבין-לאומיות.

קיימות תקנות רישוי שירותי תעופה בגין רישום יתר של נוסעים על-ידי חברות תעופה (תקנות רישוי שירותי תעופה, רישום יתר), התשמ"ה — 1985, המחייבות את חברות התעופה המפעילות טיסות סדירות לישראל לפצות כל נוסע שנעשה לגביו רישום יתר והוא לא הועלה לטיסה חלופית בתוך פרק זמן הקבוע בתקנות.

65% מתוך כל האיחורים נגרמו על-ידי מערכות הפיקוח האווירי באירופה כתוצאה מעומס תעבורה בנתיבים בין-לאומיים, שלא באשמת "אל על".

בחודשים ינואר עד יוני שינתה חברת "אל על" בפועל נתיבים ב-4.5% מהטיסות.

היו"ר ש' וייס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת רובינשטיין.

אמנן רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני השר, אני רוצה לומר לך, כאדם שתמיד רוצה לנסוע ב"אל על", שתנאי הטיסה ב"אל על" הם קשים מנושא, והעירה על כך חברת הכנסת שולמית אלוני לפני כן. אם נוסף על הצפיפות האדירה, שהפכה את המטוסים של "אל על" לקופסאות סרדינים מעופפות, אתה נותן כאן נתונים על מאות ישראלים שבאו לשרה התעופה וברגע האחרון הודיעו להם, אף שיש להם אישור, שהם נזרקים החוצה, זה איננו דומה להזמנת יתר, over-booking, כמדינות אירופה, שבהן הוא יכול לקחת מטוס של חברה אחרת, והוא נמצא בלב צירים בין-לאומיים. אדם שעושה הכנות לנסיעה לארצות-הברית או לאנגליה ובא לשרה התעופה, לפעמים עם ילדיו ומשפחתו, ואומרים לו: סע הביתה, המשמעות בשבילו היא הרבה יותר חמורה מאשר אם עושים לו את זה בלונדון או בפריס.

אדוני השר, אני רוצה לומר לך, שהתקנות שהוציא שר התחבורה בהתשמ"ה — איש אינו יודע עליהן, ועוכרה שלא הוגשו תביעות פיצויה לחברות התעופה, מכיוון שלא דאגתם לפרסום העניין ברבים.

4.5%, גם לפי הנתונים של החברה, של שינוי מסלולי טיסה, לדעתי זה זלזול בלתי רגיל בנוסע. כלומר, אדם שולקח טיסה של חברת "אל על" מחל-אביב לניו-יורק, הוא נוסע לניו-יורק משום שיש טיסה non stop, ללא הפסקה, טיסת לילה. אם הוא מוצא את עצמו פתאום במסטרדאם או בכריסל או בלונדון, בלי שאומרים לו דבר לפני כן, לדעתו זו הפגנה של זלזול בנוסע. אני פונה אליך, אדוני שר התחבורה, שאתה, כממונה על העניין הזה, תדאג לכך שלנוסע הישראלי יתייחסו, גם "אל על" וגם חברות התעופה הזרות, לא כאל אדם שעושים לו טובה כזה שנותנים לו מקום במטוס, אלא כאל מישהו

כי "אין שום הצדקה לאומית לכך שדגל ישראל נמחק מחלק ממוטסי החברה רק מפני שרוצים לטוס יום נוסף בשבוע".

אודה לכבודו אם ישיבני:

1. האם אומנם הגיעה תלונתו של הטייס ב"אל על" לידיעתו של השר?

2. האם נבדק הנושא, ואם כן — מה היא האמת?

3. לאילו מדינות טסים המטוסים של החברה הלאומית בשבתות ובחגי ישראל ותחת איוה שם?

4. האם נכונה הידיעה שגם "ארקיע", שהוכרזה על-ידי השר הקודם כמוביל לאומי, וחברת "סן-דור", חברה-בת של "אל על", טטות בשבתות ובחגי ישראל בידיעת משרדו ובהסכמתו?

5. מה בדעת השר לעשות כדי שחברת "אל על", שמחויבת על-פי החוק והתקנות לשמור על השבת, אומנם תנהג כך?

שר התחבורה מ' קצב:

חברת "אל על", שוב "אל על", מחכירה באופן קבוע, בהסכם רב-שנתי, חבר הכנסת רן כהן, לחשומת לכך, בהסכם רב-שנתי, לחברת "ארקיע", שני מטוסי 707 ושני מטוסי 737.

המטוסים מוחזרים ל"ארקיע" ומופעלים על-ידי הפעלה מלאה. כיוון שלוח הזמנים של "אל על" אינו דורש שימוש במטוסים אלה בכל ימות השבוע. על מטוסים אלה גם לא רשומים סמלי חברת "אל על".

חברת "אל על" לא מבצעת שום טיסה בשבתות ובמועדי ישראל, תוך הקפדה מלאה על החלטת הממשלה בעניין זה. מדיניות הממשלה בנושא אי-טיסות "אל על" בשבתות חקפה, ללא שינוי.

החלטת הממשלה אינה חלה על "ארקיע"; ואילו חברת "סן-דור" אינה פעילה או משווקת טיסות בשבת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת ורדיגר.

חברי הכנסת, אין זו חובה להציג שאילתא נוספת. זו רשות. חבר הכנסת ורדיגר, בבקשה.

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):

אדוני השר, פשוט מאוד - אני מאמין לדיווחים שלך ושל קודמך ככל הנושאים האלה — "אל על" לא טסה בשבת, "סן-דור" לא פועלת, ל"ארקיע" רק מחכירים מטוסים... אבל אני מאוד מצטער, אני לא מקבל זאת, מכיוון שאני מכיר עובדות, ואני מניח שגם חברי הכנסת האחרים לא מדברים סתם. ככל אופן, אני בדקתי את העניינים מן היסוד.

חברת "אל על" מחכירה את מטוסיה, ולא חשוב עכשיו לאילו חברות, ומטוסי "אל על" טסים בשבתות. לפעמים יש אפילו הודעות על כך בעיתונים.

חברת "סן-דור", שהיא חברה-בת של "אל על", טסה בשבתות ובחגי ישראל, ואני מצטער מאוד, כאמת לא נעים לי להכחיש את דבריו של שר העומד על במת הכנסת ומודיע את הודעתו. ובכן, שהאינפורמציה שאתה מקבל איננה נכונה. "סן-דור" — ואני ויברתי עם דירקטורים של החברה, שבאו אלי להתלונן — "סן-דור" טסה בשבתות.

לגבי "ארקיע", ככל שידוע, היא בכל זאת קשורה עם ממשלת ישראל. אני מתפלל על כך שלגבי "ארקיע" אין שום

ששילם ממיטב כספו ואינו זוכה ליחס הוגן. תנאי הטיסה לישראל וממנה הם מהגרוועים בעולם.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת רובינשטיין. מפאת העובדה שהוא מורי ורבי למשפט קונסטטוציוני, לא העירוני לו ששאילתא נוספת זו לא משאלה אלא שאילתא.

רחבעם זאבי (מולדת):

נמל תעופה ולא שדה תעופה.

היו"ר ש' וייס:

כן. יש כאן הערה של חבר הכנסת רחבעם זאבי — נמל תעופה ולא שדה תעופה. מכיוון שאנחנו נכנסים עכשיו לשנה המוקדשת לשפה העברית, אני מקבל את ההערה ומעביר אותה לידיעת חברי הכנסת.

שר התחבורה מ' קצב:

אני רוצה לסמוך על דבריו של חבר הכנסת רובינשטיין כשהוא עורך השוואה בין חברת "אל על" לבין יתר חברות התעופה בעולם שהוא מכיר. לפי מיטב ידיעתי, "אל על" איננה חורגת מהמקובל בחברות תעופה אחרות, ואני זהיר.

יש לנו עניין, שחברת "אל על" טטוס ככל שאפשר כתפוסה מלאה, וזו הסיבה שלפעמים יש רישומי יתר, בהתאם לתקנות המקובלות בעולם התעופה, ואין שום חריגה מהתקנות הללו, גם לא בחברת "אל על".

חברת "אל על" נמצאת ברמת רווחיות גוברת והולכת. רמת הביצוע שלה משתפרת והולכת, והביקורת של חבר הכנסת רובינשטיין עליה איננה מוצדקת. עובדה היא שחברת "אל על" סיימה את השנה האחרונה ברווח, כפי שציינתי, של 18.8 מיליון דולר.

התקנות פורסמו, לפי מיטב ידיעתי, והחברה מפצה אוטומטית כל נוסע שלא יכול לטוס בהתאם להודעת החברה.

אשר לשינויי מסלול הטיסה — השינויים הם לא תמיד כאחיותנו. ברוב המקרים הם לא באשמת חברת "אל על"; שיבושי מזג אוויר, צפיפות אווירית במסלול זה או אחר — הנה שתי סיבות מוצדקות שאינן תלויות ב"אל על", הגורמות לשינוי המסלול.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

— — —

שר התחבורה מ' קצב:

אני קובע, חבר הכנסת רובינשטיין, ששום מעשיות —

חברת "אל על" נאלצת, בגלל מזג אוויר סוער, לשנות מסלול. החברה נאלצת לשנות מסלול בגלל צפיפות אווירית.

756. טיסות "אל על" בשבתות

חבר הכנסת א' ורדיגר שאל את שר התחבורה כיום כ"ז באייר התשמ"ט (1 ביוני 1989):

בעיתון "הארץ" פורסם, כי טייס ב"אל על" התלונן בפני שר התחבורה כי חברת התעופה הלאומית נוהגת למחוק את סמלי המדינה ממוטסי המטען שלה, מדגם "בואינג 747", וממוטסי הנוסעים "בואינג 707" ו"בואינג 737", המופעלים על-ידי חברת "ארקיע" בשבתות — מחשש לתגובת הציבור החרדי.

הטייס, קצין בכיר במילואים בחיל האוויר, כותב בתלונתו

עורך-הדין ברוך לוי אחרי דברים כאלה. אבל לא זו הבקשה שלו, חבר הכנסת שריד.

אני מכיר את ברוך לוי, אני עובד אתו שישה חודשים כאופן צמוד. אני קובע בהחלטיות: האיש ישר, האיש נקי כפיים.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
ומה על הדברים שנאמרו בבית-הדין האזורי לעבודה?

שר התחבורה מ' קצב:
אני לא רציתי להיכנס לפרטים, אבל מאחר שנשאלתי, אעשה זאת.

אחד מעובדי משרד התחבורה הגיש תביעה נגד נציבות שירות המדינה, ודרש תוספות שכר לאחר שפרש מעבודתו. פרקליטות המדינה, כנציגת נציבות שירות המדינה, התנגדה לדרישה הזאת, ואז נתבקש מנכ"ל המשרד לבוא ולהעיד. לא מקובל שמנכ"ל משרד בא להעיד בבית-הדין לעבודה, אבל בעקבות פניות נמרצות מצד פרקליטות המדינה, ניאות ברוך לוי לעשות כן. הוא הופיע במשך יומיים בחקירה של התובע בבית-הדין לעבודה.

בית-הדין ציין, שהעדות של ברוך לוי היתה כוטה כלפי התובע. אין שם שום טענה כלפי ברוך לוי כעניין ישרו. אין שום אשמה כלפי ברוך לוי. מעולם לא הוגש כתב אישום נגד ברוך לוי.

אני רוצה לבשר לך, שעתירה שהגיש השבוע לבית-הדין הגבוה לצדק אחד מעמיתך נגד משטרת ישראל, מדוע איננה פותחת בחקירה נגד ברוך לוי — בג"ץ החליט לבטלה כיוון שהוא הצדיק את טענת משטרת ישראל. שאין שום מקום להצדקה לחקירה.

אני חוזר ואומר: מעולם לא היתה חקירה כלשהי, מעולם לא הוגש שום כתב אישום. לגבי הטענה המופיעה במקום שציטטת ממנו, פרקליטות המדינה היא שהחליטה להגיש ערעור, הפרקליטות היא המגינה על ברוך לוי. כל הטענות הן על אופי העדות של ברוך לוי, ולא על תחומי פעולתו במשרד התחבורה או על ניקיון כפיו.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני השר — — —

היו"ר ש' וייס:

לא, סליחה, אי-אפשר לשאול שאלתך נוספת. כאמת, חברי חבר הכנסת רן כהן, אתה הרי יודע את הנוהג. אט-אט זה יכול להיחפך פה כמעט לטריכונל על אדם מסוים.

852. הפעלת קו "אגד" לאילת בשבת

חבר הכנסת מ' פרוש שאל את שר התחבורה כיום י"ב בסיוון התשמ"ט (15 ביוני 1989):

חברת "אגד" פרסמה בעיתונות מודעות על הגברת תדירות הנסיעה בקו לאילת, בכלל זה כימי שבת.

אודה לך אם תשיבני:

1. האם הפעלת הקו לאילת בשבת נעשתה כאישור משרד התחבורה, והאם ניתן ל"אגד" היתר עבודה בשבת לצורך זה?

2. כיצד בדעתך לפעול כדי למנוע הפעלת שירות זה בשבת?

תגובה, כאילו ל"ארקיע" מותר לטוס בשבתות. אני מבקש הבהרות.

שר התחבורה מ' קצב:

אדוני היושב-ראש, מעבר לדברי התשובה המפורטים, אין לי מה להוסיף.

אם יש לחבר הכנסת ורדיגר מידע כלשהו, נתון כלשהו, הסותר את הדברים שלי או מצדיק את הדברים שלי, מבסס את הדברים שלו, אשמח לקבל אותו. אני אקפיד הקפדה רבה מאוד על שמירת ההנהיה לגבי אי-טיסה בשבת בחברת "אל על", גם לא בתחכומים למיניהם. מה שמשמע מדברי חבר הכנסת ורדיגר הוא, שנעשה פה כאילו ניסיון לעקוף את ההנהיה בצורה כלשהי, וגם העקיפה הזאת איננה מקובלת עלי, אם היא קיימת. אם יש לך נתון כלשהו, אני אשמח לקבלו ולטפל בעניין.

804. מנכ"ל משרד התחבורה

חבר הכנסת רן כהן שאל את שר התחבורה ביום ה' בסיוון התשמ"ט (8 ביוני 1989):

בחודש מרס 1989 מתח בית-הדין הארצי לעבודה ביקורת חריפה על מנכ"ל משרד התחבורה ברוך לוי, באומרו: "בית-הדין האזורי קבע ממצאים חמורים בקשר להתנהגותו — — — אשר לשמעם תצילנה אוניהם של כל החרדים למינהל תקין".

אבקש לדעת:

1. מה ככוונת השר לעשות בקשר לכהונתו של מר ברוך לוי כמנכ"ל משרד התחבורה?

2. האם ככוונת המשרד למנות את מר ברוך לוי למנכ"ל רשות שדות-התעופה?

שר התחבורה מ' קצב:

יש לי אמון ביושרו ובניקיון כפיו של המנהל הכללי של משרד התחבורה, עורך-הדין ברוך לוי.

בדעתי למנות את עורך-הדין ברוך לוי למנהל הכללי של רשות שדות-התעופה.

מוצע לחבר הכנסת רן כהן לעיין בדברי ההגנה של פרקליטות המדינה על עורך-הדין ברוך לוי — בעיקרי הטיעון, שהוגשו לבית-הדין לעבודה לפני ימים אחדים, ב-6 ביולי 1989.

היו"ר ש' וייס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, בכל הכבוד, הדבר היחיד שהתפרסם בכתבים, ואנחנו יודעים אותו כאנשי ציבור, הוא מה שאמר בית-הדין האזורי לעבודה, שקבע שיש ממצאים חמורים בקשר להתנהגותו של ברוך לוי, "אשר לשמעם תצילנה אוניהם של כל החרדים למינהל תקין". אם כן, מנין העקשנות, אדוני השר, למנות אותו גם למנכ"ל רשות שדות-התעופה, בכל הכבוד?

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, אדוני השר.

שר התחבורה מ' קצב:

הייתי מבין את חבר הכנסת רן כהן — הוא היה מוכיח ככך עקביות וגם רצינות — אילו דרש ממני לפטר את

משרד יצא כמבצע יחסי ציבור נרחב למניעת תאונות דרכים, תחת הכותרת: "אני מת לחיות".

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

1. מתי התחיל המבצע ומתי הסתיים?

2. כמה עלה המבצע למשרד?

3. מה הן תוצאות המבצע?

שר התחבורה מ' קצב:

1. המבצע החל ב-5 במרס 1989 והסתיים ב-12 באפריל

1989.

2. עלות המבצע, על-פי הפעילות בתחומים השונים: 300,000 שקל — הפעלת ארגוני מתנדבים ופעילים; 150,000 שקל — תגבור המשטרה וצה"ל; 450,000 שקל — בדיקות תקינות רכב על-ידי משטרת ישראל וניידות בטיחות של משרד התחבורה; 450,000 שקל — לרשויות מקומיות ולמטות בטיחות עירוניים; 2,600,000 שקל — מבצעי בטיחות והסברה; 200,000 שקל — סקרים, מחקר ומעקב; 200,000 שקל — פעילות בנושא ריסון ילדים, בסיוע משרד הבריאות; 100,000 שקל — באמצעות משרד החינוך והתרבות.

3. שתי מטרות הוגדרו למבצע:

א. הגברת המודעות לבטיחות ולזהירות בדרכים. הנושא נבחן על-ידי חברות וסקרים ומחקרים ועל-ידי הטכניון. רמת החשיפה והמודעות לנושא עלתה בעשרות אחוזים.

ב. בחינת המערכת העוסקת במאבק בתאונות דרכים לצורך הפקת לקחים, גיבוש מדיניות נכונה וקביעת סדרי עדיפויות בהקצאת המשאבים.

בחדש מרס חלה ירידה של 25% במספר ההרוגים בתאונות דרכים לעומת חודש מרס אשתקד.

בששת החודשים הראשונים של השנה, מינואר ועד סוף יוני, חלה ירידה במספר התאונות הקטלניות בשיעור של 19%. חלה ירידה של 8% בתאונות קשות. חלה ירידה של 16% במספר ההרוגים בששת החודשים הראשונים של השנה, לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

היו"ר ש' וייס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יצחק לוי.

יצחק לוי (המפלגה הרתית הלאומית):

אדוני השר, אני שמח לשמוע — שמענו זאת כבר אתמול — שחלה ירידה במספר ההרוגים ובמספר הפצועים, והלוואי שירידה זו תימשך. שאלתי: המבצע עלה כ-3.5 מיליוני שקל, לפי המספרים שקראת. האם אינך חושב, שלו יוחד סכום זה לשיפור כבישים, לשיפור צמתים או להארת צמתים היתה בו תועלת גדולה? אני רוצה להוסיף על השאלה הזאת — היתה ועדת כנסת שעסקה בנושא הבטיחות בדרכים והקטל בדרכים, והיא הגישה את מסקנותיה בפתח המושב הזה של הכנסת. האם יהיה כבוד השר מוכן לדווח לכנסת מה עלה בגורלן של המסקנות האלה, האם משרד התחבורה התייחס אליהן, ומה נעשה על-פיהן? תודה.

היו"ר ש' וייס:

אגב, זאת שאילתא חדשה. אדוני השר, בבקשה.

שר התחבורה מ' קצב:

אין כל ספק בכך שגורם התשתית הוא הגורם העיקרי, על-פי הערכת, להצלחת המלחמה בתאונות הדרכים, אבל

שר התחבורה מ' קצב:

המפקח על התחבורה אישר את הגברת תדירות הקו לאילת במסגרת חוק שעות עבודה ומנוחה, הנמצא באחריות משרד העבודה והרווחה.

השירות לאילת אינו חורג מהסטטוס-קוו, והוא מחבס על הסיכום שנתקבל ביוזמת בית-המשפט העליון בעקבות בג"ץ שהוגש נגד המדינה בשנת 1985.

היו"ר ש' וייס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת מנחם פרוש.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

כבוד היושב-ראש, כבוד השר, אני פונה אליך: למה ההתחמקות האלה בנושא עקרוני כשמירת השבת? לפי החוק בישראל, אסור להפעיל תחבורה ציבורית בשבת בכל מקום שהוא. איך יכולים לתת היתרים מיוחדים? אתה יודע, שנוסף על מה שקורה כעת באילת, כמעט בכל הארץ נפרצה פרצה בגלל העובדה שמשרד התחבורה אינו עומד על המשמר כדי למנוע את יצירת הפרצות האלה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. בבקשה, אדוני השר.

שר התחבורה מ' קצב:

משרד התחבורה פועל על-פי חוק שעות עבודה ומנוחה, ללא שום סטייה.

853. תור למבחני נהיגה בצפון

חבר הכנסת מ' גולדמן שאל את שר התחבורה ביום י"ב בסיוון התשמ"ט (15 ביוני 1989):

שאלותי לכבוד השר:

1. האם מצב שבו 25,000 תלמידים ממתניים למבחני נהיגה במחוז הצפון הוא מצב תקין, ומה בדעת משרד התחבורה לעשות למען לא נחזור למצב שהיה קיים באוקטובר-נובמבר 1987?

2. הכיצד ייתכן, שהיחס בין בוחנים לתלמידים באזור הגליל הוא 17 בוחנים ל-10,000 תלמידים?

3. נוכח העובדה שאמורה לקום ועדה משותפת לאוצר ולמשרד התחבורה, שתדון בנושא, האם נקבע תאריך להגשת החלטות הוועדה?

שר התחבורה מ' קצב:

משך ההמתנה למבחני נהיגה נובע מצמצומים מתמשכים במצבת כוח האדם של בוחני הנהיגה ומפרישה טבעית של עובדים, לעומת גידול מתמיד במספר מבקשי הרשיונות; אלה הפכו למצרר מבושש.

לחודשי הקיץ של שנת התשמ"ט תוגבר מחוז הצפון בבוחני נהיגה ממחוזות אחרים, וזאת כדי לצמצם את משך ההמתנה למבחני נהיגה. בחדש יוני הועסקו 13 בוחנים ב-259 ימי עבודה וביצעו 3,885 בחינות. בחדש יולי יועסקו 23 בוחנים ב-466 ימי עבודה ויבצעו 6,990 בחינות.

מחקיימים דיונים נמרצים עם משרד האוצר במגמה לצמצם את תור הממתנים.

854. מבצע למניעת תאונות דרכים

חבר הכנסת יצ' לוי שאל את שר התחבורה ביום י"ב בסיוון התשמ"ט (15 ביוני 1989):

1. על-פי אילו קריטריונים ניתנו האישרים לקווי הטיסה האזרחיים משדה-התעופה בקריית-שמונה למרכז הארץ?

2. מה הם האמצעים לאבטחת הנוסעים מקריית-שמונה למרכז הארץ ומתל-אביב לקריית-שמונה?

שר התחבורה מ' קצב:

1. האישרים לביצוע טיסות סדירות בין קריית-שמונה לבין תל-אביב ניתנו לחברת "סנונית", שירותי תעופה בע"מ, לאחר שהתברר שקיים ביקוש לטיסות אלה. הרשיון ניתן לאחר שהוכח, להנחת דעת מינהל התעופה האזרחית במשרד התחבורה, שהפעלת הקו על-ידי החברה עומדת בהוראות החוקים והתקנות, ושכל הגורמים הקשורים בהפעלת הקו הם בעלי רשיונות מתאימים. מאז מתן הרשיון לא גילה פיקוח מינהל התעופה האזרחית כל הפרה או אי-עמידה בהוראות החוקים והתקנות ובתנאי הרשיונות.

2. אמצעי אבטחת הנוסעים בנתיב שבין קריית-שמונה לבין מרכז הארץ זהים לאלה הנהוגים בענף התעופה האזרחית בישראל. אמצעים אלה מורכבים ממערכת חוקים ותקנות בתחום תקני הבטיחות בשדות תעופה ובמנחתים, בתחום כלי טיס וחלקיהם, לחברות תעופה ולעובדי הטיס העוסקים בתעופה — טייסים, טכנאים, פקחי טיסה וכדומה. כן כוללים האמצעים מערכת רישוי של כל גורמי הענף, לאחר שנבדקת עמידתם בתקנים במערכת פיקוח המוודאת את עמידת גורמי הענף בהוראות החוקים והתקנות ובתנאי הרשיונות.

חקירת האירוע שבו הפסיק מטוס החברה את ההמראה עדיין בעיצומה, אך ממצאים חלקיים שנאספו עד היום מצביעים לכאורה על שיקול דעת מטעה של הטייס ועל כך שאין קשר בין אורך המסלול בקריית-שמונה לבין נסיבות התקרית.

907. תעריפי הנסיעות בתחבורה הציבורית

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר התחבורה ביום י"ט בסיוון התשמ"ט (22 ביוני 1989):

ב-11 ביוני 1989 פורסמו ידיעות בדבר הכוונה להעלות באופן ניכר את תעריפי הנסיעה בתחבורה הציבורית בישראל.

שאלותי לכבוד השר:

1. מה הן העובדות בנדון?

2. כיצד ישפיע הדבר על השכבות העממיות, הנוקות לתחבורה הציבורית?

3. כיצד הן תפוצינה?

4. איזו השפעה תהיה לכך על מדד יוקר המחיה ועל המשק?

שר התחבורה מ' קצב:

1. בעקבות החלטת הממשלה מיום 5 בינואר 1989 על ביטול הדרגתי של הסובסידיה לתחבורה הציבורית הועלו מחירי הנסיעה בתחבורה הציבורית ב-20% בממוצע ב-20 ביוני 1989.

ביצוע החלטת הממשלה הנ"ל יתפרס על פני שנתיים.

2-3. לקבוצות הנוקות תמשיך הממשלה לשלם הנחות כשיעורים הבאים: לקשישים — 33%, לילדים ולנוער — 50%, לנכים — 10%, לעיוורים — פטור מתשלום מנסיעות שמחירן עד 2.70 שקל ו-50% ביתר הכרטיסים, גם למלווה, לחיילים — לא הועלה המחיר המיוחד של 1.35 שקל בקווים הבין-עירוניים, חיילות — פטורות מתשלום.

ההשקעות בתשתית אינן באות במקום נהיגה זהירה, או הליכה זהירה של הולך הרגל. גם כאשר הכבישים אינם משוכשים אלא רחבים ותקינים, נהיגה בלתי זהירה גורמת לתאונה ולקטל. גם כאשר הכבישים משוכשים, צרים, ויש בורות, נהיגה זהירה יכולה למנוע תאונות דרכים.

השקעות בתשתית הן גדולות מאוד. כדי להשקיע בתשתית אנחנו זקוקים לסכום של 300 מיליון שקל לפתרון בעיות שאני רואה אותן כחיוניות להבטחת הצלחת המלחמה בתאונות הדרכים ולצמצום הקטל בדרכים. סכום של 3.5 מיליוני שקל, אין בו כדי להשפיע משמעותית. לעומת זאת, יש בכוחו להשפיע על הגורם האנושי. עיקר המטרה של המבצע היה להגביר את המודעות של הציבור, להשפיע על הגורם האנושי, להגביר את תודעת הבטיחות והזהירות. לכן הקצבת הסכום הזה למטרה זו היתה מוצדקת, לפי דעתי.

העברתי ליושבי-ראש הכנסת, ולפי מיטב ידיעתי התגובה על מסקנות ועדת החקירה הפרלמנטרית חולקה לחברי הכנסת. קיימנו דיון בממשלה, התייחסנו לנושא במשרד, ונתתי דיווח מפורט מאוד על המלצות הכנסת. אני מקווה שמזכירות הכנסת, אם עדיין לא חילקה, בוודאי תעשה זאת; מזכיר הכנסת מודיע, שהיא כבר חילקה.

עמנואל זיסמן (המערך):

וגם היה דיון בוועדת הכלכלה ויהיה המשך בשבוע הבא.

855. מאבק בתאונות דרכים

חבר הכנסת א' דייך שאל את שר התחבורה ביום י"ב בסיוון התשמ"ט (15 ביוני 1989):

השבועון "ניוויז" מצייץ, כי לעומת 13 הישראלים שנהרגו כפעולות טרור בשנה האחרונה, יותר מ-500 מתו בתאונות דרכים ו-22,570 נפצעו.

שאלותי:

1. האם נתונים אלה ידועים לשר?

2. אילו אמצעים יינקטו כדי להפחית את מספר תאונות הדרכים?

תשובת שר התחבורה מ' קצב:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הנתונים ידועים. נושא המאבק בתאונות הדרכים והגברת הבטיחות הוא בראש סדרי עדיפויות העבודה של משרדי.

2. משרדי גיבש חוכמה-אב רב-שנתיים למלחמה בתאונות הדרכים, והממשלה דנה ביום 7 במאי 1989 וקיבלה שורת החלטות אשר דווח עליהן לכנסת.

מאז תחילת השנה חלה ירידה במספר התאונות הקטלניות ובמספר ההרוגים בתאונות הדרכים בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. בששת החודשים הראשונים היתה ירידה, בהשוואה לאשתקד, של 19% בתאונות קטלניות, של 8% בתאונות קשות ושל 16% במספר ההרוגים.

891. תעופה אזרחית מקריית-שמונה

חבר הכנסת מ' גולרמן שאל את שר התחבורה ביום י"ט בסיוון התשמ"ט (22 ביוני 1989):

נוכח הידיעה שמטוס לא הצליח להמריא מקריית-שמונה בגלל מסלול קצר, אבקש מכבוד השר להשייכו:

רוח, בהשקעה של יותר מ־400,000 ש"ח, על רכבת הפרברים. במקביל, נחמנו חוזים לפיתוח דומה עם חברה צרפתית. הדוח של "נתיבי איילון" הוגש למשרד התחבורה ונגנז.

ברצוני לשאול:

1. האם יש העדפה של חברה חיצונית, לא-ישראלית, על-פני חברה ישראלית? אם כן — מדוע?
2. מה ככוונת משרד התחבורה לעשות בדוח שנגנז?
3. איך ניתן למנוע כפילויות, העולות מאות אלפי שקלים?

שר התחבורה מ' קצב:

1. לצורך הכנת תוכנית-אב לפיתוח המערכת הרכבתית בישראל נבחרה חברת ייעוץ מחוץ-לארץ בעלת מוניטין בין-לאומי, לאור מומחיותה וניסיונה. בארץ אין חברות ייעוץ ישראליות המתמחות בתחום זה ברמה דומה. חברת הייעוץ הצרפתית "סופרטו" החלה את עבודתה בחודש ינואר השנה.
2. הדוח לא נגנז. הדוח עוסק בחינה ראשונית ובתכנון מקדים של קו רכבת פרברית מתל-אביב לפתח-תקווה, וישמש חומר רקע חשוב בהמשך תהליך התכנון. לפני כשנתיים הוחל בהכנת דוח זה על-ידי חברת "נתיבי איילון".

3. אין כפילות בין הכנת תוכנית-אב כוללת למודרניזציה ולפיתוח המערכת הרכבתית בישראל לתקופת 20 השנים הקרובות על-ידי חברת ייעוץ מחוץ-לארץ לבין בחינה ראשונית של קו תל-אביב — פתח-תקווה, שנערכה על-ידי חברת "נתיבי איילון", ועליה הוחלט לפני כשנתיים. המטרות והתפוקות של שתי עבודות אלה שונות, ואין כפילות ביניהן.

981. בטיחות בתעופה

חבר הכנסת א' ורדיגר שאל את שר התחבורה ביום ט' בתמוז התשמ"ט (12 ביולי 1989):

עשרות פקחי טיסה קיימו ביום א', כ"ב בסיוון התשמ"ט, הפגנה במחאה על מחדלים המסכנים, לדבריהם, את הבטיחות בתעופה האזרחית, בעיקר בגלל כמעט-התנגשויות בין מטוסים אזרחיים למטוס חיל האוויר. הם הציגו פקח טיסה, שמנע תאונה בין מטוס קרב של חיל האוויר לבין מטוס ובר 270 נוסעים, ופקח נוסף, שמנע התנגשות בין מטוס "בואינג" צבאי לבין מטוס התרעה מדגם "הוקיי" של הצי השישי האמריקני.

ברצוני לשאול:

1. מה היא עמדת משרדך כלפי הטענות בנושא הבטיחות בתעופה האזרחית?

2. כיצד בדעתך לפעול למניעת כמעט-התנגשויות בין מטוסים אזרחיים לבין מטוסי חיל האוויר ולשיפור הבטיחות בתעופה?

שר התחבורה מ' קצב:

1. בסוף חודש מאי 1989 התקיים תרגיל גדול של חיל האוויר, שנמשך ארבעה ימים ובמהלכו אירעו תקלות בתחום בטיחות התעופה האזרחית. קדמו לתרגיל תיאומים בין חיל האוויר לרשות שדות-התעופה, שהתבססו על לוחות זמנים קשיחים. לוחות הזמנים של הטיסות שונן, וחברות התעופה חויבו לשנות זמני טיסות ואף לבטל חלק מהן. למרות הסיכומים הנ"ל, שינה חיל האוויר את לוחות הזמנים שלא בהתאם לסיכומים, מפאת כביעות מזג אוויר.

2. לצרכים הביטחוניים החיוניים יש עדיפות על פני התעופה האזרחית. עם זאת, יש להבטיח בטיחות מלאה

4. התחבורה הציבורית מהווה חלק ממדד יוקר המחיה. המתפרסם על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

אנו עוקבים אחר השינויים בהרגלי הנסיעה בתחבורה הציבורית.

צוות משותף למשרד התחבורה ולמשרד האוצר ממשיך לדון על הרחבת ההנחות בדמי הנסיעה בתחבורה הציבורית לאוכלוסיות נזקקות נוספות: קשישים, משפחות ברוכות ילדים ועוד.

908. אוטובוס בקו ירושלים — שילה

חבר הכנסת י' נאמן שאל את שר התחבורה ביום י"ט בסיוון התשמ"ט (22 ביוני 1989):

האוטובוס המשמש זה שנתיים בקו 178, ירושלים — שילה — ירושלים, היוצא בשעה 06:45, הוא מדגם "טייגר". הוא מיושן, פעמים רבות דמם מנועו, וחלונותיו אינם מוגנים. הוא אינו נוח ואינו בטוח. נסיעה של 35 דקות מתארכת עד שעה ואפילו שעה וחצי. פעמים רבות פנו נוסעיו אל הנהלת "אגד" כדי שיוכנס לשירות בקו דגם חדש, כמו בכל יתר הקווים באותו אזור, אך ללא הועיל.

ברצוני לשאול:

1. האם שוקל משרדך להחליף את האוטובוס בקו זה לדגם חדיש יותר?

2. עד אז, האם ידאג משרדך לכך שחלונותיו ימוגנו מייד?

שר התחבורה מ' קצב:

החל ביום 26 ביוני 1989 הופעל בקו 178 בנסיעה היוצאת בשעה 06:45 משילה אוטובוס חדיש בעל חלונות ממוגנים.

957. עובדים ערכים כאזור נמלי-פ

חבר הכנסת מ' וירשובסקי שאל את שר התחבורה ביום ב' בתמוז התשמ"ט (5 ביולי 1989):

קיבלתי פנייה של אזרח על כך שמנהל נמלי-פ החליט לפנות מאזור הנמל את העובדים הערבים. על-פי המידע שנמסר לי, נכנס מנהל הנמל למסגרייה פרטית ודרש מעובד ערבי וטובש רפיח לעזוב את עבודתו ולחזור למקום מגוריו.

ברצוני לשאול:

1. האם נבדקו הדברים ונמצאו נכונים?

2. אם כן — מי מסמך את מנהל הנמל לכך, ומה בדעתך לעשות בעניין זה?

תשובת שר התחבורה מ' קצב:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התקיימה בדיקה עם האחראי לתחזוקת המעגנה ולביטחון בנמל, ומתברר כי המסגרייה חדלה לפעול בתחומי הנמל זה חודשים מספר ולאדם לא היה רשיון לשהות בנמל.

2. על-פי פקודת הנמלים, סעיף 37, מותרת כניסת עובדים לשטח הנמל רק אם בידם רשיון כנדרש בהוראות, ויש להרחיק מהנמל כל אדם שאין בידו רשיון מתאים. ההוראה מבוצעת גם על-פי דרישות הביטחון.

980. רכבת פרברים

חבר הכנסת ב' בן-אליעזר שאל את שר התחבורה ביום ט' בתמוז התשמ"ט (12 ביולי 1989):

נודע לי שחברת "נתיבי איילון" הכינה כמשך שלוש שנים

עמנואל זיסמן (המערך):

חבר הכנסת ורדיגר, אנחנו בירושלים לא נסגור צמתים ועורקי תחבורה.

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):

אתה אל תגיד "אנחנו", אתה עוד לא בעל-הבית על כל ירושלים. חבר הכנסת זיסמן, עד שאתה תגיע למימוש ציפיותיך להיות ראש העיר, יהיה בירושלים ראש עיר דתי.

עמנואל זיסמן (המערך):

לא נסגור. אנחנו סגרנו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זיסמן, אין זה מקובל לקרוא קריאות ביניים בזמן שאלחות. זה מין מנהג מזרז כזה.

עמנואל זיסמן (המערך):

אני מבקש שתדאג שיבטאו את השם שלי נכון. זה תפקידך.

היו"ר ש' וייס:

אמרתו זיסמן.

עמנואל זיסמן (המערך):

לא אתה, הוא.

היו"ר ש' וייס:

אין הוא. חבר הכנסת ורדיגר.

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):

חבר הכנסת הוא שיושב שם, אני אומר לך שוב שציפיותיך ידועות, ועד שאתה תזכה לכך יהיה בירושלים ראש עיר דתי. ואני אומר את זה שוב. ונסדיר את העניינים גם בירושלים.

היו"ר ש' וייס:

זו לא שאלתא, זו תשובה.

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):

אבל כאשר יש אלטרנטיבות, וכאשר הרחוב הזה, העורק הזה, שאני יודע שהוא עורק חשוב מאוד, מאוכלס על-ידי ציבור ש-80%—90% ממנו דתיים — האם, אדוני השר, אין אפשרות למצוא את הפתרון, לסגור את הדרך הזאת ולמצוא את הדרכים האלטרנטיביות למקומות שאליהם הנוסעים בשבתות רוצים להגיע?

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אלה שאלחות. מה תעשו אחר כך בנושאים המדיניים? תשמרו על האנרגיות.

דן תיכון (הליכוד):

זה כביש הנסיעה לבית שלי.

שר התחבורה מ' קצב:

אני רוצה להניח את דעתו של חבר הכנסת ורדיגר ולומר, שאינני מתכוון לתמוך במועמדותו של חבר הכנסת זיסמן לראשות העיר ירושלים. אני גם לא מתכוון לתמוך במועמד מהמפלגות הדתיות לראשות העיר ירושלים.

עמנואל זיסמן (המערך):

גם לא במועמדים מסוימות של הליכוד בירושלים.

למטוסים האזרחיים ומניעת סיכונים ושיבושים בטיסות, ועל חיל האוויר לעמוד בסיכומים שהיו בין רשות שדות-התעופה לחיל האוויר. בכל אופן, במסגרת השליטה והבקרה על מטוסי חיל האוויר יש למנוע את חזירתם למרחבים אזרחיים הפתוחים לפעילות אווירית אזרחית. ככוונתי לדון בנושא זה עם שר הביטחון.

1017. סגירת כביש בירושלים בשבתות

חבר הכנסת א' ורדיגר שאל את שר התחבורה ביום ט"ז בתמוז התשמ"ט (19 ביולי 1989):

פורסם בעיתון "המודיע", ביום ל' בסיוון התשמ"ט, 30 ביולי 1989, כי תושבי רחוב בר-אילן בירושלים והרחובות בסביבתו דורשים לסגור את הרחוב בשבתות. התנועה הרבה ככביש מסכנת את הילדים הרבים באזור.

סגירת הכביש בשבת נועדה גם למנוע חילולי השבת, הפוגעים קשה בתושבי האזור, שרובם ככולם שומרי תורה ומצוות; יש באזור יותר מ-70 מוסדות ציבור, כתי-כנסת, ישיבות ומוסדות חינוך.

באחרונה הושלמה סלילת כביש מס' 4 וכבישים עוקפים אחרים בסביבה.

ברצוני לשאול:

1. האם בדק משרדך את דרישת תושבי האזור?

2. האם תפעל לסגירת הרחוב בשבת, נוכח הנימוקים שהעלו התושבים?

שר התחבורה מ' קצב:

1. רחוב בר-אילן בירושלים הוא כביש עורקי חשוב, המחבר בין צפון העיר לבין מערב העיר ודרומה. הוא דרוש לתנועה ואין לו ציר חלופי.

2. בהתאם להנחיות שלפיהן פועל המפקח על התעבורה כבואו לשקול את הבקשות לסגירת כבישים בשבתות, המוגשות על-ידי הרשויות המקומיות ובהמלצת המשטרה, ניתן לסגור רק כבישים מקומיים ומאספים בתוך שכונות דתיות, ולא כבישים עורקיים הדרושים לכלל האוכלוסייה של אותה רשות מקומית.

עיריית ירושלים, בהיותה רשות תמרון מקומית, לא פנתה בבקשה זו.

היו"ר ש' וייס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם ורדיגר.

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):

אדוני השר, כאשר סללו את כביש מס' 4, אשר יכול לפתור את הבעיה של העורק העיקרי, והיה אז מאבק של הציבור הדתי נגד סלילת כביש מס' 4 ופתיחתו, לא אניד שהוכטח כפה מלא, אבל דובר אז על כך שיתחשבו בתושבים באזור רחוב בר-אילן, ש-80% או 90% מהם הם יהודים שומרי תורה ומצוות. ובכן, כאשר יש אלטרנטיבות, ולא רק אלטרנטיבה אחת —

דן תיכון (הליכוד):

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):

חבר הכנסת דן תיכון, כדי להגיע לרמות יש לך בוודאי הרבה דרכים.

חוברת ל"ב, ישיבה פ"ט

— שאלות ותשובות: הצעה לסדר-היום —

המבקשות לעבוד בחברת התעופה הלאומית של ישראל להציג גלילים חשופות לפני ועדת קבלה?

2. האם גברים המבקשים לעבוד בחברה נתקלים בדרישה דומה?

3. מה בדעת השר לעשות בקשר לאמור לעיל?

שר התחבורה מ' קצב:

חברת "אל על" נדרשת להתמודד על מקומה בעולם התעופה התחרותי, המתאפיין במיוחד בדרישות גבוהות לרמת שירות לנוסעים. מקובל בתחום התעופה, כי במקצוע הדיילות — גם נשים וגם גברים — נדרשת הופעה נאה.

חברת "אל על" נוהגת בהתאם לכללים אלה לבחון גם את ההופעה החיצונית של הדיילות ושל הדיילות, כחלק ממבחני הקבלה.

היו"ר ש' וייס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת חיים רמון.

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, השאלה נשאלה בכל הרצינות, אף שהנושא מעורר קצת גלי צחוק. אנחנו איננו רואים ואיננו רוצים לראות בנשים אובייקט מיני. הרצון של חברת "אל על", שנשים תבואנה בלבוש מסוים כדי שחלק מגופן יהיה חשוף, לדעתי פוגע באשה. אני מדבר עכשיו בכל הרצינות.

תשובתך ביחס למה שקורה בחברות תעופה זרות איננה מדויקת. בחברות תעופה זרות העניין של יופי וחן איננו שיקול בקבלת דיילות. ויעידו הדיילות המשרתות בהרכה מאוד חברות תעופה זרות. יש בהן מבוגרות מאוד, אין הגבלת גיל. העיקר הוא שהן נותנות שירות טוב, ושירות טוב איננו תלוי באופן מוחלט בהופעה חיצונית. אני מבקש מאדוני השר, שהדרישה הזאת, שהיא מחפירה בעיני, תימחק מרשימת התביעות של חברת "אל על" לגבי דיילות.

אברהם בורג (המערך):

אדוני השר, אני מציע להקים ועדה מיוחדת לכדוק את המצב בחברות תעופה אחרות.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, אין לי ספק, שלחברי הכנסת יש ניסיון תעופתי בין לאומי אוניברסלי אדיר. אין שום בעיה, אפשר למנות את כל הכנסת לוועדת בדיקה.

שר התחבורה מ' קצב:

חבר הכנסת רמון, ההופעה החיצונית היא שולית במבחני הקבלה ולא צריך להפוך את זה לנושא מרכזי. אני קובע באופן חד-משמעי, שההגדרה שלך איננה נכללת כלל במבחני הקבלה. אני בהחלט מוכן לבדוק את הבקשה שלך ביחס להופעה במבחני הקבלה עצמם.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לשר התחבורה על תשובותיו המפורטות.

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):
כזה אני לא בטוח.

היו"ר ש' וייס:
חברי הכנסת, אלה שאלות ולא מדע מדינה עתידני.

שר התחבורה מ' קצב:
חבר הכנסת ורדיגר, אם יש לך אסמכתה כלשהי על איזו התחייכות שניתנה במשרד התחבורה — — —

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):
לא אמרתי אסמכתה ולא אמרתי התחייכות.

דן תיכון (הליכוד):

עכשיו הוא מדייק.

שר התחבורה מ' קצב:

אם יש איזו הודעה או הסכמה או נכונות מצד משרד התחבורה, ולא התחייבות, אני בהחלט מוכן לכבד אותה.

היו"ר ש' וייס:

השר ישיב על שאלתא מס' 1018 של חבר הכנסת חיים רמון.

חיים רמון (המערך):

אני מציע שהשר יקרא גם את השאלתא.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רמון, אין לנו מנהג שהשר קורא את השאלתא.

חיים רמון (המערך):

היו"ר ש' וייס:

לא, זו אינה סיבה מספקת ליצור תקדים. על-פי התשובה נבין את השאלתא.

שר התחבורה מ' קצב:

אני רוצה לציין שקראתי את השאלתא.

חיים רמון (המערך):

אין לי ספק בכך.

1018. מבחני קבלה לדיילות

חבר הכנסת ח' רמון שאל את שר התחבורה ביום ט"ז בתמוז התשמ"ט (19 ביולי 1989):

הובא לידעתי, כי כשחברת "אל על" מזמנת נשים למבחני קבלה לתפקיד דיילת, מופיעה במכתב הזימון, הנשלח על-ידי מחלקת קליטה ותעסוקה של החברה, הפסקה שלהלן: "המועדות מתבקשות לא להופיע בשמלות ארוכות, לא במכנסים ולא במגפיים".

ברצוני לשאול:

1. מה תכליתה של דרישה זו, ומדוע נאלצות נשים

ג. הצעה לסדר-היום

משא-ומתן עקיף בין ישראל לאש"ף באמצעות ארצות-הברית

בנושא: משא-ומתן עקיף בין ישראל לאש"ף באמצעות ארצות-הברית — מאת חבר הכנסת חיים רמון. בבקשה, חבר הכנסת רמון.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-יומנו, הצעות לסדר-היום. הצעה ראשונה לסדר-היום, הצעה מס' 1393,

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר החוץ, במרכז יוזמת השלום של ממשלת ישראל עומד הרצון ליצור פרטנר מקרב התושבים הפלשטינים הגרים בשטחים המוחזקים. זה היעד המרכזי של תוכנית השלום. מצד שני, קווי היסוד של הממשלה, שכולנו מחויבים להם כחברי קואליציה, אוסרים על משא-ומתן עם אש"ף. כתוב: "ישראל לא תישא ותיתן עם אש"ף".

זו המציאות שעמה אנחנו מתמודדים, ועם זאת, אנחנו רוצים לקדם את תהליך השלום. וברור לנו, ברור גם לך, אדוני שר החוץ, שאש"ף הוא גורם משמעותי בשטחים. אתה ציינת זאת בדברייך לפני כמה ימים במסד שאיננו מדליפים ממנו. אתה ציינת שהסיבה המרכזית היא טרור, יש אחרים החושבים על סיבות אחרות. אבל אין ספק שזהו גורם מרכזי. אני מאמין, שאיש איננו משלה את עצמו, שניתן להגיע לבחירות בשטחים בטווח נראה לעין בלי שאש"ף יסיים לך, בלי שאש"ף ייתן יד לך, בין בשתיקה, בין במפורש, בין בכל דרך אחרת. ואני מאמין לך, אדוני שר החוץ, שאתה באמת ובתמים רוצה לקדם את היוזמה. אז מה עושים, אדוני השר?

אני אומר לך, אדוני, מה עושים. לשם כך אלך לתקדימים, או לתקדים גדול אחד של ממשלת הליכוד. נדמה לי, אדוני השר, שב-1981 היית יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון. הממשלה היתה ממשלתו של מנחם בגין, שר החוץ — יצחק שמיר, שר החקלאות — אריאל שרון, שר הבינוי והשיכון — דוד לוי, ועוד כמה שרים שמשרתים עד היום. וממשלת ישראל זו ניהלה משא-ומתן עקיף עם אש"ף על — — —

הרושע שגיא (הליכוד):

זה לא נכון. זה מאוד לא נכון.

אריה אליאב (המערך):

זה מאוד נכון.

חיים רמון (המערך):

אני מבקש ממך, חבר הכנסת שגיא, שלא תפריע לי. אני רוצה באמת לדבר עם שר החוץ ולהבין מה השתנה מאז ועד היום.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מבקש מאוד שלא להפריע. שתי הגרסאות תירשמונה — שלך ושל חבר הכנסת לובה אליאב.

חיים רמון (המערך):

היה באזור שליח אמריקני ושמו פיליפ חביב, שנע ונד. בין מי הוא נע ונד? בין ריאד, ביירות, ששם ישבו אנשי אש"ף, לתל-אביב וירושלים. ונחתם הסכם בינינו לבין מי? לכאורה בינינו לבין השליח האמריקני, ואותו שליח אמריקני הלך לאש"ף, אבל נחתם הסכם שהיה הסכם עד כדי כך, שהיה ויכוח לגבי פרשנות הסעיפים שבו, אם אש"ף התחייב לחדול מפעולות איבה רק בדרום-לבנון או גם בכל רחבי חבל.

הרושע שגיא (הליכוד):

מלבנון.

חיים רמון (המערך):

במקרה הזה אתה צודק: מלבנון.

זה ההסכם שנחתם אז עם אש"ף. אם כן, ניהלנו משא-ומתן עקיף עם אש"ף על-מנת להביא להפסקת פעולות האיבה.

מה קורה היום? יש שלושה גורמים, אדוני השר, העומדים במגע ישיר עם אש"ף ומנסים לשכנע אותו להסכים ליוזמת השלום של ממשלת ישראל. הם אינם מתכננים את מעשי חבלה. הם אינם תומכים בו. הם מנסים לשכנע אותו לחדול מטרור, הם מנסים לבוא ולומר לאש"ף: תסכים למה שממשלת ישראל רוצה.

גורם אחד הוא מצרים. באה מצרים, אדוני השר, ומתוך תיאום עם אש"ף אמרה: אני מסכימה לתוכנית הבחירות. היא אמרה זאת, בניגוד למה שאמר פה מעל הדוכן השר רוני מילוא, בניגוד למה שאתה אמרת בהודומניות אחרות, שאין עם מי לדבר. באה מצרים, מדינה חשובה, ואומרת: אני מוכנה לבחירות, יש לי עשרה תנאים. חלקם, לדעתי, קבילים גם עליך. למשל, אני מניח שנסוגת כוחות צה"ל מאזור הקלפי, שקילומטר מסביב לקלפי לא יהיו כוחות צה"ל, זה תנאי שמי שרוצה באמת ביוזמה יכול לקבלו. שיהיה חופש תעמולה מוחלט — כמוכן, לא להסתה לטרור — מבחינה פוליטית. הרי אתם אמרתם: בחירות חופשיות. שנקבל את כל תוצאות הבחירות מראש — לזה גם אתה מסכים. עשרה תנאים, חלקם לא קבילים לא עליך, לא עלי, אבל, האם אין מקום שניכנס למשא-ומתן עם מצרים על עשרה התנאים הללו, ואם נגיע להסכמה ילכו המצרים אל מי שילכו — זה לא ענייננו — וישיגו את הסכמתם? ואם הם ישיגו את הסכמתם, מצרים, מדינה חשובה, תהיה מחויבת לתוכנית הבחירות של ממשלת ישראל.

אחר כך נלך למי? לתושבי השטחים. מה קורה עם תושבי השטחים? הם משמשים היום מתווכים בינינו לבין אש"ף. אנחנו נפגשים עם אנשים שמוזהים באופן מוחלט עם אנשי אש"ף — אני אינני יודע עם מי אתה נפגשת, אבל אני יודע עם מי נפגשו אחרים — ומייד כאשר הם מסיימים את הפגישה הם נוסעים למצרים, הם נוסעים לתוניס, מעבירים את השרדים וחוזרים. הרי בשנה האחרונה נסעו אנשי הנהגת אש"ף בשטחים — מה שקרוי אש"ף-שטחים — לחוץ-לארץ יותר משנסעו בכל שנות שלטוננו בשטחים. אתה לא יודע על זה, אדוני שר החוץ? אתה לא שמעת על כך? זה איננו משא-ומתן עקיף עם אש"ף? האם יש לשלול זאת ממי שרוצה באמת ובתמים, לא פסדה של תוכנית, לא להגיד "יש לי תוכנית וזה גימיק של יחסי ציבור", אלא באמת לקדם? כי מה אומרים תושבי השטחים לאש"ף? — אנחנו רוצים בחירות, אנחנו רוצים לדעת באילו תנאים אתם, אש"ף, תסכימו לך.

ויש הגורם שהוא, מבחינתי — ואני מניח שגם מבחינתך, אדוני שר החוץ — החשוב מכולם, הוא המכריע מכולם, ארצות-הברית. אני אינני מבין מדוע לדעת אדוני מה שהיה נכון ב-1981 והביא לתוצאות חיוביות איננו טוב ואיננו נכון היום, ומדוע אתה יוצא נגד כך בשצף-קצף. לא אתה מנהל משא-ומתן. הולכים האמריקנים ומנהלים משא-ומתן. על מה? הם מנהלים משא-ומתן על יישום תוכנית הבחירות של ממשלת ישראל והם מנסים להשיג את הסכמת אש"ף על-מנת שלא יופעל טרור בשטחים, על-מנת שניתן יהיה לנהל את הבחירות הללו. והם אומרים את זה והם מזהירים את אש"ף: אל תנקטו פעולות טרור: ואם תנקטו פעולות טרור, אזי נפסיק את הדיאלוג אתכם.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

למה לא הפסיקו עד היום?

חיים רמון (המערך):

חבר הכנסת גולדשטיין, אני מציע לך שתשאל שאלתא את ש' הביטחון, מה חלקו של "פתח", הארגון המרכזי,

כפעולות הטרור מאז, ואתה תבין שהם הפסיקו את רובן. אני לא אחראי לכל דבר ואני לא מגן עליהם, ויש בהם חלקים שהם ארגון טרור מתועב, אבל לא זה העניין. העניין הוא: האם ניתן יהיה לקיים את הבחירות הללו?

אני מציע לקרוא את מאמרו של עודד זראי ב"הארץ" היום "על מה הם יושבים?" — איך ליישם את מה שאתה רוצה ליישם: בחירות בגדה וברצועה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

ביהודה, בשומרון ובעזה.

חיים רמון (המערך):

יהודה, שומרון ועזה — כאמת.

והם מנסים לשכנע אותם והם מזהירים אותם. ואולי אילו הם הפסיקו את השיחות לא היה לאותו זרם מרכזי באש"ף מה להפסיד, ואולי חלק מפעולות הטרור נמנעו בגלל אותו דיאלוג. אנחנו איננו מחויבים לשום דבר. יבואו אלינו האמריקנים, יגידו לנו את עמדתם בנושא הבחירות, נתווכח איתם, זה לא מחייב אותנו, אבל האם זה איננו מקדם את התוכנית שלך, את התוכנית של הממשלה?

איני אומר זאת לצורך התנצחות, פשוט אינני מבין. אני הבאתי דוגמה אחת למשאומתן עקיף בינינו לבין אש"ף. כמשך כל השנים אנחנו ניהלנו משאומתן עקיף עם אש"ף, כאשר רצינו להשיג יעדים. כאשר רצינו לשחרר שבויים, ניהלנו משאומתן עקיף לא עם ארגונו של ערפאת אלא עם גייבריל, עם חבש, עם המתועבים ביותר. כי חשבנו שזה יוביל להשגת האינטרס שאנחנו רוצים בו.

השאלה המרכזית, אדוני, מבחינתי היום היא: האם צודק השר דוד לוי בדבריו אתמול, שנכון מה שאמרת שאין עם מי לדבר כיוון שאש"ף מפעיל טרור, ואם כן, אנחנו משמיטים את הבסיס מתחת לכל היוזמה, ולמעשה אין יוזמה וזוהי התחנות של יוזמה ואיש איננו מתכוון לה, או שאנחנו עושים הכול על-מנת לעודד גורמים שיש לנו שיג ושיח איתם, שיאפשרו קיום בחירות כשטחים?

והערה אחרונה, ובה אסיים, אדוני: אתה, באותה הזדמנות שבה דיברת על משאומתן עם תושבים מהשטחים שמפחדים שירצחו עלידי אש"ף וכדומה, כי הוא מפעיל טרור, גם אמרת שאתה מוכן לדבר עם סוריה. אני רוצה לשאול אותך: תושבי סוריה — — —

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

— — —

חיים רמון (המערך):

אני מדבר על גורם שיכול להכריע ולקבוע.

תושבי סוריה מאוהבים באסאד? הם בחרו אותו בבחירות? הוא איננו מפעיל טרור נגד תושבים? ואתה מוכן לדבר איתו, וזה לא מפריע לך. פה אינני מציע לך לדבר עם הטרוריסט, עם זה שמפעיל טרור, אני מציע לך להגיע להבנות עם כאלה שיכולים להשיג את הסכמתו. ואם אתם פוסלים את האפשרות הזאת, אתם מעוררים בקרבי חשש כבד מאוד, שפניכם לא ליוזמה אלא לתרגיל ביחסי ציבור. תודה.

היור"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מזמין את שר החוץ להתייחס להצעה לסדר-היום הזאת. בבקשה, שר החוץ.

שר החוץ מ' ארנס:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כפי שוודאי ידוע לכל חברי הבית, חבר הכנסת שדיכר ברגע זה הוא מְכוּבֵד, יחסית ותק ככנסת, אבל הוא גם יושב-ראש סיעת המערך, שהיא שותפה בכירה בממשלת האחדות הלאומית. ידוע לו, והוא גם חזר על כך, שקווי היסוד של אותה ממשלה שמפלגתו היא שותפה בה קובעים, שממשלת ישראל, הממשלה הזאת, לא תישא ותיתן עם אש"ף.

חיים רמון (המערך):

לא הצעתי זאת בדברי.

שר החוץ מ' ארנס:

ידוע לו, בוודאי, שגם ביוזמת השלום של ממשלת ישראל, יוזמה שהתקבלה ברוב מכריע כממשלה, ולאחר מכן גם אושרה בכנסת, כתוב בסעיף ג', ואני מצטט: "ישראל לא תישא ותיתן עם אש"ף".

זוהי המדיניות הרשמית, המבוססת, האיתנה של הממשלה, שאתה תומך בה. עם זאת, אני מופתע שוב ושוב מחדש כאשר מופיעים חברי אותה סיעה, סיעת המערך, סיעה כממשלה, סיעה בקואליציה, וכנראה יש להם איזה ג'וק בראש, חוזרים שוב ושוב — — —

אברהם בורג (המערך):

ג'וק מסומם או לא מסומם?

שר החוץ מ' ארנס:

את זה אתה תגיד.

היור"ר ש' וייס:

אני היכיתי שחבר הכנסת זאבי יתרגם את זה לעברית. בעברית זה תיקן.

שר החוץ מ' ארנס:

חוזרים על כך שוב ושוב. יש מי שאומרים, שצריך לדבר עם אש"ף, כפי שאמר זאת חבר הכנסת רמון. יש אחרים בסיעה הזאת, אשר טוענים שמדברים עם אש"ף.

חיים רמון (המערך):

נכון.

שר החוץ מ' ארנס:

אם נקבל את הגרסה שלהם, אז אין כל צורך בהצעה שלך. לכאורה זה כבר מתקיים. אבל כידוע זה איננו מתקיים, לא באמצעותי, כשר החוץ של ממשלת ישראל — — —

אריה אליאב (המערך):

מתקיים ועוד אין מתקיים. אתם מקיימים דרישה עם אש"ף כל יום.

שר החוץ מ' ארנס:

נדמה לי, חבר הכנסת לובה אליאב, שאת הוויכוח הזה כבר ניהלנו לא אחת בישיבות — — —

אריה אליאב (המערך):

ועוד ננהל.

שר החוץ מ' ארנס:

בישיבות, גם בכנסת. אתה כנראה אינך מסוגל להשתחרר מהג'וק הזה בראש או אולי במקום אחר.

אריה אליאב (המערך):

הג'וק אינו ג'וק. הג'וק הוא פקס-אמריקנה.

היו"ר ש' וייס:
לקראת פקס-אמריקנה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הוא לא מתכוון לדבר בשם אזרחי ישראל הערבים. אזרחי
ישראל הערבים, הם מדברים בשםם כחלק ממדינת ישראל.

שר החוץ מ' ארנס:
הנה, אנחנו מסכימים, אתה רואה. אתה באופוזיציה ואני
בקואליציה ואנחנו מסכימים. כשם ערביי ישראל מדברת
הממשלה הזאת. אני מדבר בשםם ולא יאסר ערפאת.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מה זה שייך?

היו"ר ש' וייס:
אי-אפשר כך. יש לנו עוד 41 הצעות לסדר-היום.

שר החוץ מ' ארנס:
יש 3 מיליוני פלשתינים בירדן, ואומנם ערפאת ואש"ף היו
רוצים לדבר בשםם, ובספטמבר 1970 ניסו להשתלט על ירדן
ולא הצליחו, אבל בכל הקשור ליחסים שלנו עם האוכלוסייה
הזאת, אנחנו נדבר עם השלטון בירדן ולא עם אש"ף.

יש מיליון וחצי ערבים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה,
ואש"ף מתיימר לדבר גם בשמם.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הוא לא מתיימר, הוא מדבר בשםם. זו עובדה. הם אומרים
זאת.

היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת תופיק טובי, בינתיים מי שמדבר כאן כל הזמן
זה אתה ואינך מאפשר לשר החוץ להשיב. אני מבקש ממך.

שר החוץ מ' ארנס:
חבר הכנסת טובי הוא הוותיק בינינו, מנוסה — — —

היו"ר ש' וייס:
ואנחנו מצפים ממנו שיאפשר לנו לקיים את הדיון.

שר החוץ מ' ארנס:
הוא מנוסה בהליכים דמוקרטיים יותר מרוב חברי הבית
ולכן גם יודע, שמי שיש לו זכות לדבר בשם אוכלוסייה הוא מי
שנבחר על-ידי האוכלוסייה, לא מי שאומר שהוא מדבר בשםם,
לא מי שמתיימר לדבר בשםם, אלא מי שנבחר באורח דמוקרטי
ובאופן חופשי.

לכן, אנחנו נדבר עם אותם נציגים אשר ייבחרו באופן
דמוקרטי ובאופן חופשי על-ידי האוכלוסייה הערבית ביהודה,
בשומרון ובחבל-עזה. ואם אש"ף מתיימר לדבר בשם מה
שהוא קורא "הפזורה הפלשתינית", בשם אלה שהוא טוען
בזכות השיבה שלהם, הרי זכות השיבה זו לשון סגני-גהור
לחיסול מדינת ישראל. לא נדבר אתם ולא ננהל משא-ומתן
בנושא הזה. אבל, נדמה לי, שבכל זאת, הואיל והנושא הזה
הולך וחוזר ומגיע לסדר-היום שלנו, ראוי להזכיר על מי
מדובר, ומי זה אש"ף.

לצערנו העמוק, כ-24 השעות האחרונות התבשרנו, שעוד
שניים מנפגעי פעולת החבלה באוטובוס בדרך לירושלים
נפטרו. מספר הקורבנות עלה ל-16 עם פטירתן של ריטה לויז,
עולה מארצות-הברית, והחיילת טובה מימון, זכרן לברכה.
ריטה לויז עלתה מארצות-הברית, היתה בדרך להיבחן
במשפטים בירושלים, ואני חושב שראוי לצטט דברים שהיא
אמרה ממיטתה בבית-החולים לאחר הפגיעה, יומיים
שלושה ימים לפני שנפטרה. אלה דברים המצוטטים בעיתון
"Philadelphia Inquirer": מוצאה היה מפילדלפיה. היא

אני מבין, אני מבין שזה תפס אותך לא מתמול-שלושם.
אני חייב לתת לך מחמאות על עקביותך. נדמה לי, שברוח זו
אתה מדבר כבר 10 — 15 שנה. יש להניח שתמשיך כך גם עוד
15 שנה, או שיבושם לך. אבל בכל זאת, כדאי להיות מודע
לעובדות, ולא כדאי לסלף אותן.

חבר הכנסת רמון, מעולם לא אמרתי לגבי מצרים, שאין
עם מי לדבר. אני נפגשתי עם הנשיא מובארק, אני נמצא בקשר
תכוף עם שר החוץ המצרי, ד"ר עבד אל-מגיד, בהחלט יש עם
מי לדבר. למצרים יש חפקיד ייחודי בתהליך השלום.

חיים רמון (המערך):

שר החוץ מ' ארנס:
אני מציע שתיתן לי לדבר. הרי אתה רוצה לשמוע תשובה
ממני, אז תן לי לדבר.

לנשיא מצרים, חוסני מובארק, יש יכולת למלא תפקיד
מפתח בתהליך השלום. זה גם רצונו, עד כמה שהבנתי מתוך
שיחות שקיימתי אתו, מתוך הקשר שאנחנו מקיימים אתו, ואין
לי ספק שההתקדמות לקראת שלום במזרח התיכון —
וההתקדמות תבוא — תבוא גם בסיוע מכריע של ממשלת
מצרים. בהחלט יש עם מי לדבר. אין זאת אומרת שאנחנו
מסכימים לכול. איש לא יכול היה לצפות שעל הכול נסכים.
ידוע מכבר, שאתה יכול להסכים על יעדים ואתה יכול לחלוק
על הדרך שבה צריך להשיג את היעדים האלה.

אש"ף הוא המכשול לשלום במזרח התיכון. לכן, אין לדבר
אתו. זה לא יקדם את השלום, זה רק יערדם מכשולים נוספים
בדרך אל השלום. אש"ף מתיימר לדבר בשם — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
העם כולו יודע שמדיניות ממשלת ישראל היא מכשול —

היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת טובי, נדמה לי שקריאת ביניים אחת מספיקה.

שר החוץ מ' ארנס:
לך, חבר הכנסת טובי, בהחלט מותר לומר את זה. אתה
באופוזיציה, אבל יש לי הרושם שגם תישאר באופוזיציה.
שמענו את קריאת הביניים שלך, אבל אינך מדבר בשם ממשלת
ישראל או בשם הרוכ המכריע של חברי הבית הזה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני לא מדבר בשם ממשלת ישראל. אני מדבר בשם
ההיגיון, שאתם רחוקים ממנו.

שר החוץ מ' ארנס:
נדמה לי שאתה גם לא מדבר בשם אש"ף.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
בוודאי. אני מדבר בשמי.

שר החוץ מ' ארנס:
אבל אש"ף מתיימר לדבר גם בשמך. אש"ף מתיימר לדבר
בשם כל הפלשתינים. את זה איננו מקבלים, וגם לא נקבל.
במדינת ישראל יש 700,000 ערבים פלשתינים לכל דבר. אש"ף
לא ידבר בשםם. הכנסת הזאת מדברת בשםם, ממשלת ישראל
מדברת בשם אזרחיה, שהם ממוצא ערבי, והם לא אש"ף.

דרכך וגם על-פי טעמך, הוא הגורם המפריע לנו ביחזמת השלום והוא המפריע לשלום בין מדינת ישראל לבין מדינות ערב.

לכן, אף שחבר הכנסת רמון הוא יושב-ראש סיעת המערך, אני מציע להסיר את הצעתו מסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

חשבתי שאתה מציע את הצעתך בגלל זה, לא למרות. תודה רבה, חבר הכנסת גולדשטיין.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. חבר הכנסת חיים רמון, האם אתה מסכים שהנושא שהעלית יידון בוועדת החוץ והביטחון, כהצעת שר החוץ?

חיים רמון (המערך):
כן.

היו"ר ש' וייס:

יש כאן שתי אלטרנטיבות, בעד ונגד, מי שמצביע בעד דיון, משמע שהוא מצביע בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון, ומי שמצביע נגד, משמע שהוא מקבל את הצעתו של חבר הכנסת פנחס גולדשטיין להסיר את הנושא מסדר-היום. אנחנו עוברים להצבעה. זו הצבעה ראשונה ליום זה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אבקש שתשאל מי נמנע.

היו"ר ש' וייס:

אין צורך לשאול. יש כפתור.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אבל צריך לדעת מי נמנע.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לדיון בוועדה 22 —

בעד ההצעה שלא לכלול את

הנושא בסדר-היום 9 —

נמנעים 1 —

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, הרי תוצאות ההצבעה: 22 חברי כנסת תמכו בהצעת שר החוץ והנושא יידון בוועדת החוץ והביטחון. חבר כנסת אחד נמנע, 9 התנגדו, היינו תמכו בהצעתו של חבר הכנסת גולדשטיין. אם כן, נתקבלה ההצעה לדון בנושא בוועדת החוץ והביטחון.

קריאה:

— — —

היו"ר ש' וייס:

כבר קראתי את תוצאות ההצבעה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אחד לא נדלק.

היו"ר ש' וייס:

זה נרשם בפרוטוקול.

אמרה: "הזרועה היא שאנשים שהם בלתי חמושים, שאינם מנסים להזיק לאיש, שנוסעים לחומם ממקום אחד למקום אחר, חייבים לעבור אירוע כזה. זה דבר שאינך יכול להבין עד שזה עובר עליך. זהו טרור".

חנות הרדיו של אש"ף בנגד אמרה את הדברים הבאים על אותה התקפה נפשעת, שגרמה לקורבנות האלה: "הפעולה ההירואית שבוצעה על-ידי הגיבור עבדול האדי סלימאן מוכיחה, שכל פלשתיני על אדמת המולדת הוא חלק מההתקוממות". הם ממשכיים ואומרים: "הפעולה גם הוכיחה שהיישות הציונית היא נטע זר באזור, הנשען על טרור, וטרור בלבד, וכן על כוח הכריתות הזרות. ליישות הציונית אין כל זכות קיום, שכן היא גוף הנמצא מחוץ להיסטוריה ומחוץ להיגיון". לכן, עם אש"ף אין לדבר.

נכון הוא שהמכשול לקיום בחירות חופשיות ודמוקרטיות כן ערביי יהודה, שומרון וחבל עזה הוא אש"ף. נכון הוא שמאז הועלתה היוזמה המדינית של ממשלת ישראל הואץ פלאים קצב הרציחות המבוצעות על-ידי אש"ף של ערבים באזורי יהודה, שומרון וחבל-עזה — מכארבעה ערבים לחודש בחודשים שלפני היוזמה לעשרה בחודש אפריל ולעשרות פצועים, ל-11 בחודש מאי ול-14 ערבים שנרצחו על-ידי פעולות טרור ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה בחודש יוני.

כמוכן, אפשר לטעון, שכדי לקיים בחירות, כדאי או מוטב להיכנע לטרור הזה, להגיע להסדר עם אש"ף, שהם ישלטו באזור. זו איננה הדרך לקיים בחירות חופשיות ודמוקרטיות. מי שמכיר תהליכים דמוקרטיים לא יציע זאת. לכן, כניעה כזאת לארגון טרור זה אינה לטובת האינטרסים של מדינת ישראל, אינה לטובת האינטרסים של ערביי יהודה, שומרון וחבל-עזה, וודאי שאינה לטובת השלום באזור.

אדוני היושב-ראש, היות שההצעה הוצעה על-ידי יושב-ראש סיעה הנמצאת בקואליציה, אני מציע להעביר אותה לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. הצעה אחרת מהמקום, במסגרת דקה אחת, לחבר הכנסת פנחס גולדשטיין. אני רוצה לציין, שאתה הראשון המתנסה בסדר התקנוני החדש, ואני מבקש שתהיה מופת ודוגמה. דקה אחת.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת רמון וחבריו לא רצו בהקמת הממשלה, והם עושים כל מאמץ כדי להפיל אותה. חבר הכנסת רמון, שהוא יושב-ראש סיעת המערך בכנסת, טוען בדבריו, שאש"ף הוא ארגון טרור, ולמרות זאת, במישורין ובעקיפין, מבקש להידבר אתו.

חבר הכנסת רמון — ואכן שמעתך, ידידי הטוב — מצטט בדבריו את סעיף 13 בקווי היסוד של ממשלת ישראל ותוקף אותו.

לארצות-הברית, חברים וידידים טובים, יש אינטרסים אחרים מאשר למדינת ישראל. למדינת ישראל יש אינטרסים אחרים מאשר לארצות-הברית. לכן חיתי לך, אינני יודע מדוע לתת למדינה, שהאינטרס שלה שונה מזה של מדינת ישראל — והיא מודה בכך ושר החוץ שלה מודה בכך — את האפשרות להיות המתווך.

אדוני היושב-ראש, אש"ף, שהוא ארגון טרור, לא שינה את טעמו ולא שינה את מנהגיו. הוא ארגון טרור גם על-פי

ד. שאלות ותשובות

הפעולות בחופשה מהלימודים, והנושא פרוץ וחלוי ברצונו הטוב של כל בעל קייטנה.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעות האלה נכונות?
2. אם כן — מה בדעתך לעשות כדי לשנות את המצב הקיים?

תשובת שר החינוך והתרבות י' נבון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא ידוע לנו, שכן אין לקייטנות הפרטיות כל קשר עם משרד החינוך והתרבות.

2. פרסמנו הודעה בעיתונים, והכאנו לידיעתם של מפעילי הקייטנות הפרטיות ובעליהן, שפורסם חוזר המנהל הכללי של משרד החינוך והתרבות: "אבטחה ובטיחות בקייטנות ובמחנות קיץ, התשמ"ט".

חוזר זה נמצא בידי קציני הביטחון של הרשויות המקומיות. המלצנו בפניהם לפנות לקציני הביטחון כדי לקבל מהם את החוזר ולפעול לפיו.

1004. הגברת תודעת השואה במגזר הערבי

חבר הכנסת ע' עלי שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט"ז בתמוז התשמ"ט (19 ביולי 1989):

ראש המועצה של בעינה, מר סלח סלימאן נגי'אדאת, ששב מביקור במחנות השמדה, תיאר את הטרומה שעבר מהמראות שראו עיניו.

ברצוני לשאול:

1. כיצד ניתן לנצל את האירוע להגברת תודעת השואה בקרב הערבים בארץ, כבסיס להכנת העמדה היהודית ככל הנוגע לקונפליקט שבין היהודים לערבים בדבר ארץ-ישראל?

2. האם מתכוון כבוד השר לפתח פעילות חינוכית נוספת בבתי-הספר הערביים?

תשובת שר החינוך והתרבות י' נבון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

נושא השואה והגבורה מופיע בתוכניות הלימודים בבתי-הספר התיכוניים במגזר הערבי בהיקף סביר. חסר אומנם חומר זור לתלמיד בשפה הערבית, העוסק בנושא לעומק מתוך התייחסות לנושא מנקודת ראות התלמיד הערבי.

המזכירות הפדגוגית תקיים דיון יסודי בנושא בהשתתפות נציגי החינוך הערבי, עלימנת למצוא דרכים להעמקת לימוד הנושא בבתי-הספר במגזר הערבי.

1006. התקנת מזגנים בבתי-ספר

חברת הכנסת ע' סולודר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ט"ז בתמוז התשמ"ט (19 ביולי 1989):

נושא התקנת מערכות מזווג אוויר בבתי-ספר באזורים חמים במיוחד מוכר לך. הפניתי אליך שאלות בנושא ב-11 ביולי 1987. ב-1988 הוגשה הצעה לתקצוב הנושא, מתוך מחשבה שתוכלו לקדם את העניין בהדרגה. התקציב לא אושר, והבטחתם להעלות את העניין בתקציב 1989. כיום מוכרים באזורים חמים במיוחד, ובהם משתתף משרדך כסיוע, יישובי המועצה האזורית תמר, הערבה ואילת.

היור' ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: שאלות ותשובות. אני מזמין את סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות להשיב על שאלות. בבקשה, אדוני. נא להשיב על שאלתה מס' 876 של חבר הכנסת שאול עמור. הוא איננו כאולם. אפשר להעביר את התשובה לפרוטוקול.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אני מבקש סליחה, אדוני היושב-ראש. גם כשבוע שעבר עמדה השאלתה הזאת של חבר הכנסת עמור, ואז נאמר שהוא בכית-חולים וביקשו שנעלה אותה שנית. אם הוא עדיין בכית-חולים, אני מציע לדחות את מתן התשובה פעם נוספת.

היור' ש' וייס:

אנחנו נעתיים לכך ברצון.

943. גנ'ילים ממלכתי בשכונה ביבנה

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שר החינוך והתרבות ביום ב' בתמוז התשמ"ט (5 ביולי 1989):

שכונת כן-גוריון ביבנה מאוכלסת בדתיים ובחילונים. בשכונה פועלים שלושה גני-ילדים של החינוך הממלכתי-הרתי, ואף גן ממלכתי אחד. ההורים החילונים נאלצים לשלוח את ילדיהם לגן הרחוק ממקום מגוריהם. התשלום הנגבה מההורים תמורת ההיסע — רובם זוגות צעירים עמוסים חובות — גבוה; כשמאחרים להסעה נאלצים ההורים להביא בעצמם את הילדים לגן, מצב המקשה על תפקוד ההורים. הממהרים לעבודה בשעות הבוקר הרוחקות.

בידי רשימה של 32 הורים ילדים בגיל הגן, שביקשו מהעירייה לפתוח גן חילוני ונענו בשלילה.

ברצוני לשאול:

1. מדוע אולצו ההורים החילונים להתפשר ולשלוח את ילדיהם לגן דתי?

2. אם יש דרישה לפתיחת גני-ילדים חילוני, והרשימות הוגשו לעירייה בעוד מועד, מדוע לא יפתח גן ממלכתי בשנת הלימודים התש"ן?

תשובת שר החינוך והתרבות י' נבון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מיפיו מוסדות החינוך, ובמיוחד גני-הילדים, הוא באחריות הרשות המקומית.

בשכונת כן-גוריון ביבנה מדובר בגני-ילדים טרום-חובה, שאין מחויבות של משרדנו ולא של הרשות המקומית לגביה.

הרשות המקומית ביבנה יכולה להציע את שירותי החינוך לגן טרום-חובה במרחק קטן ממקום המגורים, שכן במקום המגורים הגנים מאוכלסים בגילאי חובה.

לא אילצו את ההורים לשלוח את ילדיהם לגן דתי, אלא הציעו להם גן לא-דתי במרחק קטן ממקום המגורים, לרבות הסעות מאורגנות על חשבון ההורים.

969. פיקוח על קייטנות

חברת הכנסת נ' ארד שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ט' בתמוז התשמ"ט (12 ביולי 1989):

נדוע לי שלא קיים כל פיקוח ציבורי, שיבטיח תנאי תברואה, ביטחון והדרכה הולמים, על קייטנות הילדים

חוברת ל"ב, ישיבה פ"ט
— שאלחות וחשובות; הצעה לסדר-היום —

עדין אינני יודע מה גורל הנושא. הוא עדיין לא הועלה בממשלה.
היו"ר ש' וייס:
תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת עדנה סולודר.

עדנה סולודר (המערך):
הואיל והנושא נמשך כמה שנים, והכוונה היתה בהחלט לבצע אותו בהדרגה, אני רוצה רק להזכיר לשר — — — בית-שאן, שגם לבקעת-הירדן עדיין אין הקלה בנושא הזה ולא ייתכן שהחום נגמר רק בערבה ובאילת, כי ההפרש בחום בין האזורים הוא אולי שתי מעלות. אני מציעה אולי לקחת את נציגי האוצר פעם אחת לביקור, שינסו לשבת בכיתה בחום הזה, ואולי דעתם ועמדתם בעניין ישתנו.

שר החינוך והתרכות י' נבון:
אשמח מאוד אם תזמיני את כל הממשלה, לרבות שר האוצר, לבקר במקומות החמים בשעות החום. הבעיה היא תקציבית, ועדיין אין אישור תקציבי לנושא הזה.

היו"ר ש' וייס:
תודה רבה, אדוני סגן ראש-הממשלה ושר החינוך והתרכות.

ה. הצעה לסדר-היום

הצורך להעמיד את היהדות והציונות כנושאים מרכזיים במערכת החינוך

בני התיכון, ציינו במפורש שלא היו בוחרים להיולד יהודים לו היה הדבר ניתן להם, לא היו בוחרים להיולד בארץ-ישראל, ושאנים יודעים מה פירושו של דבר להיות יהודי.

אני רוצה להתחיל את הדברים שלי בנושא הזה בדברים שאמר מעל דוכן הכנסת חבר הכנסת לשעבר אלעזר גרנות, ממפ"ם. וכך הוא אמר, בדיון שהיה ביחס למורשת ישראל, ואני מצטט: "כולנו שייכים ומזדהים עם מורשת ישראל; חלק מאתנו מקבלים אותה כמקור של סמכות וחלק כמקור של השראה". אני אז ציינתי, גם מעל כמה זו, שאני מקבל את הגדרתו ואני מסכים אתה. אם כך, יש לקבל לפחות את מורשת ישראל, להזדהות אתה כמקור של השראה. אבל, כדי לקבל את מורשת ישראל כמקור של השראה, כדי לקבל השראה ממורשת ישראל, צריך קודם כול להכיר אותה בצורה יסודית מינימלית, כי אין שום אפשרות לקבל תכנים, לקבוע ערכי חיים, או לפחות שאיפות חיים במדינת ישראל, במדינה היהודית, אם אין הכרה מינימלית יסודית של ערכי מורשת ישראל.

אם נחשוב על תוצאות הסקר הזה, ועוד על נתונים אחרים שאביא בהמשך, אין לנו אלא להגיע למסקנה אחת, שמקצועות אלה, הקשורים עם מורשת ישראל, עם ערכי תרבות ישראל, מקצועות יהודיים-ציוניים אלה, שצריכים להביא לאהבת המולדת, למדינת ישראל ולעם ישראל — אלה כנראה מוזנחים. הם מוזנחים מבחינת הזמן המוקצב להם במסגרת תוכנית הלימודים, והם כוודאי מוזנחים מבחינת ההשראה שמורי ישראל, מחנכי ישראל, מצליחים להשרות על תלמידיהם כתחומים אלה.

אזכיר בקיצור, שכתוכנית הלימודים בחטיבת הביניים של כתי-הספר הממלכתיים מוקדשות שתי שעות שבועיות לתורה שבעל-פה, לדוגמה, לעומת ארבע שעות לאנגלית ולמקצועות אחרים. בחטיבה העליונה מוקדשות שתי שעות אחת בלבד לתורה שבעל-פה. איך ייתכן שאוצרות חינוך אלה של ערכי

מסקר שערך משרד החינוך כשנת התקציב הקודמת התברה, שעל-מנת להשלים את החסר בבקעת-הירדן, בבקעת-כית-שאן, בעמק-הירדן ובטבריה — לפחות בטבריה-החתית — דרושים כ-9 מיליוני ש"ח.

ברצוני לשאול:

1. האם ממשיך משרדך לטפל בנושא?

2. אם כן — האם חלה התקדמות?

3. האם נשקלה האפשרות לחתף בנושא את משרד הפנים ואת משרד השיכון?

שר החינוך והתרכות י' נבון:

גם השנה, לקראת דיוני תקציב 1989, העלינו בפני האוצר את נושא המזגנים בכתי-הספר באזורים החמים, ולצערנו, גם השנה לא נמצא לנושא מקור תקציבי. פניתי בשבוע שעבר, קיבלתי משלחת מבית-שאן. בנושא זה יש באמת בעיה קשה ביותר של לימודים בקיץ בכיתות בלי מזגנים. הסברתי להם שהבעיה איננה רק לגבי בית-שאן, אלא יש עוד יישובים, טבריה ויישובי הערבה, שבהם מתקשים בנושא הזה, אבל הצעתי לממשלה שזה ייעשה בהדרגה ויתחילו בכית-שאן.

היו"ר ש' וייס:

נאנחו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. אני מזמין את חבר הכנסת אליעזר ולדמן להציג לפנינו את הצעתו לסדר-היום, מס' 1376, בנושא: הצורך להעמיד את היהדות והציונות כנושאים מרכזיים במערכת החינוך. בבקשה, חבר הכנסת ולדמן.

אליעזר ולדמן (התחיה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר החינוך וסגן ראש הממשלה. אני רוצה לפתוח בקריאה מתוך חוק חינוך ממלכתי, החשי"ג — 1953, וכאן, בסעיף 2, כתוב כך: "מטרת החינוך הממלכתי היא להשתית את החינוך במדינה על ערכי תרבות ישראל והישגי המדע, על אהבת המולדת והנאמנות למדינה ולעם ישראל". אחר כך מובאים דברים נוספים, אבל יש כאן הדגשה של ערכי תרבות ישראל, של אהבת המולדת, של נאמנות למדינת ישראל ולעם ישראל. ואני רוצה להוסיף על כך. כשאחד היעדים המוזכרים בחוק חינוך חובה הוא חינוך המושתת על ערכי תרבות ישראל, ודאי שצריך להזכיר גם, שבמגילת העצמאות מוזכרת כמה פעמים מדינה יהודית. בסוף ההכרזה של מגילת העצמאות נאמר, שמכריזים על הקמת מדינה יהודית עצמאית, היא מדינת ישראל. לכן טבעי הדבר, שאת החינוך במדינה היהודית הזאת צריך להשתית לפי החוק על ערכי תרבות ישראל, בראש ובראשונה.

בקשר לכך, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, צריך לברוק עד כמה הצליח משרד החינוך, עד כמה הצלחנו במדינת ישראל להשיג את המטרות האלה.

לפני שנים מספר הובא בעיונות סקר, שנעשה בשביל משרד החינוך, והיו בו, בין היתר, שאלות לבני תיכון, כמו: האם היית בוחר להיולד יהודי? האם היית בוחר להיולד בארץ-ישראל? האם אתה מבין מה זה להיות יהודי? התוצאות היו שילוליות ביותר, לדעתי, שכן אחוזים ניכרים מבני הנוער,

וחכרין, בעיר ובכפר. הם באים אלינו אחרי גיל 18 מרצונם. הם ראו את כל הצדדים של החיים. יש להם בחירה חופשית בהחלט, בעיניים פקוחות. אנחנו לא מלעיטים אותם אלא מציגים בפניהם דרך, והם בוחרים. אבל, יש לי הרושם שאתה גדלת כלי בחירה חופשית, שאלתי אותו: האם שהיה בגיל מבוגר למשך זמן מסוים, כשמוע, כשבע-שבעיניים-חדוש, במסגרת דתית, בבית-ספר, בסמינר, כשפגעה? האם טעמת את החוויה הזאת? והוא הודה בכך, שהוא גדל באמת כלי בחירה חופשית. רק צד אחד הוצג לפניו.

אינני מתנגד לכך, כמובן. בבתי-הספר הממלכתיים אין ללחוץ ואין להטיף, יש להציג דרך, וכל נער ונערה יבחרו את דרכם. אבל, אין יבחרו אם לא מציגים בפניהם את הדרך של תרבות ישראל? ואין חיזויק מעמד ולא ירדו מן הארץ עם כל הקשיים והמצוקות כשאין בלבם אותם ערכים ואידיאלים, שלפי החוק היו צריכים לטעת בהם?

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת ולדמן. חברי הכנסת, אני מבקש לא לקחת את זה אישית, הנושאים כולם חשובים וכל חברי הכנסת חשובים ושווים. אדוני שר החינוך, בבקשה.

באמת, אלה סוגיות שקשה להתמודד אתן בעשר דקות. זה מובן, אבל אין מה לעשות, אלה הם החיים הפרלמנטריים.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בדבריו של חבר הכנסת ולדמן יש אמירות שאני מסכים להן; יש אחרות שאני חולק עליהן. אין חילוקי דעות לגבי חשיבות הנושא. אין חילוקי דעות על כך שהיה רצוי, חשוב ומועיל להגדיל את מספר השעות המוקצות בנושאים האלה. אני עצמי הודעתי גם מעל במת הכנסת וגם במשרד עצמו, ביחידות השונות העוסקות בכך, שיש להגדיל ככל האפשר, אם כי האפשרויות אינן רבות, את העמקת הידיעה בנושאי יהדות וציונות.

לא מזמן השתתפתי בכמה דיונים עם אנשים העוסקים בחינוך ממלכתי-דתי, אנשים מכפר-עציון, משיבת "נחלים", כדי למצוא דרך לחכב את התורה שבעל-פה גם במידה שבה היא נלמדת בבתי-הספר. יש בעיה בנושא הזה בבתי-הספר, גם בחינוך הממלכתי-הדתי בכמה מקומות. צריך לחפש דרך לחכב את הנושא. הוא נושא קשה, ורק מי שלומד אותו וטועם אותו יכול להעריך אותו. אמרתי שאני מקציב סכומים כדי שתיתנו לנו הצעות כיצד ללמד את הנושא באופן מושך. אבל, זה רק קטע אחד.

במסגרת החינוך הפורמלי כ-30% מכלל הזמן מוקדשים ללימודים שהם בתחום היהודי-הציוני. לא כל נושא נקרא כך, אבל יש לו קשר לזה — אם זה לשון, אם זו ספרות, אם תנ"ך ותורה שבעל-פה, לא אכנס לפירוט באיזו כיתה מלמדים כך וכמה שעות מלמדים בכל כיתה. אם יהיה לך עניין, אשמח לספק לך את הנתונים, או שבמסגרת הדיון בוועדה, וזאת אני עתיד להציע, יבדקו בכל כיתה וכיתה כמה מלמדים בתחומים שהם קשורים עם מה שקרוי יהדות וציונות. לפי החישובים שלנו זה כ-30%. לא די אבל אין לנו יכולת לתת יותר מזה.

אני מדגל כאן על פרטים לגבי כיתות ו' עד ט', כי היריעה צרה והדברים ארוכים. פרסמנו הרכה תוכנית לימוד חרשות שקשורות בנושאים שהזכרת, נוסף על הלימוד הפורמלי המחייב, יש גם תוכניות העשרה, בעיקר בכיתות ז'-ח', לגבי ההשרה לברי-מצווה. כפי שאתה יודע בוודאי, כחבר ועדת החינוך, ב-600 כיתות לומדים הכרת סידור התפילה. אני מעריך

תרבות ישראל, על כל הרבדים השונים של הלכה, אגדה ומחשבת ישראל בכל הדורות. יוקדש להם מספר כה מצומצם של שעות וזמן כה מצומצם?

ועכשיו — אהבת המולדת. מקוצר הזמן נצטרך לעבור על כל אחד מהנושאים האלה בקיצור. אהבת המולדת: במקום טיולים בארץ-ישראל אנחנו שומעים כשנים האחרונות על טיולים של נוער בחוץ-לארץ, ואנחנו שומעים, ושמענו בוועדת החינוך, שילדים אינם רוצים לצאת לטיולים.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

תכדיל בין הסטורים עושים בני-נוער כפולין במחנות ההשמדה לבין סיורים אחרים.

אליעזר ולדמן (התחיה):

אני מקבל את ההבחנה הזאת. אבל לא רק כך. את מקום החלום על שיבת ציון חופס החלום על טיולים בחוץ-לארץ, והחלום הזה מרביק את הנוער, והוא רווח גם בקרב חיילים וקצינים.

נאמנות למדינת ישראל ולעם ישראל: אני רוצה לציין בתחום של ירידה מן הארץ, בשנה האחרונה ירדו אפילו יותר מהממוצע של השנים האחרונות, של 15,000 יורדים מן הארץ, המספר מתקרב יותר ל-20,000 יורדים.

ועוד תחום — התמכרות לסמים. בבתי-הספר יש 12,000 משתמשים בסמים. 12,000 בני נוער משתמשים בסמים בתוך בתי-הספר. נוער שוליים ומנותק — 14,000 משתמשים בסמים. בצבא הישראלי הכללי — 50,000 מתמכרים ו-220,000 משתמשים. הלוא זה מעיד כמאה עדים על ייאוש, על אי-סיפוק ואי-מצויאת טעם, מתוך חוסר תוכן בחיים. כמה זקוק הנוער, במיוחד במצבים הקשים במדינת ישראל, קשים מבחינה ביטחונית, קשים מבחינה כלכלית, לתוכן, לאידיאל, לאמונה, כדי שלא יבחר מהחיים, לא לחוץ-לארץ ולא לסמים.

היו"ר ש' וייס:

אתה סיימת. עם כל הידידות, מאוד קשה.

אליעזר ולדמן (התחיה):

שתי הערות ואני גומר. נושא אחד שאני רוצה לעמוד עליו הוא נושא התורה בתשובה. בחזור המנכ"ל התשמ"ז, מס' 4, נאמר: "בבתי הספר הממלכתיים אין לאפשר שום פעולה שיש בה משום הטפה למה שקרוי חזרה בתשובה, לא בשיעורי יהדות ולא במסגרות אחרות. יש להקפיד כי מורה או מרצה-אורח המוזמן לבית-הספר לא יטיף לחזרה בתשובה."

המושג של תשובה קשור ביותר לתהליך הציוני של שיבת ציון, שיבה לארץ-ישראל, שיבה לשורשי עם ישראל ותורת ישראל. והנה במסגרת של משרד החינוך מושג נעלה זה מוצג בצורה שלילית, שאין להזכיר אותו. לו ציינו לפחות שאומנם אין להטיף, אבל זהו בהחלט נושא שיש לדבר עליו ויש לו ערך חיובי — הייתי מסתפק בזה. אבל, כפי שהדבר עכשיו, אני קורא להסיר את התרופה הזאת של הטלת איסור על המושג הנעלה הזה בעם ישראל במסגרות חינוכיות.

דבר אחרון. אני רוצה לספר חוויה קצרה. הוזמנתי לפני שנים מספר לסדרת חינוך של טייסים. ניתן לי לשבת אתם במשך שעות מספר לשאלות ולתשובות. אחד מהטייסים תקף אותי בהיותי עומד בראש ישיבת ההסדר בקריית-ארבע: זו לא חוכמה, אתם לוקחים את הנוער הזה, עוצמים לו את העיניים, מלעיטים אותו בערכים שלכם, ואין לו בחירה חופשית. השבתי לו: יידי הטייס, הנוער שלנו גדל בכל מקום שבו נמצאים אתה

שר החינוך והתרכות י' נבון:
זה כישלון של כולנו. זה לא רק כישלון של החינוך, ידידי.
החינוך הוא חלק מהחברה. אנחנו לא נמצאים בחממה, תבין
את זאת. יש בית, יש רחוב, יש טלוויזיה, יש חברים, יש
עיתונות. הכול יש.

אליעזר ולדמן (התחיה):
גם הטלוויזיה שייכת.

שר החינוך והתרכות י' נבון:
אתה רוצה לדבר על הטלוויזיה — תגיש הצעה נפרדת,
תהיה חגיגה נפרדת. אני אומר שזו בעיה מורכבת, ולא הייתי
מציע לך להוציא פסק-דין, שכל הנוער המנותק משתמש
בסמים. מדוע אתה עושה זאת?

אליעזר ולדמן (התחיה):
ציינתי מספרים.

שר החינוך והתרכות י' נבון:
אתה ציינת מספר, ואמרת שהנוער המנותק משתמש
בסמים.

אליעזר ולדמן (התחיה):
דיברתי על 14,000.

שר החינוך והתרכות י' נבון:
לא. על זה אני חולק עליך.

אליעזר ולדמן (התחיה):
כך נמסר לי.

שר החינוך והתרכות י' נבון:
אתה מהיר-לשון, אולי תהיה גם מהיר-שמיעה והקשבה.
יש נוער מנותק שאינו עובד ואינו לומד, והוא היעד המרכזי
שלנו בפעולתנו בקרב הנוער. בשנתיים האחרונות התזרנו
למסגרת לימודים 2,000 בני נוער כאלה, ואנחנו מטפלים
אישית ב־5,000 בני נוער שאינם עובדים ואינם לומדים
ומסתובכים בחובות. 5,000 מתוך 14,000 — 5,000 אבל לא
כל אלה משתמשים בסמים. יש חשש שהם עלולים להידרדר
לכך, לכן הצבנו זאת כיעד מרכזי בעבודתנו.

מלה אחרונה לגבי החזרה בתשובה: הנושא עלה בכנסת
כמה פעמים. מה אירע בנושא החזרה בתשובה? כל זמן שבאו
לבתי-הספר והסבירו מה הם ימים נוראים ומה הם החגים ומה
חשיבותם ומה תוכנם — בתי-הספר היו פתוחים. גם עכשיו הם
פתוחים. גם עכשיו, אדוני, אם אתה רוצה ללכת לבית-ספר
ממלכתי, אתה מוזמן, בבקשה, תיכנס.

דבר אחד אמרנו שלא נאפשר, והוא הטפה לשינוי אורח
החיים בבית. היו כאלה שבאו ואמרו: אם אתם תמשיכו לנהל
אורח חיים כזה, סופכם יורשים גיהנום.

אליעזר ולדמן (התחיה):

היור' ש' וייס:

זה לא סימפוזיון, עם כל הכבוד.

שר החינוך והתרכות י' נבון:
אם באים להטיף לשינוי אורח החיים, וילדים באים הביתה
ומתחיל קונפליקט עם ההורים — לזה אנחנו מתנגדים. אבל,
בתי-הספר היום פתוחים ויכולים לבוא אנשים, וגם באים,
בכלל זה רבנים באים לבתי-הספר הממלכתיים, יכולים להרצות
ולהסביר ולומר מהי מורשת ישראל ומה היא משמעות החגים.

שהשנה יוכפל המספר, ואני שואף לכך שסידור התפילה יזכר
יותר בבתי-הספר, בכל בתי-הספר. השאלה אינה אם אתה דתי
או לא דתי. את סידור התפילה חייבים להכיר. לא עולה על
הדעת שלא ידעו מה הן התפילות שהיודים מתפללים כשהם
מתכנסים בבית-הכנסת, למה עם ישראל התפלל ונכסף כל
השנים. זה יהודי וציוני גם יחד.

התוכנית של תגבור לימודי היהדות עדיין מתקיימת
ומתרחבת.

מה שקשור לחיזוק הקשר לארץ ולמולדת — הייתי מציין
כמה מספרים שכבר ציינתי פעם אחת בכנסת. שירות לאומי,
כיתות י"א — 27,000 תלמידים; אימון מרוכז בבסיסי צה"ל,
כיתות י"א-י"ב — 18,000; מסעות, מחנות, לימודים נודדים
להכרת הארץ, כיתות י"א — 24,000; מסעות של בתי-ספר
על-יסודיים להכרת הארץ ולחיזוק הקשר עם הארץ —
120,000 תלמידים; סמינרים לסיוור וללימוד בירושלים, לימוד
ההתיישבות והטבע — 10,000 תלמידים. ביום-ירושלים —
כ־15,000, זו פעילות של יום אחד. מכוניס לחינוך יהודי-ציוני,
כיתות י"א — 18,000; מחויבות אישית ושירות בקהילה —
36,000.

בסך-הכול, מאות אלפי בני נוער משתתפים בקורסים,
בטולים, בסמינרים, שכל יעודם הוא הכרת מורשתנו,
תולדותינו, הכרת הארץ וחיזוק הקשר אליה.

הגברנו את הסיוורים של בני הנוער בפולין. בפירוש
הוריתי, שהנסיעות לבני הנוער לפולין — — —

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

בירכנו היום כשאלתא בעל-פה על מה שעשה משרדך
בנושא זה.

שר החינוך והתרכות י' נבון:

אני מודה לך מאוד. השנה מסיירים 3,000 בני נוער
כפולין. זו חוויה קשה, אבל חשובה וחיונית מאין כמוה. אגב,
לימוד תולדות השואה הוא חלק מתוכנית הלימודים. יש כ־30
שעות לנושא זה, ואני מבין את השורמר, שהנהיג זאת.

אינני מאפשר בסיוורים אלה, שבני הנוער ילכו לסייר
בארצות אחרות מלבד פולין, לערוך קניות, טיולים, או לצאת
לכילוים. הנסיעה לפולין מטרתה אחת — להכיר את השואה
הנקראת בתולדותנו מקרוב. כינתים גם מלמדים אותם על
תולדות הקהילה האדירה והמפוארת היהודית בפולין ועל
תולדות הקהילות באירופה, כמיתת האפשר, במסגרת הדרכות
בי"ד ושם" והדרכות אחרות.

הדבר המרגש ביותר הוא לקרוא את החיבורים שלהם
ולראות מה הם כותבים כשהם חוזרים.

הזכרת עוד נושאים, ואינני חושב שהם שייכים אך ורק
למשרד החינוך. אין כמעט דבר שאינו שייך למשרד החינוך. כל
תופעה שייכת למשרד החינוך, אבל אני רוצה לומר, שאלה
שיורדים מן הארץ אינם הילדים עצמם אלא הוריהם.

אליעזר ולדמן (התחיה):

אבל הם התחנכו פה.

שר החינוך והתרכות י' נבון:

אני יודע. זה תהליך מתמשך, שצריך לכדוק אותו לאחור.
אם יש אחד שיוודע להסביר את כל התופעה, אני מאוד אודה לו
אם יסביר לי.

אליעזר ולדמן (התחיה):

אתה לא רואה כזה כישלון?

ולא מומשה. השפה העברית היא סימן מובהק לחייתו של העם היושב בציון, ולצערי הרב חל במעמדה פחות.

אומנם ביקשתי להסיר את הנושא, אבל השתכנעתי על-ידי חבר הכנסת ולדמן, ואני מציע לקיים דיון במליאה ולא בוועדה.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש מחברי, חבר הכנסת פנחס גולדשטיין, שלא לעשות את זה פעם נוספת.

חברי הכנסת, להצעה אחרת יש כללים. במקרה הזה היתה רק אפשרות אחת — להציע להסיר. כבר התרגלנו לכך שחברים שמביאים את כל הסיבות שבגינן צריך לדון בנושא מבקשים להסירו. לזה כבר התרגלנו. לדבר, ובסופו של דבר לא לבקש להסיר את ההצעה — אל תכעס עלי אם לא אקיים הצבעה על ההצעה שלך.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, שמעתי את חבר הכנסת רמון מדבר בעד ומצביע נגד, למדתי ממנו כיצד לנהוג.

היו"ר ש' וייס:

הצעה אחרת זה משהו אחר הצעה אחרת — יש לה כללים נוקשים.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

המסר שלי הוא ברור. אני מקבל את הצעתך שלא להצביע על הצעתך.

היו"ר ש' וייס:

לא נצביע על הצעתך. אני מקווה שאתה לא נפגע.

חברי הכנסת, אם כן, יש לפנינו הצעה אחת — להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות, אם אדוני מסכים —

אליעזר ולדמן (התחיה):

מסכים.

היו"ר ש' וייס:

— או, כמובן, להסיר. תמיד אפשר להימנע, זה פטנט נהדר. אנחנו עוברים להצבעה. זו הצבעה שנייה היום.

ה צ ב ע ה

כעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות	— 12
נגד	— אין
נמנעים	— אין
ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.	

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, בעד העברת הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות, כהצעת סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות, הצביעו 12 חברי כנסת, ללא נמנעים וללא מתנגדים. כאמור, ההצעה מועברת לוועדת החינוך והתרבות.

ואפילו את המושג של החזרה בתשובה, שהוא אינו פסול במסורת ישראל. דבר אחד אסרנו — להטיף לשינוי אורח החיים. כי זה מעורר קונפליקט בבית. היו טענות רבות מצד הורים, שכתבו לנו: אדוני, מי שרוצה ללכת לבית-ספר ממלכתי-דתי, שילך לבית-ספר ממלכתי-דתי. יש הרבה זרמים במחנה הדתי, ולא כולם רואים את הדברים כמון. לא כל המחנה הדתי רואה את הדברים כמון. התנגדנו להטפה לשינוי אורח החיים. הסברה, מסירת אינפורמציה — זה כן.

אדוני היושב-ראש, הנושא חשוב, ואשמח מאוד אם הוא יועבר לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת, כי אז אפשר יהיה למסור פרטים על שעות לימוד בנושאים אלה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. הצעה אחרת לחבר הכנסת גולדשטיין, שהוא ממונה היום על הצעות אחרות.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, ראשית, יישר כוח לחבר הכנסת ולדמן. אני מציע, בראשית דברי, לדון בנושא במליאה.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, זאת אינך יכול להציע. זו הצעתו של חבר הכנסת ולדמן. אתה יכול רק להציע להסיר את הצעתו.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בסופו של דבר אני מציע.

היו"ר ש' וייס:

אתה יכול להציע רק להסיר את ההצעה.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

טוב. אני אניד מה שאני רוצה ובסוף דברי אניד מה אני מציע.

היו"ר ש' וייס:

האם אתה מציע להסיר את ההצעה? אם לא כן, אין לך רשות דיבור.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

כן, אני מציע להסיר.

היו"ר ש' וייס:

עכשיו יש לך רשות דיבור במסגרת דקה.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

סמל, דגל והמנון הפכו להיות, לצערי הרב, לסימנים ולערכים שחלק מהנוער הישראלי מתבייש בהם או סולד מהם. שיטת החינוך בחלקים מסוימים של האוכלוסייה — ומה שקרה בבית-הספר הניסויי בירושלים, בהזמנתו של אודי אדיב להופיע בפני תלמידיו, היא ההוכחה הקיצונית לכך — גורמת להרגשה של אובדן דרך, לניתוק מהשורשים ולכפירה בעיקר, בזכותנו על ארץ-ישראל.

הערה נוספת. השנה מלאו 100 שנה לתחייתה של השפה העברית. לצערי הרב, הצעת חוק פרטית של חברת הכנסת נמיר מהכנסת העשירית, מסיבות כל שהן לא הגיעה לכלל חקיקה

1. הצעה לסדר-היום

מצוקת הדיור בציבור החרדי והחלטת משרד השיכון לאמץ את העיר ביתר

ברוכות ילדים, שבדרך כלל אף מקימים משפחות ברוכות ילדים.

הקיפוח במשכנתאות גדל עוד יותר, כאשר לציבור הדתי גם אין נותנים הלוואות עומדות, שאף הן ניתנות במקומות שונים רק ליוצאי צבא. זה מקפח את הציבור הדתי, גם את אלה שמשרתים אחר כך בצבא. ואכן, אחת הבעיות המרכזיות של משרד השיכון היא, שהמועד הקובע הוא מועד קבלת המשכנתה. לא מתחשבים בהתפתחויות שחלות אחר כך במשפחה ואצל הלווה.

משרד השיכון חייב לתת מסלול שונה לפירעון משכנתה למשפחה קטנה ולמשפחה ברוכת ילדים. כל ילד שנולד במשפחה חייב להביא למחיקת חלק מהמשכנתה. יש להתחשב גם בכאלה שמשרתים בצה"ל לאחר הנישואין, לאפשר להם זכאות לשינויים במשכנתה בהתאם לכך. תהליך פירעון משכנתה גמיש ככיוון המוצע עשוי למחוק חלק מהעיוותים הקיימים היום בהליך פירעון המשכנתאות.

כמו כן חייב משרד השיכון להיערך לפתרון בעיות השיכון המיוחדות לציבור הדתי בפרט, על-ידי הקצאת שיכונים מתאימים לציבור הדתי, וזאת בעיר ירושלים עצמה ולא רק בעיר ביתר, כפי שמקובל היום במשרד השיכון.

אבקש מהכנסת לקיים דיון בנושאים חשובים אלה שהעליתי בדברי. תודה.

היור"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת פנחסי. זכות התשובה לשר הבינוי והשיכון מר רוד לוי, בבקשה.

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעה לסדר-היום הוגשה על-ידי חבר הכנסת אריה גמליאל.

היור"ר ר' פנחסי:

לא.

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:

בהחלט. אריה גמליאל, אינני יודע של מי הטעות. כך הוגש. הייתי שמח מאוד להשיב לחבר הכנסת גמליאל הנכבד.

היור"ר ג' גדות:

כבוד השר, מותר לי להפריע? היה כאן מעשה תעלולים של הנשיאות. אולי כאמת חבר הכנסת פנחסי יסביר, כדי שלא יצא נפגע.

רפאל פנחסי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

הצעה דחופה לסדר-היום הוצעה על-ידי חבר הכנסת גמליאל. הנשיאות לא הכירה בה כהצעה דחופה. לכן באתי והגשתי את הצעתי כהצעה רגילה לסדר-היום.

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:

זה לא משה את קביעתי — — —

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

היור"ר ג' גדות:

חבר הכנסת צירלי ביטון, קוראים לך צירלי פנחסי? — כדי שאני אבין את העניין.

היור"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנו עוברים לנושא הבא בסדר-יומנו. אני מזמין את חבר הכנסת רפאל פנחסי. הצעתו לסדר-היום, מס' 1381, היא: מצוקת הדיור בציבור החרדי והחלטת משרד השיכון לאמץ את העיר ביתר. בבקשה.

רפאל פנחסי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בפרשת השבוע האחרון קראנו על בלעם הרשע, נביא הגויים. שרצה לקלל ולגנות את עם ישראל אך נאלץ לשיר לו שיר שבח והלל: "מה טבו אהליך יעקב משכנתך ישראל". לצערי, אין אני יכול לשיר שיר שבח והלל למשרד השיכון ולפעולתו.

אתחיל מבעיות כלליות הנוגעות לכלל האוכלוסייה, ואעבור אחר כך לסבל המיוחד שיש לציבור הדתי בתחום זה.

ידוע הקושי של זוג צעיר בישראל להשיג לו דיור במחיר מתקבל על הדעת. עובדה זו מונעת מוגזנת צעירים להתחתן, וזה מפריע להם אחר כך בגידול המשפחה.

ידוע כי מרכזי הקליטה בישראל מלאים משפחות עולים שטרם מצאו להן שיכון הולם מחוץ לקליטה. זה במצב העלייה הנתון, כשכמעט אין עלייה. מה יקרה אם באמת נזכה לכך ותבוא עלייה המונית? האם מוכנה במדינת ישראל תשתית של דירות שיכולה להספיק לקליטת עלייה שכזו? — לא ולא. אם לא יבוא עניין זה על חיקונו בהקדם, צפוי לנו משבר חמור ביותר בתחום קליטת העלייה, עקב העדר דירות מוכנות.

נוסיף על זה את הבעיה הקשה של תשלום המשכנתאות, כאשר המשכנתאות הצמודות למדד הפכו אצל משפחות רבות לנטל גדול והולך, והגידול במשכורות לא מדביק אותו.

אף שלאחרונה, עם ירידת הריבית במשק, הופחתה הריבית גם על המשכנתאות, אין מאפשרים לבעלי המשכנתאות הקיימות להמיר את המשכנתה שלהם במשכנתה נוחה, אלא מטילים קנס על פירעון מוקדם של משכנתה, באופן ההופך דבר זה ללא-כדאי. מדוע אפשר לעשות מחיקת חובות וביטול ריבית למפעלים, לקיבוצים ולקופות-חולים, ואי-אפשר לסייע בידי הציבור הרחב של האזרחים הקטנים, ודווקא עם מכבידים עם משכנתאות כבדות ומכבידות?

ברצוני לציין את בעיותיו המיוחדות של הציבור החרדי. ציבור זה מקופח ביותר על-ידי משרד השיכון. ראשית, הוא מבקש לגור בכיכונים דתיים, שם יש לו השירותים הדתיים של חינוך, של כשרות, שבהם הוא מונוניין. לחלק גדול מהציבור הדתי קשר עמוק במיוחד עם ירושלים. הוא רוצה לגור באזור הזה, אבל משרד השיכון בחר להציע לציבור הזה מגורים בעיר ביתר. אף שלציבור הזה יש כל שנה תוספת של 1,000 משפחות, לא הופשרה התוכנית של ראס"אל-עמר, דירות לתרדים. אפילו בנווה-יעקב, שהיום אין כיקוש לדירותיה, אין דירות לחרדים. זה המצב גם ברמות שנבנתה על-ידי משרד השיכון. הציבור החרדי הוא בן חורג בשיכונים משרד השיכון ובתוכניותיו.

אך לא רק שיכונים אין בונים לציבור הדתי. אף שבחורי ישיבות מקבלים רק דחיית גיוס, הם אינם נחשבים במשרד השיכון ליוצאי צבא ואינם זכאים לניקוד המשכנתאות הניתן לרוב האוכלוסייה בארץ. זאת אף שמדובר בבנים למשפחות

לכן, במטותא ממן, ביודעך את הקשיים, אתה גם יודע שתוכנית הסיוע מושתתת על גישה פרוגרסיבית. ככל שמצבו של החלש חלש יותר, כן הסיוע גדול יותר, כן תנאי ההחזר נוחים יותר. גם יש מקומות בארץ הזאת שצריך לתת להם סיוע מיוחד ומועדף, ועל-פי זה אני נוהג, ללא הכולל. ויש חרדים במקומות אלה שנהנים ככל עמך ישראל.

רפאל פנחסי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
כמו ההתנחלויות?

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:
לא, כמו ערי הפיתוח, עם כל הכבוד.

לכן, אי-אפשר לעשות ערכוביה כזאת — יש פה איזה רשע, שאיננו רגיש, והוא מקפח את החרדים והוא מקפח את החלשים. איזו הצגה של הדברים היא זו? לא נעשה דבר למען היהדות החרדית? אינני רוצה כאן כתרם, כי זו זכות וזו חובה המוטלת עלי. אבל לא עשיתי? אולי תתעניין?

אשר לבניין העיר ביתר — אני כופה אותה על מישהו? היא באה במקום משהו? נכון, יש בה תנאים טובים, כמו בכל יישוב חדש. חרדים רבים רכשו שם דירות, 200 דירות רכשו שם חרדים. לא נכון שאין נבנות דירות לחרדים. יש עכשו 600 דירות בבנייה בירושלים גופא, בנווה-יעקב, לחרדים. הם העדיפו שם. אני עומד וכופה על מישהו? אלא אם אתה אומר שדעתך היא, שזו ארץ-גזירה, וחרדי לא ילך לשם. זו יכולה להיות דעתך, היא לא תיכפה על אחרים. באופן חופשי הם הולכים.

יושב עמנו חבר הכנסת פרוש, אשר הנושא הזה הועלה עליידו לא אחת וסיכמנו על 2,000 יחידות דיור בפסגת-זאב — התכנון עומד בפני סיום — ליהדות החרדית.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
אני מודה לך.

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:
ואני עושה את זה בגאווה. יהודים הם.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
אני מודה לך על כך.

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:
תודה רבה, אבל זו חובתך.

חבר הכנסת פרוש הוא פחות חרדי ממן, שהוא מודה לי על כך?

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:
חבר הכנסת צירלי ביטון, בנושא זה שב בצד.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הוא רוצה לתת לאשכנזים.

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:
בעניין הזה אין ספרדים ואשכנזים, עם כל הכבוד.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הוא רוצה לתת לזה צביון כזה.

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:
אה, הוא רוצה לתת לזה צביון כזה? לא, האזרחים שורים כולם בעניין הסיוע הממלכתי.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
ניסיתי לשמור על כבודו של חבר הכנסת פנחסי.

היו"ר ג' גדות:
אני מודה, זה תפקידי שלי.

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, זה אינו משנה באשר לכוונתי, לוא היה חבר הכנסת הנכבד גמליאל מעלה את הסוגיה. מניסיוני בכנסת למדתי, שהוא מכין שיעוריי-בית; הוא בא עם נתונים, ואו אני מתייחס בכל הכבוד המתחייב לנתונים ולעובדות. לא כך עשה חבר הכנסת הנכבד, שחשב שיקום ויצגי את הנושא בדרך הפולמוס. הוא לא התעניין, לא שמעתי את קולו כאשר התנהל המאבק על המשכנתאות כפי שהתנהל. פתאום הוא קם ואומר: שום דבר לא נעשה, לא לכלל הציבור, יש קיפוח של החרדים. מכאן המריא לקליטת העלייה, ובעיניו שום דבר לא נעשה.

רפאל פנחסי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אמרתי שכן נעשה.

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:
עם כל הכבוד — —

רפאל פנחסי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אמרתי שכן נעשה.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת פנחסי, אינני זוכר — תתקן אותי אם אני טועה — שהשר הפריע לך בנאומך שלך.

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:

תודה רבה. אני לא תיארתי לעצמי, שגם את בלעם הוא יכניס לפולמוס שלו. מה עניין שמיטה אצל הר-סיני? מדוע אתה צריך לומר "התכוון לקלל ויצא מברך"? אתה תעשה ההיפך. הווי אומר, שאתה כן תקלל. למה להביא דוגמה כזאת? יש דוגמאות רבות במקורות שלנו לכך שאפשר גם לומר דברים חריפים וגם להישמע לא כמקלל אלא כדואג. אבל כיוון שהתחלת כך, אולי תקבל בהתאם.

רפאל פנחסי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
— — —

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:
זה דריסטרי ולא חד-סטרי.

אדוני היושב-ראש, בעיית השיכון בישראל היא בעיה קשה. האם יש למדינה האמצעים לבנות לכול מתקציב המדינה? הלוואי שיכולנו. ולוואי שהיתה אפשרות כזאת. אני הייתי הראשון לברך על כך.

מצבה הכלכלי של המדינה ידוע. האפשרויות מצומקות. המאבק בתקציב המדינה על כל משרד ומשרד ידוע לכול. בכל אופן, כל אימת שאני עומד ומגן על הנושאים האלה, אני מוצג כמי שמטורף את הבראת הכלכלה. לא אחת הוצנתי, בגלל הרגישות החברתית שגיליתי, כדמוגוג. לאחר מכן באים האירועים, באים המבחנים, ואחר-כך נוכחים לדעת. אבל — תווית מדביקים. אך אינני אומר נושא. אמונתי היא, כי החברה והכלכלה במדינתנו שזורות זו בזו, ואי-אפשר להגיע לכלכלה בריאה עם חברה פצועה, ואי-אפשר לגשת למדיניות כלכלית מתוך התעלמות מהבעיות החברתיות הקשות.

נהג, מה אמרו רק לפני שנה, כאשר דיברתי על סכנת האבטלה המאיימת עלינו? מה לא אמרו עלי? והיום — באיזה מצב אנחנו בנושא האבטלה?

לכן אני עושה מאמץ כביר גם לשכנע. לפעמים זה דורש מאבק.

אדוני היושב-ראש, מפאת ההתעלמות מכל מה שאמרת, ומאחר שדובר על אפליה שאיננה, ומדיניות המשרד היא להמשיך ולדאוג לכל אזרחי ישראל ללא הבדל, אני מציע להסיר את ההצעה הזאת מסדר-היום.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לשר הבינוי והשיכון, רשות הדיבור לחבר הכנסת חנן פורת. מן האולם בבקשה. לרשותך דקה.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר השיכון, אני רוצה לבקש ממך להיעתר לבקשה להעביר את הנושא הזה לדיון בוועדה, ואנמק את דברי.

ראשית, אני מברך מכל לב על הקמתה של העיר ביתר. יום יום אני רואה אותה הולכת וצומחת לנגד עיני. מהרי גוש-עציון — כבר עומדות 200 יחידות, וכיום עוד 200 בתהליכי בנייה, עיר ואם בישראל.

נדמה לי, שיש מקום לשקול, בהיבט קצת שונה, את הסוגיה של העירוב של הציבור הדתי והחרדי. נכון להיום, העיר ביתר מיועדת לציבור החרדי בלבד. ואדם המבקש להתקבל לעיר, אם הוא נמנה למשל עם המגור הדתי-הלאומי, צריך כמעט להתחפש — לחבוש כיפה שחורה ולעטות שחורים כדי שהוא יזכה להתקבל לעיר ביתר.

אני סבור, דווקא מתוך חשיבה אינטגרטיבית, שהיה צריך לפתוח ערים גם לציבור שאיננו מוגדר כדתי, אבל, גם אם מדובר על עיר בעלת צביון דתי, הרי מעבר לעובדה שיש צורך לזרז את הקמתה של השכונה הדתית-הלאומית שהמתיישבים בה קדמו להקמתה של העיר, אני רוצה להציע לשר השיכון לדרון במדיניות הזאת של השילוב האינטגרטיבי של הציבור החרדי והציבור הדתי-הלאומי בעיר ביתר כמודל גם לעתיד. תודה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת חנן פורת. בבקשה, חבר הכנסת איתן, הערה לסדר.

מיכאל איתן (הליכוד):

הערה במקום קריאת בניינים. אני רוצה לציין, שוועדת הכספים — — — התאחדה, מחברת הכנסת שולמית אלוני עד חבר הכנסת מיכאל איתן, לתמיכה פה-אחד בהתנחלות ולגיבייה.

היו"ר ג' גדות:

הערתך נרשמה.

חבר הכנסת פורת, אין לי מה לשאול בשלב זה. גם אם יסכים חבר הכנסת פנחס להעביר את הנושא לוועדה, הרי שבשלב ראשון אני מצביע האם מסירים או לא מסירים את הנושא מסדר-היום, שהרי זו היתה עמדתו של השר. רק לאחר מכן נעבור לשאלה האם מצביעים בדרך זו או אחרת — לדין כמליאה או להעברה לוועדה.

חברי הכנסת, מי שבעד ההסרה מסדר-היום כהצעתו של השר, מצביע בעד. מי שאיננו רוצה להסיר את הנושא מסדר-היום — מצביע נגד. אנחנו ניגשים להצבעה.

לכן, אדוני היושב-ראש, אנחנו עושים כמיטב יכולתנו. הוקמו אלפי יחידות דיור בכל השכונות בירושלים. עכשיו אנחנו הולכים להקים 2,000 יחידות דיור בפסגת-זאב, 600 יחידות דיור נבנות עכשיו בנווה-יעקב בפרוגרמת המשרד החדשים, ובאזורים רבים אחרים בארץ. כך אנחנו מתמודדים עם הסוגיה הזאת, שהיא סוגיה של כולנו. יש קשיים. נכון, יש קשיים, לכולם. האם מפני שיש קשיים אני אומר: עתה מותר לי שלא לדאוג ליהדות החרדית? לא; בשום פנים ואופן לא. ואם אימצתי את העיר ביתר, בוודאי, ויהודי חרדי רוצה ללכת לשם, יש לו האפשרות ללכת גם לשם. אין כופים עליי.

משום כך, אדוני היושב-ראש, אינני מקבל נימת ה"אנטי", המתחששת למה שנעשה ולמה שעושים, וגם דרך הצגת הנושא, כלי להתעניין, ובנשימה אחת לעשות ערכוביה של הדברים.

האם אתה יודע, שבשנתיים האחרונות הגיעו 35,000 עולים? פתרונות דיור, עליפי מה שקבוע, הם 10,000 יחידות דיור, והמשרד העמיד לקליטתם 12,000 יחידות דיור. והגשתי תוכנית לפינוי מוחלט של מרכזי הקליטה. נכון, הדבר תלוי במידת האמצעים שיועמדו לכן. האם אני נח על זרי דפנה, או אני מתעלם, או חסרות בעיות? השאלה היא, אם יש התמודדות.

הגשתי תוכנית לקליטת עלייה, ומי ייתן תבוא עלייה המונית. ואינני מבטיח לוקוסוס. כמעט שיש לנו נתחלק עם הבאים. עדיין אין לי תוכנית. מעטות הבעיות? ומדי שנה בשנה לא ניתנים 50,000 פתרונות דיור? 50,000 פתרונות דיור בישראל. אולי זה דבר של מה בכך, חרף כל הקשיים, חרף הקיצוצים?

אדוני היושב-ראש, אמשך לעשות לא מתוך התעלמות, חלילה, אלא מתוך הכרה בקיום הבעיות ומתוך מאמץ ניכר להקל. המאבק שהיה, גם עם היוצר לאחרונה וגם עם הבנקים, הביא להכפלת המשכנתה. איש לא האמין שנגיע לזה, להכפלה ולהורדה משמעותית בריבית גם למשכנתאות המשלימות לכולם.

רפאל פנחסי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
לחדשים, אבל מה עם הישנים?

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:

לחדשים, בוודאי. גם בזה מטפלים. מה אתה חושב, שיש כאן אפשרות רטרואקטיבית? רק בירי לתת לאלה? תרשה לי, אולי גם תשמע. מי שקיבלו משכנתאות בעבר, השניונים הטובים יחולו גם עליהם, עכשיו, רטרואקטיבית — — —

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית שלום ולשויון):
רק לגבי החוזרים.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת צירלי ביטון, אתה כבר צועק את הערת הביניים שלך בזמנו של הוועד הבא. אני מבקש ממך לאפשר לשר לסיים את דבריו.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית שלום ולשויון):
— — — אני עוזר — — —

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:

זה נכון, לא אחת הוא עוזר בתחומים האלה.

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ג' גדות:
חברי הכנסת, 21 בעד ההסרה, 6 מתנגדים ונמנע אחד.
ההצעה הוסרה מסדר-היום.

ה צ ב ע

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת — 21
נגד — 6
נמנעים — 1

ז. הצעות לסדר-היום

הרצח בגן-יבנה

הילד רמי חבה, וזכרונו לכרכה, ואמרנו דברים, כפי שנאמר אותם היום, באותו כאב לכ, באותה תחושה של קדרות וייסורי מצפון.

אני אמרתי אז, אדוני היושב-ראש: "אילו יכולתי להאמין שתיענה תפילתו של אביו של רמי המנוח, שרמי יהיה הקורבן האחרון, אילו יכולתי להאמין בכך, הייתי יכול להרגיש מעט ניחומים כלבי על כל מה שקרה לנו בשנים האחרונות, על הקורבנות הרבים, הרבים מדי, של אנשים חפים מפשע שנרצחו. אבל כיוון שאני יודע ששרשרת ההרג תימשך, הרי הקדרות גדולה עוד יותר, והקדרות והעצבות והחרדה נובעות גם מהעובדה, שלצד הטרגדיות הפרטיות והאישיות של המשפחות הנפגעות יש גם טרגדיה לאומית של כל מדינת ישראל, אולי של כל העמים הרבים באזור, מפני שהם מעמיקים את גל השנאה ואת גל המלחמות, ואנחנו איננו רואים את הסוף. מה שמטריד אותי הוא, שאנחנו אומרים פה לעצמנו, שבסופו של דבר עם ישראל הוא עם חכם. אני מרשה לעצמי לפעמים לתמוה אם הדבר נכון כאשר הדברים נוגעים לנו עצמנו. הוא חכם ביכולתו לעזור לכל העולם, הוא חכם ביכולתו לעזור בכל התחומים, אבל כשהוא צריך לעזור לעצמו לפתור את בעיותיו, האם הוא עושה זאת?"

חזרתי עתה על הדברים האלה לא מפני שיש בהם חוכמה יתירה, אלא מפני שבי"ו במאי 1987 חשתי מה שאני חש היום, ודבר לא קרה למען שיפור המצב שבינינו לבין שכנינו, בינינו לבין הפתרון לשלום, ואני שואל את עצמי: כמה זמן, שבוע ארוך שבוע, נעלה אנחנו, חברי הכנסת, הצעות לסדר-היום ונדבר על קורבן אחר של איבת העמים הנוראה הזאת ונבקר אותה ונביע את הזעם והחרדה? כמה זמן?

שמעתי רק לפני שעה, חברי הכנסת, ויכוח בין יושב-ראש סיעת המערך, שהוא בקואליציה, שהציע הצעה מסוימת, ובין שר החוץ של מדינת ישראל, שר החוץ ענה והכול התנהל בניחותא, הכול התנהל באיזה מין ידידות ומין ריטואל, כפי שהיה חבר הכנסת שבח וייס מתכבא, ושר החוץ, בפנותו לחבר הכנסת לוכה אליאב, שאמר שכבר 15 שנה הוא אומר אותם דברים, אמר: כן, עוד 15 שנים תגיד אותם דברים.

חברי הכנסת הנכבדים, 15 שנה הן לא רק תקופת זמן ארוכה ביותר, אני שואל אתכם: האם אתם ערים וחשים כמה קורבנות, כמה דם יישפך, של חפים מפשע, יהודים וערבים? אילו אסונות עוד יתרחשו, אם לא נדע לפתור את הבעיות האלה, שלא רק שהן קורבנות וטרגדיות של אנשים אלא הן הופכות אותנו למחנה משוסע? ההלוויות של קורבנות אלה הופכות עכשיו לשדה קרב בין הורמים השונים וההשקפות בחברה הישראלית, ולא מגוון בפני ההסתערות לא ראש ממשלה, לא חבר הכנסת, לא ממלא-מקום ראש הממשלה, כי השנאה המכעבת בתוכנו עולה וגואה, וזאת אחת מתופעות

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עתה לסעיף הבא בסדר-היום — הצעות לסדר-היום מס' 1404, 1409, 1410, 1424, 1432, 1437 ו-1449, בעניין הרצח בגן-יבנה.

חברי הכנסת, ראשית דבר אני מבקש לציין, כי בנו וקרובי משפחתו של הקבלן שליין, השם ייקום דמו, מגן-יבנה, שנרצח בידי בני בליעל, משתתפים היום כאן עמנו כישיבה, ובשמכם ובשמיי, כמוכן, אני מעביר אליהם את השתתפותנו בצער: שלא תדעו דאבה עוד.

חברי הכנסת, מכאן לדין עצמו. בדיון נקבעו 10 דקות לכל אחת מההצעות לסדר-היום. ברשותכם, אני מציע, מאחר שבנושאים האלה דנים שוב ושוב מעל במת הכנסת, אני מבקש את הסכמת חברי הכנסת להסתפקות בחמש דקות בלבד לכל אחד, כדי שנוכל לקדם את העניין ולהגיע להחלטה מהר ככל שניתן. זו קריאתי ופנייתי אליכם.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
זאת משאלה?

היו"ר ג' גדות:

זו משאלה. אינני יכול לכפות את דעתי, אני יכול להציע אותה רק כמשאלה, ואני מאוד מקווה שחברי הכנסת ייעתרו לה. ראשית, הצעה לסדר-היום מס' 1404, של חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, ואחריי יעלה חבר הכנסת רחבעם זאבי את הצעות לסדר-היום, מס' 1409.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי אני רוצה לשלוח את השתתפותי בצער המשפחה, משפחת שליין, על האסון הנורא שפקד אותם. האמירה: שלא תדעו עוד צער — הרי זו אמירה בעלמא. הרצח הנתעב הזה ירדוף אתכם כל חייכם ותזכרו את הטרגדיה הנוראה הזאת, כאשר כל היישוב יעבור לסדר-היום וכבר ייתקל בבעיות אחרות. אני משתתף בכל לבי בצערכם, ומאחל לכם שהשלום שיפקוד אותנו בתוך חיינו ישכיח מכם כמעט את הצער הנורא על הרצח השפל הזה.

אדוני היושב-ראש, הרצח הנתעב הזה, שהייתי יכול להקדיש את כל הזמן — בין שזה הזמן המלא המוקצב לי ובין שזה הזמן המוגבל — רק לתאר את שפלותם של האנשים שביצעו אותו, הרי אין הוא דבר שלא ידענו אותו בחיינו. הרי אנחנו ראינו אירועים נוראים בחברה הישראלית כחוצאה מהשנאה בין העמים. אנחנו נתקלנו במעשי זוועה נוראים, והדברים נמשכים לא שנה, לא שנתיים, לא שלוש שנים, אלא שנים רבות, ומעגל הזוועה נמשך.

אדוני היושב-ראש, ב"ו במאי 1987, הרבה הרבה זמן לפני שהפכה המלה אינתיפאדה להיות מלה ידועה בעולם כולו, עמדתי עם חברי כנסת אחרים על דוכן זה ודיברנו על רצח

האחרון הכו יהודים בשני מקומות בעולם מפני שהם יהודים: במחנה ההשמדה של אושביץ ובגני-יבנה, בשפלת יהודה.

בגני-יבנה הרגו גיבורי האנטיפאדה את היהודי זלמן ישראל שליין, השם ייקום דמו, ודומני כי זהו היהודי ה-40 המוצא את מותו באנטיפאדה. כפי ששמעתי בגני-יבנה מכל אדם, זלמן שליין, זיכרונו לברכה, היה איש עמל ועבודה, איש שעזר וסייע לכל אדם — יהודי כערכי.

זה 20 חודשים משתולל הטרור הערבי במהדרותו האחרונה, הקרויה אנטיפאדה, וממשלת ישראל מחשה ואינה ממלאה את חובתה להגן על אזרחיה. אלפי בקבוקי תבערה נזרקו לעבר ישראלים, רבבות אבנים ובלוקים הוטחו בנו, מאות מחסומים בדרכים, מאות ישראלים פצועים, 40 ישראלים נפלו חלל — והממשלה שלנו עילגת ומגמגמת, מפוחדת ומבולבלת.

מי שענינו בראשו צריך היה לצפות את התהליכים וההתפתחויות בארצנו, צריך היה לדעת שהתקוממות כזו תבוא, וצריך היה לתת עליה תשובות ופתרונות.

קהילת המודיעין והביטחון שלנו נכשלה בכך שלא נתנה החרעה על בוא האנטיפאדה. כאשר היה מחדל כזה ערב מלחמת יום הכיפורים, מונתה ועדת חקירה ממלכתית, ומיצו את הדין עם המודיעין הצבאי. כיצד זה קרה, שבמחלל המודיעיני של האנטיפאדה עברנו לסדר-היום בלי הערות?

הכול יודעים היום את מה שזעקנו שלוש, כי שחרור 1,150 מחבלים בעסקת חילופי השבויים עם ג'יבריל, הזכורה לדיראון, הוא השרש והמסד של האנטיפאדה. הכול יודעים היום, ש-600 מחבלים מתוכם, שהוסכם כי יישארו בארץ-ישראל, היו מחולליה של האנטיפאדה.

אילו התפנינו לשעה קלה ממלחמות היהודים, ונתנו את דעתנו על המתחולל בציבור הערבי ביהודה, בשומרון ובעזה, היינו מגלים על נקלה, כי עולה שם מנהיגות צעירה, כי יש אכטלה בציבור האקדמי שהעמיו לזנו עשר אוניברסיטאות אשר אנחנו הקימונו ביהודה, בשומרון ובעזה; היינו רואים את עליית משקלה של הדת, את הקמת ה"חמאס" והג'יהאד האסלאמי, את ההקנתה של מהפכת תוממיני; היינו רואים את ההשפעה עליהם מהמפגש עם הדמוקרטיה הישראלית, התקשורת הפתוחה, הפילוג בחברה הישראלית, המשבר במנהיגות הישראלית; היינו מכינים כי היחלשות השפעת ירדן תביא לעלייתם של חוגים קיצוניים בחברה הערבית ביהודה, בשומרון ובעזה.

אבל, לכל אלה לא התפנינו, והופתענו מבואה של האנטיפאדה. ואז, כשהיא באה עלינו, ביום 9 בדצמבר 1987, לא הבנו מה קורה. גילינו חוסר יוזמה וחוסר מדיניות. לחיילי צה"ל ניתנו פקודות ופקודות נוגדות. מערכת השפיטה והענישה לא עמדה בעומס. לא הבנו את משקלה ואת תפקידה של התקשורת בחגיגה הזו, והתרנו לה הכול: לענות, לשקר, להציג דברים לא מאחנים, ולפעמים אפילו להיות הגורמת להתפרעויות.

גם היום, לאחר 20 חודשים של השתוללות פרחי האנטיפאדה וסבל לא-ייתואר של המתיישבים היהודים, אין לנו מדיניות ותוכנית פעולה. עד היום לא קיבל צה"ל פקודה מהממשלה להדריך את האנטיפאדה, והצבא הכי טוב באזור עומד נכלם, מבוש ומפוחד, ידינו כבולות באזיקים, והוא מונהג על-ידי אנשים שאינם מאמינים כי בכוחו לפתור את הבעיה.

הלואי של המאבק שיש לנו עם השכנים שלנו ועם הפלשתינים. הרי אנחנו כבר פגועים מזה. האנטיפאדה, בעניין הזה של הקיטוב ההולך ומעמיק, היא היא שכבר הצליחה להשיג תוצאות לרעתנו.

כפי שאמרתי אז, כאותו נאום, ואמרנו זאת גם אחרים: רק פתרון מדיני יכול לשים קץ לתהליך הזה. אינני אומר שהפתרון, אם ייכנס לתוקפו, או יתחילו ללכת לכיוון הפתרון הזה, יפסיק מייד את כל מעשי האיבה וכל מעשי הטרור הנוראים. אבל, אני חושב, שאולי אנחנו נתחיל לחוש, שיש איזו דרך לפתרון. שאנחנו נרד שכאחד הימים יקין הקץ על שפיכות הדמים ההרדית הזאת.

אדוני היושב-ראש, כאשר אני שומע שלמעשה אין שום התקדמות — ואיני חולק על התוכנית המדינית, על כך שינסו אותה, אבל הקצב האטי הזה והוויכוח והחישוקים והניסיונות לחבל אפילו בצעד הקטן הזה שהציע ראש הממשלה, שלדעתי הוא מעט מדי ומאוחר מדי, אבל צריך אולי לנסות אותו, וגם כנגדו נדם אנשים ומנסים לחבל בו — אני שואל, מעבר לשאלה ההיסטורית הגדולה מה יהיה עתידה של מדינת ישראל: בהתנהגות האטומה הזאת, כמה משפחות בעם ישראל עוד נאמללו? כמה דם עוד נשפון? כמה שנאה עוד נגביר?

ואני שואל את עצמי: הרי אנחנו נצטרך להמשיך ולהתמיד, ולהעלות את הנושאים האלה, כאשר הקורבנות יועלו. ויום אחד אנחנו נחפוס את עצמנו ונאמר: הרי את כל הדברים האלה כבר אמרנו, כבר לא צריך לחזור עליהם, ואנחנו כבר לא נעלה אותם על סדר-היום, והם כבר ייכנסו לשגרה כואת, שלא יאשרו הצעות לסדר-היום אם יקרה אסון כזה. לאן אנחנו מגיעים? לאן אנחנו מובילים את עצמנו?

חברי הכנסת, אינני רוצה לעשות ניגוח פוליטי ולהתווכח על מדיניות זו או אחרת, לא בשעה זו ולא במקום זה. אבל, אני אומר, שאח הדברים שאמרתי לפני חמש שנים, לפני שלוש שנים, לפני שנתיים והיום, כבר לא צריך לחזור עליהם, המציאות רק מוכיחה שהם נכונים, ואין ממשלת ישראל וזה לכיוון הנכון. ואם היא כבר מנסה פעם אחת לזוז לכיוון הזה, יש מי ששם לה מקלות בגלגלים. והטרגדיה הולכת וגדלה.

לכן, אדוני היושב-ראש, כל מה שאני יכול לומר הוא, שהחרדה שבבלבי הולכת ומעמיקה, שהחשש מפני אי-אפשרות לקיים אורחות חיים סדירים במדינת ישראל הולך וגובר, ושהחשש שכל שבוע נדע קורבנות נוספים שנרצחים באכזריות הולך ומעמיק כתוכי. אני חושש שזה מתחיל להיות חלק משגרה שאנחנו משלימים אתה. אינני יודע איך לנער את החברה הישראלית ולהגיד שהדרך שהלכנו בה עד היום היא דרך משולכה לאסונות גדולים עוד יותר ולשפיכות דמים גדולה עוד יותר. לכן אני יכול רק לזעוק ולקאוב יחד עם המשפחה ויחד עם כולכם, ואני מאמין שאיש לא רוצה את המצב הזה, ולהגיד לכם: אלה שאומרים "לא", אלה שאומרים שאסור לדבר עם הצד השני, אלה שאומרים שאנחנו חייבים להיות נחוצים ותקיפים — תראו מה עבר עלינו בשנים האחרונות ולאן הגענו.

הי"ו ר' ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, רשות הדיבור לחבר הכנסת רחבעם זאכי, ואחריו — לחבר הכנסת חיים רמון.

רחבעם זאכי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, כשכוע

חיים רמון (המערך):

הכול נכשל, חברת הכנסת גאולה כהן, אבל זה לא הוויכוח כרגע. אני מנסה להתמקד בקטע אחד. נשאר את הוויכוח הגדול מחוץ להקשר הזה.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

את הוויכוח הגדול היא עושה — — —

חיים רמון (המערך):

תן לי. כי מי שחושב בינינו שניתן להמשיך, שיבואו לפה יום יום 120,000 עובדים ערכים מן השטחים, והם יעשו לנו את כל העבודות השחורות — — —

אורה נמיר (המערך):

הרבה יותר.

חיים רמון (המערך):

הרבה יותר.

— — — תוך ניצול מחפיר של חלק מהם, תוך ניצול עבודת ילדים, בתנאי מגורים שהם מן החמורים בעולם, והדבר הזה לא יתפרץ איכשהו — הוא חי בטעות קשה, ויוכחו האירועים שהיו בארבעת החודשים האחרונים. אלה לא היו, רובם המכריע, מעשי טרור של חוליות חבלה ורצח שמישהו שלח מתונים או ממקום אחר כלשהו. אלה היו רציחות, שנבעו משנאה עזה, שהתפתחה במשך השנים על בסיס אינדיבידואלי, כתוספת ממד לאומני. ונגד זה שום דבר לא יעזור, חבר הכנסת זאבי. שום דבר לא עוזר נגד רוצח מתועב שמחליט לדרדר אוטובוס.

לכן, לפני כחודש וחצי באתי ואמרתי: רבותי, בואו נחליט, בלי שום קשר כרגע לפתרון המדיני, שאנחנו נפרדים. הם ישבו בעזה ובגדה, ואנחנו נשב אצלנו. יש לנו בעיה, יש בעיה כלכלית שצריך לדאוג לה, ולבי אינו גס בה. זה דבר חשוב, אבל אם להסתמך רק על הנתונים ברצועת-עזה, מרובר כסדר גורל של 150 — 200 מיליון דולר במשמעות הרחבה ביותר. זה מה שתושבי רצועת-עזה הרוויחו במדינת ישראל בשנה האחרונה, בשנת האינתיפאדה. האם זה לא שווה לנו, על מנת להקטין את החיכוך, להקטין את השנאה, לתת סיכוי? אני שומע את זה מאנשי ליכוד מובהקים. אנשי חרות ברחוב אומרים: מוכרחים להיפרד; בלי שום קשר. הם מדברים על ארץ-ישראל השלמה ועם זאת אומרים: אי-אפשר לשאת זאת עוד. החיכוך הזה מוליד את הרציחות הללו, מוליד את המציאות הזאת. אם מישהו חושב שזה ילך וידעך, אומר לו שזה רק ילך ויחמיר, ילך ויתגבר.

אני יודע שהדבר הזה איננו קשור לשר המשטרה באופן אישי, ואני משוכנע ששר המשטרה והמשטרה, בתנאי כוח האדם שיש להם, באמצעים העומדים לרשותם, עושים את כל מה שניתן על מנת להביא לדין את כל הרוצחים הללו ולשים אותם מאחורי סורג ובריח. אבל על-מנת לפתור את הבעיה, או להקטין אותה בצורה החלטית, צריך לשנות את מדיניות ההיתר הכללי תוך מציאת פתרונות למצוקה הכלכלית, אשר תקרה גם שם וגם פה, אך עדיפה מצוקה כלכלית של אנשים חיים מערער מוחלט של הביטחון הפנימי. בשום מקום בארץ אין הורים יכולים לישון לישון בשקט כאשר בן או בת שלהם יורדים לשחק בחצר ואינם חוזרים בזמן. זה הדבר הנורא ביותר מבחינת המורל האזרחי — ערער הביטחון הפנימי. את זה צריך להציל גם במחיר של מצוקה כלכלית מסוימת. תודה.

היו"ר ג' גדות:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים רמון. רשות הדיבור לחבר הכנסת צחי הנגבי, ואחריו — לחבר הכנסת יובל נאמן. אני

האינתיפאדה פרצה את "הקו הירוק", ואימתה מהלכת ככפרינו ובערינו. גם את זה אפשר היה לחזות, והזהרנו על כך, אבל גם כאן היו אטימות וחוסר הכנה. היערות והחורשות בערים ונשרפים, אוטובוסים על יושביהם היהודים נשרפים, חיילים נחטפים ונרצחים, ילד נאנס ונרצח, נשים נחנקות, סכינים ננעצות כלבם של יהודים בירושלים ובגן-ייבנה.

אדוני היושב-ראש, מה צריך לקרות עוד כדי ששרי ממשלתנו יחדלו משלוותם ומעיסוקיהם ומנסיעותיהם ויפנו לעסוק בתפקידם החשוב והראשון — שמירת החיים והרכוש של היהודים כמולדתם הריבונית?

שני הרוצחים מנוצריאת בחבל-עזה, שביצעו את זממם בגן-ייבנה, נתפסו בידי זרועות הביטחון — ומגיעה להן בימים אלה ברכת "ישר כוח" — כשהם יועמדו לדין, יגידו שהם קטנים ואינם אחראים למעשיהם, וימצאו מי שיגידו, כי הם או קרוביהם נפגעו מידי חיילי צה"ל. יגידו — וגם בבית הזה — שהאינתיפאדה היא לגיטימית, יעמידו להם פרקליטים גלויים בבית-המשפט ופרקליטים סמויים בתקשורת הישראלית והעולמית. ואחרי כל זה, לנוכח דמו הקדוש של זלמן שליין, זכרו לברכה, הם ילכו למאסר באחד הפנסיונים של שר המשטרה שלנו. אז מרוע שהטרור לא יימשך?

אנחנו חייבים ויכולים לדכא את הטרור ואת האינתיפאדה. גם מי שרוצים ללכת למשא-ומתן מדיני עם אויבנו — כדאי להם להגיע מעמדת כוח ולא כאנוסים.

אנחנו קוראים לממשלת ישראל להתעורר בטרם תכסה אותנו הפורענות. אתם, במקרה הטוב, מגיכים ולא יוזמים. מה שאתם עושים זה מעט מדי ומאוחר מדי. העם הזה ראוי להגנה ולביטחון. ממשלתנו חייבת לתת זאת. עייפנו מהתחמקות ומהסברים ומנהמקות ומהבטחות. אנחנו דורשים היערכות הולמת, מדיניות תקיפה, פקודות ברורות וביצוע מוצלח כדי להלוס באינתיפאדה ובטרור הערבי.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת רחבעם זאבי. רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים רמון, ואחריו — לחבר הכנסת צחי הנגבי.

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית אני רוצה להביע את תנחומי למשפחתו של שליין, קורבן הרצח הנתעב בגן-ייבנה.

25 יהודים נרצחו מאז מרס 1989 על-ידי ערבים תושבי הגדה והרצועה. הדבר הזה מצביע על התערערות מוחלטת של הביטחון הפנימי במדינת ישראל. המספר הזה צריך לשנות אצל כולנו השקפות לגבי היכולת העכשווית לחיות בדו-קיום עם תושבי השטחים.

אנחנו האמנו, או היו מי שהאמינו — היה על כך ויכוח — שאם נפתח את גבול "הקו הירוק", בינינו לבין השטחים, זה יסייע לתהליך הסיפוח, ימחק את "הקו הירוק", יאפשר לחיות בדו-קיום זה עם זה. כך חשבו בתום לב, אני רוצה להאמין, באמונה שלמה.

צריך לבוא ולומר היום באופן חד וחלק: הניסיון הזה נכשל. הרעיון שעמד מאחורי ההיתר הכללי של כניסה חופשית של תושבי הגדה והרצועה למדינת ישראל נכשל באופן מוחלט.

גאולה כהן (התחיה):

מפנה את תשומת לבכם לכך, שעד כאן השתדלו חברי הכנסת לשמור על אותה קצבת זמן שהייתה בבחינת משאלה שלי. אני מקווה מאוד שגם הבאים אחריהם יעשו כמצוותם וכמעשיהם.

צחי הנגבי (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, בני משפחת שליין, בני משפחת מוזס, שגם הם נמצאים אתנו, אדוני שר המשטרה: שני הרוצחים מעוה ששמו קץ לחייו של תושב גן-יבנה ביצעו את המעשה המזעזע הזה במטרה לזכות בכרטיס כניסה לארגון המחבלים ששלח אותם. כך נמסר לנו.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
— — — מהסיפורים האלה?

צחי הנגבי (הליכוד):

ממשלת ישראל חייבת לקבל את ההחלטה, שמרבית הציבור בישראל מצפה לה ותובע ממנה: להעניק לרוצחים האלה כרטיס כניסה לתא ההוצאה להורג, לתא הכיסא החשמלי. זה מקומם.

קריאה:

לא תוכל לבצע את זה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אם לא תקבל ממשלת ישראל את ההחלטה הזאת, או תקבל החלטה אחרת, היא תספק בכך הוכחה חותכת לכך, שהיא מנותקת מרחשי הלב, ששותפות להם היום כמעט כל שדרות הציבור; מנותקת ומשותקת. אם לא יוטל על הרוצחים האלה גזר-דין מוות, הרי בעוד זמן קצר נצפה בהם שוב מעל מסך הטלוויזיה, כשהם מתחרים ביניהם, מי יחזיר את הכדור לסל במגרש הספורט, כפי שהם חזרירו פעם אחת, פעמיים ושלוש פעמים את הסכין לגופו של הקורבן האחרון כגן-יבנה. אם לא יוטל עליהם גזר-דין מוות, נצפה בהם שוב בטלוויזיה, אולי יחד עם הרוצח מקן 405, כשהם מעבירים את הזמן במטבח הפרטי, מטגנים המבורגרים על האש, כפי שטוגנו ונשרפו למוות 15 נוסעים שלווים בייסורי תופת.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

16, לצערנו הרב.

צחי הנגבי (הליכוד):

היו 14 והמספר גדל ל-16.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אתה אומר את הדברים המתועבים ביותר, אתה מתועב יותר מהרוצחים האלה. תחבייש לך.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש שהוא יחזור בו. זו האשמה חמורה.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
שמעת מה שהוא אמר?

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, השבוע שהייתי בגן-יבנה על-יפי הזמנתו של — — —

היו"ר ג' גדות:

רגע אחד. חבר הכנסת לוי, חבר הכנסת ביטון, נדמה לי שלא שמעתי טוב מה שאמרת.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

הוא משווה המבורגרים לאנשים שנשרפו חיים. הוא מסית — — —

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת צ'רלי ביטון, חבר הכנסת צ'רלי ביטון, אינך מקשיב ליושב-ראש, ואני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — —

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת צ'רלי ביטון, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — — מתועב אחד.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת ביטון, אני אקרא אותך לסדר בפעם השלישית. בבקשה, חבר הכנסת הנגבי.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, השבוע כאחי ליישוב על-יפי הזמנתו של יושב-ראש המועצה המקומית גן-יבנה, וגם הוא נמצא אתנו כאן. נפגשתי עם התושבים, שהייתי במקום שעות רבות, שוחחתי עם צעירים מהיישוב, עם מייסדי היישוב. פגשתי גם את המשפחה האבלה. אני חייב לומר לשר המשטרה: הדברים הקשים ששמעתי שם, שהם למעשה כבואה של דברים שאומרים אולי בפחות להט כמעט בכל אתר בארץ-ישראל, הדברים הקשים האלה מעוררים רושם, שיש היום נתק תהומי בין חלקים גדולים בציבור שלנו לבין המנהיגות, לבין הממשלה, ואולי גם לבין חלק גדול מחברי הכנסת.

אני מציע לשרי הממשלה — גם לך, אדוני שר המשטרה — להתחרר קצת מטבעת החנק המלטפת הזאת של יועצים, עוזרים, דוברים ומאבטחים, ולצאת לכמה שעות מן הלשכות הממוזגות אל העם, לשוחח עם אנשים, בלי תקשורת, בלי מצלמות, בלי מיקרופונים.

עדנה סולודר (המערך):

כפי שאתה עושה.

צחי הנגבי (הליכוד):

לנסות לשמוע את מה שמצוי בלבם של האנשים, לשמוע מאם מה היא מרגישה כאשר בתה, שהייתה אמורה לחזור בשעה 17:00 מתעכבת, והשעה כבר 18:00 ואולי כבר 19:00, ונשמתה פורחת ממנה כמעט; לדבר עם אב שלא ישן זה שלושה לילות כי בנו נמצא בטיול בגליל והוא לא התקשר כדי להגיד שהכול בסדר; לשאול מדריכי טיולים בירושלים, איך ירד היקף הטיולים בכירת ישראל ביותר מ-50% — לא בכחול, שם נדקרו שלושה יהודים מאז תחילת האינתיפאדה, אלא במדרחוב, ברחוביפו, בעמק-המצלבה; ולשאול כל אזרח מן השורה, בין שהוא מן הימין ובין שהוא מן השמאל, מה הוא חש כשהוא רואה בטלוויזיה את הרוצח של משפחת מוזס משחק פינג-פונג עם הרוצח של זוג הצעירים בכרמליון, למרגלות הר-גילה.

אינני יודע מה מקומם יותר: הפינג-פונג הזה או הפינג-פונג שאנחנו עדים לו בממשלה, פינג-פונג של התחמקות מאחריות. שר הביטחון זורק את הכדור לשר המשפטים. שר המשפטים מחזיר אותו. שר הביטחון זורק אותו לשר האוצר, אין כסף, שר האוצר מחזיר אותו למליאת הממשלה, ושם זורקים זאת חזרה לשר המשטרה ועוד פעם לשר הביטחון. ההתחמקות הזאת מאחריות, שמשמעותה חוסר אחריות בשלב כל כך גורלי במאבק נגד האינתיפאדה, היא

אנחנו, זמן קצר לאחר התחלת האינתיפאדה, קראנו להפסקת עבודתם של ערביי יהודה, שומרון ועזה כשטחים שכתוך "הקו הירוק" וביישוב היהודי בכלל. כל עבודתם זאת, שנאפשרה להם לאחר מלחמת ששת-הימים, הייתה חסד שעשתה מדינת ישראל לאותה אוכלוסייה. זכור לנו איך נראו ערביי עזה כשנכנסנו לשם ב-1967 ועשינו עמם חסד ואפשרנו להם להרים את רמת חייהם על-ידי עבודה והשתלבות בכלכלה היהודית.

האינתיפאדה הפסיקה את הצורך בחסד הזה. להיפך, מגיע עונש ולא פרס, וחייבת ממשלת ישראל, אם היא לא עשתה זאת מייד אז, לעשות זאת היום, להפסיק את השירות הארבי והמיוחד הזה שנעשה לאותה אוכלוסייה. שתשב במתנותיה ותשב בכפריה. אני חושב, שמה ששמענו כאן מחבר הכנסת חיים רמון על פיצוי שצריך כאילו לתת להם, כופר על זה שאנחנו בכלל מבקשים שהם לא יהרגו — הרי לא יתואר דבר כזה. אנחנו חייבים לנקוט אמצעי ברור, שבו הם יישארו במקומותיהם עד שתסתיים האינתיפאדה ועד שניווכח סופית ובבירור, שהם ראויים שוב לאפשרות של העלאת רמת חייהם על-ידי אותה השתלבות.

חברי הכנסת, גם לא ייתכן שיהיה אותו מצב, שבו מערכת הביטחון ושר הביטחון דורש גיבוי של משרד המשפטים שאינו נותן את הגיבוי. רבים בתוכנו מאמינים, שאין צורך בחקיקה המיוחדת, ושיש היום אפשרות לבצע דברים ללא צורך בחקיקה מיוחדת. אבל זה מה שחסר, ואם מישור חושב שחסרה חקיקה, צריך משרד המשפטים של ממשלת ישראל למנוע את החקיקה הזאת? כיצד ייתכן שכאשר אנחנו נמצאים 20 חודש בתוך המלחמה הזאת עדיין משרד המשפטים מתייחס לכל הסיפור כאילו מדובר בטיפול באזרחים עם האפשרות של ערעורים, בג"צים וכל יתר הדברים שקשורים בשגרת שלום, כאשר כאן מדובר בשגרה של מלחמה?

לא ייתכן שתהיה עוובה בתחום המשפטי הזה. צריך להשלים ולמלא כל מה שחסר. יצול משרד הביטחון את אפשרויותיו, אבל כל יתחמק משרד המשפטים מלתת גם את הסייע. תיפסק עבודת ערביי יהודה, שומרון ועזה מחוץ למקומותיהם. אם היא חיונית למישהו — יערוב אותו מעסיק ישראלי אישית לעובדים שהוא רוצה בהם. תינתן אותה זכות רק לעובדים מיוחדים, כאלה שנבדקו ותהיה להם תעודת ביטחון.

חברי הכנסת, הבה נבין שלא מדובר כאן באירועים כאלה או אחרים, מדובר כאן במלחמה, שצריך להתייחס אליה כפי שמתייחסים למלחמה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת יובל נאמן. רשות הדיבור לחבר הכנסת מנחם פרוש, ואחריו — לחבר הכנסת חנן פורת.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי אני רוצה להביע מעומקא דליבא צערי, תנחומי, צער כולנו ותנחומינו למשפחת שליין היקרה, על רצח ראש משפחתם, מר זלמן שליין היקר, בגן-ייבנה. הוא עלה למרומים כמעלות קדושים וטהורים. ארץ אל תכסי דמו, ה' ינקום דמו. אנחנו תפילה: אגא הביטה ממרומים תשפוכת הדמים, ונבקש כרחמים: כוס היגונים לאט, הפי מעט.

בני משפחת שליין, קשה. קשה עד מאוד למצוא דברי ניחומים. קשה לנחם ולהתנחם. המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים, ולא תוסיפו, ולא נוסיף לדאבה עוד.

המובילה לחוסר הביטחון, לחוסר הביטחון האישי שחש היום כל אזרח בישראל.

אדוני היושב-ראש, בחודש יולי זה כבר הבאנו לקבורה וליוונו בדרום האחרונה 17 יהודים. בחודש יולי לפני 13 שנה, בשנת 1976, עמד כל העולם כולו והביט בנו בתדהמה, בהתפעלות, אפשר לומר גם — בהערצה. נשיאים, ממשלות, מלכים, מאות מיליוני צופי טלוויזיה ברחבי העולם, כולם עמדו וצפו בפה פעור ביחידה מובחרת של צה"ל המנחילה לטרור האישי את התבוסה המחפירה ביותר שהוא ידע בתולדותיו — מבצע-אנטבה, שחרור בני הערובה; ביולי 1976. אז נקבע העיקרון, שחשבנו שלעולם לא נסטה ממנו עוד, העיקרון האומר, שחיי יהודים אינם הפקר, לא רק בתוככי מדינת ישראל הם אינם הפקר אלא גם מעבר לאוקיינוס, בקצווי יבשת אפריקה, גם לשם נגיע כדי להגן על יהודים ולחלץ אותם ממלחעות המפלצת הטרוריסטית.

מה השתנה שביוולי 1989 חיי יהודים כבר אינם בטוחים בישראל? מה קרה לעיקרון הזה? — כשלא רק ביולי 19 חודשים מאז תחילת האינתיפאדה, עדה הממשלה לסדרה בלתי-פוסקת של מקרי רצח אכזריים, ברוטליים, חייתיים, ושום דבר מעשי, שום דבר יסודי איננו נעשה.

אתה, אדוני שר המשטרה, אולי מתוך איזה תסכול, אתה מעז להכפיש את אלה שלכם נסער? את אלה שהם מתוסכלים, שהם מרגישים חסרי אוניס, שהם מרגישים מופקרים לאלימות הערבית? אתה קורא להם פרימיטיביים, כשבבתי-הסוהר שתחת אחריותך הרוצחים של אותם אזרחים נסערים וזכים ליחס של פרימדונות.

אם הממשלה רוצה למנוע את התופעות השליליות האלה, וכולנו מגנים אותן, אם היא רוצה למנוע מה שקרוי "עשיית דין עצמי", היא צריכה לעשות דין צדק, ודין הצדק היחיד הוא עונש מוות למרצחים.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת צחי הנגבי. רשות הדיבור לחבר הכנסת יובל נאמן, ואחריו — לחבר הכנסת מנחם פרוש.

יובל נאמן (התחיה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להביע את תנחומי ותנחומים בשם תנועתנו למשפחת שליין, למשפחת מוסס שנמצאת פה וגם למשפחותיהן של ריטה לוין, זיכרונה לברכה, וטובה, מימון, זיכרונה לברכה, השם ינקום דמן, שאף הן נפטרו מפצעיהן בפיגוע האוטובוס.

חברי הכנסת, הייתי בגן-ייבנה בשחר 29 במאי 1948, כאשר החל הצבא המצרי בהפגזות על גן-ייבנה. זו הייתה ההופעה הראשונה של המצרים בארץ, וגן-ייבנה ספגה אז את המטח הארטילרי. זו הייתה מלחמה שהסתיימה כפי שהסתיימה, אבל כפועל המלחמה הזאת נמשכת עד היום, והמניע העיקרי העומד מאחורי המצבים שנעשו בלחימה באינתיפאדה הוא בחוסר ההבנה העמוקה של העובדה, שהאינתיפאדה היא גם כן המשך של מלחמה. היא מלחמה, ובמלחמה לא מטפלים כפי שמטפלים במצב של שוטרים וגנבים. לא ייתכן ש-20 חודש לאחר שהחלה המלחמה, עדיין אנחנו מתייחסים לדברים בגישה של טיפול בכל מקרה, ספקות לגבי מה עומד מאחורי המקרה הזה, ואחר כך שיקול שלפיו אסור לבצע פעולות קיצוציות, שבהן יסבלו חפים מפשע. במלחמה, חברי הכנסת, a la guerre comme a la guerre, נוקטים אמצעים שהם אמצעים כוללניים.

רבותי, המצב הזה שנקלענו אליו, שבו אנחנו מרשים לחקוף את אנשי הצבא ולהביס את כל הנושא הזה עם העיקרון של הפתרון המדיני — רבותי, מי יודע לאן זה יגיע.

הנה, אתמול נערך בוועדת החוץ והביטחון דיון עם שר המשפטים על ההיבט המשפטי של הפעולות להתגברות על האינתיפאדה. משמעותיים ביותר היו דברי חבר הכנסת יוסי שריד, כי בין שר הביטחון לשר המשפטים הוא היה מעדיף את עמדות שר המשפטים. אינני חושב ששר המשפטים יכול להשתבח בשבחו של חבר הכנסת שריד. אני מנוע מלספר מה שאחרים אמרו בוועדת החוץ והביטחון. לא יכולתי לעבור לסדר-היום, והצגתי שאלה שם, ואני מציג אותה כאן, מעל כמת הכנסת.

אני רוצה לשאול: נעבור על כל הסטנוגרמות של "דברי הכנסת" מאז קיומה. נעבור על הפרוטוקולים של ועדת החוץ והביטחון מאז כינון המדינה. האם אי פעם דיברו דברים כאלה שמשמיעים היום? למה ניצחנו במלחמות? למה בלמנו את הפרעות? כי כולנו כאיש אחד לחמנו ומחצנו את האויב. ואילו כיום אנחנו נותנים נשק בידי רוצחינו כשאנו מתקיפים את עצמנו.

לא אחת בשומעי את הקבוצה השמאלנית אני מגיע למסקנה, שאש"ף ומבצעי האינתיפאדה אינם זקוקים לסניגורים יותר טובים וחזקים מאלה שיש להם כאן בין אנשי השמאל.

מציאות אומללה זו במישור הפרלמנטרי הביאה לכך ששמענו הבוקר שאנשי צבא התחילו להתנות את מבצעיהם ביוזמה המדינית. אימתי היה דבר הזה, שאנשי צבא יתבטאו כך?

חובתנו לצאת חוצץ נגד הקבוצה השמאלנית, המעודדת בעקיפין ובמישרין את האינתיפאדה, כשאנו רואים איך אותה קבוצה שמאלנית מתקיפה בשצף-קצף, בזעם ארסי ובחוסר סבלנות את הדתיים והדת, ואותה קבוצה שמאלנית, אכולת השנאה לדתיים, עומדת ומקוממת את כולנו כשחצונתה וכמידת סבלנותה כלפי אש"ף.

לא אחת שאלתי, ותרשו לי להציג את השאלה: אני חושב שמחתחל לטף ההכרה של אותה קבוצה שמאלנית. הם רואים את עצמם אומללים כאשר נולדו כיהודים. אנחנו רואים את זה בעין. הם אינם מצדיקים את דרישתנו ואהבתנו לארצנו — לא, הם מצדיקים את המסכנים, הערבים, שלמרות עשרים המדינות הערביות חסרה להם המדינה הקטנטונת הזאת.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אתה מטורף. אתה חולה נפש.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

נהיר אותם ונאמר להם למה הם מובילים. הסיים האשמים ברציחות אלה. לא היה הדבר הזה בארץ-ישראל לפני קום המדינה, בכל שנות המנדט ובכל שנות קיום המדינה, שתהא בכנסת קבוצה אשר תייצג לא את עם ישראל ולא את תורת ישראל — את תורת ישראל הם רודפים ושונאים — אלא את רוצחנו, את אש"ף.

הו"ר ג' גדות:

אני מודה לך, חבר הכנסת פרוש. רשות הדיבור לחבר הכנסת חנן פורת, ואחרי — לחבר הכנסת שלמה דיין. אני מפנה את תשומת לב חברי הכנסת לבקשתי מתחילת הדיון, שלמעט שני מקרים, נשמרה.

נאמר: צרות אחרונות משכיחות את הראשונות. אבל קשה לשכוח, קשה מאוד להשלים עם מה שעובר עלינו בזמן האחרון. הפגיעות התכופות מחייבות אותנו, חברי הכנסת, לתת דעתנו על השאלה, למה ומדוע אין אנו מסוגלים לשים לפגיעות? מה קרה לנו? עוד טרי בזיכרוננו המעשה של דקירת שני היהודים, לא במקום נסתר, אלא במרכז של ירושלים. עוד מוטל לפנינו הפרופסור שטרן, שנרצח בירושלים בעת הליכתו לעבודתו במהלכו הקבוע, בעמק-המצלבה, כאן, לא רחוק מכניין הכנסת. מי לא הודיע מאסון קורבנות האוטובוס ליד טל-דיסטון. והנה, הרצח שקרה כעת בגני-יבנה.

אני מוצא חובה, לפני שאגיד את דברי, להביע הוקרה והערכה לך, שר המשטרה, למפכ"ל ולכל הצוותים שלך, על תפיסת הרוצחים, ובכלל על עירנותכם ופעילותכם בימים קשים אלה.

מטרתי בהעלאת הנושא היא לרון בשורש הבעיה. בשאלה: מה הביא אותנו למצב קשה ומכין זה? עברו עלינו מאורעות, פרעות ומלחמות גדולות. בפגיעות האחרונות אנחנו רואים קו מכוון לבצע פגיעות, לא כצדי דרכים, לא במחתרת, אלא במקומות פומביים, במרכז חוסס בירושלים, בדרכים הקבועות להולכי-רגל, במסלול הקבוע מירושלים לתל-אביב, לא מאחורי הרים וגבעות, לא במקומות המוגדרים כרגישים. הם מופיעים במקומות ציבור מקובלים, בשונה ממלחמות, המתמקדות בעיקר בגבולות, וממעשי טרור המתבצעים במקומות נסתרים.

נראה בעליל, שהמטרה היא להחדיר חוסר ביטחון בכל יושבי המדינה. לשבש את אורח החיים, ואין צורך לומר כמה זה פוגע בנו.

נשאלת השאלה: צה"ל, שניצח בכל המלחמות, ולפעמים עשה זאת בימים ספורים, מדוע אין הוא מסוגל לבלום את האינתיפאדה? מה נשתנה? החשובה היא, ואני בוש שעלינו להגיד זאת ולהודות בכך כאן, מעל כמת הכנסת — זה באשמתנו, לא באשמת הצבא, לא באשמת המשטרה, אלא באשמת העורף. אולי יותר נכון, בכך שאנחנו מרשים להעלות דברים שאנחנו שומעים כאן מעל כמת הכנסת — העידוד לאינתיפאדה, העידוד לרוצחים, הקשר של האינתיפאדה ליוזמה המדינית.

יש תופעה של קבוצה שלמה, וזו הקבוצה השמאלנית בכנסת, המתמקדת בוועדת החוץ והביטחון, המצדיקה בכל הזדמנות את האינתיפאדה, כדי ללחוץ על פתרון כביית הפלשתינים. אין עידוד גדול מזה לאינתיפאדה. אומנם כל מלחמה היא אמצעי להשיג פתרון לבעיה, אבל מעולם, ובכל העולם — ואנו יודעים זאת מכל המלחמות שעברו עלינו — לא הצגנו, כפי שהתחילו להציג כאן, את פתרון הבעיה כתנאי להפסקת הטרור, להפסקת האינתיפאדה. התנאי הזה מוצג על-ידינו, על-ידי חברי כנסת כאן, עם כל רצונם למצוא פתרון.

תמיד כשיצאנו למלחמה פעלנו באופן דרסטי, כדי להלום בלוחמים נגדנו. במהלך המלחמות נהרגו רבים מאוד, הרסנו בתים ויישובים, אבל מעולם לא העמידו את חיילי צה"ל למשפט ציבורי על מה שעשו.

ואילו כיום, אם נשחזר את הוויכוחים שהתנהלו בינינו, יוצא כאילו כל חייל צריך לראוג שיתלווה אליו יועץ משפטי, לפני כל פעולה ישאל על חוקיותה. ערבי זורק בקבוק מולוטוב, שולף סכין, מידה אבנים — צריך החייל להתחיל לחשוב: אם אני, איך אני, אם אעשה — מה עלי לעשות.

שפתיים, לקחת את מנת הברזל ולהמשיך הלאה — היינו עושים את זה, גם לו היו הרציחות כפולות ומכופלות. אבל התסכול והזעם וחוסר האונים הם פועל יוצא של חחושה, שזה לא מחויב המציאות, שזה לא צריך להיות כך, שזה יכול להיות אחרת, שיש לנו היכולת לגרום לכך שיהיה אחרת, ומשיקולים שבחלקם אפשר שהם לא-ענייניים, או שהם ענייניים אבל עניינם במקום אחר, מעבר לים, מפחד אמריקה בימים ובלילות לא נעשה מה שצריך להיעשות, מה שצריך היה לעשות.

ניחר גרונונו, של אלה שמדברים על כך, מלומר את הדברים. לפניכם, מורי ורבותי, התוכנית למיגור הטרור שהגשנו לראש הממשלה, הגשנו לשר הביטחון. אגב, אני רוצה להיום דברים מרושעים שנאמרו בעיתון "מעריב", שלשכתה של התנועה הדתית הלאומית לא תמכה בעמדה זאת. זו עמדה שגובשה על דעת כל הסיעה, הגשנו אותה לשר הביטחון, הגשנו אותה לראש הממשלה, אמרנו להם: הנה היא לפניכם, הבר את הכלים המשפטיים, את הכלים הארגוניים, מבצע הגדרת מצב חירום צבאי לתקופת זמן מוגבלת ביהודה ובשומרון, הוצאת כלי התקשורת משם, גירוש מי שצריך לגרשו, ניקוי שטח שצריך לנקותו — לא צריך בשביל זה גינוסייד, לא צריך בשביל זה טרנספר, לא צריך בשביל זה הרעבה; תוכנית מוגדרת שלמה, שתזעזע את האופוריה שהאוכלוסייה הערבית נתונה בה היום, שתיצור מצב חדש, שתביא למפנה.

אמר אחד הבכירים בצבא: כשאתה מבקש לכבות אש משתוללת, אם תכבה פה ושם ובמקומות מפורזים, האש תמשיך להשתולל, אבל אם אתה מכבה אותה בכת אחת ככל העוצמה, היא נכבית. אינני אומר שזה הפתרון הסופי ארוך הטווח; אפשר להגיע למפנה. ואם הוא לא יגיע, הכרסום של האמון ההולך ומתרחב, הולך ומתגלה, יכה בנו. ואז, ככל שנצטק כנגד חלושי עצבים וכנגד אלה שאינם יכולים לשלוט בעצמם והם מבקשים להשיב עטרה בנוסח הערבים, לא נצליח, אני שולל את הדרך הזאת, כמוכן, תכלית שלילה. אבל צריך לדעת, לא העכבר הגנב אלא החור הגנב.

אני רוצה לסיים עוד במשפט אחד. בצד הצורך להביא סוף סוף, אדוני שר המשטרה, אתה ושר הביטחון וראש הממשלה, תוכנית כוללת ומקפת למיגור הטרור, למיגור האינתיפאדה, עלינו ללמוד את הלקח, מורי ורבותי, ולחזור לעבודה עברית; לחזור לשלב שבו לא רק באמצעים אדמיניסטרטיביים, שהם מוצדקים בעיקרם, אנחנו מונעים מהאוכלוסייה הערבית לבקש אצלנו לחם ועבודה ולהשיב לנו בזכויות במקר, בסתימות בצניורות ובסכין בגב, אלא להכין מחדש את גרודי העבודה. זו גם תהיה התשובה הנכונה על בעיית האבטלה. הבניין צריך לחזור לידדים יהודיות.

הקמנו עמותה לעבודה עברית, אבל עכשיו יש צורך בקורסים, באווירה ובצורה ממלכתית שלמה, כדי להחזיר עטרה ליושנה.

הארץ הזאת תיכנה, וגם הביטחון יושב בשעה שאנחנו נבנה את ארצנו, ארץ מולדת.

היור"ג גדות:

אני מודה לחבר הכנסת חנן פורת. רשות הדיבור לאחרון הדוברים, לחבר הכנסת שלמה דיין הירושלמי.

אברהם בורג (המערך):
בניגוד למי?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בני משפחה שליין היקרה, הכואבת ואבלה, הכרוניקה העיתונאית מספרת, שלייד הקבר ספרו חברים ירידיים, והם סיפרו כי 42 שנה, מיום שבא לארץ, לא ידע זלמן שליין שונא אחד. לא ידע זלמן שליין שונא אחד, מספרים בני משפחתו, ירדנו ואוהבה. אני אומר: שונא אחד — לא ידע, אבל חבורה שלמה, ציבור שלם ששונא אותו — הגיע הזמן. שנדע. נכונים הדברים שנאמרים באותו שיר המעלות הכאוב בספר תהילים: "אוי-יְהוָה לִי גִרְתִּי מִשֶּׁכְנִי עִסְאֵהֲלִי קֹדֶר; רַבַּת שִׁכְנֵה־לִּהּ נַפְשִׁי עִם שׁוֹנֵא שְׁלוֹם; אֲנִי־שְׁלוֹם וְכִי אֲדַבֵּר הִמָּה לְמַלְחָמָה" — כך אמר דוד המלך, וכך בלשון זו ממש עלינו לומר.

כשאתה קורא את התיאור, שלפני נכנסו אותם שני מרצחים שפלים לביתו של שליין, ביקשו עבודה, זכו לכוס משקה קר ולאחר מכן רצחו אותו בדם קר, אתה יודע שהאמירה הזאת, שלא היה לו שונא אחד, אינה נכונה גם אם הוא כל כך רצה בכך.

על מה רצחו אותו? על מה הם רצחו אדם שלא הכירו? אומר לכם, הדברים האלה גם מצוינים בדברים שסיפר שליין עצמו שבועיים לפני הירצחו לשתי תלמידות בגן-יכנה, שראיינוהו לביטאון בית-הספר במושבשה לרגל סיום שנת הלימודים. הוא סיפר: אני יהודי מארץ-ישראל, כך זעקתי אל הבריטים במרס 1947 כרדתי בחוף-ניצנים מאוניית המפעילים "שבתאי לוז'נסקי". על החוף המחיני לנו אנשי גן-יכנה, חצור וביצרון, השליכו חבלים לאונייה. ירדנו לים. רצתי לכיוון האורות. הגעתי לגן-יכנה. הרגשתי שבאתי כמו למשפתה אחת. מאז אני חי כאן, יהודי מארץ-ישראל.

לכן הם רצחו אותו, מפני זה שהוא יהודי מארץ-ישראל. אותה קריאה שקראנו לבריטים, "אני יהודי מארץ-ישראל", זאת הסיבה שבגללה רודפים אותנו כאן. הגיע הזמן שאת האמת הפשוטה הזאת נאמר קודם כול לעצמנו.

אני רוצה לומר לך, אדוני שר המשטרה, שזאת לא הפעם הראשונה, זאת גם לא הפעם השנייה, זאת כבר הפעם השלישית שהמשטרה מנסה, אינני יודע אם בירדעין או שלא בירדעין, להסוות את הסיבה האמתית לפיגועים ולרציחות. זה היה כלב השומרון לגבי נהג המונית שמעון אריר, פעם שנייה לא מכבר, ועכשיו הפרשה של זלמן שליין. מדוע הניסיון הזה לטשטש? אולי מתוך רצון להרגיע את הרוחות, אולי מתוך רצון לרכך את המהלומה.

לו ידענו איהו כאב נורא נגרם כשאחרי הרצח, אחרי הפיגוע, באים ואומרים: לא, זה על רקע סכסוך כספי, הוא חייב לו 100 שקל, ובגלל זה רצחו אותו.

התנאי הראשון ליכולת התמודדות הוא קריאה מפוכחת של המציאות, ללא אשליות.

הדבר השני המתחייב, אמרתי את הדברים גם בפגישה עם ראש הממשלה, המשבר האמיתי היום איננו בין הליכוד לבין המערך. זה לא משבר קואליציוני. המשבר האמיתי היום הוא משבר אמון בין העם לבין ההנהגה; משבר אמון בכשרון וביכולת לטפל בטרור המשתולל, כלשונו של המשורר "משתולל כחרב המתהפכת במחננו".

אילו היינו בימים שלפני קום המדינה, אילו היינו במצב שבו אין לנו ממשלה, אין לנו צבא, אין לנו מערכת ביטחון, אין לנו שב"כ ואנחנו בימי המדינה שכדרך, כמו במאורעות תרפ"ט, כמו במאורעות תרצ"ו ותרצ"ח, צריכים לנשוך

היו"ר ג' גדות:

הוא ביקש ממני בעבר לקיים הבחנה בין חבר הכנסת דיין הירושלמי לבין חבר הכנסת דיין האשקלוני, כדי שכאשר שומעים את הדברים ברדיו ידעו למי הכוונה.

אברהם בורג (המערך):

הוא יכול לקרוא לעצמו חבר הכנסת דיין עוז.

היו"ר ג' גדות:

בבקשה חבר הכנסת דיין.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשמי ובשם סיעתי אני מביע נחומי למשפחת שליין בהירצח ראש משפחתם זלמן, השם ינקום דמו, ולא נוסף לדאבה עוד.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, רגבי ארמחה הקרושה של ארץ-ישראל ספגו בסוף השבוע שעבר דם יהודי נוסף, דמו הטהור של זלמן שליין, השם ינקום דמו. רגבים אלו רוויים בדם יהודי מאז שנות ה-20 של המאה הנוכחית, כאשר החלו הפוגרומים של הפורעים והאש-פיסטים למיניהם. סכינם הארוכה כמעט לא שבה מאז לנדונה, וקורבנותיה הם, בדרך כלל, אנשים חסרי ישע שאינם מסוגלים להגן על עצמם. זהו פרצופה הנתעב של "ההתקוממות" הערבית, וכל שירי ההלל ששרים לה בארץ ובעולם לא יטשטשו את האמת המרה והמאדמה, למרבה הצער, משבוע לשבוע.

לפני כמה שבועות הצעתי כאן, ולא כאירוניה, ליחד בסדר-היום שעה שבועית קבועה למספר על נרצחי השבוע. הפעם ברצוני להציע זאת שוב, אך כתיקון קטן: מספר כן, אך לא על אלה שכבר עברו את פרפורי הגסיסה והמיחה, אלא עלינו, שבאזולת ידנו ובחולשתנו אנו מופקדים לכל מרצח פוטנציאלי המסתובב בתוככי שוקינו ורחובותינו ותר אחרי קורבן מזדמן. אין בארץ הזאת, גם לא בלב תל-אביב השאננה, פינה מוכתחת אחת מחבר מרצחים — לא כאן, מול הכנסת, במקום שבו נפל חלל הפרופסור שטרן, לא ברחוב יפו, שם נרצחו שני קשישים, ולא בגן-יבנה; שלא להזכיר את חומות העיר העתיקה, שבצלם נדקר למוות שלמה כהן, ואין מושיע.

רבתי חברי הכנסת, דומני שהגיע כבר השעה לקרוא לילד בשמו ולומר כפה מלא, כי כל פינה שבה רשאים תושבי השטחים לנוע, שוב איננה מקום בטוח. אינני בא לומר, חלילה, שכולם רוצחים. מדובר במיעוט שבמיעוט. שאינו מגונה ואינו נשלל על-ידי הרוב. אומנם, עשרות אלפים עובדים כאן וממלאים את תפקידם. אך המיעוט הזה מסתובב בכל מקום בחופשיות ובלי שום מגבלה ועתותיו וזמניו בידו לבצע זממו, וכל זמן שהוא לא יוגדר ויוזהה — שוב אין לנו מנוס מלנקוט צעדים העשויים לפגוע במידה מסוימת גם באלה שאינם מעורבים כמעשה הפשע הנתעב.

אינני רוצה להישמע כאן כנביא זעם, אך אם לא תוגבל תנועתם החופשית של תושבים בתחומי "הקו הירוק" וכל עוד לא נשלח אותם להסתובב בעריהם ובמחנותיהם, לא נוכל לשוב ולחיות כאן בביטחון.

נכון, אין ספק כי החודשים הראשונים ללא פועלי השטחים יהיו קשים, אך כשם שהתגברנו על אתגרים קשים ביותר, נדע לעמוד גם במבחן הזה. הדבר יפתור גם את בעיית האבטלה הקשה, ויהיה לו יתרונות רבים נוספים.

רבתי חברי הכנסת, אל מול קבריהם הרעננים של חללי הטרור ומול חללי האוטובוס בהרי-יהודה, כל הפלפולים, האם

האינתיפאדה היא מאבק לאומי שיש בו טרור ויש לשבח את הראשון ולגנות את השני, כהגדרתו הגאונית של אחד מחברי הבית הזה, או שמא האינתיפאדה וטרור היינו הך הם — הכול הכל הבלים ורעות רוח. מדובר כאן במלחמה נואשת על הארץ הזאת.

רבתי חברי הכנסת, מדינתנו קמה לאחר השואה הנוראה, והיא באה להבטיח, ששוב לא יהיה דם יהודי הפקר. חרף המלחמות הקשות שעברנו בגבולות הארץ, הרי תמיד יכולנו להתגאות ברמת הביטחון הפנימי שכתוכה. היום איננו משוכנע, למרבה הכאב והצער, היכן בטוח יותר, בארץ או בכל מדינה אחרת, ואפילו עוינת.

מרגע הרגע אוזל שעון החול של הסבלנות ואורך הרוח. שעת האמת מגיעה, ועלינו להחליט לאן פנינו מועדות, האם לשלום או למלחמה. אך במצב הקיים, בלתי אפשרי להמשיך.

אם פנינו לשלום והיוזמה המדינית של הממשלה היא האלטרנטיבה היחידה לשלום, וקיים כמעט קונסנזוס לאומי לגביו, על ראש הממשלה להגיע את הגלגלים קדימה ולצאת לדרך עם היוזמה הזאת, וחובת השעה היא להתחיל את הצעדים הראשונים. והיה אם יפסקו הטרור והאינתיפאדה, אז נדע שיש עם מי לדבר וניתן להמשיך את התהליך. אך אם הטרור יימשך והאינתיפאדה לא תיפסק, אזי נדע וידע העולם שאין לנו פרטנר, אין לנו עם מי לדבר ואין לערביי יהודה, שומרון וחבל-עזה שום כוונה להשכית מלחמה ואין פניהם לשלום. אז נדע כיצד לנהוג בהם ונייער לקראת הבאות בצורה חד-משמעית. אך לא ייתכן שנמשיך לשבת בחיבוך ידים ונסתכל מן הצד כיצד ביטחון המדינה, שלא לומר מעבר ל"קו הירוק", אלא בתוכו, הולך ונשמט מידינו.

יפסיקו נא מנהיגינו להטיף מוסר לעם, כי עלינו להתאפק ולנהוג בסבלנות ובאורך רוח. נכון שהסבלנות משתלמת כמעט תמיד, אך לא על חשבון הקורבנות התמימים.

מתוך אחריות לעמנו ולביטחון ילדינו על הממשלה לגלות קורטוב של רגישות ולהפסיק לאלתר את המריבות הפנימיות של "כן יוזמה", "לא יוזמה", "כן חישוקים", "לא חישוקים". עליהם להפסיק לריב על הכבוד המדומה. עליהם להפסיק לאלתר את כל הברבורים בזמן שדם יהודי נשפך ברחובותינו, כי אין דבר גרוע לתדמיתנו העצמית ולביטחון קיום מדינתנו יותר מהמריבות הפנימיות. עלינו לגלות אחדות בתוכנו, כי באחדותנו עצמאותנו.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת שלמה דיין, שר המשטרה, בבקשה.

שר המשטרה ח' בר-לב:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מדינת ישראל עוכרת ימים קשים. סוף השבוע האחרון תבע מאתנו קורבן נוסף, הפעם תושב גן-יבנה, הקבלן זלמן שליין, זיכרונו לברכה. אני מביע צער והשתתפות כאכל הכבד של המשפחה ושל גן-יבנה כולה.

ביום שישי, 14 ביולי, בשעה 08:00, הגיעו שני בני מיעוטים בני 16.5, המתגוררים בעזה, לאתר בנייה בגן-יבנה. לגרסתם, אני מצייין — לגרסתם, הם באו לחפש את הקבלן זלמן שליין, זיכרונו לברכה, שכנה וילה באתר הבנייה בגן-יבנה. אחד מן השניים עכד אצל הקבלן קודם לכן, ומאחר שלא מצאו אותו באתר הבנייה, הלכו לביתו וכיקשו מים לשתייה. משנענו, יצא הקבלן אל מחוץ לבית.

חנן פורת (המפלגה הרחית הלאומית):
עובדה שזה קורה זו הפעם השלישית.

שר המשטרה ח' בר-לב:

חברים יקרים, אני חוזר ומסביר: המדיניות היא, שהמשטרה אינה נותנת גרסה עד שמוכחת גרסה. לפעמים קורה, שעד הסוף אין גרסה. קרה במקרה הזה, שהחוקרים לא עמדו בפני הפיתוי, או הלחץ, או הנדנדוד של כלי התקשורת, וסיפרו מה שבאותו רגע סיפרו המחבלים. זה בסדר? זה לא בסדר. זה בהתאם למדיניות? זה לא בהתאם למדיניות. אבל זה לא אומר, שהמשטרה רצתה להטעות ולטשטש ולהסוות.

רחבעם זאבי (מולדת):
שאלה נוספת אפשר?

שר המשטרה ח' בר-לב:
אנחנו עכשיו לא בשאלות בעל-פה.

רחבעם זאבי (מולדת):
רק שאלה.

שר המשטרה ח' בר-לב:
בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):
בטיעון שלך לא היה דבר ששמעתי מתושבים בגן-יבנה, ששני הרוצחים רצחו את הקבלן שליין לאחר שהם ניסו להיכנס לבית-הספר במקום, והשומר מנע מהם ואמר שהתלמידים בחופש. זה מעיד על תכנון עוד יותר — —

שר המשטרה ח' בר-לב:
יכול להיות.

רחבעם זאבי (מולדת):
אבל למה המשטרה אינה יודעת?

שר המשטרה ח' בר-לב:
אני לא אומר שהמשטרה אינה יודעת. אני לא ביקשתי להביא את כל תיק החקירה לפני. אני ביקשתי לקבל את הנתונים העיקריים וקיבלתי אותם. אם לך סיפרו את זה תושבי גן-יבנה, בוודאי סיפרו את זה גם לחוקרים. נראה שזה דבר שאינו מעלה ואינו מוריד.

רחבעם זאבי (מולדת):
גם לדעתך הוא אינו חשוב?

שר המשטרה ח' בר-לב:
הלוא אני מסביר לך, שהאנשים האלה הלכו לאופקים כדי לרצוח, וזה לא הסתדר להם, ואחר כך חשבו על פעולה דוגמת האוטובוס, וזה לא הסתדר להם, ואז הם הלכו לגן-יבנה, שעמה הם עשו היכרות. ואתה אומר, שזה שבגן-יבנה הם גם התעניינו בבית-ספר או בגן-ילדים, זה משנה את כל התמונה? תסלח לי.

רחבעם זאבי (מולדת):
לא את כל התמונה — —

שר המשטרה ח' בר-לב:
תסלח לי, זה אינו מוסיף ואינו גורע. ברור כשמש, שאלה שני רוצחים, שקנו סכינים בעזה וניסו לעשות כל מיני דברים, ובסוף הצליחו לעשות דבר אחד.

רחבעם זאבי (מולדת):
חבל ששר המשטרה לא מכין שזה דבר חשוב.

שר המשטרה ח' בר-לב:
אני אבוא אליך לקבל שיעורים איך להיות שר משטרה.

בחקירה הראשונית טענו השניים — שני הערכים — שהקבלן הסיע אותם אל אתר הבנייה, ושם הם דרשו ממנו חוב של 100 שקל, ומסריבו להחזיר את החוב וביקש לגרשם, הם תקפו אותו בסכינים. זוהי הגרסה של המחבלים, של הרוצחים, כפי שנמסרה למשטרה בשעה הראשונה, או בשעות הראשונות של המאסר.

בהמשך החקירה שינו הם את גרסתם, ומסרו כי בן-דודו של אחד החשודים נהרג עלידי חיילי גולני בסוף חודש מרס ברצועת-עזה. ואז החליטו הוא וחברו נקום. בהמשך החקירה התברר, ששני הצעירים האלה משתייכים לחוליה המונה שישה אנשים מעזה, שמטרתה לפגוע ביהודים. השניים קנו סכינים בעזה. נסעו כתחילה לאופקים כדי לפגוע באנשים מתושבי העיירה. אחר כך נמלכו בדעתם וחשבו על ביצוע פעולת-ראווה כדוגמת האוטובוס. גם תוכנית זו ירדה מעל הפרק. לבסוף הם החליטו ללכת לקבלן בגן-יבנה, שאחד מהם הכירו, כדי לפגוע בו.

בבוקר יום שישי נסעו אל אתר הבנייה והחביאו את הסכינים באחד הבניינים שבאתר. אחר כך הם הלכו לביתו והצליחו, לאחר דין ודברים, להביאו לאתר הבנייה ושם לרוצחו. הם ברחו מייד מן המקום, ונתפסו כעבור שעה עלידי כוחות משמר הגבול, שפעלו במהירות וביעילות. בחקירה הם הודו במעשה, וכפי שכבר ציינת, תחילה ציינו מניע אחד, ובחקירה יותר יסודית, מאוחר יותר, התברר המניע באופן ברור כמניע לאומני של רצח יהודים.

אני רוצה לציין, כי ברוב המקרים שאירעו באחרונה, המשטרה וזרועות הביטחון האחרות פעלו במהירות וביעילות והצליחו לתפוס את מבצעי הפשע.

מעבר לזאת, בימים אלה החל המינהל האזרחי בעזה לחלק לתושבי הרצועה תעודות, שרק עליהן יורשו תושבי רצועת-עזה להיכנס לישראל.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
אדוני השר, אפשר לשאול שאלה?

שר המשטרה ח' בר-לב:
בבקשה.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אני שומע את הדברים שאתה אומר, ואני רוצה להבין: מדוע היתה צריכה משטרת ישראל להודיע לציבור, שהרצח היה על רקע של סכסוך כספי, כאשר המשטרה עדיין לא סיימה את החקירה?

הי"ר ג' גדות:
עד כאן.

שר המשטרה ח' בר-לב:

המדיניות בדרך כלל היא, שהמשטרה אינה מוסרת גרסה עד סוף החקירה. במקרה הזה, אנשי כלי התקשורת כל כך "ישבו" על השוטרים, עד שהעניין יצא. אבל זה לא, כפי שאמר חבר הכנסת הנגבי, שהמשטרה ניסתה לטשטש. היא לא ניסתה לטשטש שום דבר. השוטרים, החוקרים, מסרו את הגרסה שבשעות הראשונות היתה הגרסה של המחבלים.

חנן פורת (המפלגה הרחית הלאומית):
זו כבר פעם שלישית שזה קורה.

שר המשטרה ח' בר-לב:
זו לא פעם שלישית. כל פעם היא פעם בפני עצמה.

בהחלט לדרוש ממעסיק ישראלי, כל עוד ציבור האנשים האלה מגיע לישראל לעבודה.

אשר למשטרה, היא יכולה לחקור ולפענח מקרים שמתרחשים, והיא עושה זאת בהצלחה לא מבוטלת. המשטרה לא יכולה למנוע כל ניסיון פיגוע כזה. היא לא יכולה להצמיד לכל מעסיק בישראל שוטר, היא לא יכולה להציב שוטר בכניסה לכל בית, היא נוכחת בשטח כפי שהיא יכולה.

אוריאל לין (הליכוד):

הושע שגיא (הליכוד):

בקשר להודעה השגויה ברדיו ששודרה בשש-שבע מהדרות — לאחר המהדורה הראשונה אפשר היה להפסיק זאת, ששר המשטרה יורה למשטרה על-פי מדיניות המשטרה — — —

שר המשטרה ח' ברילב:

הלוא הודעתי זאת פה, וזה משודר ברדיו, וזה לא דבר חדש.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת שגיא, הרי השאלה כבר נשאלה והתשובה ניתנה. אני מבקש מכולם לאפשר לשר לסיים את דבריו.

שר המשטרה ח' ברילב:

חשוב מאוד שאזרחי ישראל, אלה שמעסיקים תושבים מן השטחים ואחרים, יתייחסו לציבור הזה ביחס של "כבדהו וחושדהו".

אוריאל לין (הליכוד):

היו"ר ג' גדות:

כבוד השר, אל תשיב יותר על שאלות, אני מבקש: ואני אגן עליך, האמן לי.

שר המשטרה ח' ברילב:

אני לא אשיב, מה גם שהן חוזרות על עצמן.

מעבר לזה, המשטרה קוראת לאזרחי ישראל להצטרף לשורות המשמר האזרחי. יש יישובים שבהם המשמר האזרחי קיים ופעיל ומוסיף ביטחון. יש יישובים שבהם אף כי הצרכים המעשיים קיימים, משום-מה אזרחי אותו יישוב לא כל כך נחלצים למשימה הזאת. להמחשה אני יכול להגיד לכם, שבעיר רחובות המשמר האזרחי פורח ומשגשג, ובירושלים — לגייס אדם נוסף למשמר האזרחי זאת קריעת ים סוף.

אלה הצעדים שאנחנו עושים היום. מעבר לזה, הושמעו רעיונות, ואני מציע, אדוני היושב-ראש, שההצעות תידונה בוועדה, כנראה ועדת הפנים ואיכות הסביבה — — —

צחי הנגבי (הליכוד):

ועדת החוקה, חוק ומשפט.

שר המשטרה ח' ברילב:

לא אכפת לי באיזו ועדה, אבל שהנושא יעבור לוועדה ויידבק.

שבח וייס (המערך):

ועדת הפנים ואיכות הסביבה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לכבוד השר. חברי הכנסת, ועכשיו לסדר גמר הדיון, להצעות אחרות. נרשמו לפני שלושה חברי כנסת: האחד

היו"ר ג' גדות:
חבר הכנסת רחבעם זאבי.

שר המשטרה ח' ברילב:

זה שאתה שר משטרה מתוסכל — זה אנחנו כבר יודעים בכנסת הזאת.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת זאבי, השר מבקש לסיים.

שר המשטרה ח' ברילב:

אדוני היושב-ראש, במהלך הדיון עלו נושאים שונים. אינני רוצה להתייחס לכל אחד מהם, ואינני רוצה לדחות אותם על הסף, כי אני אציע להעביר את כל ההצעות לדיון בוועדה, ושם יש מקום — — —

אוריאל לין (הליכוד):

אדוני השר, מה אנחנו צריכים להבין מדברי התשובה שלך היום באשר לביטחון הפנים? זו השאלה.

שר המשטרה ח' ברילב:

זו השאלה, ועל השאלה הזאת קיבלת אלף תשובות.

קריאה:

מעולם לא קיבלנו.

אוריאל לין (הליכוד):

עכשיו אני רוצה לשמוע מה התשובה.

שר המשטרה ח' ברילב:

אם תיתן לי לגמור, אני אגיד לך מה התשובה.

אמרתי: לא אוכל להתייחס לכל רעיון שהועלה כאן — עונש מוות, סגירת "הקו הירוק", וכן הלאה. צריך לדרון בכל אחד מהנושאים האלה בוועדה. אבל, מה המצב היום? היום, כפי שצינתי, מנענת כניסה לישראל של תושב רצועת-עזה שהיתה לו עבירה ביטחונית או פלילית. כלומר, לישראל יוכלו להיכנס רק מי שמבחינה זו הם נקיים. וזה צעד קדימה. אני יודע שיש הצעות לסגור בכלל, ומעניין שהצעות אלו באות דווקא מאנשי ארץ-ישראל השלמה.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

לא, חבר הכנסת חיים רמון איננו איש ארץ-ישראל השלמה.

שר המשטרה ח' ברילב:

הוא לא היחיד.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אבל זה מעניין.

שר המשטרה ח' ברילב:

מעניין מאוד. אבל אני אומר: בבקשה, זה יגיע לוועדה. אפשר יהיה לדרון, הכנסת יכולה לקבל המלצות, היא יכולה להעביר אותן לממשלה.

מה שנעשה הוא, שנמוע כניסה של מי שיש להם עבר פלילי כלשהו. כמו כן, אני ממליץ מאוד למעסיקים בישראל לבדוק יפה יפה מי הם אותם תושבי השטחים שעובדים אצלם. מעבר לזה שבעתיד תושב שטחים יהיה ודאי כזה שלא היה לו עבר פלילי — כל מי שמעסיק תושב שטחים צריך להיות זהיר, צריך לבדוק, וגם "כבדהו וחושדהו". את זה אני יכול

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת חגי מירום, ועתה רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם בורג, ואחריו — לחבר הכנסת שבח וייס.

אברהם בורג (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי חבר הכנסת חנן פורת, את מרבית דבריך קיבלתי, הסכמתי עם הנחתם, ביסוד ובכאב של הדברים, משום אמת שאני מקווה שהיא עדיין משותפת לכולנו, והיא האמת, שהאבל הוא אבל של כולם.

אני מבקש להסיר את הצעתך מסדר-היום משום שמדברך עליה, שלאכל יש גם שייכות פוליטית. אני חושב שדווקא בהצעה מן הסוג הזה, דווקא על נושא כל כך רגיש ועדין, דווקא בשעה שהעם כל כך משועשע ומפולג, אסור לקחת אבל ולהפוך אותו נחלתו של צד אחד.

על כן אני מבקש להסיר את הצעתך מסדר-היום.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת אברהם בורג, רשות הדיבור לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (המערך):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להביע רגש של זוועה ופליצות ממעשי רצח כאלה. אמרתי זאת גם לבני המשפחה כאן. אין ספק שמעשי רצח כאלה מכבים גם אצל מי שיש בתוכם שביב של תקווה להסדר — הם עשויים לגרום לכך שהתקווה הזאת תימוג ואנו נשקע עוד שנים רבות במערכת הרמים הנוראה הזאת.

הסכמתי לרוב דבריו בהקשר זה של חבר הכנסת צחי הנגבי. אני מבקש להסיר את הצעתו מסדר-היום רק בגלל עניין אחד, העובדה שהוא גם הפעם, כמו בעבר, ורכים אחרים, ממליץ שאנחנו ננקוט מדיניות של עונש מוות. אני רוצה להזהיר את הבית הזה ואותנו מעשיית מעשה פזיז. יש חוק, הבעיה איננה החוק, הבעיה היא של מדיניות משפטית. אני רוצה להזהיר, שאנחנו לא נוכל לעמוד בה, הממשלה כולה נוהגת כתבונה שהיא לא הולכת לכיוון הזה, לא משום שהם לא ראויים למוות, הם בני מוות, אלא משום שיש שפע של נימוקים שלא לבצע זאת, כי לא נוכל לעמוד בזאת, ואנחנו נטיל על אחינו בארצות ערב כל הזמן את אימת האסון של הנקמה. על כן אני מציע לדרת מן העניין הזה.

אומר משפט נוסף, כשהתראיינה המשפחה בצערה, כיגונה ובאבלה הנורא, גם היא לא חכעה זאת. אני מציע שהמדינאים לא יעשו זאת.

היו"ר ג' גדות:

תודה לחבר הכנסת שבח וייס, רשות הדיבור לחבר הכנסת צירלי ביטון, ואחריו — לאחרון המציעים הצעה אחרת, חבר הכנסת אוריאל לין.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, ישבתי במשך כל הדיון הזה. הלב ממש שותת דם כאשר אתה שומע דברים בנושא שמזעזע את מליאת הכנסת, כמו הרצח בגן-ייבנה, וחברי כנסת כמו צחי הנגבי, כמו רחבעם זאבי, שהנאומים שלהם מעל הדוכן מלאים הסתה, הולכים לאחור מכן לירכתי האולם, מתחבקים, מתנשקים, מחייכים ועלילים. מה שחסר הוא רק שישתו כוסית של קוניאק וישבו באולם הכנסת או כמזונן חברי הכנסת ויצפו לרצח הבא, כדי שיהיה להם עוד נושא שיוכלו באמצעותו להצית את אש השנאה בין שני העמים החיים במדינה הזאת.

— חבר הכנסת חגי מירום, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת מנחם פרוש; אחריו ידבר חבר הכנסת אברהם בורג, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חנן פורת; ולאחר מכן חבר הכנסת שבח וייס, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת צחי הנגבי.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להסיר את ההצעה של חבר הכנסת רחבעם זאבי.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת צירלי ביטון, הפניתי אליך את בקשתי הסמויה ועתה את בקשתי הגלויה — אנא, למען הסדר הטוב והחברות הטובה, פנה על-פי הנוהג לממלא-מקום מזכיר הכנסת —

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני מבקש באופן ישיר לרשום אותי לרשות הדיבור.

היו"ר ג' גדות:

שמעתי אותך ואני מפנה אליך את בקשתי, רשות הדיבור לחבר הכנסת חגי מירום.

אוריאל לין (הליכוד):

אני מבקש להסיר את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת חיים רמון.

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, כל אחד ידבר מן המליאה; דקה, כל אחד. חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה.

חגי מירום (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני הבעתי את תנחומי למשפחת שליין על הרצח המתועב הזה בלחיצת יד נרגשת לבן המשפחה שיושב כאן למעלה ביציע. כמוכן, אני עושה זאת כאן שנית.

לא כל יום אני קם כדי לבקש להסיר הצעה לסדר-היום של ידידי חבר הכנסת מנחם פרוש. אני עושה זאת מפני דבריו החמורים-מאוד בעיני, שהופנו כלפי חברים מן השמאל בבית הזה. איני יודע אם חבר הכנסת פרוש כולל אותי בתוכם או לא. אני רוצה לומר פה, שהם ברוכס אנשים ציונים —

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

זה לא מתאים לך.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת מירום, יש לך 10 שניות בדיוק לסיים את ההצעה האחרת שלך.

חגי מירום (המערך):

אני רוצה לומר כאן, שרוכס ככולם אנשים ציונים, משרתים כצה"ל, מגנים מכול וכול את התנהגות המרצחים, ואסור להבעיר גם כאן, בתוך הבית הזה, את האש הבעורת בעם. צריך ללמוד להתנהג בכבוד לחולקים על דעתך, ואסור, חס וחלילה, לקשור דעות כאלה ואחרות אל אנשי שמאל, הרואים את הדברים באופן שונה מבחינה מדינית ומדברים על פתרון מדיני כפתרון לעניין; אסור להעמידם כמרצחים או כמסייעים למרצחים וכיצאא כאלה. צריך לשמור מכל משמר על זכותם להביע את עמדתם.

אשר על כן אין לי אלא לבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת פרוש מסדר-היום.

חנן פורת (המפלגה הרחבת הלאומית):
כן.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת שלמה ריין, האם תיאות?

שלמה ריין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
כן.

רחבעם זאבי (מולדת):

גם אני מסכים להעברת הצעתי לוועדה.

היו"ר ג' גדות:

אם כן, גם חבר הכנסת רחבעם זאבי מצטרף לחבורה.

נעבור להצבעה. למעט שתי הצעות, אחת של יוכל נאמן ואחת של שלמה ריין, לגביהן לא הוצעה הצעה אחרת.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
גם לגבי הצעתי לא היתה הצעה אחרת.

היו"ר ג' גדות:

נכון. גם הצעת חבר הכנסת וירשובסקי לא היתה הצעה אחרת. ממילא ההצעות יעברו לוועדה, אבל גם על ההצעות האלה נצביע, כדי להבטיח שהכול יהיה בסדר.

חברי הכנסת, נצביע הצעה הצעה. מי שבעד העברה לוועדה יצביע בעד, מי שבעד הסרה מסדר-היום, יותר נכון מי שאיננו רוצה להכליל זאת בסדר-היום, יצביע נגד.

נצביע את ההצעות אחת אחת. אנחנו מצביעים קודם כול על ההצעה של חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי. לצורך המחשב זו תהיה הצבעה מס' 4.

ה צ ב ע

	בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה	31 —
	נגד	4 —
	נמנעים	2 —

היו"ר ג' גדות:

אם כן, ההצעה עוברת לדין כוועדה.

שבח וייס (המערך):

אדוני היושב-ראש, הצבעתי בעד, לחצתי בכל כוחי, והצבעתי לא נקלטה.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת שבח וייס, האם אתה מבקש הצבעה חוזרת?

שבח וייס (המערך):

כן.

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, נצביע פעם נוספת על ההצעה של חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי.

ה צ ב ע

	בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה	28 —
--	----------------------------------	------

על כן, אדוני היושב-ראש, אני מבקש להסיר את ההצעה של חבר הכנסת רחבעם זאבי מסדר-היום. ודאי שאנחנו מגנים ככל פה את הרצח המתועב.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת צירלי ביטון. רשות הדיבור לחבר הכנסת אוריאל ליץ.

אוריאל ליץ (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אנחנו חייבים לראות את העובדות כמו שהן. במשך תקופה של ארבעה חודשים בלבד נרצחו 24 יהודים בתחום "הקר-הירוק" בתשע התקפות רצח. מידה כזו של אינטנסיביות ברצח יהודים עוד לא היתה. בכל המקרים הידועים, הרוצחים הם ערבים תושבי יהודה, שומרון ועזה. הדבר הזה מחייב היערכות שונה מן הצד האופרטיבי. ככל מה שנוגע לביטחון הפנים במדינה, לא מצאתי תשובות נאותות בדבריו של שר המשטרה. ודאי שהתשובה איננה לוותר לרוצחים ולהסיק מסקנות בכיוון של ויתורים מדיניים מרחיקים-לכת.

משום כך, אני מבקש להסיר מסדר-היום את ההצעה של חבר הכנסת חיים רמון.

היו"ר ג' גדות:

תודה.

חבר הכנסת וירשובסקי, האם תיאות להעביר את הצעתך לוועדה?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כן.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת רחבעם זאבי, האם תיאות להעביר את הצעתך לוועדה?

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מבקש דיון כמליאה.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת חיים רמון, האם תסכים? הוא איננו נוכח כאולם.

חבר הכנסת צחי הנגבי, האם תיאות להעביר את הצעתך לוועדה?

צחי הנגבי (הליכוד):

כן.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת יובל נאמן, האם תסכים להעביר את הצעתך לוועדה? הוא איננו נוכח כאולם.

גאולה כהן (התחיה):

כן. אני ממלאת את רצונו.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת מנחם פרוש, האם תיאות להעביר את הצעתך לוועדה?

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
כן.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת חנן פורת, האם תיאות?

נגד 8 —
 נמנעים 1 —
 ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת צ' הנגבי נתקבלה.

היו"ר ג' גדות:
 גם הצעה זו עוברת לדין בוועדה.
 מכאן, חברי הכנסת, נעבור להצבעה על ההצעה של חבר הכנסת יובל נאמן.

ה צ כ ע ה
 בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה 27 —
 נגד 10 —
 נמנעים 1 —

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת י' נאמן לוועדה נתקבלה.

היו"ר ג' גדות:
 גם הצעה זו עוברת לדין בוועדה.

נעבור להצעה של חבר הכנסת מנחם פרוש.

ה צ כ ע ה
 בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה 27 —
 נגד 9 —
 נמנעים 1 —

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת מ' פרוש לוועדה נתקבלה.

היו"ר ג' גדות:
 גם הצעה זו עוברת לוועדה. נעבור להצעה של חבר הכנסת חנן פורת.

ה צ כ ע ה
 בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה 31 —
 נגד 10 —
 נמנעים אין —

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ח' פורת לוועדה נתקבלה.

היו"ר ג' גדות:
 חברי הכנסת, גם הצעה זו עוברת לדין בוועדה. ועתה נעבור להצבעה על ההצעה של חבר הכנסת שלמה דיין. נא להצביע.

נגד 7 —
 נמנעים אין —
 ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת מ' וירשובסקי לוועדה נתקבלה.

היו"ר ג' גדות:
 חברי הכנסת, ההצעה עוברת לדין בוועדה. נעבור להצעה של חבר הכנסת רחבעם זאבי. נא להצביע.

ה צ כ ע ה
 בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה 25 —
 נגד 10 —
 נמנעים 1 —
 ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ר' זאבי לוועדה נתקבלה.

היו"ר ג' גדות:
 אם כן, גם הצעה זו עוברת לדין בוועדה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה של חבר הכנסת חיים רמון. נא להצביע.

ה צ כ ע ה
 בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה 30 —
 נגד 6 —
 נמנעים 1 —
 ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ח' רמון לוועדה נתקבלה.

היו"ר ג' גדות:
 אם כן, גם ההצעה הזו עוברת לדין בוועדה. אבקש רק את סליחת חברי הכנסת, האם מישהו מחברי סיעתו של חבר הכנסת רמון יואיל בטובו לעשות צעד כלשהו, כדי שעל-פי התקנון ההצבעה הזאת אכן תהיה רלבנטית, משום שהוא לא היה באולם?

שר המשטרה ח' ברי-לב:
 הוא מסר לי שהוא מסכים.

היו"ר ג' גדות:
 אם כן, השר עושה זאת. אני מודה לו. אם כן, אני קובע שהצעה זו עברה לדין בוועדה.

חברי הכנסת, מכאן להצבעה על ההצעה של חבר הכנסת צחי הנגבי.

ה צ כ ע ה
 בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה 30 —

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה

— 31

נגד

— 6

נמנעים

— 1

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר

הכנסת ש' דיין לוועדה נתקבלה.

היו"ר ג' גדות:

גם הצעה זו עוברת לדיון בוועדה.

אני מודיע שוועדת הכנסת תחליט לאיזו ועדה תועברנה ההצעות האלה. שם הן תידונה. חברי הכנסת, תם נושא זה.

ח. הצעות לסדר-היום

תנאי המעצר בכלא שכם

היו"ר ג' גדות:

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום מס' 1408, 1415, 1419, 1425, 1431, 1436, 1442 ו-1452, בעניין תנאי המעצר בכלא שכם. חברי הכנסת, אני פונה אליכם בבקשה, שגם בעניין זה, כמו בהצעה הקודמת, תסתפקו כולכם בחמש דקות במקום עשר דקות, כפי שמאפשר התקנון. אני מקווה, שאכן כך ינהגו חברי הכנסת.

ראשון הדוברים, חבר הכנסת עמנואל זיסמן, ואחריו — חבר הכנסת יוסי שריד. בבקשה.

עמנואל זיסמן (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כנסת נכבדה, כליל שבת ראינו בתוכנית "יומן השבוע" בטלוויזיה כתבה על חייהם של אסירים ביטחוניים בכלא שכם. בכתבה זו ראינו אסירים ביטחוניים, בהם אסירים שהורשעו ברצח ממש, "מבלים" — ואני מדגיש זאת, במרכזות כפולות, משום שעוד נחזור לדון בכך — את זמנם בדרכים המקובלות לכאורה גם על אנשים אחרים שאינם כלואים בבית-הסוהר: בקריאה, במשחק טניס שולחן, בפעילויות ספורטיביות וכיוצא בזה. וכבר נשמעו הריבורים על בית-הבראה, כביכול, ודורשי הנקמה המקצועיים כבר מוחים על התנאים הטובים, כביכול, המוענקים להם, וכרגיל אנחנו נסחפים לעמדות קיצוניות.

חבר הכנסת יהושע מצא כבר מיהר לכנס את ועדת הפנים של הכנסת לדיון מיוחד, ואף הגדיר את חייהם כחיים באתר שעשועים. גם השר רוני מרילוא החזיק אחריו והגדיר את חייהם הטובים כ"שעוררייה בלתי נסבלת", כחיים ב"תנאי מעצר של פנימייה". גם השר שרון מיהר לתאר את התנאים כתנאים של פנימייה.

אני מציע, חברי הכנסת, שנבחן את הסוגיה בקוררוז ומזווית אחרת, מזווית שהיא קרובה יותר למציאות חיינו ומאפינת את רוחב הלב של ישראל כמדינה דמוקרטית, מזווית שהיא פועל יוצא של המדיניות החזיק אחריו והגבנה, שלא להוציא להורג רוצחים אלה ולא להופכם לקדושים מעונים בעל-כרחם, ובדיעבד ליצור מצב שבו עלינו לדאוג להם למשך שנים רבות; מתוך ידיעה, כי עליונותנו המוסרית באה גם לידי ביטוי ביכולתנו לרחות סיפקים מדומים וילדותיים של נקמה וענישה פראית של אלה שידנו משיגה אותם.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ישראל יכולה להשתבח בעובדה שבבתי-הכלא שלנו קיים משטר אנושי, שבו יש לאסירים האפשרות לקיים רמת פעילות מינימלית כמשך שעתים ביום, גם אם שעתים אלה נופחו מעבר לכל פרופורציה. ואני רוצה לקרוא לפניכם חלק מהריאיון עם גונדר שאול לוי. כשנשאל אם נכונה התמונה שהצטיירה, שהכלא

הוא מעין בית-הבראה למחבלים, הוא עונה: "זו אינה תמונה נכונה. הם כלואים 22 שעות, כ-18 מחבלים בתא קטן, ואין שם אפילו כיסא אחד. בית-השימוש ממוקם בתוך התא, והם גם אוכלים שם. רק שעתים ביום הם יוצאים לחצר. זה לא בית-הבראה, אם כי זה הכלא החדש ביותר שיש לנו, והוא גם מצויד במטבח מודרני".

אני אפטר להגדיר זאת כתנאי פנימייה, כאשר המזון והמים ניתנים במשורה, כאשר 18 אסירים כלואים בתא אחד 22 שעות ביממה, בתנאים קשים. עלינו לדרוש שיפור התנאים שבהם הם מצויים, ובהזדמנות זו אני קורא לגורמים המוסמכים, לשפר את מצבם של כל האסירים במדינת ישראל החיים בתנאים המהווים חרפה לכל מדינה מתקנת ולכל חברה מודרנית.

אולם בנושא זה, לא ייתכן שלא נשאל את הרשויות המוסמכות, אם אכן מוצו כל אפשרויות התעסוקה של האסירים. האם הכרח להשלים עם הבטלה מאונס? בידי הנהלות בתי-הכלא יש אמצעים למכביר לכפות נוהל מוגדר ונוקשה על ציבור האסירים. האומנם אין כל אפשרות ליצור גם מסגרות לפעילויות שונות, ובמיוחד לתעסוקה של ממש? אם יש צורך בפנייה, הרי כפי שכופים אותו סדריים נוקשה ובלתי-מתפשר, כפי שכופים אותם 6 או 8 מפקדים ביום, מותר גם לאפשר אותה מידה מינימלית של כפייה כאשר יש צורך ליצור מסגרות של עבודה, שיקטינו את האלימות בכלא ויאפשרו למצוא תוכן כלשהו לימים החולפים, שתוכנם היחיד הוא עיסוק בהסתה ובאידאולוגיה עוינת לישראל.

ממשלת ישראל צריכה לפעול לשיפור יכולתו של שירות בתי-הסוהר למלא את תפקידו כיעילות ובהגיינות. יש להשלים ולבצע תוכניות שיפור של תנאי הכליאה במערך בתי-הסוהר, ופה במיוחד אני מדגיש — במסדרות לנוער עברייני. צריך להרחיב את מערך העשייה והתעסוקה בבתי-הסוהר, ולנהל אותו על-פי מדיניות, שלפיה עיקר השמירה על האסירים הוא גם בשיקומם ובחינוכם.

ובהזדמנות זו, בסיום דברי, אני מבקש גם להתייחס לאמצעי החקשורת. מקובל למתוח ביקורת, ואפילו ביקורת נוקבת, על החקשורת. הפעם הזאת אני מבקש להדגיש, כי לדעתי עשתה הטלוויזיה שירות חשוב לציבור כאשר גרמה לכך שיתפתח דיון ציבורי יסודי ומעמיק בנושא זה. כמו כן, אני מבקש לייחס חשיבות את פחותה מכך גם לתגובות שהופיעו בעיתונות החקובה לאחר הכתבה. בניגוד לתגובות דמוגיות מפי דוברי הימין, תרמה הפעם הזאת העיתונות הכתובה תרומה חשובה ליצירת תמונה מאוזנת, הרחוקה מביטויים פופוליסטיים ומדיבורים חסרי אחריות על נקמה ועל תנאי פנימיות כביכול, שלהם זוכים האסירים הביטחוניים.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
— שאולי אפשר לשאול, האם הורדנו אותם מעמוד
התלייה כדי שהם יישחקו לפנינו פינג'פונג. בהחלט, זה קשה,
ואני מודה שגם אני חשתי, כאשר ראיתי את הדברים, שהם
כמדקרת חרב בלב.

סיעתי הגישה בעבר הצעה — הביאה אותה חברת-הכנסת
שולמית אלוני — שקבעה את המושג: רצח ממדרגה ראשונה,
שהוא רצח זדוני במיוחד, מפלצתי במיוחד. אם כי אני מודה
ומתוודה, שבאופן אישי קשה לי מאוד להבחין בין רצח לרצח.
כולם נראים לי כל כך מפלצתיים.

ואם יש רצח ממדרגה ראשונה, כי אז יש גם רוצח כזה,
ריכול מאוד להיות, שצריך לשקול אם אין לחדש את יוזמת
החקיקה הזאת, שבאה לשלול טובות הנאה מרוצחים כאלה.

אבל הימין הרי איננו מעוניין בשום חקיקה, אלא הוא
מעוניין בפניקה. את הימין, גם במקרה הזה, צריך לשאול: ראו
מי מדבר? הרי מדברים אלה שדרשו חנינה לרוצחים זדוניים,
שאפילו לא ישבו כמעט יום אחד בבית-הסוהר, אף שכאלו
נשפטו לכך וכך שנים, את מרבית הזמן הם עשו בביתם, שנהנו
מתנאים מיוחדים כל הזמן, ובסופו של דבר, בלחץ פוליטי,
ברוטלי וגם זכו בחנינה. לכן, גם בעניין זה, כמו בכל המקרים
האחרים, שיש להם איזה היבט מוסרי, לימין אין ולעולם לא
תהיה זכות מוסרית להתבטא; גם בעניין זה.

וכרגיל היתה המידה המופלגת, המטרופת של ההגזמה.
חיקף ומייד מדברים כמושגים של קייטנה. איפה אסירי
המחותרת היהודית, שהם רוצחים זדוניים ומרושעים באותה
מידה, ואיפה האסירים האלה, שעושים אחרי ככלות הכול,
ובדין, תקופה ארוכה, לפעמים של 20 שנה בכלא, בלי יום אחד
של חופש, ביקורי משפחה לעתים נדירות, 20 אנשים בחדר
בצפיפות איומה ונוראה? ולזה, בגלל הרטוריקה הלאומנית,
הקנאית, הימנית, הארורה, קוראים קייטנה.

אבל, אני אומר לכם עכשיו את דעתי, מדוע בכל זאת הימין
הלאומני שלנו כל כך הזדעזע ממה שהוא ראה בטלוויזיה. הוא
הזדעזע משום שפתאום הוא עמד מול המציאות שממנה אנחנו
לומדים, שאומנם סגרו לערכים הפלשתינים את בתי-הספר
למשך שנה וחצי, אבל פתחנו להם את האוניברסיטאות. הם
הוכו בתדהמה כאשר הם ראו את האוניברסיטאות האלה שלהם
פתוחות, ובתי-הסוהר האלה הם האוניברסיטאות של העם
הערבי הפלשטיני, ובאוניברסיטה הזאת לומדים אך ורק נושא
אחד, והוא מלחמת השחרור הפלשטינית, שם גם עושים את
הסטז', כפי שכולנו ראינו, וכאשר יוצאים מבתי-הסוהר האלה,
שהם האוניברסיטאות שלהם, יוצאים מומחים למהפכה
הפלשטינית. זו היתה התדהמה וזה היה הזעזע.

לסיום, רבותי, אני רוצה לקרוא לכם מסמך נדיר בימינו
אלה, מסמך אנושי מאין כמוהו, ואני מציע לכל אחד מחברי
הכנסת להקשיב לו היטב ולחרות אותו על לוח לבו. המסמך
הזה הוא מסמך של הפניג' לפני השופטים אהרן ברק, שלמה
לויין ו' וייס, מלפני שלוש-ארבע שנים, ושימו לב, מדובר
בעותרים שהם תושבי יהודה ושומרון, שהורשעו בישראל
בביצוע מעשי רצח — כלומר, רוצחים, כדי שלא תהיה
אי-בהנה.

אני קורא את המסמך הזה מתוך הצדעה לבית-המשפט
העליון שלנו, לבית-הדין הגבוה לצדק, מתוך הרכנת ראש
לאנשים המופלאים האלה. מזל שיש עוד בית-משפט
בירושלים.

אני קורא לרשויות המוסמכות לעשות כל מאמץ על-מנת
שהאסירים במדינת ישראל יזכו לתנאים סבירים, ולא להירתע
מהדיכויים הדמגוגיים. עם זאת, יש לבדוק כל דרך אפשרית
של שילוב אסירים בעבודה ובפעילות יצרנית.

אני מבקש להעביר את הצעתי לוועדת הפנים של הכנסת.
היו"ר ע' עלי:
חבר הכנסת יוסמן, אתה יכול לבקש רק דיון במליאה.
מעבר לכך, זה עניין של הכנסת.

תודה לחבר הכנסת יוסמן. רשות הדיבור לחבר הכנסת
יוסי שריד, בבקשה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שמעתי את דבריו של
קודמי, חבר הכנסת יוסמן, ואני מקבל את כל מה שהוא אמר,
ואני מעריך ומוקיר מאוד את הדברים שנאמרו זה עתה מפיו.

כאשר שמעתי את התגובות הראשונות על מה שראינו
כיום שיש בערב בטלוויזיה, יחסתי אותן לאותו טירוף שאוחז
בחברה הישראלית, בעיקר בפוליטיקאים שבה, שאינם יכולים
להוציא את השבוע הפוליטי שלהם בלי איזו היסטריה תורנית.
אם לא קרה משהו בפועל, במציאות, כי אז לפחות קורה משהו
בטלוויזיה, וההיסטריה השבועית היתה הכתבה על הכלא
כשכם.

עכשיו אני רוצה להפריד בין שני דברים: בין הטלוויזיה
לבין המציאות, ואחרי ככלות הכול, הטלוויזיה לא הראתה אלא
מה שיש במציאות.

לפעמים אינני מסכים, אבל אני מבין את ההתגוללות של
הימין הקיצוני, הקנאי, הדמגוגי, על הטלוויזיה. הפעם אפילו
לא הבינתי למה היו לכם טענות אל הטלוויזיה. הרי אם אחם
חושבים שהדבר איננו בסדר, הייתם צריכים לשלוח מברק
ברכה לטלוויזיה, להודות לטלוויזיה, שהיא חשפה בפניכם את
הדבר שבעיניכם הוא לא בסדר. הרי לולא עשה זאת, לא הייתם
יודעים, בעניין זה, בכל זאת חידה היא ותהי לחידה מה מניע
את הדמגוגיה הימנית, הלאומנית והקנאית שלנו.

אני מאמץ את דבריו של ירון לונדון, כפי שהוא כתב אותם
אתמול ב"ידיעות אחרונות", ואני מצטט: "אז למה
הפוליטיקאים מהימין רוטנים כלפי השידור?" — הוא טוען
שהשידור הזה עשה להם שירות — "טענתם שהכתבה היתה
תשדיר שירות לרצח היא מה מטופשת, עד שמוכרחים לחפש
נימוק סמוי מתחת לנימוק הגלוי, האם האוכלוסייה
הפלשטינית, שכמעט כולה כלואה, נכלאה, תיכלא או מרבה
לבקר את שאירי בשרה הכלואים, זקוקה היתה לכתבה הזאת
כדי לדעת מה מתרחש מאחורי הסורגים? הרי הם בוודאי
יודעים, יותר טוב מכל אחד מאתנו. הנימוק הסמוי הוא" —
כותב ירון לונדון — "שהח"כים לנדא, גולדשטיין וגאולה
כהן פעלו בכפוף לצופן הגנטי שלהם. הצופן הגנטי של איש
הימין מכתוב לו כמעט ככל הנסיכות וכמעט בכל מקום תמיכה
באירידיעה, בכורות ובצנזורה. הימין מעודד את אי-הידיעה
ואי-הידיעה מנציחה את הימין". אני מודה שאני לא הייתי יכול
למצוא הסבר טוב יותר לתופעה המדהימה הזאת.

לגופו של עניין, לא הטלוויזיה אלא המציאות. אני מודה
ומתוודה, שגם לי היה קשה לראות את הדברים שהוצגו
בטלוויזיה. קשה בכלל לראות רוצחים —

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
אולי גם לי יש פגם גנטי?

להלן ציטוט מתוך המכתב של אותו קצין: "נתפס פתק המצביע על תכנון מהומות אלימות על-ידי העצירים בתאריכים אלה ואלה. מי מעביר את הפתקים האלה? איך מאפשרים להם להתארגן, להעביר הוראות ותוכניות? במקרה נתפס הפתק הזה. פעילות מודיעינית מקצועית ונמרצת יותר תאפשר שליטה סבירה בנעשה בקרב העצורים."

באותו מכתב, כשהוא מציין את האירועים, הוא אומר: "את תגובת כוחותינו מאפיינת הפסיכיות, ומדובר על החזרת היוזמה לידי כוחותינו, כאילו אנחנו נמצאים בהתקפת נגד אחרי קרב בלימה נורא. להחזיר את היוזמה לכוחותינו — איפה? בכתב-הכלא. איפה נשמע כדבר הזה?"

אותו קצין, שכנראה בקיא במודיעין, מעיר על פעילות מודיעינית עלובה, מפגרת, לא מספקת, נקרא לזה כפי שנקרא, אבל הפעילות הזאת צריכה להיות משולבת בפעילות מודיעינית כוללת נגד האינתיפאדה. בימים האחרונים הודלף הוויכוח או הדיון בין שר הביטחון לבין שר המשפטים. מהפרסום ניתן היה להבין, שמשרד המשפטים מקשה על מערכת הביטחון לפעול כהכנתה וכנדרש, מנקודת המבט של שר הביטחון, ומסתבר שלא כך הדברים במציאות. אין שום מניעה משפטית וחוקית לנקוט צעדים נמרצים ותקיפים שיאפשרו השלטת חוק וסדר, וכאן, במקרה שאנחנו מדברים עליו, הכוונה לעונש גירוש: לגרש מבתי-הכלא וממחנות המעצר אל מחוץ לגבולות המדינה את אלה מקרב העצירים המארגנים, מסייתים, מנהיגים, מאמנים ואנשי מפתח, כדי שלא תוכל לצמוח שם מנהיגות, ואם יקומו אחרים במקומם, יגורשו גם הם.

בבתי-הכלא ובמחנות המעצר חייב שישורר משטר חמור וחקוף ביותר. על התפרעויות אלימות יש להגיב כאש, ועל הפרות סדר — בהחמרה בתנאים ובמניעת ביקורים.

עיון בהערותיו של אותו קצין מזכיר סרטים וסיפורים על הרעים והמטומטמים מול הכלואים החכמים, הפיקחים והערמומיים, כאשר אנחנו משחקים בסרט הזה אנשים טיפשים, אפתיים וסוחרים, ואילו הרוצחים הם החכמים. המערמים על השלטון ומסדרים אותו על כל צעד ושעל.

אני ממשיך בציטוט ממכתבו של אותו קצין: "זהות העצירים אינה נקבעת כיום בביטחון מלא". לא יודעים מי עצור ומי לא. אחר כך באים בטענות. עצור מינהלי, מאריכים לו או לא מאריכים לו את המעצר, לא יודעים אפילו מי הוא. יכול להיות שלא צריך או שלא מסוגלים.

ציטוט נוסף: "תרגולות מילוט בעת ספירה אינן מבוצעות בקפדנות". תראו על מה חושבים, על מילוט מתוך הכלא של מי שצריך לבצע את תפקידו.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

שר המשטרה ח' בר-לב:
זה גם לא שייך לנושא הנדון.

רפאל איתן (צומת):

אני חושב ששר הביטחון צריך היה לשבת פה ולשמע את ההערות האלה ולא אתה:

הלוא הכלא שלנו, הכוח שלנו, המשטר שלנו, הכול שלנו — ומתכננים מילוט; צריכים לתכנן מילוט. לא מתכננים, אין תוכניות. ממתנינים עד שיירצח משהו? לשם מה? ממתנינים?

השופט ברק, בשם כל השופטים בלי יוצא מן הכלל, אומר את הדברים האלה, ומן הדין שיישרמו. לא רק על כל לב, אלא גם בפרוטוקול: "משטר החיים בבתי-סוהר מחייב, מעצם טבעו, פגיעה בחירויות אשר מהן נהנה האדם החופשי. עם זאת, פגיעה זו בחירויות צריך שתהא נובעת מעצם מהות המאסר וצרכיו, ולא מעבר לכך. זאת ועוד: פגיעה זו בחירויות היסוד אסור לה שתפגע ברמה מינימלית של תנאי מאסר, אשר מתחתיה אין לרדת. על המותה של רמה מינימלית זו נכתב רבות ואף נקבעו אמות-מידה על-ידי גופים שונים כגון האומות המאוחדות — United Nations Standard Minimum Treatment of Prisoners.

"אכן, המאסר מחייב, מעצם מהותו, שליחת חופש, אך אין בו כדי להצדיק — מדובר ברוצחים — מעצם מהותו, פגיעה בכבוד האדם. ניתן לקיים מאסר שישמור על כבוד האדם של האסיר. חומות הכלא אינן צריכות להפריד בין האסיר לבין צלם האנוש. בית-סוהר אסור לו שיהיפך למכלאה, וחדר האסיר אסור לו שיהיפך לכולב. עם כל הקשיים הכרוכים בדבר, חברה מתורבתת חייבת לשמור על רמה אנושית מינימלית של תנאי מאסר. לא נהיה אנושיים אם לא נבטיח רמה אנושית לאסירים שבתבתנו. אין להשיג את מטרתיה של הענישה הפלילית על-ידי פגיעה בכבוד האסיר ובצלמו כאדם" — כן, את זה בית-המשפט אומר אפילו על הרוצחים הארורים ביותר — "זכותו של אדם בישראל, שנדון למאסר, להיכלא בתנאים המאפשרים חיי אנוש תרבותיים. רק 'סיבות רציניות ביותר', כגון אמצעי ביטחון מיוחדים שיש לנקוט אותם, יש בהן כדי להצדיק סטיית-מה מגישה עקרונית זו. עקרונות אלה יפים לא רק לישראל אלא גם לאזור. 'חיי אנוש תרבותיים' הם לא רק זכותו של אסיר ('פלילי' או 'ביטחוני') בישראל אלא גם זכותו של אסיר ('פלילי' או 'ביטחוני') באזור. חובתו של ממשל צבאי — בעיקר ממשל צבאי מתמשך — היא לדאוג לרווחת תושבי האזור, ודאגה זו כוללת בתוכה גם דאגה לקיום רמה אנושית מינימלית בתנאי המאסר. זו חובתו של ממשל לפי הדין הבינ-לאומי. זו חובתו של ממשל לפי יסודות המשפט המינהלי הישראלי. המלווה את שלטונות ישראל כאשר הם. זו חובתו של ממשל ישראלי על-פי מהותו האנושית והדמוקרטית."

אני מאמץ כל מלה שנאמרה כאן, והמלים האלה מדריכות אותי בהשקפת העולם שלי.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסי שריד. רשות הדיבור לחבר הכנסת רפאל איתן, ואחריו — לחבר הכנסת עוזי לנדא.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חשבתי שמחנות המעצר ובתי-הכלא הם בסמכות הצבא, ואני רואה כאן את שר המשטרה. אם המשטרה אחראית, מדוע משרתים שם אנשי מילואים? ואם הצבא אחראי, מדוע משיב שר המשטרה?

בתי-הכלא ומחנות המעצר משמשים חממה ללאומנות הפלשתינית הרצונית. המאפיין את התנהגות מערכת הביטחון בתפקודה המשונה והבלתי-מוסבר בנושא ההתפרעויות נכון גם לנעשה בבתי-הכלא, שבהם עצורים פורעים ורוצחים.

מתיאוריה של קציני צה"ל קשה לפעמים להבחין מי מפחד ממי, מי מכתיב את הנהלים, הסיידורים וההתנהגות — הרוצחים או שומריהם. בידי הערותיו של קצין המשטרה באחד מבתי-הכלא הללו, וסביר להניח שדבריו נשענים על היכרות מקרוב עם המתרחש שם. את כחבת הטלוויזיה לא ראיתי, אבל הדברים יודעים לי היטב ממקורות אחרים.

כל העונשים שאפשר הטיל עליהם בכתייה הכלא, את מלוא חומרת הדין, שכבודו בא להציע הטלת עונש מוות? אינני יודע מה יש יותר בהצעה הזאת — זריית חול בעיניים או זריית מלח על פצעים.

יש עוד דבר שעלה מן השידור בטלוויזיה, והוא דוגמה לאי-צדק משווע. כל אזרח מצפה ממדינתו, מרשויותיה, עשיית צדק, והוא גאה בהן אם הצדק נעשה. אבל מי שראה את התוכנית חש בעמקי נפשו, כי משרד המשטרה כעצם תורם, אולי בלי משים, למעשה של אי-צדק משווע. איך אמר זאת במר לבו מר אברהם מוסס, אייבי מוסס? הוא אמר: זה כואב לי, כל הלילה לא יכולתי להירדם מעצבים לאחר שראיתי את האיש ששרף למוות את הבן שלי ואת אשתי חי כמו מלך, משחק פינג-פונג, אוכל שניצלם, משחזף בשמש, ואפילו מקבל רופא שיניים ספיישל כשמשוהו כואב לו: איך אני צריך להסביר את זה לילדים שלי?

ככל העולם מענישים בעונש חמור מי ששורפים ילדים ומי שהופכים ציבור של אנשים חסרי מגן, נשים וילדים חקנים, למטרה העיקרית והראשית של התקפותיהם, ודנים אותם למוות או לכל הפחות למאסר עולם בתנאים קשים, ובמקומות מסוימים בעבודת פרך. בכל מדינה נורמלית בעולם האסירים נתונים למרות המחולטת והגמורה של הנהלת בתי-הסוהר, בלי וערים, בלי משאומתן ובלי שום דבר מן הדברים שאנחנו ראינו.

אבל, מה למדנו ממדיניות משרד המשטרה? למדנו שיש בבית-הסוהר מעמד של רוצחים מורמים מעם. אם אתה שייך לארגון מחבלים ורוצח יהודים מוכתחים לך תנאים משופרים ככלא, ואם התמזל מולך אפשר שגם תהיה חבר בוועד האסירים. וכאן הכוונה הגדולה, כאן הקושי, הוועד הזה מרקיד לצלילי חלילו את הנהלת הכלא בין החומות והוא נמצא בקשר עם ארגוני טרור לחיאום פעולות חבלה מתוך לחומות. לא רק שאין מפרידים את האסירים זה מזה אלא מאפשרים להם להתארגן ולפתח תשתית ארגונית; ולא רק שלא מנסים בבית-הכלא לעקור את הטרוריסטים מלבם אלא הופכים את המקום חממה לחינוך למחבלים.

אדוני השר, אני מבקש לשאול, האם הם אסירים שלנו או שהנהלת בתי-הסוהר היא בת ערובה ביניהם?

מלים מספר על חשיבותה של ההרתעה ועל הסכנה הכרוכה במתן לגיטימציה למחבלים. יש בקרב הציבור הערבי, בקרב כל ציבור, תמיד אותו מיעוט שהוא קנאי והוא חדרו אמונה. יש הרוב הגדול, שבדרך כלל הוא שוחר שקט ושלוש ומבקש להביא את המשכורת כסוף החודש לביתו. הרוצחים יוצאים מתוך הקנאים, בדרך כלל יצאו מתוכם. הרוב ישתדל להימנע ממעשי חבלה ורוצח, בוודאי אם ייתבע לשלם מחיר כבד על המעשים האלה. והרי הציבור הערבי בימים אלה לא ישתף פעולה ולא יסכים להרזיקים עם ישראל מאהבה איתנה. הוא יעשה זאת אם לא תהיה לו ברירה. על כן המדיניות שהיתה צריכה להיות בכלל, ובבית-הסוהר בוודאי, היא מדיניות של דה-לגיטימציה גמורה של אש"ף, של כל מה שמזוהה עם הטרור, של כל מה שמזוהה עם רצח, ושליילה גמורה של מי שמזוהה עמהם במעשה, כדיבור ובמחדל, וכמובן מי שמעורב עם כל אלה יהיה צפוי לעונש כבד.

אבל, אדוני השר, עמם מכירים בארגוני הטרור, אם הם לגיטימיים, כולם ישחפו עמהם פעולה. איך יוכל ערבי לבוא ולהצדיק בפני בני משפחתו ובני עמו את אי-הצטרפותו אל הארגונים האלה ואת אי-יצאתו נגדנו אם אנחנו ככל מקום, ובוודאי בבתי-הסוהר, מקנים להם כבוד, מכבדים אותם?

ציטוט נוסף, וזה כבר בעניין של אבטחה: "ארגון השטח — גזרות אש וחומות מפגע — לקוי, וקיימים שטחים מתים לתצפיות". צריכים להשיג על הגדרות ועל החומות מסביב. הלא בקורס מ"בים — מפקדי יחידות — לומדים נושאים אלמנטריים כאלה.

ציטוט נוסף: "לא קיימת פקודה לביצוע ספירה. קצין המילואים לא יוכל בשעת אירוע לחלץ את הסופרים". כנראה, אחד סופר ואחד צריך להשיג עליו מכחוך.

ציטוט נוסף: "הוראות פעולה מוכרחות מהכלא ואליו ומהוות גורם מורלי ומעשי המשפיע על הנהלת הכלאים והן על הפעילים שבחוף". והכלא הוא בדינו. את זה אני יכול להשוות רק לחלם.

התירוף שצה"ל אינו משטרה נדוש ומתחמק. צה"ל יכול וחייב לבצע כל משימה, בכל מקום, בכל תנאי. זה אופי המלחמה היום, וצה"ל יבצע את הדברים כנדרש אם יהיה כרוך מה רוצים, מה המטרה, מה הן השיטות ומה הוא סדר העדיפויות. להכריהם של קציני מילואים, בכירים וזוטרים, הרי במקרים רבים הדברים הללו לוקים כחסר או אפילו אינם קיימים כלל.

מדינת ישראל ניצבת בתוך מלחמה, שסכנותיה והשפעותיה אינן פחותות מאלה של 1948 או של 1973, כאשר אין סימן וחקונה לכך שיודעים מה רוצים ואיך לפעול. מסכי עשן שנועדו להעלים מחדלים מסתירים את המציאות מעיניהם של האחראים. תודה.

הד"ר ע' עלי:
תודה רבה לחבר הכנסת רפאל איתן. רשות הדיבור לחבר הכנסת עוזי לנדאו, ואחריו — לחברת הכנסת גאולה כהן.

עוזי לנדאו (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כליל שבת ראינו משרד פרסומת שהפיק משרד המשטרה, משרד שהמטר שלו לציבור הרחב היה: אם אתה רוצה יהודים, בוא לכלא שכם, שחק פינג-פונג ועשה חיים. כל מדינה, כל חברה, מגדירות מי הם פושעים ומעמידות אותם ליד עמוד הקלון; השלכת פושעים לכלא נועדה להעניש אותם, להרתיע אחרים ולבודד מן החברה כדי שלא יזיקו ולא ישפיעו.

אבל הנהלת בתי-הסוהר, בהנחיית שר המשטרה, מתייחסת אל פושעים שורפי אמהות וילדיהן כאל לוחמי חופש. במקום תנאי עונש היא מעניקה להם תנאים של קאונטר-קלאב; במקום שתפחיד ותרתיע, המדיניות היא חשריר שירות לרוצחי יהודים; במקום שחבווד את הפושעים — היא מאפשרת להם קשר שוטף עם ארגוני הטרור בחוץ.

אדוני השר, כליל שבת למדנו עם כל הציבור בישראל בתוכנית "יומן אירועים" כי משחק הפינג-פונג שראינו הוא אפס קצהו של מגוון תנאי חיים שזוכים להם הגרועים שברוצחים בשל השקט שהם מואילים לספק, ותמורת האתגן הזה המשרד הופך את הכלא למועדון אח"מים, שעמם ראוי לנהל משאומתן מפעם לפעם על תנאי החיים. התרפסות זו כלפי רוצחי יהודים היא ביטוי למדיניות המנסה להרוויח שקט תמורת כניעה. אדוני השר, אין במדיניות זו כבוד ולא יהיה בה שקט.

יש דבר שהוא אירוני, והוא קרה לפני כעשרה ימים, אחרי אסון האוטובוס. אדוני השר התראיין בטלוויזיה והציע לשקול הטלת עונש מוות על רוצחים. האם כבר מיצה כבוד השר את

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני השר, את כל הדברים שאני אומר כרגע לא המצאתי, כולם היו על האקרון לעיני כל עם ישראל. אדוני השר, חלק מהעובדות העלה כאן ידידי חבר הכנסת מיקי איתן לפני שנים מספר; כבר אז דובר על תנאים משופרים שמערכת משרד המשטרה מעניקה למחבלים כלואים.

איי-אפשר בלי שני נושאים, במהירות, האחד, ברכת "יישר כוח" לחבר הכנסת פרוש על הדברים הברורים והאמיצים שאמר, לא כלפי אויבינו מחוץ אלא כלפי מי שבתוך המתחנה היהודי, הציוני, בעצם הימים הקשים האלה, מוצא טעם להטיל בוץ דווקא בנו. גם היום, בדברים האלה על כלא-שכם, במי מצא חבר הכנסת שריד טעם לזרוק בוץ? — במתנחלים, ברוצחים יהודים, לא ניכנס לוויכוח אם יש צדק בדבריו או אין צדק בדבריו. אבל יש לפנינו תופעה פתולוגית, שכאופן זדוני, באופן מרושע, בכל פעם שקורה לנו אסון, בכל פעם שמתרחשת בעיה יהודית קשה, כשאנחנו קרובנוחה, ימצאו יהודים, שעל מה הם ימצאו את הזמן לדבר? — על הסיבה, מדוע אנחנו אשמים, מה פגום בנו, מה גנות תמצא בנו.

אני חייב לומר שהתופעה הזאת איננה יוצאת דופן. גם בשעות קשות בהיסטוריה היהודית נבע חלק ניכר מהקושי מן היהודים עצמם. גם האנטישמיות המודרנית בגרמניה במאה הזאת לא החלה מגויים. היא החלה מאותם יהודים רפורמים בגרמניה, שקראו ליהודי פולניה "אוסט-יודן", הם התרחקו מהם. גם יהודי איטליה, בזמן הגירוש הגדול של ספרד, לא רצו להיות כרוכים עם יהודי ספרד הבורחים על נפשם, ופנו לקוריה, למועצת הוויטיקן, וביקשו שלא לקבל את הבורחים. כך גם יהודי ארצות-הברית בעצם שנות ה-40, כדי להימנע מסכסוך עם הממשל, לא יצאו לעזרת אחיהם, הנספים בשואה.

יש לנו, לצערי, מסורת מכוערת בעם היהודי, של חלקים מכוערים בתוכנו, השואפים לשאת חן בעיני גויים, בעיני אחרים. הם כותבים מאמרים "ניי-יורק טיימס", מתראיינים לרשתות וזרות. אין להתפלא על כך שגם בכנסת יושבים החלקים המכוערים האלה, ובשעותינו הקשות, כאשר מיידים בנו אבנים בחוץ, הם מיידים בנו אבנים מבית.

גם זו איננה תופעה חדשה. בעיצומה של "האינתיפאדה" של שנות ה-30 וה-40 — גם היא איננה חדשה, רק קראו לה אז "מאורעות", ולערים לא קראו "לוחמי חופש", קראו להם "כנופיות" — כתב ברל כצנלסון על היהודים האלה את הדברים הבאים: "אומנם יהודים פתולוגיים, חולי רוח, חולי שגאה לעמם ולכל מה ששייך לעמם, חולי התכבלות, הנושאים בקרבם חידקים של 'עבדות בתוך המהפכה'. מחיאת הכפיים לשפיכת הרמים הזאת, השמחה לדחיקת הפועל העברי, השמחה לכל איד יהודי באה עכשיו מאנשים שנולדו על ברכי עמנו, אנשים אשר מי יודע, אולי גם באו בשעתם לארץ מתוך אילו געגועים לאומיים. הידוע עם מן העמים נגע כנגענו, צרעת כצרעתנו?" תודה רבה.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת עוזי לנדאו. רשות הדיבור לחברת הכנסת גאולה כהן, בבקשה.

סגן יושב-ראש הכנסת ביקש לצמצם את רשות הדיבור לחמש דקות — כמוכן, מתוך רצון ומתוך הסכמה. אני רואה שלא זו בלבד שלא נענו לבקשה, אלא עוברים על הזמן הקצוב. אני מאוד מבקש לעמוד בלוח הזמנים.

היום, אדוני, לא רק מרבית האוכלוסייה מצטרפת לאינתיפאדה אלא, כדוגמה, גם אותם שני נערים שנחפסו ברצח זלמן שליין, השם ינקום דמו. הם היו גאים להודות ברצח, והם יודעים, שעל-פי המדיניות של משרד המשטרה היום, בכלא אין להם מה להפסיד. הם יזכו לכבוד גדול לא רק מחבריהם אלא גם מהנהלת בית-הכלא.

אדוני השר, המדיניות הזאת אין בה, כמוכן, כוונה להביא לתוצאה הזאת, אבל היא הזמנת כל מי שנמצאים מחוץ למעגל הרוצחים להצטרף אל המועדון הזה. יש אף קשר בין מדיניות זאת של משרד המשטרה ובין מדיניות הביטחון-כלכל. אני חושב שאולי ציון הדרך הוא שחרור 1,150 רוצחי ג'יבריל. אז נפרצו הסכרים כולם, ואחד הסכרים נפרץ גם בבתי-הכלא למחבלים. השטח האדום שהנהלת בתי-הסוהר פורסת בהנחיית שר המשטרה לדגלי רוצחי יהודים אינו שונה מן היחס ה"מבין" והגישה "מלאה הכבוד" עצמרת משרד הביטחון מגלה בפנישותיה עם אנשי אש"ף ומנהיגיהם באשר הם — פייצל חוסייני, סרי נוסייבה, פאיז אבו-רחמה או חנא סניורה, ורשימה זו היא ארוכה.

ההשתמטות מההתמודדות החזיתית עם ראשי המרצחים בכלא-שכם, ההכרה בהם כלוחמי חופש, המשא-ומתן עמהם כשוים מול שווים — כל אלה הם העתק המדיניות שמערכת הביטחון מנהלת מול ארגוני הטרור מחוץ לכלא: ניסיון להרוויח שקט על-ידי בריחה מהתמודדות.

אנחנו מדינה דמוקרטית, ומובן שאנחנו מחויבים כתנאי חיים בסיסיים שעלינו לספק גם לגרועים שבמרצחים. אבל ההבדל בין זה ובין ההפרזה ביחסנו כלפי אויבינו בנפש, ההכרה שהנהלת הכלא מעניקה לרוצחים שפלים משל היו נציגים של מדינה שברדך, ועל הכול, האיוולת שבהזמנת סיקור טלוויזיוני שהופך להיות חשדיר פרסומת לרוצחים ועידוד למחוללי המהומות — זה, אדוני השר, ההבדל בין דמוקרטיה ובין טירוף מערכת.

יגידו לנו שבהתנהגותנו יש רוחב דעת דמוקרטי, שזוהי עמדת כוח שלנו כדמוקרטיה. אדוני השר, זוהי חולשה, חולשה אימה. והיא איננה שונה ממה שפסיכולוגים קראו לו בעשור האחרון "תסמונת-שטוקהולם". זוהי מין תגובה נפשית על מה שקרה, כאשר נלחמו בני-ערובה במטוס, ותחת לחץ השוכים, תחת הטרור הם התחילו להזדהות עם שוכיהם, עם מטרותיהם, ונעשו פרקליטיהם של הפושעים האלה, מזדהים עם מטרותיהם ויוצאים למערכת הסכרה בעבורם.

אדוני השר, האם לא נתפסה, ואולי לא רק מערכת המשטר שאתה עומד בראש אלא כל מערכת הביטחון, באותה "תסמונת-שטוקהולם"? האם אנחנו הפכנו למזדהים עם חלק ממטרות שונאינו בנפש?

ועוד מלים מספר על ההערה שהעיר חבר הכנסת שריד על אותם חברי כנסת מן הימין, שהצופן הגנטי מקפיץ אותם, כלשונו, מפעיל אותם, ועובדה — הם יצאו נגד הטלוויזיה, רציתי להעיר, שלאחר שקראתי אתמול אותו מאמר של ירון לונדון, כתבתי לו, שלפי מיטב ידיעתי חבר הכנסת לנדאו לא האשים את הטלוויזיה ולא פנה אל הטלוויזיה בשום תלונה. גם הוספתי משפט אל מר לונדון ושאלתי: האם הששון הזה אלי קרב, ללא בדיקת העובדות, אף הוא איננו צופן גנטי המאפיין אחרים אצלנו כציבור, שאנחנו יודעים את כתובתם בדיוק מה היא?

שר המשטרה ח' כר-לב:
אתה ברקת את העובדות?

גאולה כהן (התחיה):

שלהם בחוץ. 22 שעות הם יושבים ככלא? 22 שעות הם חופשיים בינם לבין עצמם בחדרים. כאילו כדי ללמד את האחרים הם יוצאים ובאים בתוך החדרים שלהם.

אני וחברי לא היינו רוצחים נתעבים, אנחנו לא באנו להילחם נגד עם על מולדתו, לגזול מולדת של עם. אנחנו לחמנו נגד בריטניה, שבאה להיות פה מעצמה אימפריאליסטית וכובשת. אני ישבת 22.5 שעות יום יום כלואה בבית-הסוהר, בלי שום הטבה מההטבות האלה. 22.5 שעות, מלבד חצי שעה בבוקר ושעה בערב. עם משחקים? בתנאים שאני יכולתי לומר למפקד הכלא מה שאני רוצה? יכולתי לדרוש מה שאני רוצה? יכולתי ללמוד? היתה בכלל אפשרות להכניס יותר מספר אחד? היתה אפשרות לעשות אוניברסיטה ככלא?

וכאן מרחמים עליהם. אומר מפקד בית-הסוהר: מסכנים כאלה, 22 שעות יושבים בפנים. אנחנו לא זוננו מהחדר, אדוני שר המשטרה, לא זוננו, והם זזים מחדר לחדר כדי לתת הוראות וללמד.

אליעזר ולדמן (התחיה):
להבדיל.

גאולה כהן (התחיה):

להבדיל אלף אלפי הבדלות. בריטניה היא כבר אם הדמוקרטיות, היא כבר מדינה נאורה. אנחנו צריכים להיות יותר נאורים מבריטניה? לא יותר נאורים אלא יותר חלמאים מכל חלם שבעולם.

יש קשר, אדוני, בין הרצח כגן-יבנה ובין אותו מחזה מכיש שראינו שם. לא מעניין אותי מה שמדברים שם אותם חולי איידס לאומי, ממש חולי איידס שאיבדו את מנגנון החיסון, אותם השרידים והדרי צוקרים והצבנים למיניהם, שממש איבדו את מנגנון החיסון הלאומי שיודע איפה יש סכנה. הם מלאים חיידקים והם חושבים שהם יפיצו אותם בעם. קוטנו של אייבי מוסס עבה מבחינה רוחנית, תרבותית ומוסרית ממותניו של ירון לונדון. והוא בא ללמד אותנו על יצר גנטי. רק מי שאיבד לגמרי כל רצון לחיות, שרוצה להתאבד, יכול להתייחס כך לדברים.

ובעיקר, ההשפלה שבכך, אדוני שר המשטרה. הכול כדי לקנות שקט. שקט הוא רפש. שקט הוא רצח, הוא שקר. אני לא אומרת שמי שיושב בבית-סוהר ולא נתלה, כפי שצריך היה להתלות, לא צריך לקבל תנאים מינימליים. אבל הוא צריך לקבל תנאים מינימליים לחייו ולא מקסימליים, מקסימליים ועוד. למה?

לא לעבוד? מה זאת אומרת "לא לעבוד כשביל המדינה הציונית"? יהיו סנקציות. מפחדים מבריחות? יהיו בריחות. עדיף בריחות ממה שקורה. הרי סוף כל סוף מתהלכים חופשי כל כך הרבה מחבלים שהיו צריכים זמן לשבת בבתי-סוהר, ייתוספו עליהם. אבל השפלה כזאת? הם לא רוצים לעבוד — לא יקבלו ביקורים. הם לא רוצים לעבוד? לא יקבלו מכתבים. יש סנקציות בעולם ויש דרכים שלפיהן מתנהגים בעולם.

אלא שיש לנו רגשות אשמה, רגשות אשמה עמוקים. אולי הם לא מחבלים ורוצחים, אולי הם לוחמי חירות למען ארצם ומולדתם. זה הוא הדבר שבשורש. כשלא חשבתם כך, לא נהגתם כך.

אדוני שר המשטרה, אני מבקשת, מעבר למה שנעשה כאן בכנסת, המחזה הזה כבר נראה ונחשף בפני כל העולם, שבמקום להגן עליו — ואני חוששת מאוד שזה מה שאתה

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני לא הייתי זקוקה לכתבה בטלוויזיה כדי לדעת את המציאות הקיימת בכתייהסוהר לאסירים ביטחוניים. אני העליתי לפניך את השאלה הזאת, אדוני שר המשטרה, ב-18 ביוני 1985, כאן, מעל הדוכן הזה, ושאלתי אותך: "האם השר חושב שמגיע לתת למחבלים האלה פרס, כגון החזקת טלוויזיה צבעונית, על אף העובדה שהם מסרבים לצאת לעבודה, כטענה שהם אינם רוצים לבנות את המדינה היהודית-הציונית, שאותה הם מבקשים לחסל? האם הובא בחשבון שהקמת אנטנה מיוחדת חוזר לקליטת שידורי ארצות ערב, ועלייך כך תתאפשר העברת שידורי עידוד והוראה למחבלים האלה?" — לדידי, העברת יריעות — "האם בנסיבות הקיימות, כשמחבל יודע שהוא יכול להיות מוחלף באחד הימים, אתה תשקול לא רק את הצורך בצמצום הזכויות המוענקות להם בזמן ישיבתם בכלא ישראל, כגון טלוויזיה צבעונית, אלא גם תתמוך בהנהגת עונש מוות למחבלים?"

אתה השבת לי, בין השאר: "עניין הטלוויזיות נשקל כעת בשירותו בתי-הסוהר, ואם יוחלט לאפשר רכישת מכשירי טלוויזיה, תבוצע החלטה זו. כיום אין טלוויזיות. שירותו בתי-הסוהר איננו גורם שופט או מעניש". גם לא מעניש. "תפקידו לכלוא את האסיר בתנאים סבירים ובכיסחון מלא. שילת הטבות באה רק כתגובה על עבירות משמעותיות ואחרות, הנתעשות תוך כדי שהייה בבית-הכלא". אני לא מדברת על שילת הטבות, אדוני. אני מדברת על הענקת הטבות שאינן ניתנות לאחרים.

אני רוצה לשאול אותך: אתה כוודאי צפית בתוכנית, ואם לא צפית — אולי ביקשת לצפות בה אחר כך. איך יכולת ואיך אתה יכול לשאת עיניים לא רק אל עיני משפחות השכול, אלא אל עיני כל בית ישראל, כשראית איך אליך ועליך צוחקות העיניים של הרוצח של עפרה מוסס וטל מוסס ואחרים? אני בטוחה שבתוכך הרגשת כמו שהרגיש כל אחד מאתנו, אבל לא כל אחד בישראל אחראי לכך כמון.

כולנו זוכרים את פרשת דוד מיימן, מנהל בית-הכלא, שגם פרש על הרקע הזה. אתה הבטחת לו את שהבטחת, ונכנעת דרך שאול לוי, שגם הוא נכנע, כדי לקנות שקט. אבל אתה קונה את השקט הזה ברם של היהודים הנרצחים על-ידי אותם כלואים או על-ידי חבריהם.

מה שקורה בבית-הסוהר היה סמלי. אנחנו נכנעים שם מפני שאנחנו בכלל נכנעים להם במדינה הזאת. זה סמל ברור ביותר למצב הקיים מחוץ לכותלי בית-הסוהר, אם כי במדינת ישראל אנחנו אולי כלואים יותר מהם. כשאם יהודייה מפחדת היום לשלוח את בנה לטייל חופשי-חופשי, היא אולי כלואה יותר מזה שכלוא שם.

אין צורך לחזור על מה שראינו. היום יאמר מי שרוצה לזרוק אבן: "למה לי לזרוק אבן? אם אני רק אזרוק אבן, אהיה כלוא בתנאים נורמליים, רגילים. אני צריך לעבוד עבירה ביטחונית ממדרגה ראשונה כדי לזכות בתנאים ממדרגה ראשונה, כי רק כאלה זוכים שם למה שהם זוכים".

אתה לא מתבייש בשם כולנו, אדוני שר המשטרה, בכך שאתה צריך להיכנע ולעמוד על ארבע לפני המפקדים של הרוצחים שם. בבית-הסוהר הזה, הנותנים פקודות למנהל בית-הסוהר? הם אלה שאומרים לו: לא אתי תדבר, אתה תדבר רק עם הדיבר שלי. יש לנו דיבר, הוא נבחר. הוא נבחר לא רק על דעת היושבים בתוך הכלא, אלא גם על דעת המנהיגים

חוברת ל"ב, ישיבה פ"ט
— הצעות לסדר-היום —

לימוד רגילה, אבל אחה גזור כמפורש על הארגון הזה הייררכיה ברורה, עם ראשים ומנהיגים, עם מתכנים אידיאולוגיים. בכיתה זו יש כיתות משנה, המחולקות לפי גופי הטרור השונים.

צריך לאפשר לבנות מתקנים שבהם לא ירוכזו מחבלים רכים כתא אחד. כמו-כן אני מציע לשירות בתי-הסוהר שלא לכלוא רוצחים שופכי דם עם אסירים אחרים. רוצחי זלמן שליין ביצעו את זממם כדי לקבל אישור חברתי על גבורתם. רוצח, במושגים של האסירים האלה, מצטיין כגנרל, כמנהיג, כאיש שמזדהים אתו. לאסור אותו יחד עם אחרים, זו טעות חמורה שאין כדוגמתה. יש אומרים, שמודל האינתיפאדה הוא חיקוי של ההתנהגות במשך שנים בבתי-הסוהר. הוועדות העממיות הוקמו על-פי דגם של ועדות בבתי-הכלא; הרציחות של משתפי-פעולה בשטחים, שאנו עדים להן, הן על בסיס אותם דפוסיים ורציחות שהיו בבתי-סוהר.

הציבור בישראל נמצא במצוקות קשות ביותר. היום שמענו עוד על שני אזרחים שהתאבדו בשל מצוקתם הכלכלית, אשר שברה את רוחם. מצוקה כלכלית חמורה עם חוסר ביטחון פנימי וחיצוני הם מרשם בדוק למועקה חברתית חריפה, מסוכנת ומתסכלת. על כן חובה על כולנו, על הממשלה, הכנסת, אמצעי התקשורת, להיות יותר רגישים, יותר זהירים כימים טרופים אלה.

אם רוצים אנחנו להיות חכמים, נצטרך להיזהר יותר בדברינו.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת יגאל ביבי. חברי הכנסת, אני מקווה שתלמדו מהדוגמה שנתן חבר הכנסת ביבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא חסך לנו זמן, כדי שאנחנו נוכל לדבר.

היו"ר ע' עלי:

הוא דיבר קצר ולעניין. מתברר שכחמש דקות אפשר למסור מסר ברור וענייני.

בבקשה, חבר הכנסת גמליאל.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה, ראשית יש לציין, כי עצם המאסר הוא עונש כבד מאוד, ואין דבר קשה יותר משלילת חירות האדם. אולם, יש מטרות נוספות לקיום עונש המאסר, והן: א. להרחיק את הגורמים השליליים מהחברה; ב. להביא אותם לכך שלא יחזרו לחברה כאותו מצב שהיו בו קודם לכן — זה חלק מתפקידו של שירות בתי-הסוהר. אם אחרי זמן ממושך של כליאה חוזרים אותם אנשים לסורס, וברוב הפעמים אף כמצב גרוע יותר, אין שירות בתי-הסוהר ממלא את תפקידו כראוי.

יתירה מזו, אם בתוך חומות בתי-הכלא הם מקבלים הדרכה, ובתי-הכלא נהפכים לבסיסי הדרכה, שבהם הם מתאמנים, הופכים למחבלים יותר מקצועיים ומנהלים פעולות חבלה ופעילויות שונות מתוך בתי-הכלא, ושירות בתי-הסוהר אינו מצליח למנוע את הדברים, הרי ששירות בתי-הסוהר אינו ממלא את ייעודו כראוי.

המגמה לתת לעצירים תנאים טובים יותר, כדי לשמור על השקט, מעידה על חולשה, במיוחד כאשר חלק מהתנאים האלה נועדו להתארגנות פנימית, שמטרתה לעורר את המשך מעשי החבלה על-ידי התארגנות, התאמנות, עריכת מסיבות,

הולך לעשות פה, כפי שאתה עושה תמיד, אתה מגן על המדיניות שלך, כל אחד מגן על התנות הקטנה שלו, אבל התנות הקטנה שלך היא התנות הקטנה של כולנו — שלא דרכך, לעלות על הדוכן הזה ולהבטיח לנו לברוק שם מחדש את המצב, לעשות רכיביה ולתקן את המדיניות כנדרש.

זו הדרך היחידה שתהיה בה מידה כלשהי של שפיות. אבל לבוא לכאן ולהתחיל להסביר, כמו ששמענו כאן שצריך לשמור, כמו שאומר חבר הכנסת דדי צוקר, על צלמם האנושי? נו, שמעתם על צלמה האנושי של עפרה מוזס; צלמו האנושי. הלא בושה בכלל לומר את המלים האלה יחד, בפה אחד. "צלמם האנושי" של נתעבים שפלים כאלה. אם יש להם עוד גוף שחי ונושם, צריך לתת לו לאכול ולנושם, אבל לא לחיות חיים כאלה שיגרמו לכך שאצלנו יהיו יותר מתים.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחברת הכנסת גאולה כהן. רשות הדיבור לחבר הכנסת יגאל ביבי, בבקשה, ואחריו — לחבר הכנסת אריה גמליאל.

יגאל ביבי (המפלגה הרחבת הלאומית):

כבוד היושבי-ראש, כנסת נכבדה, מכובדי שר המשטרה, בערב שבת, כאשר עם ישראל אומר "שלום עליכם מלאכי השרת, מלאכי השלום", חלק מהעם הזה היה צריך לצפות בכתבה, שבה הראו מלאכי חבלה מדושני עונג משחקים להנאתם.

גרסת נציב שירות בתי-הסוהר היא, שהטלוויזיה סיקרה קטע קטן מחיי האסירים ואין היא משקפת את המציאות לגבי תנאי מעצרם של אסירים ביטחוניים, אם נכונה גרסת הנציב, הרי הטלוויזיה, שצריכה לרווח בצורה אוכייקטיבית, לא עשתה זאת. אני בעד חופש הביטוי והדעה וחופש העיתונות, אבל הדברים צריכים להיות אמיתיים.

לדעתנו היו טעם לפגם וחוסר רגישות גם בקשר לעיתוי שידור זה. עוד דמו של זלמן שליין ניגר באדמת ג'ניבנה, עדיין יושבות משפחות השכול שבעה על יקיריהן אשר נרצחו על-ידי בן עוולה, הם רואים רוצח מדושן בבתי-סוהר ישראלי. אייבי מוזס, אשר ישב בערב שבת ליד שולחן שבת מיוחס, ודאי רהרר כימים הטובים שבהם היתה משפחתו מסכה לידו. הוא צריך לראות את רוצח יקיריו עם חיך על פניו?

אך בכל רע יש אולי גם מעט טוב. אם כתבה זו הצליחה, כדרכו של כל מסר תקשורתי, להעלות את נושא תנאי המעצר לדיון ציבורי, אולי זו נחמה פורחא. ואכן, מסקנות ראשונות שאני רוצה להעלות ברגע זה: יש לתת כלים לנציבות שירות בתי-הסוהר כדי שתחלף את חובתה. ודאי שלו היו מבנים תקניים נוספים וכוח אדם מספיק, היה הדבר מקל עליהם. ייתכן שהיתה התמונה שונה.

איי-אפסר, מצד אחד, לבוא בטענות שבתי-הסוהר הם חממה ומכללה להכשרת מנהיגות וחייילים לכוחות האינתיפאדה, ולא לתת, מצד שני, די כלים וכוח לנציבות שירות בתי-הסוהר.

אני מכיר אישית את נציב בתי-הסוהר, את התושייה שלו, את הניסיון העשיר שיש לו ואת דבקותו במטרה, ואני בטוח שהוא עושה ככל יכולתו, ולא צריך לתקוף אותו אישית בנושא הזה.

ודאי שאם נאלצים לעצור 20 — 40 כתא אחד, אתה מכתוב תנאים של כיתה לימוד; אומנם צרה ולא לפי תקן של כיתה

כאשר עשתה ממשלת ישראל את העסקה הוכרה לדיראון עם הרצח אחמד ג'יבריל, שבה שוחררו 1,150 מחבלים תמורת שלושה מחיילינו, היא הסכימה גם 600 מהם יישארו בתחומי ארץ ישראל. שר הביטחון הרגיע ואמר אז, שהם ימצאו תחת פיקוח. ידענו ואמרנו, שאין ביכולתנו לפקח על 600 מחבלים משוחררים, הפזורים מג'נין בצפון ועד רפיח בדרום. אבל, לא שעו לאזהרתנו, והי-600 הללו היו ממצאייה ומחולליה של האינתיפאדה. חברה ומדינה הרוצות להישרד היו מגיכות במעצם המיידית בתחילת ההתקוממות. אבל לא כן אצלנו: לנו הסבירו, שמדינת ישראל מכבדת הסכמים. שכחו לקרוא בהסכם, כי 600 המחבלים המשוחררים, הנשארים בארץ, מתחייבים שלא לשוב לפעילות חתרנית.

תבענו לגרש מחבלים. השיב לנו שר הביטחון שהחוק מונע זאת ממנו, והוא מציע לנו ליוזם תיקוני חקיקה. מהר מאוד גילינו, שאין בעיית חוק, וכי שר הביטחון יכול לגרש במקום לגרש את מחוללי האינתיפאדה, הוא שב ומספר בכל הזדמנות הנקרית בדרכו, שהוא, כשר הביטחון, גירש יותר מכל אחד מקודמיו. דבריו אלה אינם רלבנטיים, והם באים לחפות על מחדל שלו.

אינני יודע אם צריך לקלס או לקלל את הטלוויזיה על המשרד הזה, שהרי בלעדיו לא היו מאמינים במקומותינו שהמחבלים והרוצחים חיים בפנסיון סוג א', על חשבונה של ממשלת ישראל, וניזונים, כמו חיילינו, מתפריט צה"לי; והרי עם השירור הזה תתחזק דעתם של המהססים ושל רפי-הרוח במחנה הערבי, והם ייתנו ידם לחתרנות ולחבלה. מה כבר יכול לקרות להם אצל היהודים? — בית-כלא עם כל השירותים, והערכים הרי יגמלו להם ולמשפחותיהם בכסף, בעזרה רפואית, בסיוע לבניית בית, ובעיקר — הם יזכו לתהילת גיבורים.

כדי לאזן את הרושם בציבור הביאה אמש הטלוויזיה כתבה גם על בתי-הסוהר בישראל.

ממשלתנו חייבת להבין, שאי-אפשר לטפל בבעיה ובאוכלוסייה באמות-מידה מערביות, כמעט הייתי אומר "אשכנזיות".

את המחבלים הנתפסים יש לחלק לשלוש קטגוריות: הראשונה — בעלי עבירות קטנות או כאלה שמילאו את מכסת ימי המעצר. את אלה יש לגרש אל מחוץ לגבולות ארץ-ישראל; השנייה — בעלי עבירות חמורות. את אלה יש להושיב במעצר כפי שיורו בתי-המשפט. כתנאים קשים; השלישית — בעלי עבירות חמורות כמו רצח או ניסיונות לרצח — לגביהם יש להפעיל גזר-דין מוות. הם נשאו ככנפיהם מוות לזולתם — נכה אותם בכך.

נימוקי השוללים את גזר-דין מוות הם אלה: נייער בכך קדושים וסמלים; זה לא מוסרי; הם בלאו הכי לא יירתעו ממעשיהם; מה יגידו עלינו בעולם? אני מבקש להשיב עליהם אחד לאחד.

כלום חסרים להם קדושים וסמלים והם ממתינים בכיבוש מסגרות הרצח שלהם עד שיעלו לגדרום רוצחים נוספים?

אדוני היושב-ראש, אני מבקש הגנה בפני חבר הכנסת שריד, שלא נמצא פה כל הזמן, בא, מפריע לי. אני לא הפרעתי לו אף לא פעם אחת. מרגע שהוא נכנס הוא מדבר. הוא מדבר אתי סימולטנית מרגע שהוא נכנס.
קריאות:

השמעת שירים לאומניים, התגייסות לארגוני מחבלים וכו'. בכך מחטיאים את המטרה שלשמה הוכנס אותו אדם לכלא.

המפרסמים כעיתונות עלה, ששירות בתי-הסוהר השלים עם העובדה שיש ארגוני מחבלים חופשיים, ויש ארגוני מחבלים בתוך בתי-הכלא, והוא הסכים לתת להם מעמד כזה בתוך חומות הכלא.

זוהי ודאי מגמה המעידה על חולשה. לפיכך צריך שירות בתי-הסוהר להכין תוכנית כוללת לפתרון בעיה זו, שתמנע מהם להמשיך את יצירת הקשר עם הגורמים השליליים שבתוך, וכן תמנע מהם התארגנות פנימית, אשר נותנת להם את הכוח ואת הרצון להמשיך במגמות החבלה.

אשר לתנאים שהם מקבלים כאשר כל העצירים הפיליינים יש להחמיר בהם, כדי שירתיעו. לא ייתכן לתת לרוצחים שפלים תנאים כמו בבית-הכרזה — משחקים, מסיבות וכל מיני שעשועים למיניהם. יש לתת להם רק את הדברים ההכרחיים. בית-כלא אינו קייטנה. יש להפסיק מייד את המגמה של משא-ומתן — "תנאים תמורת שקט" — כאשר בכל פעם מיתוספים תנאים חדשים, ולא — יופר השקט. כך נמשך הכרסום בשליטת שירות בתי-הסוהר על מה שנעשה בין כוחלי הכלא, והדבר אף מגיע לתביעות הנוגעות לפעילות עוינת, המעודדת אותם להמשיך במעשי רצח וחבלה.

היור"ע עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת גמליאל. רשות הדיבור לחבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, הטלוויזיה הישראלית הביאה לנו את סיפורו של הקאונטר-יקלאב" בשכם, מייסודם של שרי הביטחון והמטרה. ראינו ושמענו כיצד משחקים, אוכלים, מרפאים שיניים, מכתיבים למפקד בית-הכלא מי יבקר את מי ומתי ומשתתפים אתו בניהול המתקן, כיצד מעבירים מכתבים ללא ביקורת מהחוף פנימה, שמענו את תלונתם על כך שלרשותם רק 4,000 ספרים.

ואולי טעיתי בשם "קאונטר-יקלאב" וצריך לקרוא למוסד הזה בשם "המכללה העליונה לטרור", שכן כאן לומדים ומלמדים את תורת הרצח והחבלה מפיהם של המומחים הראשונים במעלה.

ואולי גם שם זה איננו נכון, ויש לקרוא למוסד הזה בשם "המפקדה העליונה של ההתקוממות", שכן מכאן יוצאות הפקודות לוועדות העממיות ולוועדות ההלם במחוזות יהודה, שומרון ועזה.

ואולי צריך לקרוא למוסד הזה: "בית היוצר וכור ההיתוך למיזוג ארגוני הטרור"?

כל השמות הללו נכונים והולמים את בית-הכלא למחבלים בשכם: זהו "קאונטר-יקלאב", חו גם מכללה עליונה לטרור, וגם מפקדה עליונה של ההתקוממות, וגם כור ההיתוך למיזוג ארגוני הטרור ולשיתוף פעולה ביניהם.

בממשלת ישראל חברים שרים, שהם בוגרי מחתרות. מצופה מהם שיבינו קצת שבמקצת בפעילות חתרנית ובסיכולה. אבל, למרבה הצער והתדהמה — גם בתחום הזה הם מגלים כוורת, אטימות וטמטום, ואני לא יודע מה יותר נורא, התסכול ששר המטרה זרק לעברי או מה שאני מחזיר לו היום.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני לא הפרעתי מעולם לאחד מכם.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, חברי הכנסת, אני מבקש להתאזר בסבלנות ולהקשיב.

רחבעם זאבי (מולדת):

גזרי-דין מוות קיימים בלאו הכי בישראל והם ניתנים דווקא לא על-ידי בתי-משפט. ככל פעם ששר הביטחון מצווה את צה"ל להפציץ בסיס מחבלים הוא בעצם גוזר דין מוות, ולא דווקא תמיד על רוצחים ומחבלים, אלא על עובדי המשרדים או השירותים, ואפילו על אזרחים מכתים שכנים. כן, שר הביטחון גוזר דין מוות, ובלי משפט, אבל בצדק. כך צריך לעשות. אי לרשע ואוי לשכנו. אז גזרי-דין של מוות כאלה הם לגיטימיים וגזרי-דין של מוות של בית-דין הם פסולים?

נכון שגזרי-דין של מוות לא ירתיעו את כל המחבלים מביצוע פיגועים. יש ביניהם פנטים ויש מתאבדים. אבל היו רבים שירתעו מעשיית פיגועים מחשש הגרדום. וכל המקיים נפש אחת מישראל — כאילו קיים עולם מלא, כמאמר חז"ל.

מה יגידו עלינו בעולם אם נלך בדרך זו? יגידו מה שיגידו. ראינו את העולם האדיש אל נוכח השואה במלחמת העולם השנייה, ראינו את העולם השותק בתקופת ההמתנה שקדמה למלחמת ששת-הימים, כאשר העולם הערבי התכוון לזרוק אותנו ליס. דוד בן-גוריון היה אומר: "לא חשוב מה יאמרו הגויים, חשוב מה שיעשו היהודים". העולם אפילו לא היה אומר "קדיש" לזכרנו, לו היינו מוכחדים, חס וחלילה.

לכן, באיחור, עדיין אפשר לעשות זאת: לגרש אל מחוץ לגבולות ארץ-ישראל את הראויים לכך: לקיים בתי-סוהר שליושבים בהם יהיה הדבר בחוקת עונש ולא בית-החלמה; להחיל לאלתר גזרי-דין של מוות על מחבלים רוצחים.

שרי ממשלת ישראל, עורו והתעוררו. צאו מהאופוריה והרדמומים שבהם אתם נתונים. הבו ביטחון לאזרחי ישראל. אם אינכם יודעים לעשות זאת, או לא רוצים לעשות זאת — תנו לאחריכם להנהיג את העם הזה במלחמתו על הקיום וההישרדות.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת רחבעם זאבי. ישיב שר המשטרה, בבקשה.

שר המשטרה ח' ברילב:

ארוני היושבי-ראש, חברי הכנסת, בישראל כ-4,000 אסירים ביטחוניים הכלואים בשמונה בתי-סוהר: אשקלון, עזה, נפחא, ג'נין, שכם, ראמלה, חברון והכלא המרכזי ביהודה ובשומרון, הנמצא בשכם ובחוננו נערכה הכתבה הטלוויזיונית.

המטרה של בתי-סוהר ביטחוני, בניגוד לפלילי, היא להרחיק את האסירים הביטחוניים מהחברה, למנוע מהם לקיים פעילות חבלנית, כלומר, להחזיק אותם מאחורי סורג וברית. זוהי המטרה בה"א הידיעה, ואני מרבר על אסירים ביטחוניים.

אין אנחנו מתכוונים ואין לנו ימרות לשקם אותם, להחזיר אותם לדרך הישר, לעשות מהם ציונים. ימרות כאלה יש לנו לגבי אסירים פליליים — להחזיר אותם לדרך הישר.

ראובן ריבלין (הליכוד):
אפשר לשאול שאלה?

שר המשטרה ח' ברילב:
אני רק התחלתי.

ראובן ריבלין (הליכוד):

רוצחי מוס, האם הם אסירים פליליים או ביטחוניים?

שר המשטרה ח' ברילב:
ביטחוניים.

ראובן ריבלין (הליכוד):

רוצחי מוס הם אסירים ביטחוניים?

שר המשטרה ח' ברילב:
כן.

ראובן ריבלין (הליכוד):

לדקור למות זה עניין ביטחוני, לא פלילי?

שר המשטרה ח' ברילב:

רבותי, אני מבקש, רק התחלתי להבהיר דברים שאתה לא יודע ובשבילי הם טבעיים. כל עבירה ביטחוני, יש לה סעיף פלילי. הבנת אותי? ומבחינה זו הם פליליים. אבל אנחנו מבחינים, לפי הסעיף הפלילי, בין עבירה פלילית ובין עבירה ביטחונית. וכל המעשים האלה, כל העבירות האלה, שמניעהן הם לאומניים, נופלות לקטגוריה של הסעיפים הפליליים, המוגדרים כעבירות ביטחוניות, ואנשים אלה אסורים בבתי-סוהר ביטחוניים ולא בבתי-סוהר פליליים. פלילי — גנב, אנס, רמאי, אפילו רוצח, נרקומן, אנחנו משתדלים שהוא יצא מבית-הסוהר לדרך הישר. לגבי אסירים ביטחוניים, שמניעהם הם אידיאולוגיים, והם מחבלים, אין לנו ימרות כאלה. היו לנו ימרות כאלה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

גם רוצחו של אורן ברהאמי הוא אסיר ביטחוני?

שר המשטרה ח' ברילב:

לא, המניע שלו היה פלילי. הוא אנס של ילדים קטנים, והוא אסור כעבריין כזה. אבל כל האחרים שהוזכרו פה, וכל אלה שראינו אותם בכתבה, אלה אנשים שעברו עבירות פליליות מתוך מניעים לאומניים, והם אסורים בבתי-סוהר ביטחוניים. אין אנחנו מתימרים להחזיר אותם לדרך הישר. לא שלא יסינו, ניסינו. בתקופות שונות ניסו. במדינות רבות ניסו כל מיני שיטות של שטיפת מוח. היום הגענו למסקנה, שאין לנו שום סיכוי להוציא בן-אדם כזה, שנכנס לבית-סוהר לחקופה של שנים, ולפעמים עשרות שנים, כאדם שהוא בעד מדינה ציונית.

אם יש במאסר הזה משום הרתעה, זו תוספת יוקר. ואני אומר לכם: אני עדיין אינני יודע אם יש בזה הרתעה או לא. אינני יודע אם משום ש-4,000 יושבים, משהו אחר נרתע. ואני עוד לא יודע אם כזה שישב ויצא, אם הישיבה בבית-הסוהר הרתיעה אותו או לא. אינני יודע. אנחנו יודעים שמשוחזרי ג'יבריל, חלק מהם יושבים שוב. לא יודעים איזה חלק. וזה שווה מחקר, ונעשה אותו.

אבל אני מודיע: המטרה היא — עברייני כזה, מחבל כזה, שלא יתרוצץ לי ברחוב מקסימום שנים. ואין אצלם הפחתת שליש בגלל התנהגות טובה. אין אצלם חופשות בתקופת המאסר. הם סגורים, לא כמו חיות, הם סגורים כבני-אדם. ותסלחו לי כולכם, גם חבר הכנסת עוזי לנדאו, שאיננו כאן — אני לא מאחל לאיש מכם יומיים בתנאים האלה, עם השניצלים ועם הפינג'פונג; יומיים אני לא מאחל לכם.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

מה אתה אומר? הרי אלה הם רוצחים.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני השר, אני לא מאחל לך אפילו יום אחד, לא יומיים.

שר המשטרה ח' ברילב:
וגם אני לך לא יום.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

איזו השוואה אתה עושה? אלה רוצחים.

שר המשטרה ח' ברילב:
שב ותקשיב.

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת, אני מבקש להירגע.

גאולה כהן (התחיה):

אתה לא מתבייש להגיד דברים שהם לא אמת?

שר המשטרה ח' ברילב:

אם את לא מתביישת, אני לא מתבייש. את צריכה להתבייש על הדברים שאמרת כאן.

גאולה כהן (התחיה):

אתה מטעה את הכנסת.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — —

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת גאולה כהן, חבר הכנסת צ'רלי ביטון, חבר הכנסת תופיק טובי, חברי הכנסת, אני איאלץ לקרוא אתכם לסדר. אני מבקש מאוד שתפסיקו להפריע לשר לדבר ותאפשרו לו להשלים את דבריו.

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

גאולה כהן (התחיה):

אתה מגן על המדיניות החלמאית שלך.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

"הילטון" שם?

יהושע מצא (הליכוד):

מה היו עושים לך כירדן? כאילו תנאים היית יושב? מריגה היית יוצא חי?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

ביקרתי בשניהם.

גאולה כהן (התחיה):

— — —

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת גאולה כהן, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

גאולה כהן (התחיה):

— — —

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת גאולה כהן, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. אבקש להפסיק להפריע. אני אוציא מהאולם.

שר המשטרה ח' ברילב:

התוכנית הטלוויזיונית הביאה לנו תמונות אותנטיות מחוץ הכלא. מעט מאוד ביום. היה גם ביום, אבל מעט מאוד ביום. היא הביאה לנו תמונות מפרק-זמן של שעתיים וחצי ביממה. וביממה יש לא שעתיים וחצי אלא 24 שעות. בכתבה הזאת אנחנו לא ראינו — — —

גאולה כהן (התחיה):

מה לא ראינו?

שר המשטרה ח' ברילב:

אניד לך מה לא ראינו. לא ראינו אגף כבית-הסוהר שהוא אגף של כ-180 אנשים סגורים ונעולים כחא; לא ראינו. לא ראינו תא בגודל של כ-30 מטר רבוע, ובתוכו נמצאים נעולים 22.5 שעות — — —

גאולה כהן (התחיה):

— — —

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

קודם אמרת שמסתובכים בחדרים ועושים מה שרוצים.

גאולה כהן (התחיה):

הולכים מחדר לחדר.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת צ'רלי ביטון, חברת הכנסת גאולה כהן, אני מבקש מאוד, אתם מפריעים. לפנינו סדר-יום עמוס, יש עוד שלושה דפים של הצעות לסדר-היום. אני מבקש מכם להירגע ולהפסיק את ההפרעות.

שבח וייס (המערך):

סדר-לילה יש לנו.

שר המשטרה ח' ברילב:

ישבתי כאן שלוש שעות. הקשבתי, תאמינו לי, נאמרו המון דברים שלא מקובלים עלי, המון דברים שאין להם שחר. בבקשה, תקשיבו עכשיו לעובדות.

לא ראינו תא — 20 עד 40 גברים — בגודל של 30 מטר רבוע, כי הממוצע הוא 2 מטרים לאדם כבתי-הסוהר הביטחוניים, ובכלל זה החצרות; מיטות בשתי קומות; שולחן — אין; כיסא — אין; פינת שירותים אחת.

גאולה כהן (התחיה):

איפה יש כיסא ושולחן?

שר המשטרה ח' ברילב:

כבתי-הסוהר הפליינים. גברתי הנכבדה, זה שאת ישבת לפני 40 שנה כמה חודשים בבית-סוהר, זה היה לפני 40 או 50 שנה. מה את משווה? בינתיים אנחנו חיים כבר לקראת סוף המאה ה-20, ומה שקרה במחצית הראשונה של המאה ה-20 לא מחייב היום.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — —

גאולה כהן (התחיה):

זה צריך לעשות אותנו חלמאים יותר?

שר המשטרה ח' ברילב:

כיסאות ושולחנות, משום שלבתי-הסוהר הפליינים ולכל בתי-הסוהר בעולם היום יש חדר אוכל עם מיוג אוויר בכמה מקומות, עם שולחנות, עם כיסאות. אפשר לראות זאת לא רק

אגפים, כלי תנועה חופשית בין אגפים. ההתנסויות היו רכות וקשות, ובכלל זה שביתות ארוכות וחמורות, ובכלל זה ביקורים עם ביקורת גדולה של הצלב-האדום, ובכלל זה צורך להזין מלאכותי אסירים.

השיטה הקיימת עכשיו היא השיטה הנכונה. אין שיתוף עובדים בהנהלה, אבל יש דוברים שדרכם מעבירה הנהלת בית-הסוהר את הנחיותיה, והם מביאים אל הנהלת בית-הסוהר בקשות ופניות של יושבי התאים, שבהם הם סגורים 22.5 שעות ביממה.

הבעיה של החינוך הפוליטי שהם מקבלים שם היא לא פונקציה של הדיכוי של הדוברים עם המנהל. זאת פונקציה של עשרות אנשים הכלואים באותו תא, או כ-180 באותה חצר, והאסירים החזקים יותר, בעלי האישיות החזקה יותר, בהחלט משפיעים על אחרים בתחום הלאומנות. אבל זה לא מנור שתקנים. אי-אפשר לאסור עליהם לדבר. אי-אפשר להקצות לכל אחד מהם תא ולסגור אותו לחוד. כל עוד אלה הם התנאים, ואלה הם אכן התנאים בתוך בית-הסוהר, האסירים המשמעותיים יותר מבחינת פח"ע — פעילות חבלנית עוינת — מנסים להשפיע, והם משפיעים.

הספרים שבספרייה, העיתונים שאפשר להכניסם, הרדיו והטלוויזיה — הכול בפיקוח ובצנזורה. הספרים הם ספרים שאושרו על-ידי השלטונות, לרבות, כמובן, אנשי השב"כ ומומחים אחרים. לא כל ספר הם יכולים להכניס. אבל יש בבית-הסוהר הזה 850 אסירים, ואי-אפשר לסגור אותם במשך 24 שעות בלילה. השעתיים שהם נמצאים בחצר, זה המינימום הדרוש כדי שבכל אופן הכבודה הגדולה הזאת תוכל להתנהל במסגרת כללים.

בעניין השניצלים, שעוררו את התיאבון של כל מיני צופים, בתקציב של 2.75 שקלים ליום לאסיר אני שמח מאוד שאפשר להכין גם שניצלים. אבל ארוחות נוסח "הילטון", כפי שהתבטאו פה חברים — תסלחו לי מאוד.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

לפי הדוברים השונים, הם לא צריכים כלל לאכול.

יהושע מצא (הליכוד):

כמה כסף מותר להביא מהבית?

שר המשטרה ח' ברילב:

מהבית הם יכולים לקבל לשק"ם, לקניטניה, עד 160 שקל לחודש. האסירים הביטחוניים אינם מגיעים גם לרבע מהסכום הזה, כי המשפחות אינן יכולות לספק אותו להם. בקניטניה יש רשימת מוצרים שהם יכולים לקנות, כגון סבון ומשחת גילוח. אילו יכלו המשפחות לתת להם יותר כסף, בוודאי היה להם יותר.

אני רוצה לנסכם. רבותי, התנאים קשים ביותר. הגענו אליהם אחרי ניסוי וטעייה רב-שנתיים. אני מצוי בעניינים האלה חמש שנים.

קריאה:

מה בעניין הפתק?

שר המשטרה ח' ברילב:

עניין הפתק היה קטע מבוים. ייתכן שבאמת, כעת הביקורים, מצליח משהו להעביר פתק, אבל בכתבה הזאת אפשרו להעביר פתק לעיני המצלמה. האם אתה יודע מה כלל הפתק? — הפתק כלל אישור של המשפחה על הסכום שהיא הכניסה לקופה כשביל האסיר הזה לקנייה בקניטניה. זה היה הפתק.

אצלנו בכתב-הסוהר הפוליטיים אלא ככל הסרטים שאת רואה. פה — אין.

יהושע מצא (הליכוד):

רואים אותם בשרשראות.

שר המשטרה ח' ברילב:

הוא אוכל, הוא ישן, הוא עושה את צרכיו בתוך 30 המטרים הרבועים. למשך שעתים וחצי הוא יוצא לחצר. החלון בכלא הזה — ברוב האגפים גם חסום במדף בחוץ, כי אחרת יש קשר-עין מתוך התא החוצה, ואנחנו לא רוצים בכך.

מה קורה בבוקר? אגב, האסירים קמים לארבע ספירות ביממה. הראשונה כ-06:00. הם קמים. היו תקופות שהם לא קמו. חברת הכנסת גאולה כהן ודאי זוכרת זאת. היום הם קמים לספירה. כשקמים בבוקר 20 עד 40 גברים ויש פינת שירותים אחת — אני לא מציע לאיש לקרוא לזה "הילטון", בית-הבראה או "קאונטרי-קלאב". את כל זה לא ראינו. מובן שגם לא ראינו בכתבה צינוק שנועד להענשת אסיר אם הוא עובר עבירות בתוך בית-הסוהר.

בכתבה הזאת ראינו במרוכז כל מה שקורה בשעתיים וחצי האלה, כשהם נמצאים מחוץ לתא.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

גם לא ראינו את המכות שהאסירים מקבלים.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת טובי, אני מבקש להפסיק את ההפרעות. אתה ממשיך ללבות את המדורה עוד ועוד.

יהושע מצא (הליכוד):

אני שואל אם חבר הכנסת תופיק טובי היה בתוך האוטובוס כשהוא מדבר על מכות.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מה זה שייך?

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת יהושע מצא, אבקש להפסיק.

שר המשטרה ח' ברילב:

יש חצר לא גדולה, שהיא חצר סגורה. שעתים או שעתיים וחצי, תלוי באפשרויות בית-הסוהר, הם יוצאים מהתאים לחצר. החצר היא קטנה, כמובן מוגנת, סגורה כחומה וברשת. במקרים אחדים יש שולחנות של פינג-פונג, באחדים מן המקרים יש אפשרות גם לעשות משהו עם כדור או איזה מתח שמאפשר להתנועע, אבל כל זה -- בבקשה לזכור -- במשך שעתיים, שעתיים וחצי ביממה. ביתר הזמן הם סגורים.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

ועד העובדים?

היו"ר ע' עלי:

השר צריך לסיים את דבריו.

שר המשטרה ח' ברילב:

אני מקבל סימנים שעלי לסיים את דברי, ויש לי עוד הרבה מה להגיד.

הניהול של בית-הסוהר הוא בידי ההנהלה. אין שום שיתוף פעולה, אין שום התייעצות, אין שום קניית שקט תעשייתי. במשך 20 שנים, או למעלה מ-20 שנים, שבהן בתי-הסוהר הביטחוניים האלה קיימים, ניסו שיטות שונות — עם דוברים שלהם, כלי דוברים שלהם: עם תנועה חופשית בין

שר המשטרה ח' ברילב:
היות שוועדת הפנים כבר החלה את הדיון הבוקר, אני מציע שהוא יימשך בוועדת הפנים.

היו"ר ע' עלי:
האם אתה מציע להעביר את ההצעות לוועדה?

שר המשטרה ח' ברילב:
ועדת הפנים החלה הבוקר את הדיון בנושא, ואני מציע להעביר את הנושא לדיון בה.

היו"ר ע' עלי:
תודה רבה. השר הציג להעביר את ההצעות לוועדה. יש כאן הצעות של חברי כנסת להסיר מסדר-היום. ראשון הדוברים — חבר הכנסת ראובן ריבלין, אשר מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עמנואל זיסמן.

רבתי, אני מזכיר, שלפי תיקון התקנון שאושר אמש עומדת דקה אחת בלבד לרשות הדוברים, ואנא מכם, עמדו בלוח הזמנים.

ראובן ריבלין (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, אבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת זיסמן מסדר-היום מהטעמים כדלקמן: אני מודה ומתנאה על כך שהנני יהודי לאומי וחושב עם זאת, או בגלל זאת, כי אין להטיל עונש מוות בישראל, גם לא על מחבלים, שכן אין בו לא פתרון ואולי אף סכנה שלא נוכל לעמוד בקיומו, אך לא כאן המקום להרחיב את הדיבור על כך.

עם זאת, אדוני השר, פשוט נדמתי לשמוע כי ממשלת ישראל ושירות בתי-הסוהר מבחינים בין רוצחים על רקע לאומי לבין רוצחים פוליטיים רגילים.

שר המשטרה ח' ברילב:

ראובן ריבלין (הליכוד):
כך שאלתי, כך ענית וכך הסברת לי.

לרצוח לשרוף או להרוג יהודי — — —

שמעון שטרית (המערך):
זה משיקולי ביטחון, לא?

ראובן ריבלין (הליכוד):
לרצוח, לשרוף או להרוג יהודי רק בגלל היותו יהודי אינו מעשה פלילי במובן הרגיל, אלא נוסף לו המובן של רצח עם, ואין רק צורך להבדילם מהחברה, כפי שאתה אמרת, אלא גם להענישם ככל חומר הדין. על רצח עם קיים בישראל וגם נפסק ובוצע הלכה למעשה עונש מוות.

לכן, אדוני היושב-ראש, אבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עמנואל זיסמן מסדר-היום, על-מנת לפנות מקום לדון בגישתה של ממשלת ישראל ושירות בתי-הסוהר לנושא זה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת גולדשטיין ביקש להסיר את ההצעה של חבר הכנסת יוסי שריד. בבקשה.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אנשי שירות בתי-הסוהר עושים עבודה קשה ומסורה, ואני מעריך אותה מאוד. אך ככתבה ששודרה בליל-שבת כפי ששודרה היה יותר מאשר טעות בשיקול דעת. איננו צמאי דם כאויבינו ולאיש

התמונות היו אותנטיות. משהו היה פה מבוים. אנחנו גם יודעים, מניסיוננו, שברגע שיש טלוויזיה כולם מתעוררים, וזה מה שהיה גם במקרה הזה.

לצערי, בתוך הכלא מתנהלת תעמולה אש"פית, אבל אין מה לעשות. אינך יכול לאסור עליהם לדבר, אינך יכול להפריד ביניהם כתאים, וזה קיים. לא נותנים להם ספרים וחומר כרצונם.

לקולא אני יכול לומר, גם על סמך הניסיון, כפי שכבר ציינתי, שאצל האסירים הביטחוניים אין ניכוי של שליש בגין התנהגות טובה, הם אינם יוצאים לחופש בתוך תקופת המאסר, והרציניים שביניהם נדונו לתקופת מאסר ארוכות. יש כאלה היושבים בכלא משנת 1967. בחור בן 20 שהוא רוצח, או מנהיג, או אש"פיסט שנכנס לכלא ויוצא כעבור 20 — 25 שנה, אם הוא יוצא, בינתיים צמחו בשטח מנהיגים שאינם זקוקים לו. לכן לקרוא לזה "האוניברסיטה של פח"ע", זאת הגזמה. נכון שהם עוסקים בזה, אבל אנשי הפח"ע בחוץ אינם מחכים להוראות מכפנים, אלא להיפך. בזכות תקופת המאסר הארוכות, נכנס בחור צעיר, פעיל ומשמעותי מבחינת פח"ע, ואחרי 15 — 20 שנה, לפעמים יותר, הוא כבר איננו אותו מנהיג שהיה, כי בינתיים צמחו מנהיגים אחרים בחוץ.

רחבעם זאבי (מולדת):
השב"כ חושב אחרת.

שר המשטרה ח' ברילב:
השב"כ שמדבר אתך חושב אחרת. השב"כ שמדבר אתי חושב בדיוק כך.

גאולה כהן (התחיה):
האם יש כל מיני שב"כים?

שר המשטרה ח' ברילב:

חבר הכנסת יוסי שריד ציטט את פסק-הדין המנומק של בג"ץ בעתירה שהגישו חמישה אסירים ביטחוניים בשנת 1984 — פסק בג"ץ 546/54084. אינני רוצה לקרוא את כל הקטע שחבר הכנסת יוסי שריד קרא, אסתפק בחלק האחרון. אני עושה זאת גם למען החברים שלא היו כאשר דיבר חבר הכנסת יוסי שריד.

אם כן, אני מצטט: "ניתן לקיים מאסר שישמור על כבוד האדם של האסיר. חומות הכלא אינן צריכות להפריד בין האסיר לבין צלם האנוש. אין להשיג את מטרתה של הענישה על-ידי פגיעה בכבוד האסיר ובצלמו כאדם" — והערעור היה של רוצחים — "בית-הסוהר אסור לו שיהפך למכלאה, וחדר האסיר אסור לו שיהפך לכלוב. עם כל הקשים הכרוכים בדבר, חברה מתורבתת חייבת לשמור על רמה אנושית מינימלית של תנאי מאסר. חובתו של ממשל צבאי, בעיקר ממשל צבאי מתמשך, היא לראות לרווחת תושבי האזור, ודאגה זו כוללת בתוכה גם דאגה לקיום רמה אנושית מינימלית בתנאי המאסר. זו חובתו של ממשל ישראלי על-פי מהותו האנושית והדמוקרטית".

זוהי המדיניות המנחה אותנו. אנחנו מבודדים את האנשים האלה מהחברה, דואגים לכך שלא יברחו, כלי חופשות וכלי חוכמות. כ-22 שעות ביממה הם סגורים בתא, בתנאים קשים ביותר. למשך שעות וחצי הם יוצאים לאוויר, בתוך חצר. מה שראינו זה קטעים נבחרים מתוך המכלול הזה.

היו"ר ע' עלי:

מה אתה מציע לעשות עם ההצעות, אדוני השר?

עבר-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עוזי לנדאו.
תוכנית הטלוויזיה באה בעיניו גרוע. זוהי הפקה רעה
בתקופה רגישה וסוערת. היא יצרה פניקה בציבור, ציבור
שרבים מתוכו היום מחכים לדם ערבי ולאלימות נגד ערבים,
וראינו זאת ברחוב. זאת כאשר מדובר באלפי אסירים
פלשתיניים, אסירים פוליטיים, ביטחוניים, שרבים מהם הם
מנהיגים, מרצים, רופאים, אקדמאים ואחרים. הם נשפטו
בבתי-דין צבאיים, ברוב המקרים ללא הצדקה וללא מידה
מינימלית של צדק. בו בזמן שאלה זועקים, וזעק גם חבר
הכנסת עוזי לנדאו היום, לא זוכרים שאסירים יהודים שגם הם
רוצחים, רצחו ערבים כמכללה האסלאמית, גם פושע שרצח
ערבים כאשר ירה טיל על אוטובוס התארח בכנסת, ולא שמענו
את הזעקות של אותם חברי כנסת.

קריאה:

ומה עם הזעקות — — —

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דראושה, זמנך חם. אני מבקש לסיים.

עבר-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אני מסיים. כשאותם עצירים חיים כתנאים קשים ביותר,
ברמת אוכל ורודה, בהרגשת רעב מתמדת, למה אתם מצפים?
מדיניות דיכוי ויר קשה — יותר קשה בתוך בתי-הכלא —
תביא למהומות שיגבירו את האנטיפאדה, יגבירו את הסערה
בתוך השטחים וישפיעו על דימוי ישראל בעולם כולו. צריך
לזכור שמדובר בשטח כבוש שיש בו חוקה — — —

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דראושה, אני מבקש ממך להפסיק, אהה
מדבר כבר שתי דקות. חברת הכנסת סולודר, בבקשה.

עבר-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אני גמרתי. משפט אחרון: אני מבקש להנהוג באחריות,
להשתמש במוח ולא ברגשות.

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת סולודר, בבקשה. רכותי, אני מבקש מאוד.
איי-אפשר כך. הוחלט בוועדת הכנסת על דקה, ואני מבקש
לעמוד בלוח הזמנים. אנחנו עלולים לסיים אולי בחצות. אני
מבקש.

עדנה סולודר (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקשת להסיר
מסדר-היום את הצעתה של חברת הכנסת גאולה כהן, על
דבריה על הכניעה, על הוחילה על ארבע, על כינוי חלק מחברי
הבית כחולי איידס לאומי.

לגופו של עניין — מה נליץ על הסיפור המתלהט בסערת
רגשותיו כשאנו, חברי הכנסת, איננו יכולים להשתלט על
רגשותינו בריון כל כך רציני על תנאי הכלא לעצירים
ביטחוניים, שאותו למדנו כביכול ממכה דקות שידור שהוצאו
מתוך רצף של תנאים?

שמענו כאן דברי בג"ץ בנושא, ואנו במדינת חוק, שירות
בתי-הסוהר לא פועל כחלל. הוא כפוף להחלטות בית-משפט.
אם יש דבר שעליו אני מצרה ואותו אני מבקרת — ואני פונה
אל שר המשטרה — הוא חוסר האיוון בתיאור התמונה, הוא
עיתוי השידור בשבוע של רצח נוסעי האוטובוס, ביום הרצח
של זלמן שליין, עליו השלום, והבאת משפחות שכולות,
ובתוכן משפחת מוזס, לעימות נוסף ואומלל כל כך מול
הטלוויזיה.

מאתנו אין רצון לשלול מהאסירים, אפילו הם רוצחים, את
זכויותיהם. אבל לצפות באותם רוצחים לבושים באימוניות,
משחקים פינג-פונג, מנהלים משא-ומתן בעזרת "ועד
העובדים" שלהם עם מנהל בית-הסוהר, אפילו זה היה מבוים,
זאת מול עיניהם הצופיות של רבים מתושבי מדינת ישראל —
זוהי שגיאה, ושגיאה חמורה.

הורים שכולים ובני משפחות שיקריהם נרצחו על-ידי
הרוצחים נזעקו וטלפנו אלי, כשבפיהם השאלה והזעקה: האם
חייבים אנו לצפות ברוצחים וכתנאים שבהם הם חיים כאשר
יקרינו אינם עוד אתנו?

קיים הכלל של זכות הציבור לדעת, קיימת גם זכות הזעקה
והזעקה, וקיים גם הכלל של התחשבות ברגשות של בני
משפחה שאלה הרוצחים גרעו את חיי יקריהם בעודם
כאבם.

אדוני השר, כתבה זו ששודרה בטלוויזיה באה לעולם
בטעות, בשיאה של שיקול דעת. אין לי טענה למצלמות, הן
מצלמות את אשר רואה הצלם בעדשה. השאלה היא רק אם הן
היו צריכות להיות שם בכלל.

לסיים, כאנלוגיה לדברי המשורר הידוע, הסופר הדגול,
רבי ירון לונדון, ירום הודו, נרו יאיר, שצוטטה על-ידי חבר
הכנסת שריד, אני אומר, שהנימוק הסמוי הוא, שהעיתונאי ירון
לונדון פעל במאמרו בכפירות לצופן גנטי שלו, הצופן הגנטי
של איש השמאל, שמכתיב לו את פעולותיו.

אדוני השר, אני חושב שהיתה זאת טעות, ולכן אני מציע
להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שריד מסדר-היום.

היו"ר ע' עלי:

תודה. חבר הכנסת תופיק טובי, בבקשה. חבר הכנסת
תופיק טובי הציע להסיר את ההצעה של חבר הכנסת רפאל
איתן מסדר-היום.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, ההסתה הדמגוגית כפי חבר הכנסת
רפאל איתן ובעלי-ביתו מהימין הלאומי האנטי-דמוקרטי על
אודות התנאים הליברליים כביכול שהעצורים הפלשתינים
מוחזקים בהם בבתי-סוהר בישראל, הסתה דמגוגית זאת לא רק
מתעלמת מהתנאים האכזריים הקשים שבהם מוחזקים עצורים
אלה בשכם, במגידו, בגנין ובאנצאר, תנאים המביאים
לשביתות ולמאבקים לשמירה על צלם אדם, תנאים הגורמים
למחלות, עד מותם של אסירים, כפי שהיה עם בן ירושלים
עומר אל-קאסם לפני כמה שבועות — הסתה דמגוגית
ומרושעת זו בדיבור על מלון של חמישה כוכבים לעצירים
הפלשתינים מבטאת את רצונם של בעלי ההצעות האלו לראות
את 15,000 העצורים הפלשתינים קבורים מתחת לאדמה,
מחוסלים בעונשי דין מוות, או לפחות לגרשם מחוץ למולדתם.

לכן הצעת חבר הכנסת איתן וחבריו היא ביטוי להעדד כל
רגש אנושי, היא ביטוי להטפתם היומיומית לרמוס, לדכא
ולהרוג עוד ועוד בנים של העם הפלשתיני, עד גירוש מן הארץ
כליל.

לכן אני מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת, איתן
מסדר-היום.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת תופיק טובי, חבר הכנסת
דראושה, בבקשה. חבר הכנסת דראושה הציע להסיר את
ההצעה של חבר הכנסת עוזי לנדאו מסדר-היום.

אני מבקש, אם כן, להסיר את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת רחבעם זאבי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אכרר מי מסכים למה. חבר הכנסת זיסמן מסכים?

עובדיה עלי (הליכוד):

חבר הכנסת זיסמן השאיר פתק.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מבין שחבר הכנסת זיסמן השאיר הודעה שהוא מוכן שהעניין יעבור לוועדה.

חבר הכנסת יוסי שריד, האם אתה מסכים שהנושא יעבור לוועדה?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
תן לי לחשוב. כן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רפאל איתן?

רפאל איתן (צומת):

כן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת עוזי לנדאו?

עוזי לנדאו (הליכוד):

כן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברת הכנסת גאולה כהן?

גאולה כהן (התחיה):

כן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת יגאל ביבי?

יגאל ביבי (המפלגה הדתית הלאומית):
מסכים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת גמליאל?

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
מסכים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת זאבי?

רחבעם זאבי (מולדת):

מסכים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

יש בפנינו כל אחת מההצעות. אנחנו נצביע על כל ההצעות אחת לאחת. מצד אחד יש ההצעה להעבירה לוועדה, ומצד שני יש ההצעה להסירה מסדר-היום.

יהושע מצא (הליכוד):

אולי אלה שהציעו להסיר יכולים לחזור בהם ונצביע על הכול? את ההנמקה שלהם הם כבר אמרו.

שבח וייס (המערך):

זה לא משנה. כמה זה אורך? — חצי דקה.

עלינו לקיים את הוויכוח בנושא. גם על עונש מוות וגם על תנאי הכליאה של אסירים ביטחוניים, באווירה שקולה ובדין רציני.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת ברי-זהר, המציע להסיר את ההצעה של חבר הכנסת ביבי. אולי אתה מוותר?

מיכאל ברי-זהר (המערך):

קצת קשה לי לוותר, כי כבר התנצלתי בפני חבר הכנסת ביבי שלמעשה אני משתמש בתמרון הנלווה הזה רק כדי לזכות בדקת דיבור במיקרופון.

אני רוצה לומר שני דברים. ראשית, גם אם כל הנסיבות מצדקות, נדמה לי שהיה מעין חוסר רגישות ציבורית ולאומית בכך שהותר לצלם בתוך הכלא ולהביא את כל התמונות הללו בפני כלל עם ישראל. אפשר להבין את הרגשות של בני אדם, שנזעמים ונסערים כאשר הם רואים את הרוצחים הנוראים ביותר בשנים האחרונות משחקים פינג-פונג ונחים. לא נוח, קשה לראות את התמונות האלה גם למישהו שהוא ליברלי לחלוטין. נדמה לי שהיתה פה טעות בשיקול גם של שירות בתי-הסוהר ושל מי שממונה עליו, וגם של הטלוויזיה הישראלית.

נקודה שנייה, אדוני היושבי-ראש, ובוזה אני גם מסיים: אני הייתי מקווה מאוד, שאותה עיתונות נאורה וליברלית ואתם אנשים הכותבים כל הזמן על זכויות הערבים ועל זכויות הפלשתינים, ואתם אנשים שמוחים בצדק על תופעות של אלימות מצדנו, אם ביהודה ובשומרון ואם כאן, שאותם אנשים יקומו ויכתבו על אותה תופעה מדהימה, של האופן שבו מדינת ישראל נוהגת באותם אסירים פלשתינים. עוד לא ראיתי אותם כותבים, המכונים כמכראות כפולות ומכופלות השמאלנים וכדומה, עוד לא ראיתי אותם כותבים מלה טובה אחת האומרת, שהנה במדינה כמו שלנו, על אף התופעות המכוערות שאנחנו מדברים עליהן, יש גם תופעות של אנושיות מרשימה. תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. אחרון המבקשים — חבר הכנסת שבח וייס, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת זאבי. בבקשה.

שבח וייס (המערך):

אדוני היושבי-ראש, בהמשך להערתי של חברי, חבר הכנסת מיכאל ברי-זהר, אני חושב שאכן אתם אנשים הכותבים באופן נאור כתבו אלקטרונית את כתבת הטלוויזיה הזאת, זאת היחה כוונתם. ואף-על-פי-כן הייתי רוצה להציע להם, כלי לפגוע כהוא זה בחופש הביטוי, בחופש היצירה, בחופש הכתיבה ובזכות הציבור לדעת, שכל עוד חיה בישראל אם אחת של מי שנרצח על-ידי האנשים האלה לא צריכים להראות בטלוויזיה את מה שהראו. פשוט, מתוך התחשבות אנושית.

ביקשתי להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רחבעם זאבי משום שהוא לא הראשון ולא האחרון שתולה את מושגיו ואת השקפתו בדוד כן-גוריון. והוא אמר, בין היתר, שבן-גוריון כבר אמר: לא חשוב מה יאמרו הגויים — חשוב מה יעשו היהודים; והוא הציע לעשות מעשים שאני ומתנה גדול בארץ מצויים עמו בוויכוח בקשר אליהם. כן-גוריון היה האיש שירדע כמה חשוב מה יאמרו הגויים, לא רק מסיבות פוליטיות ודיפלומטיות, אלא מסיבה מרכזית נוספת: כדי לשמור על ייחודנו ועל עצמאתנו המוסרית. הוא עשה בזה שימוש נכון, חשוב והיסטורי. הוא התחשב מאוד בדעת הקהל העולמית, וזאת גם גדולתו.

הועברה הצעתו של חבר הכנסת רפאל איתן לוועדה. ההצבעה הבאה היא בקשר להצעתו של חבר הכנסת עוזי לנדאו. חברי הכנסת, נא לגשת להצבעה.

ה צ ב ע ה

כעד ההצעה להעביר את	
הנושא לוועדה	— 25
נגד	— 11
נמנעים	— אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ע' לנדאו לדיון בוועדה נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

זו היתה הצבעה מס' 16. למי שמתעניין. בקולות של 25 נגד 11 ובאין נמנעים עברה ההצעה של חבר הכנסת עוזי לנדאו לוועדה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה על הצעתה של חברת הכנסת גאולה כהן, נא להצביע.

ה צ ב ע ה

כעד ההצעה להעביר את	
הנושא לוועדה	— 21
נגד	— 11
נמנעים	— 1

ההצעה להעביר את הנושא שהעלתה חברת הכנסת ג' כהן לדיון בוועדה נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

בקולות 21 חברי כנסת כנגד 13 ונמנע אחד הועברה הצעתה של חברת הכנסת גאולה כהן לוועדה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אנחנו ניגשים להצבעה על ההצעה של חבר הכנסת יגאל ביבי, נא להצביע.

ה צ ב ע ה

כעד ההצעה להעביר את	
הנושא לוועדה	— 27
נגד	— 4
נמנעים	— 3

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת י' ביבי לדיון בוועדה נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

הצעתו של חבר הכנסת יגאל ביבי הועברה לוועדה.

אנחנו ניגשים להצעתו של חבר הכנסת אריה גמליאל. נא להצביע.

יואש צידון (צומת):

לא היתה הצעה להסיר את הצעתו.

היו"ר מ' וירשובסקי:

זה לא משנה, מצביעים מי מבעד ומי נגד. אנחנו תמיד צריכים להצביע מי בעד ומי נגד.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, הואיל ומצביעים מי בעד, מי שרוצה יצביע בעד ומי שלא רוצה את ההצעה יצביע נגד. כך נגיע לאותה תוצאה.

חברי הכנסת, אנחנו מצביעים, קודם כול, על הצעתו של חבר הכנסת עמנואל זיסמן. מי שהוא בעד ההצעה יצביע בעד, ומי שהוא נגד יצביע נגד.

דן תיכון (הליכוד):

יש כאלה שרוצים להצביע בעד כל ההצעות ביחד.

היו"ר מ' וירשובסקי:

שמעתי נהמה של "לא", ואנחנו נצביע על כל הצעה כנפרד, דבר שהוא גם הגיוני כשיש כל כך הרבה הצעות להסיר. ההצעה הראשונה היא של חבר הכנסת זיסמן. מי שהוא בעד יצביע בעד ומי שהוא נגד יצביע נגד. בבקשה להצביע.

ה צ ב ע ה

כעד ההצעה להעביר את	
הנושא לוועדה	— 24
נגד	— 7
נמנעים	— אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ע' זיסמן לדיון בוועדה נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

זו הצבעה מס' 13. חברי הכנסת, ב-24 קולות בעד מול 7 קולות נגד ובאין נמנעים הועברה ההצעה לוועדה.

אנחנו ניגשים להצבעה על הצעתו של חבר הכנסת יוסי שריד. חברי הכנסת, נא להצביע.

ה צ ב ע ה

כעד ההצעה להעביר את	
הנושא לוועדה	— 22
נגד	— 12
נמנעים	— 2

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת י' שריד לדיון בוועדה נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

ב-22 קולות בעד וכ-12 קולות נגד ו-2 נמנעים הועברה גם הצעתו של חבר הכנסת שריד לוועדה. אנחנו ניגשים להצבעה הבאה, על הצעתו של חבר הכנסת רפאל איתן. נא להצביע.

ה צ ב ע ה

כעד ההצעה להעביר את	
הנושא לוועדה	— 23
נגד	— 11
נמנעים	— 2

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ר' איתן לדיון בוועדה נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

בקולותיהם של 23 חברי הכנסת נגד 11, ושני נמנעים,

נגד
נמנעים
12 —
1 —

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ר' זאבי לדין בוועדה נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
גם הצעתו של חבר הכנסת רחבעם זאבי הועברה לוועדה.

הוועדה היא ועדת הפנים, משום שלא שמעתי שום הצעה אחרת.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
חם הרף.

יהושע מצא (הליכוד):
הישיבה נעולה?

היו"ר מ' וירשובסקי:
חם הרף, אבל הדפים עוד רבים ואנחנו עוברים להמשך סדר-היום.

ה צ ב ע ה
כעד ההצעה להעביר את
הנושא לוועדה
נגד
נמנעים
25 —
7 —
2 —

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת א' גמליאל לדין בוועדה נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
ההצעה של חבר הכנסת אריה גמליאל הועברה לוועדה.

ההצעה האחרונה היא הצעתו של חבר הכנסת רחבעם זאבי. חברי הכנסת, נא להצביע.

ה צ ב ע ה
כעד ההצעה להעביר
את הנושא לוועדה
22 —

ט. הצעה לסדר-היום

מעצרו ופציעתו של ג'מיל מוסטפא דיאב ממג'דל-כרום

חלק מהכבוד וכליה אחת, וגרמו לו נזק כה חמור, שכן החליטו להתיר את דמו?

זוהי התנהגות מופקרת כלפי חיי אדם, גם אם הוא ערכי וגם אם יש לו עבר ביטחוני, כפי שטוענים. זה עדיין לא מצדיק יחס מופקר כזה כלפי אזרח, שאי-אפשר לגזור עליו פסק-דין מוות על-פי החלטת שרירותית של שניים או שלושה שוטרים. השר מתבקש לחקור ולברר, כיצד שוטרים לא רק יורים ללא הצדקה באדם מבוקש ומתירים את דמו, אלא גם מפקירים אותו אחרי שהוא נופל מתבוסס בדמו, משאירים את קורבנם הפצוע מוטל ברחוב, בלא עוזר ומושיע.

לאחר בריחת השוטרים שירו בג'מיל דיאב, חזרו הם חיש מהר כעבור זמן קצר בליווי כוח רכ של כ-150 שוטרים, ברובם אנשי יס"ם — יחידת סיור מיוחדת — הידועה כפלוגת המחץ של המשטרה נגד האוכלוסייה הערבית. הם נכנסו לכפר בהפגנת כוח אדירה, תוך יריות ברחובות הכפר, שסיכנו חיי אנשים עוברים ושבים, או יושבים בכיתם, וביצעו מעצרים המוניים, ללא כל הצדקה.

עדות להפגנת הכוח המתוכננת מראש נגד תושבי מג'דל-כרום היא דאגת המשטרה להביא עמה צלמי טלוויזיה, כדי להראות לציבור הרחב כיצד המשטרה נוקטת צעדי עונשין נגד האוכלוסייה הערבית.

היו עדויות של תושבים במג'דל-כרום על פעולות הטרור של יס"ם, על היריות ללא הצדקה, על המעצרים השרירותיים של 23 אנשים, שרבים מהם נעצרו בכתיים והוכו עד זוב דם, ועוד יש הזמנה ל-20 תושבים.

אחד העצורים, ג'מיל חידר, שעבר את גיל 60, מספר: השוטרים פרצו לבית אחיו, אשר התכונן כאותה עת לנסוע לירושלים. השוטרים התנפלו על כל הנמצאים בבית והכו אותם באלות. לא עזר לו לג'מיל חידר, שהודיע שהוא חולה לב. והוא ממשיך: לאחר שהשוטרים התעייפו מהנחתת מכותיהם, לקחו אותי ושניים מבני ואת שני בני אחי למרכז המשטרה

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצעה לסדר-היום מס' 1439, בנושא: מעצרו ופציעתו של ג'מיל מוסטפא דיאב ממג'דל-כרום — מאת חבר הכנסת תופיק טובי. בבקשה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, כיום ראשון האחרון לפנות ערב הגיעה למג'דל-כרום חוליה של שלושה שוטרים. השוטרים באו לביתו של האזרח ג'מיל מוסטפא דיאב, שהיה מבוקש על-ידי המשטרה בגלל סכסוך בינו לבין איש מתושבי הכפר.

לפי גרסת אשתו של ג'מיל דיאב התפתח ויכוח קולני בינו לבין השוטרים, שדרשו שישגייר את עצמו. האשה, שהיתה ערת ראייה לכל המתרחש מתחילתו, מפריכה לחלוטין את טענת המשטרה, שבעלה היה כאילו חמוש בגרזן. היא טוענת שהשוטר רפי כורמט ירה בבעלה, כשלא היה בידו שום נשק חד. אחרי הירייה הראשונה ברח בעלה מהדלת האחורית של הבית, אך השוטרים רדפו אחריו לרחוב וירו בו כמה כדורים. כשראו אותו מתבוסס בדמו, עזבוהו ובעלה במכונית שחיתתה להם. ג'מיל דיאב נורה תחילה כתוך הבית, וכתמי הדם בחדר מוכיחים זאת, ולאחר מכן נורה ברחוב, כשניסה לברוח.

וכאן נשאלת השאלה: אפילו היה בידו של ג'מיל דיאב גרזן, שבו הוא ניסה לחקוף את השוטרים, כטענתם, ובגלל זה הם ירו בהתחלה מתוך התגוננות, מדוע הם ירו בו שוב כשברח מפניהם לרחוב, ושם נורה ביריות שפגעו בו הכי קשה? ואם נכונה גרסת השוטרים — וכל העדים מוכיחים אחרת — מדוע ברחו השוטרים ועזבו מהר את המקום, והשאירו את הקורבן מתבוסס בדמו ברחוב, ללא כל ניסיון לקחת אותו לטיפול רפואי? מדוע נהגו השוטרים בהפקרות כזאת, גם אם האדם היה מבוקש על-ידי המשטרה? האם כלו כל כלי השוטרים ולא נותר להם אלא לעצור אותו בכיירות, שהביאו להוצאת הטחול,

שהם יהודים. אסור שהמטרה תזין את האיבה ותעמיק את התהום, כשהיא נוקטת מדיניות של סלחנות כלפי פורעים כהניסטים מצד אחד, ומצד שני מלכה את האש בפעולות הדיכוי והאגרוף כלפי האוכלוסייה הערבית, כפי שראינו במגיד-אל-כרום:

הערכנו בשבוע שעבר את דברי השר בר-לב בנגות הבריונות הגזענית-הפאשיסטית, המכוונת נגד בני העם הערבי, בנגות הגל הלאומני העכור נגד הערבים. אבל התנהגות יס"ם במגיד-אל-כרום אינה שונה מהפעולה הבריונית-הגזענית של אנשי כהנא ושותפיהם, ואנו קוראים לעצור כעדה. אורחי המדינה הערבים אינם הפקר, והם לא ישלימו עם רמיסת זכויות ועם יחס של הפקרות, כאילו כלפיהם הכול מותר.

על כן, אנחנו מציעים לחקור את פעולות המשטרה במגיד-אל-כרום, הן כלפי התושב ג'מיל דיאב, המוטל פצוע קשה בבית-החולים, והן כלפי כלל תושבי מגיד-אל-כרום, וכן לגנות פעולות של זלזול בחיים והרמת אגרוף משטרתי כלפי האוכלוסייה הערבית.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה. ישיב שר המשטרה, בבקשה.

שר המשטרה ח' בר-לב:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שמענו כאן תיאור של אירוע מסוים במגיד-אל-כרום. לא זו בלבד שלי יש דוח שונה לחלוטין, אלא גם ההיגיון לא מתיישב אצלי עם מה ששמעתי כאן. הלוא אין מדובר במצב שיש"ם נכנסת למגיד-אל-כרום לעשות סדר. נכנסו למגיד-אל-כרום שלושה שוטרים בסך-הכול, כדי לעצור אדם החשוד בניסיון לרצח. תושבי מגיד-אל-כרום, אלה שבסביבה, לא זו בלבד שלא עזרו למשטרה למלא את תפקידה אלא-הפריעו לה.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מי הפריע?

שר המשטרה ח' בר-לב:

האנשים בסביבה, שניסו להסתיר את הגרזן שהחזיק האיש, שניסו להבריח אותו, ושהתחילו ליידות אבנים על שלושה שוטרים. אז ירה אחד מהם כדור אחד ופצע את החשוד ברגל, והם הסתלקו, כי ההמון התחיל ליידות בהם אבנים, והזעיקו עזרה. למקום הגיע מפקד המרחב, עם ראש המועצה, שגם הוא היה בחרץ, ועם 30 שוטרים. אלה נאלצו להפעיל גם גז מדמיע כדי להשתלט על התושבים, שבמקום, כפי שאמרתי, לעזור ולשתף פעולה, הפריעו וגם יידו אבנים. שוט אחד נפגע מאבן, המכונית של ראש המועצה נפגעה מאבן, מכונית משטרתית נפגעה מאבן, וזה לא מתיישב לי עם התיאור של חבר הכנסת תופיק טובי. אילו באמת רצתה המשטרה להיכנס ולעשות "חרפה" — לא היו באים שלושה שוטרים עם צו מעצר לחשוד ברצח.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
למה היו צריכים לירות בו פעמיים — פעם בתוך החדר ופעם ברחוב?

שר המשטרה ח' בר-לב:

זה מה שאתה אומר. מה שנאמר לי זה שנורתה ירייה אחת. כאשר הוא, עם גרזן, ניסה לעלות על השוטר, השוטר ירה בו ברגל. אחר כך ניסו התושבים להעלים את הגרזן, להעלים את החשוד, והתחילו ליידות אבנים. שלושת השוטרים נסגו והזעיקו עזרה.

בכרמיאל, ושם שמענו את הזכויות ביותר שבקללות. שוחררת רק לאחר שבדק אותי רופא מיוחד והזהיר מהתוצאה המסוכנת של המשך מעצרי. בנו של ג'מיל חיידר, בסאם, סיפר שראה את אחיו מוחמד העצור כשדם יורד מעיניו.

רבים מהעצורים נעצרו בתוך בתיהם. אחד העצורים, מורה בבית-ספר תיכון, אחראי לחוג בנושא הדו-קיום בין יהודים לערבים בבית-הספר, והשני הוא אח מוסמך. איש אינו מעלה על הדעת שהם זקוק אבנים, כפי שהמשטרה מתרצת את מעצרי הנקם וההפחדה. אנשי המשטרה המשיכו להראות את נחת זרועם לעצורים, כשהובאו להארכת מעצדם בעכו, כיום שלישי, אתמול. ולא רק לעצורים. עדי ראייה מספרים, שהשוטרים תקפו והכו ועצרו ללא הבחנה בני משפחה וקרובים שבאו לבית-המשפט לראות את העצורים ולהביא להם בגדים. כל הסיפור של המשטרה, שמופיע היום ב"דבר", כאילו תושבי מגיד-אל-כרום הכו את השוטרים שליוו את העצורים, הוא בדותה, כטענת התושבים עצמם ועדי ראייה שהיו במקום, בדותה שבאה לחפות על ההתנהגות האלימה של השוטרים נגד בני המשפחה. כשזימד קבלאווי, למשל, ביקש לתת לאחיו העצור בגדים, השוטרים לא זו בלבד שאסרו זאת, אלא גם הכו אותו, הלמו בראשו באזיקים ופיצחו לו את הראש, ודם רב ניגר בפרודור בית-המשפט. וכשניסו אביו ואחיו למנוע את הכאתו, הרביצו להם השוטרים באכזריות ועצרו אותם. יחד אתם נעצר העורך-דין חאדר קבלאווי. צלם שניסה לצלם את הדם בפרודור בית-המשפט נעצר אף הוא והוחרמה מצלמתו.

גרסת המשטרה, גם לגבי האירועים על יד בית-המשפט בעכו, רחוקה מן האמת והופכת את הקורבנות לכריונים כדי להצדיק את ההתאכזרות כלפי תושבי מגיד-אל-כרום בשל היותם ערבים.

האם כך נהגה המשטרה באנשי כהנא הגזענים ובמתפרעים נגד סגן ראש הממשלה, באלה שתקפו את ביתו של חבר הכנסת דוד צוקר ובאלה שפרעו בערבים?

ראש המועצה המקומית מוחמד מנאע, שהיה עד להתנהגות הפרובוקטיבית של אנשי המשטרה גם במגיד-אל-כרום וגם בעכו אתמול, מחה בחריפות על מבצע העונשין של המשטרה, שהיה ללא הצדקה, על היריות והמעצרים ההמוניים וגם על היחס המפלה, המתעלל, לתושבי הכפר על יד בית-המשפט בעכו.

כבוד השר, האוכלוסייה הערבית בגליל סובלת קשות מהתנהגות משטרת נפת עכו ונהרייה, המצטיינת, לצערי הרב — אני אומר את זה בהסתמך על הסיפורים הרבים שהתושבים מעלים — ביחס קשוח ועוין במיוחד כלפי האזרחים הערבים, הזוכים לטיפול המיוחד. ראינו את זה בנהרייה בעת משחק הכדורגל ונהרייה-נצרת. אנו רואים את זה בהתנהגות היומיומית של השוטרים כלפי האזרחים הערבים בעכו ובכפרים בסביבה.

חברי הכנסת, ימים קשים עוברים על הארץ, במיוחד כמערכת היחסים בין שני העמים, יש המלבים והמזינים איבה, שנאה ופעולות נגם גזעניות נגד האוכלוסייה הערבית, וחותרים תחת הדו-קיום בתוך ישראל עצמה כשמדברים על הקצנה, על השתתפות באינתיפאדה, ויוצרים כל מיני דימויים לאוכלוסייה הערבית.

אסור שאלה יקבעו את ההתפתחות והעתיד. צריכים וחיבים לעצור את ההתדרדרות ביחסים ואת הפעולות הנפשעות של רצח ואיבה כלפי אזרחים, בין שהם ערבים ובין

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
הייתי יכול כבר לסיים.

המפקד עצמו אמר לי: כשהוטרים הלכו לעצור את המבוקש, הוא איים עליהם בגרון, הם פחדו וירו. אחד מהם ירה. זה מה שסיפר לי מפקד המשטרה שם. הם פחדו. הם לא יכלו להשתמש באמצעים אחרים? האם כך נוהגים עם מבוקש יהודי ביישוב יהודי? כך נוהגת המשטרה, עם היקף כזה של כוחות ביטחון, יותר מ-100 איש? הם התגרו באנשים, עוררו את המשפחה לזרוק אבנים לאחר שהם ירו בו. לא זרקו אבנים קודם לכן. זרקו אבנים אחרי שהשוטר ירה, וראו את האיש מתבוסס בדמו.

הי"ר מ' וירשובסקי:
אתה חייב לסיים.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אחר כך עצרו את מי שהוביל אותו משעה 16:00 עד השעה 23:00, בלי חקירה. איך זה ייתכן? עובר-אורח, שרצה להציל אדם ולהוביל אותו לבית-חולים, נעצר.

אני מבקש להעביר את הנושא לדיון בוועדה. תודה.

הי"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, היתה כאן הפרה של התקנון. חבר הכנסת פארס דיבר כמעט שלוש דקות. הואיל וזה היום הראשון שאנו מפעילים את ההוראה החדשה, אהיה נדיב יותר, אבל זו דקה אחת ותו לא. כך החליטה ועדת הכנסת, וזה הדין לכולנו. אני אבקש לנתק את המיקרופון כעבור דקה. ביום הראשון צריכים עוד להתרגל לשנינו, אבל חזקה עלי החלטת ועדת הכנסת, שהיא נכונה, לדעתי.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

כיוון שהכנסת הצביעה עליה וקיבלה אותה, הרי שזו החלטת הכנסת.

הי"ר מ' וירשובסקי:
בוודאי.

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה על הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת תופיק טובי. חבר הכנסת תופיק טובי, אתה מסכים שהצעתך תועבר לזוועדה?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מסכים.

הי"ר מ' וירשובסקי:

אני מניח שזו ועדת הפנים ואיכות הסביבה.

אנחנו ניגשים להצבעה. חברי הכנסת, זו הצבעה מס' 21. יש שתי הצעות: להסיר את הצעה מסדר-היום כהצעת השר, או להעביר את הצעה לדיון בוועדת הפנים של הכנסת. נא להצביע.

קריאות:

לא ברור.

הי"ר מ' וירשובסקי:

חשבתי שאחרי כל כך הרבה זמן למדתם את השיטה. חברי הכנסת, אנחנו מדברים על הצעתו של חבר הכנסת תופיק טובי. מי שבעדה יצביע בעד ומי שנגדה יצביע נגד.

מיכאל איתן (הליכוד):

באולם המליאה היום, כשסגן יושב-ראש הכנסת גרעון גדות ישב כיושב-ראש הישיבה ועלתה הצעה, הוא אמר:

יש כ-20 עצורים, שהובאו בפני שופט. השופט שמע את כל הטענות שלהם ושל הסניגור שלהם. הוא החליט להמשיך להחזיק אותם במעצר, נזמה לי שאת כולם חרוץ מאחד. יהיו משפטים, ובבית-המשפט יתברר אם הסיפור הוא כמו שאתה תיארת אותו כאן, או כפי שאני מדווח.

מעבר לזה, לפי הנהוג במשטרה, כאשר שוטר יורה, פוגע ופוצע מתמנה קצין בודק במקרה של פציעה, ושופט חוקר מוות במקרה של הרג, כדי לבדוק אם באמת עניין הירייה היה מוצדק. כך יהיה גם במקרה הזה, כלומר, תיערך בדיקה אם השוטר ירה בדין ובצדק או לא. זה יתברר בחקירה המיוחדת. אבל לגבי המעשה, צר לי מאוד על כך שתושבי מגיד-אל-כרום לא זו בלבד שלא עזרו למשטרה לעצור חשוד בניסיון לרצח, ולא זו בלבד שהפריעו למשטרה, אלא תקפו את המשטרה, והם עוד מתלוננים.

אני רוצה לומר, שמשטרת ישראל תאכוף את החוק ותנהג ביד קשה כלפי כל מי שמרמז יד או מיידה אבן בשוטר, יהודי או ערבי. הזכרת פה את כהנא. יש לי חדשות כשבילך, גם הוא נחקר במשטרה. הוא לא יידה אבנים בשוטר, אין שום שוטר שאומר שהוא ספג אבן ממנו. הוא שווה מה שהוא שווה, אבל זה סיפור אחר. התושבים, במקום לסייע למשטרה במעצר פלילי, הפריעו, התנגדו, התנפלו על השוטרים, והמשטרה הגיבה כפי שהיא מחויבת להגיב לפי החוק.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום ולהתאזר בסבלנות. נראה מה יקבע השופט ומה תעלה החקירה.

הי"ר מ' וירשובסקי:

תודה. יש לפני בקשה של חבר הכנסת פארס להצעה אחרת: להעביר את הנושא לזוועדה. בבקשה, במסגרת של דקה אחת, לפי הנהלים החדשים.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשטרה, הזועקתי למקום בשעת האירוע. נסעתי למגיד-אל-כרום ופגשתי את ראש המועצה מוחמד מנאע במרכז הכפר. שאלתי אותו מה קרה, והוא סיפר לי, ואין לי זמן לומר לכם מה הוא סיפר לי. שאלתי אותו איפה המשטרה והוא אמר: הם בכניסה לכפר. יש עצורים? כן, הוא השיב.

הלכתי למשטרה. היה שם המפקד, ומסביבו כוחות ביטחון, יותר מ-100 איש, עם הרכה רכבים של המשטרה וכוחות הביטחון, והעצורים בתוך הניידות. ביקשתי שיפזר את הכוח, והוא אמר: תפזר קודם את המתקבלים. המתקבלים היו ההורים, וחלקם היו האחים של הצעירים שבניידות. אמרתי לו: קח אותם מכאן, ועל כל פנים תשאיר כאן כוח קטן. כשביל מה ההתגרות הזאת? המפקד אמר לי: קודם תפזר את המתקבלים ואחר כך אנחנו נתפזר.

על כל פנים הלכנו יחד עם ראש המועצה אל הצעירים ופיזרנו אותם ולא השארנו שם איש. המפקד סיפר לי —

הי"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת פארס, אתה חייב לסיים עכשיו. עומדת לרשותך דקה אחת בלבד.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
טוב, עוד משפט אחד, שני משפטים.

הי"ר מ' וירשובסקי:

משפט אחד לסיום. אני חייב להקפיד על כך.

ה צ ב ע ה	
בעד ההצעה להעביר את	
הנושא לוועדה	5 —
בעד ההצעה שלא לכלול את	
הנושא בסדר-היום של הכנסת	16 —
נמנעים	2 —
ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום	
של הכנסת נתקבלה.	

היו"ר מ' וירשובסקי:

בעד ההצעה הצביעו 5, נגדה הצביעו 16, ויש 2 נמנעים.
ההצעה ירדה מסדר-היום.

ההצעה היא להסיר את הצעת שר הבינוי והשיכון דוד לוי, ומי שבעד ההצעה להסיר, יצביע בעד. דרך אגב, אני מצדד ברעתך ובפרשנותך, אבל צריכה להיות עקביות אצל חברי הנשיאות, ולא יכול להיות שפעם אחת תטילו עלינו להצביע כך ופעם אחרת תטילו עלינו להצביע אחרת.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, חברי הכנסת, אני רוצה שנבהיר את הדברים. זה פשוט והגייוני. ההצעה היא של חבר הכנסת חופיק טובי, מי שרוצה שהיא תועבר לוועדה יצביע בעדה, ומי שרוצה להסיר אותה יצביע נגדה. ההצעה של השר, חבר הכנסת איתן, היא להסיר את הנושא. ההצעה פשוט, ואם היתה היום תקלה כלשהי, אני מתנצל לטעמי כי כוללת באופן קולקטיבי. האם הכול ברור?

אנחנו ניגשים להצבעה בהתאם למה שהסברתי. זו הצבעה מס' 21. נא להצביע.

י. הצעה לסדר-היום

המלחמה באיידס

ובמחקר, ובשעה שבכל העולם המערבי עוסקים באינטנסיביות במחקר ובבניית תשתית כדי לתת תשובות למחלה הנוראה, הן מבחינה בריאותית והן מבחינה חברתית, בישראל עושים מעט מאוד. הנושא מוטל באופן ספורדי על בתי-החולים שאליהם מגיעים החולים ותו לאו.

עלינו להתארגן בדחיפות כדי לבצע את הפעולות האלה בשלב הראשון: פעולות מניעה והסברה בהיקף רחב, כאשר משולבת בהן מערכת החינוך הפורמלי והבלתי-פורמלי, גיוס אמצעי התקשורת לפעילות הסברה, פיתוח מערכת תשתית למחקר שיטתי ויסודי, הקצבת הסכומים המתאימים לטיפול רפואי בנפגעי האיידס ופיתוח השירותים הסוציאליים לטיפול בחולה ובבני משפחתו, ובכלל זה מערך של שירותי התנדבות כמו זה הקיים בנושאים אחרים.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ישראל הוכיחה כי היא יכולה להיות חלוצה בנושאים רבים. במיוחד בתחום הבריאות והרמה הרפואית שהגענו אליה היא, במידה רבה, בבחינת אור לגויים רבים.

אני גאה במערכת הרפואה הציבורית שפיתחנו. מערכת זו היא מערכת מעולה. למרות הקשיים שהיא נקלעה אליהם בשנים האחרונות, מעטות המדינות בעולם הרשאיות להתגאות בהישג ציבורי כזה. המערכת במשבר משום שההשקעות הנחוצות בתחום הרפואה כיום הן גדולות ביותר, וגם בארצות המעטות שבהן קיים ביטוח רפואי ומערכת דומה של רפואה לכול, גם שם קיים משבר. אל נא נוסיף על הקשיים הקיימים, והם גדולים כשלעצמם, קושי גדול וחמור מכל מה שידענו עד עכשיו.

ממשלת ישראל חייבת לתת את דעתה בעוד מועד על האיום הטמון בנושא האיידס. אני קורא, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מעל כמה זו לממשלת ישראל להקים מטה מיוחד, אם במסגרת רשות חדשה ואם במסגרות הקיימות, למאבק באיידס. במסגרת זו ישולבו כל הגורמים הקיימים לפעולה מתואמת ויעילה.

אני מבקש שהכנסת תתאחד בתביעה שממשלת ישראל כתביה גם תקציב מתאים לפעולה זו, וכך נכתיב שחוסר המעש והעדר תכנון יהיו לנחלת העבר.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום, מס' 1042, הצעתו של חבר הכנסת עמנואל זיסמן, בנושא: המלחמה באיידס. בבקשה.

עמנואל זיסמן (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשנים האחרונות מתעסק הציבור הרחב במידה גוברת והולכת במחלת האיידס ובכל המשתמע ממנה. אנו קוראים על גורלם הקשה של האומללים שנפגעו בה, על התופעות החברתיות והקהילתיות הנלוות אליה. אנחנו גם מוטרדים מהשלכות שונות של המחלה על החברה ועל המשק הלאומי. אנו קוראים על נפגעים ולפעמים גם מגלים התעניינות בהם, אולם בפועל עושים מעט מאוד. ודאי שאיננו עושים די כדי לתת תשובה נכונה על הבעיות המתעוררות, לא ברמה של הפרט ולא ברמה של הכלל.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הבעיות הולכות ומחמירות. על-פי הערכת מומחים לדבר יש כיום בישראל 85 חולים, אולם חלה עלייה במספר החולים החדשים המתגלים מדי שנה כשנה. כ-1988 כלכד התגלו 20 חולים חדשים. מחלת האיידס היא כמו קרחון שרק שלישי ממנו נראה על פני המים, ואילו שני שלישיים הם מתחת למים. ואלה 5,000 נושאי נגיף איידס החיים בתוכנו שעדיין לא אותרו, עם כל הבעיות הכרוכות בכך.

פריצת האיידס לאוכלוסייה, שאפשר להגדיר אותה כ"רגילה", היתה כבר בשנים עברו והיא חרגה מהמסגרת של מגעים הומוסקסואליים והועברה אל כלל האוכלוסייה על-ידי עירוני דם, על-ידי פרוצות ובדרכים נוספות אחרות. ההערכה של מומחים לדבר היא, שכ-20% מאותם 5,000 נושאי נגיף סמויים יגלו בשנים הקרובות את סימני המחלה הקליניים ויהיו זקוקים לאשפוז ולטיפולים יקרים ביותר האופייניים למחלה קשה זו.

עלות הטיפול הרפואי בחולה יחיד היא כ-300,000 דולר עד לפטירתו, והיא כוללת אשפוזים, תרופות, בדיקות וכו'. מערכת האשפוז במדינה רחוקה מלענות על הנתונים החדשים ואיננה תואמת את המצב המתהווה. וככל שירבו החולים היא תקורב למצב של משבר קשה ביותר. אין כל השקעות בתשתית

הודות לכדיקות הנזכרות לעיל אותרו, כאמור לעיל, מאות נשאים, המקבלים תדרוך שוטף להתנהגות מונעת, אשר תיחן, ללא ספק, את אותותיה בהקטנת פיזור המחלה בעתיד. אולם לא די בכך, ועל מנת להגיע למירב הנשאים ולקהל הרחב, אשר חלק ממנו נחוץ בסיכון של היחשפות לנגיף, אנו מחייבים בהסברה ובחינוך מתאימים.

כחלק מוועדת ההיגוי העליונה לאיידס, פועל מטה ההסברה, המורכב מצוות בין-משרדי, ובין חבריו נציגים ממשד החינוך, ממשד הרווחה, ממשד ישראל, משירות בתי-הסוהר, מקופת-חולים, מכתבי-חולים, מרשות תקשורת וממשד הבריאות. צוות זה הכין תוכנית הסברה, אשר חלקן הופעלו, וזאת במסגרת תקציב מצומצם ביותר.

הפעילות כללה עד כה הכנת עלונים בכמה שפות, חוברות הסברה, ימי עיון, קווי טלפון פתוחים בסיוע התקשורת ועוד. על פעילות זו יש להוסיף את תרומתם של גופים אחרים, כגון קופת-חולים, גופים ציבוריים וארגונים אשר פעלו במקביל. אולם גם פעילות זו מצומצמת ביותר בגלל קשיים כלכליים.

הסברה כרוכה בפעילות יקרה, ומאחר שמשרד הבריאות מממן מהתקציב המוגבל שניתן לו את הפעילויות הרפואיות הקשורות במניעת מחלת האיידס, לא נותר מתקציב זה להסברה אלא סכום פועט ביותר.

אנו נמצאים עתה בתקופה, שבה עדר תרופה או תרכיב לחיסון מפני המחלה, החינוך וההסברה הם האמצעים המניעתיים החשובים ביותר.

העובדה שבישראל המגפה בתחילתה הופכת פעילות זאת לאפקטיבית ביותר, ואין להשהותה או לדחותה מתוך הנחה שמספר המקרים קטן יחסית.

לפיכך, אין ספק כי חובתנו למצוא משאבים נוספים ולעודד גופים ממונדים כדי לממש ולהוציא לפועל את תוכניות ההסברה והחינוך, הן אלה שהוכנו עד כה והן תוכניות חדשות.

אני מאשר את רוב הדברים שנאמרו על-ידי חבר הכנסת עמנואל זיסמן, אין ספק שאנחנו צריכים לגלות עירנות נוספת בכל התחומים ולעודד גופים מתנדבים, שהיום אינם כוללים אנשים רבים עקב הרתיעה הגדולה הקיימת ברוב רובו של הציבור מן התופעה. לא אחת, כמו ילדים העוצמים את עיניהם ונדמה להם שהעולם אינו מכיט בהם, אנו נוהגים כך לגבי הסיכון והסכנות שבמחלת האיידס.

אני תומך בהעברת הנושא לדיון בוועדה. בוועדה אמליץ בהחלט על האפשרות, שבמסגרת ועדת העבודה והרווחה יקום צוות חברים מצומצם, שיפעל לאורך זמן כדי לעודד בכל התחומים את הפעילות הציבורית ההתנדבותית והחינוכית בנושא האיידס.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. לפנינו רק הצעה אחת — להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת זיסמן לוועדת העבודה והרווחה. חבר הכנסת זיסמן, האם אתה מסכים?

עמנואל זיסמן (המעריך):
מסכים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אנחנו ניגשים להצבעה. לפנינו הצעה אחת — להעביר את הצעתו של חבר הכנסת זיסמן לוועדת העבודה והרווחה. נא להצביע. זו הצבעה מס' 22.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת זיסמן. אני קורא לשר הבריאות להשיב על ההצעה לסדר-היום.

שר הבריאות י' צור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, נכון להיום דיווחו 140 מדינות על הופעת מחלת האיידס, תסמונת הכשל החיסוני הנרכש, בתחומן. מניחים שמספר החולים בעולם עולה כיום על 250,000. חלק מן המדינות דיווחו על אלפי מקרים, במיוחד ארצות-הברית ומדינות כיבשת אפריקה, אירופה המערבית ואמריקה הלטינית. באזורים מסוימים במדינות אלה שיעור הנגועים בנגיף מגיע ל-5% ויותר מכלל האוכלוסייה.

בישראל ממדי הבעיה כיום קטנים בהשוואה למרבית ארצות המערב. ב-1987 דווח בארץ על 3 מקרים למיליון אוכלוסין — בכמה מדינות במערב-אירופה וכיבשת אפריקה דווח על 30-100 יותר מקרים למיליון אוכלוסין. במשך השנים 1980-1989 אובחנו בארץ 85 מקרים של איידס ו-450 נשאים — נשא הוא מי שנדבק בנגיף, איננו מגלה סימני מחלה, אך עלול להדביק את הבאים עמו במגע מיני או מקבלים את דמו — אשר נדבק בנגיף ועתידיים לפתח מחלה. מספר הנשאים ארץ מגיע, לפי הערכה, ל-4,000-5,000. מרבית החולים והנשאים משתייכים לכמה קבוצות סיכון — הומוסקסואלים וביסקסואלים, חולי המופיליה ומשתמשים בסמים בהזרקה לווריד.

לגבי שתי קבוצות הסיכון הראשונות, סכנת פיזור המחלה פחתה הודות לפעילות חינוכית מונעת בקרב אוכלוסיית ההומוסקסואלים ולשימוש במרכיבי דם, אשר בהם הומת הנגיף והם ניתנים כיום לחולי ההמופיליה. כל תרומת דם עוברת בדיקה כדי לוודא שאין בה חשד לאיידס. חלק גדול מחולי ההמופיליה נפגעו בתקופה שבה לא נעשו בדיקות כאלה. אינני יודע באיזו שנה זה היה, אבל כיום כל מנת דם נבדקת על חשבון משרד הבריאות.

דאגתנו העיקרית מופנית עתה לעבר קבוצת הסיכון השלישית, כלומר אלה שמזריקים לעצמם סמים, וזאת עקב עלייה בלתי פוסקת בגודלה של קבוצה זו ובקשיים להביא את המשתמשים בסמים לשנות את התנהגותם. במרבית ארצות העולם כרוך היום נושא המלחמה בסמים בפעולות המניעה של מחלת האיידס.

מ-1983 הוחל בפעילות מונעת בנושא האיידס על-ידי משרד הבריאות בישראל, השלבים הראשונים כללו הכנה והפצה של מידע והנחיות לצוותים רפואיים, עובדי מעבדה וכר, כאשר לאמצעי הבטיחות אשר יש לנקוט בנושא זה. בדיקות חובה של כל מנות הדם הנתרמות בארץ לנוכחות נגיף האיידס החלו מאפריל 1986. מאז נבדקות כל מנות דם וכל תרומת איבר או זרע בבדיקות אלה. מבחינה זו ישראל היא אחת הארצות המתקדמות בעולם. בדיקות אלה מלוות בפעילות הסברה לחורמים, ואכן הגענו למצב שבו רק מנת דם אחת מ-50,000 מנות נתרמות נמצאה נגועה בשנה האחרונה.

נוסף על כך הוקמו בארץ שבעה מרכזים לאבחון חולי איידס ונשאים ולמעקב אחריהם. מרכזים אלה מופעלים על-ידי צוותות של רופאים וטכנאים ומצוידים בציוד חדיש ביותר לביצוע הבדיקות הנדרשות, ומשתמשים בהם בערכות הבדיקה החדשות והמדויקות ביותר הקיימות בעולם. מימון כל הפעילות הזאת בא מתקציב מיוחד במשרד הבריאות. יש לציין, שכל הבדיקות נעשות בסודיות מלאה, וללא כל תשלום.

חוברת ל"ב, ישיבה פ"ט
— הצעה לסדר-היום; מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת:
הצעת חוק זכות האדם על גופו —

נגד — אין
נמנעים — אין
ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה
והרווחה נתקבלה.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
אני מייצג את הליכוד כולו.
היו"ר מ' וירשובסקי:
לא רק בנושא האיידס, חבר הכנסת גולדשטיין.
ה צ ב ע ה

בעד העברת הנושא
לוועדת העבודה ורווחה — 12

יא. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית — הצעת חוק החברות
הממשלתיות (תיקון מס' 3), התשמ"ט—1989, שהחזירה
ועדת הכספים; וכן הצעת חוק רשות העתיקות,
התשמ"ט—1989, שהחזירה ועדת החינוך והתרבות. תודה.
היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.
סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:
כרשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו
היום על שולחן הכנסת:

יב. הצעת חוק זכות האדם על גופו, התשמ"ט—1989*

(הצעת חבר הכנסת מ' ברי-זהר)

שר הבריאות י' צור:
אף שאיני תומך בכל פרטי החוק — את הפרטים האלה
נבחן בוועדת העבודה והרווחה, שתדון בכך — אני תומך
בהעברת הצעת החוק לוועדה.
היו"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת, אני מבין שיש רק הצעה אחת — להעביר
את הצעת החוק לוועדה, והוועדה היא ועדת העבודה והרווחה.
אנחנו ניגשים להצבעה, הצבעה מס' 23.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת
החוק לדיון מוקדם בוועדה — 10
נגד — אין
נמנעים — אין
ההצעה להעביר את הצעת חוק זכות האדם על
גופו, התשמ"ט—1989, לדיון מוקדם בוועדת
העבודה והרווחה נתקבלה.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אני מבקש לצרף שני קולות נוספים להצבעה בעד — את
קולי ואת קולו של חבר הכנסת גמליאל. לא שמנו לב לכך
שמתקיימת כאן הצבעה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני מציע לצרף למניין אלה שהם בעד עוד שניים. לא
כדאי לערוך הצבעה חוזרת.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אנחנו עוברים להצעת חוק מ"ד של חבר הכנסת מיכאל
ברי-זהר: הצעת חוק זכות האדם על גופו, התשמ"ט—1989.
אני מבין שאתה רוצה לדבר מהמקום, כמשך דקה, למרות
חשיבות הנושא. בבקשה.

מיכאל ברי-זהר (המערך):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד השר, אני מתכבד
להציג בקריאה טרומית את הצעת חוק זכות האדם על גופו.
החוק הזה הוכן יחד עם הפרופסור שושנה בירן, זכרה לברכה,
שניהלה במסירות רבה את המכון לשימור השד בבית-החולים
"הדסה" בירושלים.

הצעת החוק בעניין זכות האדם על גופו כוונתה לקבוע,
שרופא הממליץ לפני חולה לעבור ניתוח שבו ייכרת איבר
מאיברי גופו, יהיה חייב להציג לפני החולה גם את הדרכים
האחרות שבהן ניתן לטפל במחלתו. ולהיפך — אם ימליץ על
שיטת טיפול אחרת, הוא יהיה חייב להסביר לחולה אם אפשר
לנתחו ועל-ידי כך לטפל במחלתו.

אני חושב שבאמצעות חוק כזה נוכל לעזור כמידה רבה
לאנשים שאינם מקבלים הדרכה מספקת ואינם יודעים
שלמעשה הם יכולים להינצל מכריתת איברים אם ינקטו שיטת
טיפול חלופית: כמובן, תמיד בכפיפות לכך ששיטת הטיפול
החלופית אכן ניתנת לביצוע והיא יכולה להציל את חי
החולה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
שר הבריאות, בבקשה. אתה יכול להשיב מהמקום.

יג. הצעה לסדר-היום סדנת הילדים של ארגון IM

לנו, כך ענה השר, שכן אין לקייטנות הפרטיות כל קשר עם משרד החינוך והתרבות. כלומר, במדינת ישראל יכול כל אדם לפתוח קייטנה פרטית, והקייטנה הפרטית אינה חייבת ברשיון, באישור או בפיקוח. כל אחד יכול לארגן לעצמו קבוצת ילדים ולעשות אתה מה שהוא רוצה. לדעתי, הדבר בהחלט מצריך עיון. אני מתפלל מאוד על כך שעד עתה לא היו קיימות הוראות מסוג זה.

במצב החוקי הקיים, אין אפשרות למנוע מראש פעילויות כאלה, הנעשות ללא פיקוח, אלא אולי להתערב במהלך הדברים, על-פי חוק הנוער (טיפול והשגחה).

ההוראות החלות על הגופים הממלכתיים-הציבוריים, כגון בתי-הספר, תנועות הנוער, המתנ"סים וכדומה, אינן חלות היום על ארגונים פרטיים, והן צריכות לחול על ארגונים פרטיים.

הייתי מאוד מבקש משר הבריאות לזרז את אנשי משרד לקבוע נהלים מעין אלה, להסדיר עניינים אלה מראש גם לגבי ארגונים פרטיים, שגם בנוגע להם יש למדינה יותר מחובה מוסרית — יש לה חובה מעשית להיות אחראית למה שקורה שם.

אני מציע, בגלל חשיבות הנושא, לדון בו במליאת הכנסת.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. אני קורא לשר הבריאות להשיב, בבקשה.

שר הבריאות י' צור:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אשר לדברים הקשורים בסדנת הילדים המאורגנת על-ידי ארגון IM: ברגע שהנושא הובא לידיעת משרד הבריאות, מונה צוות של מומחים בתחום הפסיכיאטריה, הפסיכולוגיה והמשפט כדי לטפל, לבדוק וללמוד את הנושא, לאור כל הידוע בעניין, ולהתייעץ עם גורמים בין-משרדיים, לרבות משרד העבודה והרווחה ומשרד החינוך.

לאחר שקראתי את החומר שהובא לפני ושמעתי חוות דעת של רופאים מומחים בפסיכיאטריה בכלל, ופסיכיאטריה של הילד בפרט, התרשמתי כי קיימת לכאורה סכנה לשלום הילדים ולבריאותם, ובוודאי נחוצה בדיקה נוספת. הוריתי, על כן, ליועץ המשפטי של משרד הפעול בהתאם לפקודת הרופאים, עם פרקליטות המדינה, להוצאת צו מניעה נגד האירוע, שתוכנן ליום רביעי.

אני רוצה להסביר: משרד הבריאות יכול לפעול מתוקף פקודת הרופאים. כלומר, אם אנשים עוסקים בתחום השייך לרפואה ואינם מוסמכים לכך, יש התערבות של משרד הבריאות. אם זה קשור לטובת הילד, הרי זה שייך לחוקים שבתחום פעולתו של משרד הרווחה. לכן יכולנו לפעול, בעקבות הערכה של רופאים, מראשי הפסיכיאטרים בישראל, שיש פה חשש שאנשים לא-מומנים בתחום הזה נכנסים ופועלים בתחום שאינו בסמכותם על-פי פקודת הרופאים. נקטתי פעולה כדי לאפשר למשרד הבריאות למנות ועדת מומחים מיוחדת, שתבדוק את הנושא עם הארגון באופן יסודי, על כל ההשלכות של העניין ולאור הידע הקיים בארץ ובחוץ-לארץ.

בהמשך להנחיה זו, כונס אתמול צוות של מומחים אצל פרקליט מחוז המרכז, עורך-הדין שדר, כדי להכין את צו

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אנתנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 1436 של חבר הכנסת יצחק לוי, בנושא: סדנת הילדים של ארגון IM.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
אני מבין שזה בוטל.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):
זה נדחה, לא בוטל.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ארגון IM, ארגון העוסק בסדנאות אנוש, ארגן סדנה לילדים בגילים צעירים — 7 עד 12. למיטב ידיעתי, זו הפעם הראשונה בארץ שאורגנה סדנה מסוג זה לילדים כה רכים.

בהתערבות אנשי ציבור ואנשי מקצוע ובאמצעות מתווכים — אני לקחתי בכך חלק פעיל — הושגה הסכמה בין משרד הבריאות לארגון IM על דחיית הפתיחה של הסדנאות לזמן מספיק, שיאפשר בדיקה יסודית של משרד הבריאות בנוגע לתכנים ולמסגרות המוצעים בסדנה זו.

הבנתי מראשי ארגון IM, שפירושו של הסכם זה הוא שהם יקבלו על עצמם כל פסיקה מקצועית של משרד הבריאות. אני רוצה לציין, שבכל מהלך המשא-ומתן וההתייעצויות עם ארגון IM, שבהם הייתי שותף, גיליתי אצלם פתיחות ורצון לפיקוח ציבורי, הן על תוכניות הסדנה והן במהלכה, עד כדי הפסקתה אם הפיקוח של משרד הבריאות יראה בכך צורך. כלי להתייחס לתכנים, לרוח הסדנה, לצדדים המקצועיים הנוגעים לארגון IM, שבהם אינני בקיא, אני רוצה לשבח את הארגון על הפתיחות שלו לגבי פיקוח ציבורי ועל הסכמתו, ללא סייג, להעמיד את עצמו תחת פיקוח זה.

לכאורה נסיימה הפרשה בכי טוב, ובזאת ניתן היה להסתפק בהתייחסותו לנושא הנדון. אבל, אדוני שר הבריאות, המקרה הזה מעורר שאלות ותמיהות לגבי היערכות המשרדים המשלתיים, או רשויות ממלכתיות אחרות, לטיפול בתופעות מסוג זה.

אני רוצה להתייחס בעיקר לאוכלוסיית הילדים, אוכלוסייה שמטבעה היא חסרת מנגנוני הגנה, חשופה לסיכונים גופניים ונפשיים כאחד. כבוד השר מודע בוודאי לכך, שאוכלוסיית הילדים הרחבה חשופה לסיכונים שונים. עלי לציין, כי הנושא כולו לא זכה עדיין להתייחסות מספקת, רצינית ומעמיקה, אם כי באחרונה חלה תזוזה חיובית מכמה כיוונים. לא כאן המקום, במסגרת הצעה זו, לפרט את הדברים.

אם נחזור לנושא ההצעה, לגבי סדנאות לילדים, כמו גם לגבי פעילויות אחרות של ארגונים שונים הנוגעים לילדים, על משרד החינוך והתרבות ומשרד הבריאות להגיע למצב, שבו לא נעמוד שוב בפני פתיחת פעילות כלשהי שיש בה חשש להעמדת ילדים בסיכון, ואז ננקוט צעדים חפזים ומהירים לעיכוב הפעילות. יש להתקין הוראות ונהלים, או תקנות מתאימות, ובאמצעותם לחייב כל מי שמעוניין לפעול עם ילדים לקבל רשות לכך לפני שיעשה צעד ארגוני כלשהו הנוגע לפעילות המוצעת.

אדוני שר הבריאות, שר החינוך השיב היום על שאלתא של חברת הכנסת נאוה ארד, שהתייחסה להיכטים הבטיחותיים והבטיחותיים של קייטנות לילדים. התשובה מפליאה: לא ידוע

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת לוי, האם אתה מסכים שהנושא יעבור לוועדה? לוועדת העבודה והרווחה?

יצחק לוי (המפלגה הרחבת הלאומית):

אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אדוני שר הבריאות, האם אתה מסכים שהנושא יעבור לוועדת החינוך והתרבות, או שציננת שתהיה זו ועדת העבודה והרווחה? אני מבין שאין לך התנגדות.

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת — להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת. נא להצביע. זאת תהיה הצבעה מס' 24.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הנושא	
לדיון בוועדת החינוך והתרבות	— 10
נגד	— אין
נמנעים	— אין
ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.	

היו"ר מ' וירשובסקי:

בתמיכה של 10, ללא התנגדות וללא הימנעות, עברה הצעתו של חבר הכנסת לוי לדיון בוועדת החינוך והתרבות.

יד. הצעה לסדר-היום

אשרור יוזמת השלום של הממשלה

אני רוצה להסביר מדוע זה המשחק היחיד בעיר — לא משום שזה המשחק הרצוי ולא משום שזה המשחק הראוי ולא משום שזה הדבר הטוב ביותר שצריכים היו לעשות עכשיו, וגם לא היעיל ביותר ולא המהיר ביותר. אבל הנחות היסוד שלי הן שלוש, לפי הסדר.

הנחה ראשונה היא שוועידה בין-לאומית איננה עומדת עכשיו על הפרק. היא גם לא תעמוד על הפרק בעתיד הנראה לעין, אם כי היא לא ירדה מעולם מעל הפרק והיא תלויה ועומדת.

הנחה שנייה — אני מצטער עליה — היא ששמיר לא ישב מחר בבוקר עם יאסר ערפאת. אני חושב שזה הדבר שצריך היה להיעשות, זה הדבר המתחייב מן המציאות המרה שלהם ושלנו, אבל אני משתדל להיות אדם מפוכח ומציאותי, ובמציאות אינני רואה אפשרות שהם ייוועדו בעתיד הקרוב.

הנחה שלישית היא ששלום עם הפלשתינים לא יהיה בלי שלבים, או לפחות שלב אחד, שהוא שלב של ביניים — הסכם ביניים, כפי שקוראים לזה בדרך כלל.

כאשר אלה הן ההנחות ואתה מחבר אותן יחד, הפועל היוצא, המסקנה המתחייבת, היא בחירות: שוב, לא משום שהבחירות הן הדבר הנכון ביותר אלא אך ורק בגלל סיבה אחת — משום שהבחירות הן הסולם שבאמצעותו אפשר אולי להוריד את המנהיגים שלנו מן העצים. כידוע, המדיניות הישראלית היא בדרך כלל מדיניות של טיפוס על עצים, ולכן צריך כמעט בית-חרושת לסולמות כדי להעמיד להם בכל פעם סולם כדי שירדו אל קרקע המציאות.

המניעה. הובהר לגורמים המייצגים את האירוע שתוכנן, כי אם יסכימו לדחות את האירוע כחודש או כחודשיים כדי לאפשר את הבדיקה שתוארה לעיל, ניתן יהיה שלא לפעול בדרך משפטית של הוצאת צו מניעה. ואכן, החברה הסכימה, ונציגי הסדנה קיבלו את עמדתנו בדבר דחיית הסדנה עד להגשת מסקנות ועדת המומחים שתמונה בימים אלה על-ידי. רק לאחר שוועדת המומחים תאסוף את כל החומר הדרוש ותגיש את המלצותיה, תהיה בידי האפשרות לקבל החלטה סופית בנושא.

אני רוצה להדגיש, כי כאשר קיים חשש לשלום הציבור בכלל, ולילדים בפרט, אני רואה מחובתי לפעול בכל דרך כדי לנסות למנוע סכנה כזאת, מה גם שאי-קיום הסדנה שתוכננה להיום אין בו בוודאי משום גרימת נזק בריאותי לגורם כלשהו.

אני רוצה להוסיף הערה בעניין אחר שהועלה פה. משרד הבריאות חייב לתת לכל קייטנה רישוי בתחום הבריאות. הדבר הזה צריך להיעשות על-ידי הלשכות המחוזיות והרופא המחוזי של לשכת הבריאות בכל אחד מהמחוזות. מוכן שמשרד הבריאות לא יכול להתרוצץ בארץ ולחפש את קייטנות, אבל אם אדם לא יקיים את החוק, הוא בוודאי ייענש. החוק מחייב אותו לקבל רשות. מוכן שאיננו מופקדים על התחום החינוכי, אני מדבר על ההיבט של תנאי התכנון במקום. על הדבר הזה מופקד משרד הבריאות, ובמקרים שידוע עליהם כעקבות פניות, אם מגלים חריגות, מוכן שאנחנו נוקטים את כל הפעולות הנדרשות.

אני ממליץ להעביר את הנושא הזה לבדיקה בוועדה, על-פי בקשתו של חבר הכנסת.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא אחר בסדר-היום — סדרה של הצעות לסדר-היום בעניינים מדיניים. ראשונה היא ההצעה מס' 1389 של חבר הכנסת יוסי שריד, בנושא: אשרור יוזמת השלום של הממשלה. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

כולם מציגים את הצעותיהם, ויש תשובה אחת על כולן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

כן, כך יהיה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ושלום):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, היום אין ככוונתי להיכנס להתנצחות או לווכחות. אין בדברי מאומה מן הפולמיקה. אני רוצה לנתח את המצב כפי שאני רואה אותו, כפי שאני מבין אותו, כדי שהדברים יישמעו ויירשמו.

ובכן, כמה מלים על היוזמה המדינית, כפי שאני רואה אותה. לומר "יוזמה מדינית" זה קצת מוגזם, אולי אפילו קצת נלעג. אין בעצם שום יוזמה מדינית. אני אפילו לא זוכר את ארבעת הסעיפים של היוזמה המדינית, אם אני לא זוכר, אינני חושב שיש משהו בעולם שזוכר. באופן מעומעם אני יכול להגיד, שיש שם משהו על שיקום הפליטים, על מחנות הפליטים, משהו על השלום עם מצרים, ועוד איוה סעיף, ששהי ברומים, נשמט לחלוטין מזיכרוני. מה שיש ביוזמה-כביכול הזאת הוא דבר אחד ויחיד, ועליו כל העניין קם ונפול. הוא העניין הוא בחירות. זה המשחק היחיד בעיר היום, בחירות כגדה המערבית וכרצועת-עזה.

הזה מתפתח, ארצות-הברית מהדקת יותר ויותר את הקשר שלה עם אש"ף, כי היא צריכה להיזכר עם אש"ף והיא צריכה להגיע להסכמות עם אש"ף, וזו התוצאה החיובית הראשונה של תהליך הבחירות.

ב. הרחבת הדיאלוג העקיף בין ישראל לאש"ף. דוברי הממשלה הרשמיים יכולים לחזור ולהכחיש את עניין המגעים האלה, כאילו הם אינם מתקיימים, אבל כל תינוק בעריסה יודע שמתקיימים מגעים בין ישראל לאש"ף. נכון, בשלב זה אלה מגעים עקיפים.

ג. התהליך הזה יכתיר את אש"ף כמנהיגות הפלשתינית הבלתי-מעוררת, שבלעדיה אי-אפשר להתקדם.

ד. התהליך יעניק בפועל חסינות למועמדים ולנבחרים בגדה.

ה. התהליך יביא בפועל לחופש ההתארגנות, ההתאספות והביטוי בשטחים.

ו. התהליך יביא למעורבות ולנוכחות בין-לאומית בשטח, שתפקיע מישראל את מעמדה כבעלת-בית בלעדית בגדה וברצועה.

ז. התהליך יביא כפעם הראשונה לנסיגה הדרגתית של הצבא מריכוזי האוכלוסייה.

ח. התהליך יסרטט, פחות או יותר, את מפת הריבונות הפלשתינית.

לטוסים, רבותי, אני רוצה לומר משהו על החישוקים, כי הרי אומרים לנו עכשיו: מה יהיה על החישוקים, החישוקים האלה — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת שריד, יש לנו דיון עם חישוקים. אני מבקש ממך לסיים.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
זה ייקח לי עוד דקה אחת או שתיים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, לא דקה אחת או שתיים. יש עוד שישה נואמים.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כבר דיברתי 10 דקות?

היו"ר מ' וירשובסקי:

כן, יש פה אלקטרוניקה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
חבל.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבל מאוד, אבל חזקה עלינו מצוות התקנון.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
הכנתי את הפרניציפ.

אני רציתי לנסות ולנתח למה החישוקים האלה, שמדברים בהם כל כך הרבה, הם בעצם חישוקים מדומים מבחינה מעשית — ואינני מדבר על הצד הקונסטיטוציוני, מי מחייב את מי: הממשלה את מרכז הליכוד או מרכז הליכוד את הממשלה. אין בהם שום ממש. חבל שאין לי זמן לנתח אותם. אני אעשה זאת בהזדמנות אחרת. החישוקים האלה, מבחינה מעשית, אינם מחשקים דבר וחצי דבר.

בשבעות האחרונים אמרתי לא פעם אחת שהיוזמה הזאת, במרכאות או בלעדיהן, כבר חזקה מיוזמיה וממתנגדיה כאחד. בקיצור נמרץ, במגבלות הזמן העומד לרשותי, אני רוצה לומר מדוע היא כבר חזקה מיוזמיה, והיא כבר לא כל כך תלויה ביוזמיה, והיא כבר עומדת במידה רבה כרשות עצמה. היוזמה הזאת היא עוגן הצלה. מי שטובע, והטובעים יודעים שהם טובעים, איננו משליך את העוגן. שמיר טובע וערפאת טובע, והבעיה העיקרית היא שאנחנו טובעים יחד אתם, וזה העוגן. אין עכשיו עוגן אחר.

שואלים אותי, האם אני מאמין לשמיר. האם אני מאמין בכוונותיו. אני רוצה לומר במלוא גילוי הלב: אינני יודע, אינני קורא מחשבות, אינני בוחן כליות ולב. אני מוכן אפילו להרחיק לכת ולומר שאינני מאמין לשמיר, וזה איננו מעלה ואיננו מוריד כהוא זה, כי שמיר, ראש הממשלה, עלה על דרך שאין ממנה חזרה. יש איוה שיר, אם אינני טועה, האומר "ההרים גבוהים יותר בדרך חזרה". ההרים בדרך חזרה של יצחק שמיר גבוהים כל כך, שאם הוא יתהלך בהרים האלה, הוא עלול להגיע — שוב, יחד אתנו — ליריסקו איכרים. כי ישראל בלי הבחירות, זאת יש לדעת, נשארת אך ורק עם האינתיפאדה, עם הכיבוש ועם הדיכוי, והיא הולכת הישר אל המלחמה הבאה.

סיפר לי לא מזמן אדם מכובד — אינני יכול לנקוב בשמו — שהיה לפני כמה שבועות בארצות-הברית, שבארצות-הברית יש היום שתי אסכולות — אסכולה אחת האומרת: צריך להחזיק בקצה החוט הזה, הנקרא בחירות, כל עוד נפשנו בנו; ויש אסכולה שנייה, הרבה יותר סקפטית, הרבה יותר פסימיסטית, האומרת: כל זה לא יעזור, צריך כנראה לחכות למלחמה הבאה. ססמתם של החוגים האלה, והם חוגים חשובים וקובעים עד מאוד בווינגטון, היא: let them bleed. יכול מאוד להיות, שאחרי המלחמה הבאה, כאשר הצד הזה והאחר יגירו את דמם, רק אז הם אולי יבינו מה שהם מסרבים להקין עכשיו, ואחרי המלחמה הם יהיו מוכנים לדברים שהם אינם מוכנים להם עכשיו. אנחנו בודאי איננו רוצים לקבל את ההשקפה הזו, כי בשבילם זו מלחמה המתקיימת אי-שם, כשבילנו זו מלחמה על חיינו.

גם אש"ף עומד במצב מאוד דומה, כי בלי הבחירות עומד גם אש"ף בפני שוקת שבורה, ובעצם חוזר למשבצת הראשונה ומשאיר את השטחים למאה שנות אינתיפאדה בלי סיכוי וכלי תקווה. בתוך אש"ף יש קשיים פנימיים עצומים, וגם לערפאת, כמו לשמיר, אין דרך חזרה. לכן הבחירות האלה הן הכרח המציאות.

אני רוצה לומר לכם, רבותי חברי הכנסת, שהמציאות הזאת, משום שהיא מחייבת ומשום שהיא מכריחה, תשטוף את אריאל שרון ואת דוד לוי ואת יצחק מודעי, כפי שהיא שטפה בעבר אנשים גדולים וחזקים מהם פי כמה. כמו גולדה מאיר ומשה דיין וישראל גלילי, שההתפתחויות באו ושטפו את כל מה שהם אמרו ואת כל מה שהם החייבו לו ואת כל מה שהם הצהירו ואפילו את כל מה שהם עשו.

לכן היוזמה הזאת חזקה מיוזמיה, ומתוך שלא לשמה חבוא יוזמה לשמה. תהליך הבחירות יביא לתוצאות בלתי-נמנעות, ואני רוצה למנות אחת לאחת את התוצאות של הבחירות, כי מרגע שיתקיימו הבחירות בשטחים, המצב בשטחים יהיה מצב חדש לחלוטין, הוא ישתנה מן הקצה אל הקצה, עד ללא היכר. התוצאות הן אלה:

א. הידוק הקשר בין ארצות-הברית לאש"ף. אין לי אפילו צורך, וגם אין לי זמן, לנמק, הרי ברור לגמרי, שכאשר התהליך

ומצרים והגורמים המתונים בעולם הערכי ובאירופה וכל שוחרי השלום במדינת ישראל לא ייתנו כשום פנים ואופן למפתח הזה להישמט מידיהם.

לכן, לסיכום אני אומר: רבותי, הבחירות הן המפתח העיקרי, האחד והיחיד, שבאמצעותו אפשר עכשיו לפתוח את דלת התהליך לשלום. אני מאוד מקווה שארצות-הברית ואש"ף

טו. הצעה לסדר-היום

הצורך בהחלטת כנסת הדוחה את הסייגים שהטיל מרכז הליכוד על היוזמה המדינית של הממשלה

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת שריד. אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 1395, הצעתו של חבר הכנסת יאיר צבן, בנושא: הצורך בהחלטת כנסת הדוחה את הסייגים שהטיל מרכז הליכוד על היוזמה המדינית של הממשלה. חבר הכנסת יאיר צבן, בבקשה. יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אילו היה שמיר כאן, היה שונה גם המראה בכנסת. עם כל יחסי הטוב לשר לאיכות הסביבה ועם כל מה שאני רוחש לו, יש גבול. מה הדרת הרגליים הזאת מן הכנסת? מה ההתנשאות הזאת? בנושא כזה לא לבוא לכנסת בימים האלה?

אני אומר ליצחק שמיר: אל תאזן כניעה מתרפסת לשרון במרכז הליכוד בהתנשאות מתנכרת על הכנסת. הביקורת על יחסו של יצחק שמיר לכנסת — הוא, שהיה עצמו יושב-ראש הכנסת — היא לא מהיום, וחשכתי שאולי מגזימים. הלכתי ובדקתי. מנחם בגין הופיע כאן בשלוש שנים 66 פעמים, פרס בשנתיים — 51 פעמים, שמיר בשנתיים — 13 פעמים.

מיכאל בר-זהר (המערך):
13 פעמים יותר מדי.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני קורא לחברי הכנסת שלא לעבור על התופעה הזאת לסדר-היום. כנסת המוחלת על כבודה — כבודה מחול. כנסת שראש ממשלה נוהג בה כך בימים אלה ובנושא אקוטי זה — כנסת זאת לא תעמוד על רגליה ולא תתייצב במקום שהיא צריכה להתייצב בו לעת מבחן.

יש הרבה מה לומר על המצב המדיני, אבל יותר מכך אין מה לומר במצב שלפנינו. תודה רבה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה.

טז. הצעה לסדר-היום

אישור מחדש של תוכנית הבחירות על-ידי הכנסת

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני קורא לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין להציע הצעה לסדר-היום מס' 1400, בנושא: אישור מחדש של תוכנית הבחירות על-ידי הכנסת. אומנם ההצעה רשומה על שמו של חבר הכנסת פורז, אבל הוא חלה. מחלה היא אחד הנושאים —

יוסף גולדברג (הליכוד):

לי לא אפשרו דבר כזה כאשר ביקשתי זאת, כשחבר הכנסת שאול עמור היה חולה.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
זו הצעה רחופה.

יוסף גולדברג (הליכוד):
בהצעה רחופה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אני עצמי הייתי קורבן למצב כזה, כשלא

יכולתי להעלות הצעה וההצעה נפסלה. ביררתי את הדבר בהצעה רגילה, נימוק של מחלה מתקבל. אני חושב שצריך לאפשר זאת. כך אני פוסק. מי שרוצה, יכול לערער. בבקשה, חבר הכנסת רובינשטיין.

יוסף גולדברג (הליכוד):

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
הצעה רגילה היא על חשבון מכסה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת גולדברג, אני מודיע לך שבדקתי את העניין, ולא הייתי חורג מהתקנון. אני לא נוהג לעשות כך. לאחר שבדקתי, אני מתיר זאת. אני מציע לך לבדוק זאת. אם זה לא מוצא חן בעיניך, זכותך לערער. כעת זאת החלטתי. בבקשה, חבר הכנסת רובינשטיין.

יוסף גולדברג (הליכוד):

חשבתי שיש תקדימים.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברי הכנסת מסיעת הליכוד, יש אבחנה ברורה בין הצעות רחופות לסדר-היום לבין הצעות רגילות לסדר-היום.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מציע שלא תתייחס לנושא זה. יש החלטה, ולא צריך להוסיף. אם אתה רוצה להקדיש זמן לנושא זה, בבקשה.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

לא.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש לדעתי, כורח שהכנסת תאשר בהחלטה את מה שהיא כבר אישרה בעקבות הצעת הממשלה. אני לא יודע מה על הכנסת לעשות בנושאים כה מוזרות. אני לא יודע אם היה פרלמנט כלשהו שמצא את עצמו במצב שהוא צריך להתווכח עם ראש ממשלה בשתי פונקציות: הוא צריך להתווכח עם ראש ממשלה בפונקציה של ראש ממשלה, והוא צריך להתווכח עם ראש ממשלה האומר שהוא כבול להחלטות מפלגתו, בניגוד למדיניות ממשלתו. כלומר, מה שראש הממשלה יצחק שמיר אומר לנו, בתקדים שאין לו אח ורע, הוא שהוא עצמו אינו תומך במדיניות שלו עצמו ובמדיניות ממשלתו. עם מי עלי להתווכח? עם ראש הממשלה שמיר אין לי ויכוח. אני לא הייתי נלהב מההצעתו, אבל כשהוא הגיש אותה, אף שסיעתי ואני באופוזיציה, נמנענו מהצבעה כדי לתת לו צ'אנס. אין לי ויכוח אתו. להפך, אני נותן לו את ברכת הדרך: נסה את המוצא האחד והיחיד הזה ממעגל הקסמים, ממעגל הרצח, השנאה והאלימות.

עם יצחק שמיר שהוא ראש הליכוד יש לי ויכוח. יש לי אתו ויכוח קשה. אבל אומר לי ראש הממשלה שהוא ראש הליכוד שבתור ראש הממשלה הוא אינו מאזין לראש הליכוד. לך והתווכח עם מצב כזה. לך ונהל דו-שיח.

אבל אילו הייתי מתווכח עם ראש הממשלה בתור ראש הליכוד, הייתי אומר לו: החישובים שהטילו חבריך במרכז מפלגתך על יוזמתך שלך הם דברים בטלים, דברים בטלים מעיקרם. הייתי מצטט לצורך זה את ראש הממשלה יצחק שמיר בתור ראש הממשלה, ואת שריו, שרצו בהולים לפניו והסבירו לנו עוד יום-יומיים לפני כן — כמו אוזנינו שמענו זאת — שתוספת החישובים רק תזיק לישראל. זה נכון, היא רק מזיקה לישראל. היא מזיקה לישראל משום שהיא הטילה צל כבד והציבה סימן שאלה על כנות יוזמתה. אבל לגופו של עניין, אלה הם דברים בטלים ועקרים.

אם גניע למשא-ומתן על יוזמת הבחירות, האם תוכל ממשלת ישראל לבוא ולטעון, על-פי הוראות מרכז הליכוד, שהיא לא מוכנה לתת לתושבים שהם אזרחי ירדן זכות הצבעה, בעוד היא נתנת זכות הצבעה לאזרחים אחרים, אמריקנים וצרפתים? אז ישאלו את ממשלת ישראל ואת ראש הממשלה יצחק שמיר: מה אתה רוצה מאזרחי ירדן הירושלמים, שהם יצביעו לכנסת בישראל?

מיכאל איתן (הליכוד):

יצביעו לפרלמנט בירדן.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

רבותי, הלוא כל היוזמה הזאת מבוססת על כך שנותק

הקשר עם ירדן. כשהיתה אופציה ירדנית אתם פסלתם אותה וביטלתם אותה. אתם בעצם באים ואומרים: תושבי רמאללה וחברון יצביעו לרשות האוטונומית — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):

אם הם ירצו, שיצביעו לכנסת.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

ילכו קילומטר ויצביעו, יעברו דירה.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
אני מציע לך לחשוב היטב לפני שאתה מציע להם להצביע לכנסת.

ראובן ריבלין (הליכוד):

חשבתי על זה כל חיי.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מבקש לאפשר לחבר הכנסת רובינשטיין לסיים את דבריו. חבר הכנסת מיכאל איתן, בעוד כמה דקות אתה תדבר ותבקש את הגנת היושב-ראש. אני מבקש ממך לשמור על הסדר. אני רוצה לקדם את הדיון. בבקשה, חבר הכנסת רובינשטיין.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

ואז בעצם יבוא מישו עם הצעת פשרה, שתהיה הסעה מטעם ועדת הבחירות המרכזית לחחום האוטונומיה, ויצאו מגבולות ירושלים ויצביעו ברמאללה. זאת תהיה משמעות החישוב שהטיל מרכז הליכוד על היוזמה הזאת.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

גאולה כהן (התחיה):

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

אני לוקח חישוב שני — אני לא יכול לרדן בהם אחד לאחד בגלל המחסור בזמן — שלא יהיה משא-ומתן על תוכנית הבחירות עד שלא תסתיים האינתיפאדה. נניח שיש הסכמה על כל דבר אחר, ואומרים: אתם צריכים להיפגש לצורך המשא-ומתן על המשא-ומתן עם מנהיגים פלשתינים.

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה רוצה שאקרא אותך לסדר?

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

אני רוצה לראות את ראש הממשלה אומר, שהוא לא מוכן לדבר על זה שצריך שתיפסק האלימות. אני רוצה לראות את החישוב הזה. הרי החישוב הזה נועד כל כולו לדבר אחד, למנוע יוזמת שלום, כפי שגם שמענו. שמענו את סגן ראש הממשלה, שר הבינוי והשיכון, אומר בטלוויזיה וברדיו שהקושי הגדול, הפגם הגדול, הוא שנוצרת כאן אשליית שלום. הרי לא מדובר כשאלה אם יצביעו בירושלים או ברמאללה, ואם יהיה משא-ומתן על הפסקת האלימות או משא-ומתן על המשא-ומתן על הפסקת האלימות. הבעיה היא, שיש קבוצה

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
יש בהחלט רצון מצד חלק מחברי הליכוד לטרפד את היוזמה המצומצמת והמוגבלת הזאת של הממשלה. אין כל ספק בכך. חלק מהם מאמין, שתוספת החישוקים האלה היא בעצם קבורת חמור של התוכנית. אבל הכנסת קיבלה את התוכנית ואישרה אותה בלי אותם מסמרים בארון המתים. היא קיבלה תוכנית, שהוצגה במפורש על-ידי הממשלה, המתנגדת לתוספות ולסייגים האלה.

מיכאל איתן (הליכוד):
בכפיפות לקווי היסוד.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
תתווכח עם ראש הממשלה, לא אתי. תתווכח עם מפלגתך. תנהל את הוויכוח הזה בגן-אורנים, בבית-ד'בוטינסקי, לא אתי. על כל פנים, משום כך יש הכרח שהכנסת תאשר מחדש את כוונתה המקורית.

יז. הצעה לסדר-היום

אישור יוזמת השלום של הממשלה

אותם חישוקים. אולי שמח מפני שחשב שאלה הם נזמי זהב שהוא ישים בנחיריו וכך יהיה יפה יותר בעיני חבריו, ולא ידע שהוא שם עצמו לצחוק וללעג, כאותו יצור המוזכר בספר הספרים הנצחי שלנו, שהתהלך אף הוא עם נזם זהב. ואילו לראש הממשלה הזה לא היה נזם אחד, אלא ארבעה, והמהדרים שבכם אומרים — שבעה.

אולי לא הבין אותו ראש ממשלה, שהוא שם לעצמו אויבים וזרק את המפתח מהחלון, ועכשיו הוא מקפץ בתוכנו, מנתר ומקרטע, אך ידיו כבולות והוא איננו יכול לעשות דבר וחצי דבר.

לבי לבי לו, לראש הממשלה, שאמר ולא ידע מה הוא אומר, וצחק ולא ידע על מה הוא צוחק. אבל כל הצרה הזאת היא צרתו שלו. השמחה היא שלו, הבעיה היא שלו, וגם נזם הזהב הוא שלו.

לא מעניין אותי מה הוא עושה ואומר במרכז מפלגתו כל עוד האמירות והמעשים מוגבלים למרכז מפלגתו. כאותו מרכז מפלגה גם שכרו פעם שולחנות, וזה לא השפיע על עבודת הממשלה. אבל אם אותם נזמים, אויבים וחישוקים למיניהם ישפיעו על מעשיו של ראש הממשלה כשזה נוגע לעם ישראל, למדינת ישראל ולממשלת ישראל — אז זה מעניין אותי מאוד.

אם זה נוגע ליוזמת השלום ולבחירות כשטחים, ואם זה מחייב שינוי כלשהו בתוכנית השלום של הממשלה, ואם שרי הליכוד יפעלו בהתאם לחישוקים ששמו על עצמם בהתלהבות כה רבה — זה מעניין אותי מאוד.

שיגידו במרכז מה שהם רוצים, ישמיעו סממאות, יתחבכו, יתנשקו וישלחו את גסטון מלכה לבמה — זה עניינם. בממשלה — זה ענייני, זה עניין כולנו. על כן קמה צעקה גדולה בארץ ובחוץ-לארץ, וגם בבית הזה.

אם אכן החלטות מרכז הליכוד ישפיעו על מעשיהם של שרי הליכוד בממשלה — אמליץ לפני חברי שלא יישארו ולו רגע אחד בממשלה הזאת, תחת ראש הממשלה הזה, התוקע באפס נזם זהב קולקטיבי.

גדולה מאוד בליכוד שאינה רוצה לטעת בעם — אני מצטט זאת — אשליית שלום.

גאולה כהן (התחיה):

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
נכון, בסדר. תנו לשר רוני מילוא להסביר מדוע התוכנית הזאת איננה אשליית שלום. אתם, המחנה הסרבני, שהוא סרבן שלום, אומרים על תוכנית שהובאה לכנסת מטעם מפלגתכם וראש מפלגתכם שזוהי אשליית שלום. אנחנו, האופוזיציה, איננו אומרים זאת.

קריאה:

בלי החישוקים זו אשליית שלום.

גאולה כהן (התחיה):

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מזמין את חבר הכנסת מיכאל בריזוהר להביא הצעה לסדר-היום מס' 1406, בנושא: אישור יוזמת השלום של הממשלה. בבקשה.

מיכאל בריזוהר (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רואה שאם מדברים על מה שקורה אצלנו, הדבר מעורר התרגשות. משום כך, אני אדבר על מקום אחר.

יום אחד קמו שלושה שרים באחת מארצות הים ואמרו לראש ממשלה מסוים, שתוכניתו היא המסוכנת ביותר שהיתה אי-פעם, והם החליטו להגבילה בהגבלות מהגבלות שונות, שירוקנו אותה מכל תוכן. אמר להם אותו ראש ממשלה, שאם יגבילו אותן, הוא ילך לנשיא ויגיש לו את התפטרותו. כך גם אמרו כל עוזריו, נסיכיו ומקורביו.

אך משהו מוזר קרה לאותו ראש ממשלה בדרכו אל הנשיא. כשהיה בדרך, סר למרכז המפלגה שלו כדי לדרוש כשלום החברים. שם חיכו לו בפינה 2,000 חברים יקרים מאוד, צעקו, נופפו באגרופים, השמיעו באוזניו קריאות כיוון, ולראש הממשלה היה פתאום רגע של התגלות: פתאום התברר לו, שלמעשה אפשר לקבל את כל התנאים שמציעים לו חבריו, והוא בכלל לא צריך ללכת לנשיא. הוא נאם נאום נלהב וכלל בו את כל ההגבלות שהטילו חבריו, וקרא להן "חישוקים".

בדקתי במילון מה הם חישוקים. וככן, חברי הכנסת, חישוקים הם טבעות מתכת. יש כמה סוגים של טבעות מתכת. יש טבעות המחזקות וכובלות כלי קיבול, כגון חביות — אלה הם חישוקים. יש טבעות המחזקות זו לזו וננעלות במפתח ושמים אותן על ידיהם של עצירים כדי להגביל את תנועותיהם ולהופכם חסרי אונים — גם אלה הם חישוקים. ויש טבעות עשויות זהב ששמים באפס של בני אדם ושאינם בני אדם כדי שייראו יפים יותר, ואז קוראים להן נזם, כפי שנאמר: "נזם זהב כא... וגו'".

אינני יודע למה שמח כל כך אותו ראש ממשלה מארצות הים כשהופיע לפני צאן מרעיתו והודיע שהוא עוטה על עצמו

חשובים מעל כמה זו. שהרי אם אמירותיכם מחייבות, מי לידי יתקע שהאמירה האחת שלכם מחייבת יותר מהשנייה? לאיזה שמיר עלי להאמין, לזה שמתבשר במרכז הליכוד מהחישוקים שלו, או לזה שאומר לתקשרת כי אין חישוקים ולא היו חישוקים ומה זה בכלל חישוקים, הוא לא שמע את המלה הזאת?

למי עלי להאמין, למילוא או לשרון? לאולמרט או ללוי? לנסים או למודעי? לשרי הליכוד השקולים והרהוטים, האומרים כי דבר לא השתנה, או לאלפי חברי תנועתם, המצביעים פה-אחד כעד החישוקים המפורסמים?

על כן, בכל הכבוד, רבותי שרי הליכוד, לא כל כך חשוב מה תאמרו, חשוב מה תעשו. חשוב כיצד תרימו יד וכיצד תצביעו כשתצטרכו לאשר או לדחות, כלשונה, את יוזמת השלום של הממשלה, וכאשר תצטרכו לפעול על-פיה כשיחותיכם עם הפלשתינים, עם המצרים, עם האמריקנים ועם היהודים.

לכן אני מציע שהיום נשים עליכם את החישוקים שלנו, את חישוקי הכנסת, ונחייב אתכם לפעול על-פי יוזמת השלום כרוחה וכלשונה, ללא תוספות ומגבלות ונזמי זהב או נזמי פח. אני מציע לכנסת לאשר מחדש את יוזמת השלום של הממשלה בנוסחה המקורי והיחיד. תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה.

יח. הצעה לסדר-היום

הצורך לבטל את אישור יוזמת שמיר בממשלה ובכנסת

בלמו בינתיים את הרמייה והדרדר, וזאת לאכזבתם של מי שציפו, שאמרו שרק הליכוד יכול להביא לנסיגה. ובתסכולם כי רב היום — אני מתכוונת לחברי הכנסת בממשלה — הם ממלמלים מתוך ייאוש או מתוך משאלת לב: היוזמה הזאת קום תקום — או נכון יותר, מדינה פלשתינית קום תקום — אין דרך חזרה, ומבהילים אותנו במלחמה ומיאישים.

החישוקים היו בזמנם, ממש רגע לפני שארצות-הברית הגיעה אלינו עם פרטנר — פרטנר כביכול, כמובן, פרטנר לתאורתו הוא — והוא אש"ף. ואז היה מלכוד עמוק יותר, ואז המערך היה זה שיוצא מהמלכוד שהוא נתון בו היום, והיה שש לרוץ לבחירות, הפעם הזאת עם קבלות: הנה, היה פרטנר, והליכוד הוא זה שרצח את הזדמנות השלום. הייתה הזדמנות לשלום, כבר התחלנו את התהליך. היום המערך במלכוד קשה, מפני שיש לו כל מיני ספקולציות על פרטנר, אבל אין לו פרטנר. לדעתי, מבחינה זאת זה היה ממש בזמן. אני לא יודעת אם המשלחת האמריקנית הייתה באה בדיוק כשביל להציע לנו את הפרטנר הזה, והיא כוודאי תוכננה, לדעתי, עוד לפני החלטת מרכז הליכוד. ונכון הוא, שכל מה שהיא עושה בתוכם, היא עושה על-מנת להגיע למצב כזה, שבו תוכל לבוא אלינו עם הצעה כזאת. לכן, מבחינה זו, אפשר להגיד שניצלנו.

אדוני היושב-ראש, מאחר שהנציג היחיד היום שניתן לדבר אתו הוא אש"ף, וזו עובדה למי שאינו רוצה לרמות את עצמו, ומאחר שעם אש"ף אין על מה לדבר אלא על מדינה פלשתינית, וגם זו עובדה שאי-אפשר להתחמק ממנה, ומאחר שהקונסוססו לאומי הוא שעל מדינה פלשתינית אין מה לדבר, הרי הנהגה שפניה צריכה הייתה להגיע למסקנה היחידה האומרת: אין היום עם מי לדבר. אם מי שיש היום זה אש"ף,

אני רוצה לדעת היום, כמעמד זה, במליאת הכנסת: האם החלטת מרכז הליכוד מחייבת אתכם, ראש הממשלה, שרי הליכוד וחברי הכנסת? האם חל שינוי כלשהו ביוזמת השלום? האם תדרשו בממשלה להפסיק את האינתיפאדה לפני שמפעילים את יוזמת השלום, ובכך תקברו אותה בעודה באבה?

מיכאל איתן (הליכוד):
אתה בעד המשך האינתיפאדה, אם, חס וחלילה, יגמרו את האינתיפאדה, יוזמת השלום תמות.

מיכאל בריזהר (המערך):
האם תכשילו בממשלה את הצבעתם של ערכי מורח-ירושלים אם זה יהיה התנאי להגשמת התוכנית? האם תנסו להכביר התנחלויות, גם מעבר למה שהוסכם בממשלה, ותחבלו בכך ביוזמת השלום?

מיכאל איתן (הליכוד):
10,000 מהם הצביעו בעד טדי קולק בבחירות לרשויות המקומיות.

מיכאל בריזהר (המערך):
אנחנו מבקשים תשובות חד-משמעיות על השאלות האלה, אך אין די בתשובות. אין די כמה שלוש ראש הממשלה באונוי השגריר האמריקני, כמה שמטפטפים הנסיכים באונוי עיתונאים בכירים ואף כמה שנואמים שרים

היו"ר מ' וירשובסקי:
אבקש עכשיו מחברת הכנסת גאולה כהן להעלות את הצעתה לסדר-היום מס' 1434, בנושא: הצורך לבטל את אישור יוזמת שמיר בממשלה ובכנסת. בבקשה.

גאולה כהן (התחיה):
אדוני היושב-ראש, את היחומה הזאת, הקרייה יוזמת השלום, צריך להרוג כשהיא עוד קטנה, לפני שהיא תתפתח ותצליח, חס ושלום, להרוג אותנו.

אדוני היושב-ראש, כמה טרגי: אותו יצחק שמיר, שמנע כחומה בצורה את כניסתה של המדינה הפלשתינית דרך חלון הוועידה הבינ-לאומית, הציע היום תוכנית שאם תתגשם, תכניס את המדינה הפלשתינית דרך השער הראשי. החלטת מרכז הליכוד חילצה את שמיר מהמלכוד שהוא הכניס את עצמו לתוכו, וזאת לאו דווקא על-ידי החישוקים.

פה טעו והטעו את הכנסת. נכון שהחישוקים חשובים, אבל החישוק החשוב ביותר הוא ההבחרה שהוכררה על-ידי מרכז הליכוד וראש הממשלה, שהוא אינו חופשי עוד להחליט בעצמו בנושא ארץ-ישראל. זה החישוק. יכולים להתחכם לחישוק הזה ולחישוק ההוא — מורח-ירושלים — וימצאו נוסחות לזה ולזה, אבל זה החישוק הכי חשוב שהיה, וזאת זה הוא הבין. נכון שהוא הסכים לרוב החישוקים שפורטו שם בכל הנושאים הקונקרטיים, אבל הדבר החשוב ביותר שהוכררה, וזאת זה לא הבינו פה אלה המעוניינים, כמובן, שלא להבין זאת, שזו החישוק הכי אמיתי, הכי חשוב, הכי חיוני, הכי לכבודה של תנועת הליכוד, שהצליחה לעשות את זה, והכי דמוקרטית.

אבל, בכל זאת החישוק הזה והחישוקים הקונקרטיים

להיות, מצד אחד, כשאומר שר החרץ שזה לא סותר: אנתנו מדברים עם ארצות-הברית, ארצות-הברית מדברת עם אש"ף — מה אתם רוצים, שאנחנו נפסיק לדבר עם 90% ממדינות העולם, כי 90% ממדינות העולם מדברות עם אש"ף? או נפסיק לדבר? אבל, 90% מארצות העולם לא הוכנסו על-ידינו כשותף עיקרי לאותה יוזמה, שעליה מדברת ארצות-הברית כתונים עם אש"ף.

לכן, על-פי השקפתי, מתוך ראיית כל הסכנות החמורות הטמונות ביוזמה הזאת, שדור לוי, אריק שרון, מודיעי וכל חברי הכנסת מהליכוד הצביעו ומצביעים עליהן באופן שרק עיוור או מישהו שאיננו עושה, שרוצה להכשיל אותנו, אינו רואה אותן ואינו מקבל את הניתוח הזה — מבחינתי צריך לבטל את היחמה הזאת מכול וכול.

יש תקופות שבהן אין פתרון, כשאין עם מי לדבר אין פתרון. 40 שנה, עד 1977 בוודאי, היה מדינת ישראל והתקיימה. לצערנו הרב, היו מלחמות, אבל לא בגללנו, ולא היה עם מי לדבר, לא מפני שלא רצינו שלום, אלא מפני שהתשלום היה כזה שלא היינו יכולים לעמוד בו. גם היום אין פתרון. צריך להחזיק מעמד, צריך להיערך נגד כל האויבים, הן על-ידי חיסול האינתיפאדה, הן על-ידי חיוק ההתיישבות, הן על-ידי הסברה בעולם, שיש פתרון היום גם על חשבוננו, שירדן היא מדינה פלשתינית, והדבר הזה מקבל יותר ויותר הדים בעולם.

אין ספק שגם אתם, אדוני השר רוני מילוא, צריכים לפנות לארצות-הברית ולומר: כל עוד אתם מנהלים שיחות עם אש"ף, לא תוכלו להיות שותפים במהלך כלשהו של קידום אותה יוזמת שלום, שאנחנו הכנסנו אתכם כשותפים בה. עלינו לא רק לומר לה להפסיק את מהלך היוזמה, אלא להיערך לביצור חוזקה וביטחונה של מדינת ישראל.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ההצעה שלי מתייחסת לקווי היסוד, לא להחלטות מרכז הליכוד. אני מבקש להפריד אותה ולקבל תשובה נפרדת של השר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת איתן, זה אותו נושא.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

יש היגיון בדברים שלו, אדוני היושב-ראש.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מצדי לא אתנגד. אני אשאל את השר העונה בשם הממשלה. האם אתה רוצה לתת תשובה נפרדת על הדברים של חבר הכנסת מיכאל איתן?

השר לאיכות הסביבה ר' מילוא:
אני מסכים בחלט.

היו"ר מ' וירשובסקי:
בסדר.

ואש"ף רוצה מדינה פלשתינית, אם יש קונסנסוס שאין מדינה פלשתינית — אין היום עם מי לדבר. ולא להציג לפני העם תוכנית, או מה שקוראים יוזמת שלום, שרדעתי כל כולה וביסודה היא רמייה: מדברת על שלום ומקדמת למעשה נסיגה; מדברת ישירות על פלשתינים ומתחככת בעקיפין עם אש"ף. האם פלא הוא שהכול מרמים את הכול? הליכוד מרמה את המערך, המערך — את הליכוד, ארצות-הברית — את אש"ף, אש"ף — את ארצות-הברית, אבל כולם יחד מרמים את עם ישראל. פלא שעם ישראל היום מבוכלבל, מודאג ומתוסכל?

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הבלימה היתה תנאי חיוני, אבל לא מספיק, אותה חולשה שילדה את היוזמה הזאת יכולה להמשיך לכרסם. באותם חישוקים או לנסות להתחכם להם, והמעוניינים בכך אינם רק האויבים האורכים לנו מבחוץ, אלא גם אלה בתוכנו המהלכים עלינו חולשה וייאוש מבית. היחמה ורוקח אומנם היום, אבל ניסיונות הרמייה נמשכים, גם הרמייה העצמית. בגמגום שמענו דוברים מהליכוד עצמו, אלה שקודם התנגדו למה שקוראים חישוקים, שאמרו שבאופן טבעי אלה חישוקים טבעיים מלידה. אין אפשר בכלל שמישהו יחשוד בנו שאנחנו רוצים אחרת? ואני לא בעד לחשוד באיש, אבל אני בעד דברים יותר ברורים. אם זה כך, מה נורא כל כך שזה יהיה ברור גם לאלה שאתם אנחנו במשא-ומתן? ערפולים בדברים מסוימים מאוד חשובים, בדברים מסוימים — מאוד מזיקים.

אבל הנה אנחנו שומעים דוברים, שמעתי את השר אולמרט גם אתמול, גם היום, מנסה — כמוכן כרהיטות, אבל במחשבה מאוד מגומגמת, המלים רודפות, זו אחר זו, המחשבות מרמזות זו את זו — להסכיר, מנסה לרבע את עיגולי החישוקים האלה. ושמעתי גם אחרים.

כמוכן, מצד המערך אין בכלל מה לדבר. הרי הם במצוקה קשה מאוד, ומגיע להם.

שמענו גם את ארצות-הברית. גם שם, קודם כול, יש הודעות סותרות, הודעות של הסכמה כביכול, אחר כך של כיקורת, ואחר כך שוב של הסכמה. כל אלה כמוכן מעוניינים מאוד לומר, שאין גירפה, שאין חיה כזאת, כדי שתהיה חיה אחרת. זה ברור, וגם הניסיון לרמות גלוי היום. גם הרמייה היא כל כך ברורה, עד שהדברים האלה הם כבר בעצמם מועילים.

אדוני היושב-ראש, השעה מאוחרת, והעיקר כבר נאמר, אבל רציתי לומר דבר-מה בקשר לארצות-הברית. ארצות הברית הוכנסה על-ידינו כשותפה ליוזמה. כל אחד זוכר איך רצנו קודם לארצות-הברית ואחר כך הבאנו לכנסת, חצי בכפייה, גם את הבשורה הזאת של היוזמה. זה היה כמוכן גם בתוכנית הסכמי קמפ-דייוויד: קודם כול ארצות-הברית, יידרתנו הגדולה, שבלעדיה אי-אפשר לעשות כלום.

הנה, דווקא ארצות-הברית, שהוכנסה על-ידינו ליוזמה, היא היום מנהלת אותן שיחות עם אש"ף. אני שומעת את הכרות הממשלה, ואני מאוד רוצה להאמין לה, שהיא אינה מנהלת שיחות ישירות. אני בוודאי מאמינה לה שהיא אינה רוצה לנהל שיחות ישירות עם אש"ף. אבל, איך זה יכול

יט. הצעה לסדר-היום אישור יוזמת השלום של הממשלה

הם אולי אינם מסכימים עם חלקים אחרים, שאינם רואים בעין יפה ממשלה שכזאת. אבל דווקא בשל כך, האחרות הזאת היום היא חיונית. הנסיבות של היוזמה המדינית, שאני תומך בה בכל לבי, ללא גמגומים — ושמענו מעל הדוכן הזה כיום שני שעבר את השר לאיכות הסביבה, השר רוני מילוא, שאמר בדברו בשם הממשלה, ואני מצטט: "אני רוצה להודיע לכם, שאת שרי הליכוד, הממשלה ואת חברי הכנסת של הליכוד מחייבות החלטות הממשלה והחלטות הכנסת. זה מה שמחייב אותם, יוזמת השלום של הממשלה. זו החלטת ממשלה, זו החלטת הכנסת, והיא מחייבת אותנו. לכם יש מדיניות שלכם לגבי חלוקת ארץ-ישראל, נגד התנחלויות. בנושא ערביי מזרח-ירושלים, ולנו יש עמדות שלנו בנושאים אלה. כיוזמה המדינית הצלחנו לגשר על הפערים בעמדות האלה ולהגיע לתוכנית מוסכמת, והתוכנית המוסכמת בעינה עומדת, החלטת הממשלה בעינה עומדת, החלטת הכנסת בעינה עומדת." גמר ציטוט מדברי השר רוני מילוא, כאן מעל כימת הכנסת, רק לפני עשרה ימים, כיום שני שעבר. מה יותר ברור מזה? מה השתנה מאז?

אפרים גור (המערך):

אותנו לא צריך לשכנע. אנחנו בעד הישירות בממשלה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מקווה שהזרם הזה יגבר, וההיגיון יחזור גם אל אותם חלקים המתנגדים להישירות בממשלה, משום שצו השעה הוא להמשיך בכך. אין זה עניין של מפלגות, זה עניין של מדינת ישראל. אתם יודעים באיזה מצב קשה אנחנו נמצאים היום בכל התחומים, גם בתחום הכלכלה וגם במדיניות החוץ. להערכתך, אין מנוס אלא להמשיך לשמור על האחרות הלאומית, להמשיך לשמור על הממשלה הזאת במתכונת הנוכחית.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אולי הם אינם מעוניינים כלל בתוכנית?

עובדיה עלי (הליכוד):

סלח לי, אם משהו אינו מעוניין בתוכנית, אם משהו מחפש אמתלה לפרוש מהממשלה, אם משהו מחפש אמתלה לפרק את הממשלה, אל ייתלה בנושאים כל כך מהותיים וחשובים כמו מדיניות הממשלה בנושא השלום, משום שאם הממשלה תתפרק, חלילה, על רקע זה ובעקבות זאת מדינות ערב והפלשתינים לא יסכימו ליוזמה המדינית שאנחנו מדברים עליה, העולם כולו יטיל את האחריות על ממשלת ישראל, בעצם לא על ממשלת ישראל אלא על מדינת ישראל. כל אחד מאתנו מבין את המשמעות הבינ-לאומיות הכרוכות בכך שהאחריות לסיכול יוזמת השלום מוטלת על ממשלת ישראל, בה בומן שאיננו יודעים עכשיו מה עמדת הערבים. עוד לא ראינו אחד שקם ואמר שהוא מוכן לגשת לתוכנית זאת. לפנינו דרך ארוכה של ייסורים, נתיב ארוך, כדי להגיע להסכמה כלשהי.

בינתיים יש יוזמה. השאלות המהותיות נשאו אולי בוויכוח. כשיגיע המועד, אני מעריך שבחלק מהנושאים לא נגיע להסכמה. את זה נוכל ללבוש, על כך נוכל להתווכח, בזה נוכל לדון בבוא העת. למה לכוף ולשבור היום את הכלים, לפני שנולדה ביצה כלשהי, כשה דבר שאינו ידוע? על מה אנחנו מתווכחים בכלל?

היו"ר מ' וירשובסקי:

רשות הדיבור לחבר הכנסת עובדיה עלי, להצעה מס' 1450. חבר הכנסת עלי יהיה אחרון המציעים בקבוצת הנושאים הזאת. בבקשה, חבר הכנסת עלי.

כתור עמית לסגנות, אני מבקש, אם תוכל לקצר — זו הנחיה, בקשה ותחינה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תיענה קצת לפניות שלי לקצר כשאני יושב על הכיסא הזה. אני איענה לפניותיך — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

לאט לאט נשתדל לקזז זה את הבקשות של זה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אם אתה מסכים לקזז, אני מוכן להיענות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

בדרך-כלל אני נשמע ליושב-ראש. כאן זאת היא הבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אין לי טענות. אשתדל לעשות כדברך.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית אני רוצה לפנות לחברי ממפלגת העבודה ולשאול אותם: האם העמדות המדיניות שלנו אינן ידועות לכם? מערכת הבחירות האחרונה נסבה כולה סביב השאלות המדיניות. זה היה מוקד הוויכוח הלאומי, והבוחר בעצם הכריע את הכרעתו בעיקר סביב השאלות המדיניות, שאלות בנושאי חוץ וביטחון, בדבר עתיד יהודה, שומרון ועזה. האם לפתע פתאום גיליתם את עמדתנו ביחס ליהודה ולשומרון? האם היא לא היתה ידועה לכם? האם התנגדותנו למדינה פלשתינית נעלמה מידיעתכם? האם משהו כאן אינו ידוע מה היא עמדתנו בהתנחלויות וליישוב של ארץ-ישראל בכל חלקיה? האם משהו אינו ידוע מה היא עמדתנו ביחס לירושלים? כשם שלכם היתה ברורה העמדה שלנו והמדיניות שלנו, גם לנו היתה ברורה עמדתכם ביחס לפשרה הטרטוריאליה, למשל, שהיא לגמרי אינה מקובלת על חלקים גדולים בליכוד, אולי על כל הליכוד.

אבל, למרות כל זאת, הבוחר פסק את פסק-דינו, ונוצר מצב של חיקו. ממשלה צרה לא היתה אפשרית, והפתרון היחיד להמשיך ולקדם את העם הזה, להמשיך ולנהל את מדינת ישראל, הן בתחום הכלכלי, הן בתחום החברתי, הן בתחום המדיני, היה ממשלת אחדות לאומית. ממשלת אחדות לאומית היתה חשובה מאוד, והיא עדיין חשובה מאוד. היא היתה כורח המציאות, והיא עדיין כורח המציאות. היא היתה חיונית אז, היא אולי חיונית היום יותר מאז, יותר מתמיד.

ממשלת האחדות הלאומית, שהייתי אחד מחסידיה ונשארתי כזה, תרמה תרומה חשובה מאוד למעמדנו הבינ-לאומי, תרמה תרומה חשובה מאוד להתייצבותה של הדרת העולם מאחורי מדינת ישראל. יש ערך רב לעצם העובדה שאנחנו מוצגים, קבל עם ועולם, כמדינה המתנהלת מתוך ליכוד, באחדות, עם ניסיון של כל חלקי העם להתלכד יחד ולנהל אותה.

לכן, חברים, אני לא רוצה כרגע לעמוד ולפרט את כל יתרונות הממשלה הזאת. הדברים ידועים למי שמצדדים בה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה תהיה עמדתך בסוגיות האלה בכוא העת?

עובדיה עלי (הליכוד):

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני מציע לך שתשמע את דברי עד תומם, ולאחר שתשמע את דברי עד תום, יכול להיות שיהיו לך כמה תשובות, אבל ההתפרצויות האלה אינן מוסיפות לדין.

מיכאל איתן (הליכוד):

זו רק שאלה, אולי אתה רוצה להשיב.

עובדיה עלי (הליכוד):

תשמע את הדברים. אני גם לא מוכן להתייחס לשאלות היפותטיות.

מיכאל איתן (הליכוד):

נתת לי תשובה כהירה לגמרי ומשמעותית.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מציע לך לשמוע את הדברים עד הסוף. אינני יודע מה זה בהיר, מה זה ברור, מה ברור, מה ידוע ומה לא. אינני חייב להסכים לכל מה שאיזה חושב, ואני מציע לך להאזין.

מיכאל איתן (הליכוד):

בוה אתה כן חייב — — —

עובדיה עלי (הליכוד):

אילו האונת לדברי — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מציע שלא תתייחס לדברים האלה וחישא את דברך. אל תיכנס לוויכוח.

חבר הכנסת איתן, חבר הכנסת איתן, חבר הכנסת מיכאל איתן, היושב-ראש מדבר אליך.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

זאב בנימין בגין (הליכוד):

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

יש החלטות מרכז הליכוד, ושואלים שאלה ורוצים תשובה לעניין.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, היושב-ראש פנה אליך שלוש פעמים בהרמת קול, ואתה אפילו לא הרמת ראש והמשכת בוויכוח שלך. אני מודיע לך שעל כל הפרעה שלך מעכשיו אקרא אותך לסדר. לא אהסס לעשות זאת אף שאני בדרך כלל נמנע מכך. אני מבקש שתאפשר לנו לסיים את הדיון.

בבקשה, חבר הכנסת עובדיה עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

חבר הכנסת מיכאל איתן, אילו האונת לדברי הפתיחה שלי ולא שוחחתי עם שכנך מצד שמאל, היית מקבל תשובה על מה ששאלתי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מוסיף לך דקה בגלל ההפרעה הזו, אבל אני מבקש ממך שתסיים.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תרשה לי לסכם בכמה משפטים את שאר הדברים שהתכוונתי לשאת כאן. מכל מקום, אני

מייחס חשיבות גדולה ליחמה המדינית. ליוזמה זו יש חשיבות גדולה גם בתחום הדיפלומטי, גם בתחום הטקטי. היא רשמה הישגים גדולים בדעת הקהל בארצות-הברית. רכשנו אהדה גדולה בממשל, בסנט, בקונגרס. 95% מהסנטורים תמכו בנו. מדיניות ארצות-הברית מתייצבת מאחורינו, כל מדיניות העולם מתייצבת מאחורי היוזמה הזאת. אני סבור שגם בנושאים כאלה לא כדאי ולא רצוי לזלזל.

הוועידה הבין-לאומית איננה. בסך-הכול היוזמה גרמה, להערכתו, לדחיקת מדינות ערב. סוף סוף אנחנו יוזמים, לא רק מתגוננים, לא רק מגיבים. לכן, כשמדברים על יוזמה מדינית, כדאי לראות גם את ההישגים הגדולים ולא רק את הבעיות שהיא טומנת בחובה, מה גם שכמי שהסכים להסכמי קמפ-דייוויד וקיבל אותם — ובעצם כל המרכיבים והגורמים ביוזמה הזאת מצויים בהסכמי קמפ-דייוויד — אני חושב ששורת ההיגיון מחייבת את כל אלה שהסכימו לקבל את הסכמי קמפ-דייוויד להמשיך לתמוך ביוזמה המדינית הזאת. אינני מתפלא אם אלה המתנגדים להסכמי קמפ-דייוויד מתנגדים גם ליוזמה המדינית, אבל כמי שנמנה עם מי שרואים ברכה גדולה בהסכמי קמפ-דייוויד — וגם אז ניבאו נבואות שחורות, ניבאו עתיד קודר, ומתברר שהסכמים אלה הביאו ברכה בהרבה מאוד תחומים, וגם ההצהרה על הרבה אלונים-מורה, חברת הכנסת גאולה כהן, הלכה והתממשה, ושמונה ריבוא יהודים התיישבו ביהודה ובשומרון.

היו"ר מ' וירשובסקי:

עכשיו אתה באמת צריך לסיים.

עובדיה עלי (הליכוד):

בכל אופן אני תומך ביוזמה המדינית, ואני מקווה שהיא מצא לדרך בשלום.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. אני מבקש מהשר לאיכות הסביבה רוני מילוא להשיב על ההצעות לסדר-היום. בבקשה.

השר לאיכות הסביבה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יומת השלום שעליה החליטה הממשלה ביום ט' באייר התשמ"ט, 14 במאי 1989, נותרה בעינה, ולא חלו בה שום שינויים. היוזמה תקפה וקיימת. החלטת הכנסת מיום י"ב באייר התשמ"ט, 17 במאי 1989, שאימצה ברוב גדול את החלטת הממשלה, גם היא שרירה וקיימת. כאז כן היום ובהחלטה הזאת לא שונה ולו תג אחר.

החלטות הכנסת ניתנות לשינוי או לתיקון על-ידי החלטות מאוחרות יותר של הכנסת עצמה. הואיל ולא ידוע לי על כל החלטות כאלה, אין מנוס מהמסקנה שלא חל כל שינוי בהחלטת הכנסת, ולכן לדעתי גם אין כל צורך לאשר אותה מחדש. ההחלטה תקפה, שרירה וקיימת ועומדת על תלה כפי שהתקבלה, בדיוק כפי שהחלטת הממשלה ללא כל שינוי שרירה וקיימת גם היום.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

למה ראש הממשלה לא בא ולא עלה לדוכן להשיב?

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא דיבר בשם ראש הממשלה. מה אתה רוצה?

השר לאיכות הסביבה ר' מילוא:

חבר הכנסת שלמה דיין, יש פה שתי נקודות שכדאי לזכור אותן. הנקודה הראשונה היא, שראש הממשלה מסר הודעה בממשלה בישיבתה האחרונה בדיוק בנוסח הזה, וההודעה הזאת נמסרה לממשלה ופורסמה קבל עם ועולם, ואין בה שום

דבר נסתר. ראש הממשלה אמר בנושא זה דברים ברורים ביותר, ולא אסחיר ממך. שגם הדברים שאמרתי כאן הם ציטוט מדויק של דברי ראש הממשלה בישיבת הממשלה.

אני רוצה לומר לירידי מהקואליציה שהגישו את ההצעה, שאין זה מקרה, להערכתי, שחגיגת החישוקים שאנחנו עדים לה בזמן האחרון מאחדת בתוכה את מי שהתנגדו לממשלת האחדות הלאומית מראשית דרכה, גם מימין וגם משמאל, אולי למעט חריג אחד. כל השאר ראו בממשלה הזאת מראשיתה דבר פסול, התנגדו לה, ומצאו עכשיו סיבה לפעולה נוספת נגד ממשלה זו.

אין לנושא שעלה שום הצדקה, מבחינה אובייקטיבית הגיונית, לערעור ממשלת האחדות, לערעור יוזמת השלום שלה ולערעור על החלטותיה. זוהי המציאות.

עובדיה עלי (הליכוד):

— — —
 השר לאיכות הסביבה ר' מילוא:

להיפך, אמרתי למעט אחד מגישי ההצעות. יש אחד שלא הגיש הצעה והוא מתנגד לתוכנית הזאת, וגם הוא היה בעד הממשלה. אבל רוב מגישי ההצעות, ומי שמנהלים את חגיגת החישוקים מצד זה ומצד זה, התנגדו לממשלה. גם חבר הכנסת בריזוהר, שהגיש את ההצעה, כוונתו איננה להחליש את הממשלה, אלא להיפך, לחזק את הממשלה על-ידי כך שהוא בא להדגיש כאן, שהיוזמה בעינה עומדת ולא חל בה שינוי. זו המציאות.

איש מאתנו, גם בתוך הממשלה, לא ינסה לכפות על חברו בממשלה, או על סיעה השותפה אתו, את עמדותיו הפוליטיות. לא המערך יוכל לכפות על הליכוד את חישוקיו ולא הליכוד יוכל לכפות על המערך את חישוקיו. כל אחת מהמפלגות המרכיבות את הממשלה יש לה מצע, יש לה דרך, יש לה תפיסות, יש לה עקרונות, יש לה רעיונות, ואף אחת לא זנחה את דרכה. יש בסיס משותף. הבסיס הזה מוסכם. על הבסיס הזה נעשתה יוזמת השלום. על הבסיס הזה אנחנו יכולים להמשיך וללכת קדימה, בהתאם ליוזמת השלום, על-פי החלטת הממשלה ובהתאם ליוזמה, כפי שאושרה כאן בכנסת.

לאמיתו של דבר, הייתי פונה אל כל המציעים ומבקש מהם להסתפק בהודעתם, אבל מאחר שיש בהצעות האלה גוונים שונים, גם גוונים של סיעות מהאופוזיציה, שגם בתוכם יש ניואנסים שונים, אין לי כל התנגדות שהנושא הזה יועבר לדין בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת. זו הוועדה שאמורה לעסוק בנושאים כמו יוזמת השלום. שם יוכלו החברים גם להביע את עמדתם. אינני רואה בנושא זה כל בעיה, ואין כל צורך להמשיך ולהרחיב את הדין מעבר למה שנאמר עד כה.

שבח וייס (המערך):

אתה רוצה להשיג בהצבעה תמיכה המונית שלנו?

השר לאיכות הסביבה ר' מילוא:

הייתי שמח אילו ביטאה ההצבעה תמיכה בדברים שאמרתי כאן.

היו"ר ד' תיכון:

אני מבין שאין טעם לנסות להסתפק בתשובת השר. חבר הכנסת יוסי שריד, אתה מוכן להסתפק בהודעת השר?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
 אני לא יכול להסתפק בהודעת השר.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת יוסי שריד, האם אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
 כן.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת יאיר צבן, האם אתה מוכן להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון?

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
 כן.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, האם אתה מוכן להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון?

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
 כן.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מיכאל בריזוהר, האם אתה מוכן להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון?

מיכאל בריזוהר (המערך):
 כן.

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת גאולה כהן, האם את מוכנה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון?

גאולה כהן (התחיה):
 כן.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת עובדיה עלי, האם אתה מוכן להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון?

עובדיה עלי (הליכוד):
 כן.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה.

אתם מוכנים שאני אצביע על העברת כל ההצעות כמקשה אחת לוועדת החוץ והביטחון?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
 אני מבקש להצביע אחת אחת.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מצביעים הצעה הצעה. מי בעד העברת הצעתו של חבר הכנסת יוסי שריד לוועדת החוץ והביטחון?

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לוועדת החוץ והביטחון — 18

נגד — 7

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת יוסי שריד לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

נמנעים — אין
ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר
הכנסת מ' בר-זהר לוועדת החוץ והביטחון
נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:
ההצעה עוברת לוועדת החוץ והביטחון. מי כעד העברת
הצעתה של חברת הכנסת גאולה כהן לדיון בוועדת החוץ
והביטחון?

ה צ ב ע ה
כעד ההצעה להעביר את הנושא
לוועדת החוץ והביטחון — 18
נגד — 11
נמנעים — 1
ההצעה להעביר את הנושא שהעלתה חברת
הכנסת ג' כהן לוועדת החוץ והביטחון
נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:
ההצעה עוברת לוועדת החוץ והביטחון. מי כעד העברת
הצעתו של חבר הכנסת עובדיה עלי לדיון בוועדת החוץ
והביטחון?

ה צ ב ע ה
כעד ההצעה להעביר את הנושא
לוועדת החוץ והביטחון — 29
נגד — 1
נמנעים — 1
ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר
הכנסת ע' עלי לוועדת החוץ והביטחון
נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:
ההצעה עוברת לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ד' תיכון:
ההצעה עוברת לוועדת החוץ והביטחון. מי כעד העברת
הצעתו של חבר הכנסת יאיר צבן לוועדת החוץ והביטחון?

ה צ ב ע ה
כעד ההצעה להעביר את הנושא
לוועדת החוץ והביטחון — 18
נגד — 8
נמנעים — אין
ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר
הכנסת י' צבן לוועדת החוץ והביטחון
נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:
ההצעה עוברת לוועדת החוץ והביטחון. מי כעד העברת
הצעתו של חבר הכנסת אמנון רובינשטיין לוועדת החוץ
והביטחון?

ה צ ב ע ה
כעד ההצעה להעביר את הנושא
לוועדת החוץ והביטחון — 20
נגד — 6
נמנעים — אין
ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר
הכנסת א' רובינשטיין לוועדת החוץ והביטחון
נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:
ההצעה עוברת לוועדת החוץ והביטחון. מי כעד העברת
הצעתו של חבר הכנסת מיכאל בר-זהר לוועדה?

ה צ ב ע ה
כעד ההצעה להעביר את הנושא
לוועדת החוץ והביטחון — 22
נגד — 6

כ. הצעה לסדר-היום

הצורך באזכור מחדש של קווי היסוד והחלטות הממשלה בקשר ליוזמה המדינית של ממשלת ישראל

מיכאל איתן (הליכוד):
מתוך סעיף 15 לחוק-יסוד: הממשלה אנו למדים כי
"משהורכבה ממשלה תתייצב בפני הכנסת, תודיע על קווי
היסוד של מדיניותה — — ותבקש הבעת אמון".
הממשלה הנוכחית תתייצבה לפני הכנסת, הודיעה על קווי
היסוד של מדיניותה וקיבלה אמון.

בעת האחרונה אנו שומעים התבטאויות שונות, שמחוכן
משחמע, כאילו שרים כממשלה, חברי כנסת מסיעות
הקואליציה חושבים, שקווי היסוד של הממשלה מהווים
מכשול לתוכניות ממשלה כאלה או אחרות.

בעצם נשאלת השאלה, האם החלטות ממשלה והחלטה
ספציפית בעניין היוזמה המדינית החדשה של הממשלה, האם

היו"ר ד' תיכון:
אנחנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום, מס' 1435,
בנושא: הצורך באזכור מחדש של קווי היסוד והחלטות
הממשלה בקשר ליוזמה המדינית של ממשלת ישראל — מאת
חבר הכנסת מיכאל איתן. בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה — — —
צדלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת ביטון, אנחנו רוצים להודו, ואולי לקצר את
סדר-היום, אם לא תפריעו.

המדברת על כך שערכי ירושלים לא ישתתפו בהצבעה. הפרופסור הנכבד למשפט קונסטיטוציוני — — — שבה וי"ס (המערך): יש פה שלושה פרופסורים למשפט קונסטיטוציוני.

מיכאל איתן (הליכוד):
חבר הכנסת אמנון רובינשטיין שוכח משום-מה עיקרון חשוב מאוד. אין לי טענה אליו. הוא יכול לבוא הנה ולומר: רבותי, החלטת הממשלה הזאת לא טובה, לא מועילה. אפשר לשנות אותה. אבל כרגע החלטה זו היא החלטה מחייבת.

אני מבקש שהכנסת תקיים דיון בסיטואציה שנוצרה, אלא אם כן — אני אסתפק בהחלט, ואני חושב שלא יהיה צורך לקיים דיון כזה, אם יציג מוסמך של ראש הממשלה, שעונה במקומו, יעמוד על הבמה ויאמר, שמטבע הדברים, נכון לרגע זה, הכול מחייב את כל שרי הממשלה, כפי שהיה כיום הצגת הממשלה, והממשלה תפעל על-פי קווי היסוד, ואז יהיה אולי הדיון בכנסת מיותר.

אם לא תתקבל הכהרה כזאת, כל אחד מאתנו יצטרך לשאול את עצמו, באיזה משטר הוא חי, מה מחייב אותו ומה לא מחייב אותו.

היו"ר ד' תיכון:
אני מזמין את השר רוני מילוא.

שבה וי"ס (המערך):
זה נראה לי מבויס מדי.

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת שבה וי"ס, ראשית, זה מותר. היו דברים מעולם.

השר לאיכות הסביבה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קווי היסוד של ממשלת ישראל, כפי שפירט אותם בחלקם חבר הכנסת מיכאל איתן, שרירים וקיימים. לא היה בהם כל שינוי מאז הוחלט עליהם, מאז הוסכם עליהם ומאז אישרה אותם הכנסת. לא היה שינוי ואין בהם שינוי, והם מחייבים לכל דבר ועניין את כל חברי הממשלה והקואליציה השותפים לקווי היסוד האלה. מבחינה זו אני יכול בהחלט לאשר את הדברים שנאמרו על-ידי חבר הכנסת מיכאל איתן ביחס לחקפונתם, לקיומם, לאי-שינויים ולשרירותם, מלשון שריר וקיים, של קווי היסוד של הממשלה.

הניסיון — אם היו ניסיונות או אם היו מחשבות לשנות את קווי היסוד האלה, לערער על קווי היסוד האלה או להעלות השערות שהם שונים — אני יכול לומר שלא היה ולא נברא, אפילו משל לא היה. וכשאני אומר "משל", אינני מתכוון למודעי-שרון-לוי, אלא אני מתכוון פשוט, שלא היה שום שינוי בקווי היסוד האלה של ממשלת ישראל.

צחי הנגבי (הליכוד):
טוב שאתה אומר, כי אפשר לחשוב שאתה מתכוון למודעי-שרון-לנראו.

השר לאיכות הסביבה ר' מילוא:
אני יכול לפנות אל חבר הכנסת מיכאל איתן ולהציע לו שיסתפק בהודעתו זו, שהיא מאוד ברורה, חד-משמעית ומפורשת, ובכך נובל לסכם היום את הדיון בנושא זה בהסכמה וללא חילוקי דעות. תודה.

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה בוודאי מסתפק בהודעת השר.

מיכאל איתן (הליכוד):
כן.

הן עומדות בסתירה לקווי היסוד? ואם לדעת מישהו הן עומדות בסתירה לקווי היסוד, מה גובר על מה, קווי היסוד או אותה יוזמה מדינית של הממשלה, ואם קיימת סתירה כזאת — ואם שרים במערך או במפלגות אחרות חושבים שהם צריכים לפעול כדי ליישם את היוזמה הזאת בניגוד לקווי היסוד — האם הדבר הזה לא מחייב שהממשלה תבוא אל הכנסת ותבקש את שינוי קווי היסוד?

מאתר שיש אי-בהירות, מאתר שקווי היסוד שרירים וקיימים, מאתר שיש צורך לפור אי-בהירות זאת ולפתור סכך קונסטיטוציוני, אני מבקש שהכנסת תדון בשאלה הזאת ותאמר את דברה. הכנסת צריכה לדון במצב שנוצר ולשאול את עצמה:

1. האם הממשלה ושריה וחברי הקואליציה שהביעו אמון לממשלה מחויבים למשפט הבא: "ישראל תתנגד להקמת מדינה פלשתינית נוספת כחבל-עזה ובשטח שבין ישראל לירדן"?

2. הם צריכים לשאול את עצמם, האם שרי הממשלה וחברי הקואליציה מחויבים למשפט הבא: "ישראל לא תישא ולא תיתן עם אשף"?

3. הם צריכים לשאול את עצמם, והכנסת צריכה לדון בשאלה, האם ייתכן ששרים בממשלה, סגני שרים, חברי כנסת מהקואליציה, יפעלו בניגוד לאמור בקווי היסוד כדלקמן: "במשך תקופת כהונתה של ממשלת האחדות לא יחול שינוי בריבונות ביהודה ובשומרון ובחבל-עזה, אלא בהסכמת המערך והליכוד"? כולנו יודעים שהסכמה כזאת עדיין לא קיימת.

4. האם ייתכן שמה שנאמר בקווי היסוד: "יובטח קיומם ופיתוחם של היישובים שהוקמו על-ידי ממשלות ישראל בנספח המצורף וכו', ר' 5 — 8 יישובים יוקמו בתוך שנה", האם המשפט הזה מחייב את שרי הממשלה, חברי הכנסת, אם לא?

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת דיין, אני מבקש.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
יש לי שאלה קצרה. עם קווי יסוד כאלה, כשביל מה צריך את החישוקים?

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה יכול לשאול שאלה יותר טובה: אם יש קווי יסוד כאלה, מדוע אתה עומד על הבמה ושואל את כל השאלות? והיא הנותנת, משום ששרים וחברי כנסת שחתמו על קווי היסוד, קיבלו אמון והצביעו על קווי היסוד האלה כאן, עומדים בחוץ ולפעמים כאן על הדוכן ומיתממים ומדברים נגד קווי היסוד האלה ומכנים אותם "חישוקים", ומכנים אותם בכל מיני שמות טובים או רעים, אבל מדברים נגדם. אני מבקש שהכנסת תדון בשאלה, האם קווי היסוד האלה מחייבים כרגע זה, כן או לא.

אני רוצה להמשיך ולשאול. סעיף 6 בקווי היסוד אומר: "ירושלים השלמה בירת ישראל הנצחית היא עיר אחת בריבונות ישראלית, שאינה ניתנת לחלוקה". שמעתי כאן היום נאום של פרופסור למשפט "קונצוציוני", הוא עושה כל מיני קונצוס על-מנת להראות שאפשר להיות חבר ממשלה ולדבר נגדה. להיות חבר בקואליציה ולדבר נגד קווי היסוד. יש החלטת ממשלה מפורשת, המחייבת את כל ממשלות ישראל,

כא. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון — דמי אבטלה), התשמ"ט — 1989
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו עוברים לסעיף הבא, הצעת חוק ס', הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון — דמי אבטלה), של חברי הכנסת מאיר וילנר, תופיק טובי, צירלי ביטון ותופיק זיאר. האם אחד מהם נמצא כאן? בבקשה.

קריאה:

— — —

היו"ר ד' תיכון:

איזו הצעת חוק? זה נמחק. רבותי, בבקשה. חבר הכנסת וילנר, בבקשה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בהתחלת דברי הרשו לי להביע את מחאתי על כך, שאת הנושא החשוב ביותר היום, הכואב ביותר, השאירו לסוף הישיבה הארוכה של הכנסת, כדי שלא יהיה לזה הד. אני מודה. זה צריך היה להיות הסעיף הראשון היום.

שמעון שטרית (המערך):

אבטלה או ביטוח לאומי?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אבטלה.

שמעון שטרית (המערך):

אני מסכים אתך.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת וילנר, אולי נדחה את הדיון בסעיף הזה ליום שני, ואז זה יופיע כנושא ראשון ביום שני?

קריאות:

— — —

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אם תיתנו לנו להתקדם, יכול להיות שנגיע לנושא הזה. אני לא אחלף, אבל אם יושב-ראש אחר יחליף אותי, הוא עלול לקבל — — —

קריאות:

— — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, ברשותך, הצעה לסדר. אני מבקש את סליחתו של חבר הכנסת וילנר. כל המציעים העלות היום את נושא האבטלה התארגנו יחד, והחלטנו שהערב לא נעלה את הנושא שלא בנוכחותו של ראש הממשלה ושל שר האוצר.

אם אדוני היושב-ראש אומר, שאנחנו יכולים להעלות את הנושא הזה ביום שני, בראשית סדר-היום, כולנו מסכימים.

יהושע מצא (הליכוד):

אם לא תהיה הפגנה ביום שני.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רן כהן, אני אחראי למה שיקרה כעוד כמה דקות. את סדר-היום של השבוע הבא קובעת הנשיאות בראשותו של יושב-ראש הכנסת.

צחי הנגבי (הליכוד):

אתה יכול להמליץ.

היו"ר ד' תיכון:

אני יכול להמליץ, ואני אמליץ. כאמור, אני יכול אך ורק לדחות את הדיון בנושא הזה, ובכוונתי לדחות את הדיון בו. אבל אינני יכול להבטיח לך שהנושא הזה יועמד על סדר-היום בראשית הדיון ביום שני.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, ברשותך, אני בטוח שגם אתה מודע כמונו לכך, שזה הנושא הלאומי הקשה ביותר בימים אלה, ולא ייתכן שממשלת ישראל לא תתייצב כאן כדי להתמודד עם הבעיה החברתית-הלאומית הכי קשה. זאת חרפה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רן כהן, כפי שאמרת לך, בינתיים התערב יושב-ראש הכנסת, והוא מוכן לדחות את הדיון בנושא, אבל הוא אינו מתחייב שזה יהיה ביום שני בראשית הדיון.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אז מה הוצילו — — —

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אני אחראי רק בזה הרגע. חבר הכנסת וילנר, אתה פרלמנטר ותיק, ואתה יודע מה הן המגבלות המוטלות עלי. אני יכול לקבל החלטה לדחות. אינני יכול להבטיח שהנושא יועלה ביום שני בראשית הדיונים.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אתה מסכים, היושב-ראש מסכים, אני מסכים, זה כמעט רוב.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אין כאן רוב, זו החלטה של היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת וירשובסקי, אני רוצה שתדע: אני לא רוצה שביום שני יופיע כאן חבר הכנסת רן כהן ויאמר שאתה ואני הבטחנו דבר שלא יכולנו לקיים אותו.

רבותי, אתם מסכימים לדחות את העלאת הנושא? אדוני סגן השר, אתה מסכים לדחות את הנושא? חבר הכנסת רן כהן, הרי הנושא לא ירד מסדר-היום, ברור לך.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

מבחינתנו, אדוני היושב-ראש, הנושא יישאר דחוף, קשה, אין בזה ספק. אנחנו רק מתחננים, למען המדינה, למען העם הזה, שהנושא יועלה בראשית הישיבה.

היו"ר ד' תיכון:

אני קבעתי שהנושא לא יידון היום. זהו הסעיף האחרון. ברגע זה מודיע לי מזכיר הכנסת, שכפי הנראה סדר-היום של יום שני מאויש.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני, אבל יש גבול לכל דבר.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת צבן, אתה לא היית כאן, ואנחנו מנהלים דיון בנושא הזה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

היו"ר ד' תיכון:

מקובל עליך?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, אם אתם מצטרפים לפנייה שלנו —

היו"ר ד' תיכון:

אני מצטרף.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אם אתם מצטרפים לפנייה שלנו, גם אתה, גם חבר הכנסת וירשובסקי סגני יושב-ראש הכנסת, אם אתם מצטרפים לפנייה לממשלה לקיים על כך דיון ביום שני או שלישי בפתיחת הדיון, אנחנו מסכימים.

היו"ר ד' תיכון:

כן, התשובה היא כן.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

תודה רבה. אני שמח שקיבלתם את המחאה שלנו.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לצרף את כל חברי הכנסת הנוכחים כאן לבקשתו של חבר הכנסת רן כהן.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אני כבד החלטתי, חבר הכנסת דיין, רשות הדיבור לחבר הכנסת וילנר בהצעת החוק. בבקשה. אלא אם כן אתה גם כן רוצה להצטרף לאותו יום.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אם זה יהיה ביום שני.

היו"ר ד' תיכון:

זה לא יהיה ביום שני, זה יכול להיות ביום שלישי; או שלישי או רביעי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

יום רביעי? נחזור לאותו מצב.

היו"ר ד' תיכון:

בראשית הדיון.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אם מבטיחים שזה יהיה בראשית הדיון, כסעיף ראשון, אני מסכים.

היו"ר ד' תיכון:

בוודאי, לכן אנחנו דוחים את זה.

רבותי, השעה מאוחרת. זה סיומ של שבוע עמוס. הדיונים הסתיימו, ההצעה תידון ביום רביעי הבא. אני אמליץ לקיים את הדיון ביום רביעי בראשית הישיבה. לכן, רבותי, הישיבה מסתיימת בעוד כמה דקות. אנחנו נחזור ונתכנס ביום שני הבא, בשעה 16:00. סוף שבוע טוב לכולם. תודה רבה. ישיבה זו נסתיימה.

הישיבה ננעלה בשעה 20:36.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות פ"ז — פ"ט

- א. ברכת יושבי-ראש הכנסת את נשיא הקהילה המרכז אפריקנית.
- ב. אזכרה לחבר הכנסת ושר לשעבר משה קול ז"ל, במלאות שבעה למותו.
- ג. שאילתות בעל-פה.
- ד. שאילתות וחשובות.
- ה. הצעת חוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (אבטחת מוסדות חינוך), התשמ"ט—1989 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ו. סקירת שר האוצר על פעולות משרדו.
- ז. הצעת ועדת הכנסת לתיקון סעיפים 88 ו-135 לתקנות הכנסת.
- ח. הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 19), התשמ"ט—1989 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ט. סקירת השר לענייני דתות על פעולות משרדו.
- י. הצעת חוק מגן-דוד-אדם (הוראת שעה), התשמ"ט—1989 (קריאה ראשונה).
- יא. הצעות לסדר-היום.
- יב. הצעת חוק היטל על שירותים מיוכאים ונכסי חוץ (הוראת שעה) (תיקון מס' 6), התשמ"ט—1989 (קריאה ראשונה).
- יג. הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 14), התשמ"ח—1988 (קריאה ראשונה).
- יד. הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 4), התשמ"ט—1989 (קריאה ראשונה).
- טו. הצעת חוק הפטנטים (תיקון), התשמ"ט—1989 (קריאה ראשונה).
- טז. הצעת חוק האזרחים הוותיקים, התשמ"ט—1989 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יז. הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 11), התשמ"ט—1989 (קריאה ראשונה).
- יח. סקירת שר החוץ על פעולות משרדו.
- יט. סקירת שר התיירות על פעולות משרדו.
- כ. סקירת שר התקשורת על פעולות משרדו.
- כא. סקירת שר המשפטים על פעולות משרדו.
- כב. הצלת יהודי תימן — הצעות חברי הכנסת א' מזרחי, ע' עלי וא' גמליאל.
- כג. דרך קבלת ההחלטות וכיצוען ככל הקשור לעליית יהודי מרוקו — הצעת חבר הכנסת שלמה דיין.
- כד. הערכות לקליטת עלייה מברית-המועצות — הצעות חברי הכנסת ג' כהן, ר' איתן ויצ' לוי.
- כה. שחיקתן של מערכות קליטת העלייה בגלגלי הביורוקרטיה — הצעת חבר הכנסת יגאל ביבי.
- כו. לקראת גלי העלייה — הצעות חברי הכנסת ח' אורון, י' צידון, מ' וירשובסקי וא' גור.
- כז. הסכם תוספת היוקר — הצעות חברי הכנסת ר' כהן, א' פורז, ח' רמון, א' מזרחי וי' שמאי.
- כח. זיהום המים בצפון-הארץ — הצעות חברי הכנסת מ' וירשובסקי, ת' טובי, י' צבן וע' סולודר.
- כט. החלטת מועצת המנהלים של חברת החשמל למקם תחנת כוח בצפון — הצעת חברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזנינו.
- ל. עומס המשכנתאות — הצעת חבר הכנסת חיים אורון.
- לא. ספינות הקינו במפרץ-אילת — הצעות חברי הכנסת ש' ארבלי-אלמוזנינו וא' ורדיגר.
- לב. הריסת בתים בעיירות הפיתוח בדרום — הצעות חברי הכנסת ש' אלוני, ע' פרץ וא' גמליאל.
- לג. ייבוא פועלים מחוץ-לארץ — הצעות חברי הכנסת ח' אורון, מ' בריהר וע' לנדאו.
- לד. הגליל — בסדר-העדיפויות הלאומי — הצעת חבר הכנסת מיכה גולדמן.
- לה. אומרים "כן" לבקעת-הירדן — הצעת חברת הכנסת עדנה סולודר.
- לו. מחירי הנסיעות בתחבורה הציבורית — הצעת חבר הכנסת א' גמליאל.
- לז. רצח תושב אריאל — הצעות חברי הכנסת ח' אורון, י' שריד, ע' סולודר, י' נאמן, צ' הנגבי, יצ' לוי, ש' דיין ור' איתן.
- לח. עבריינותם של ערבים מיהודה, שומרון וחבל-עזה כתחום "הקו הירוק" — הצעת חבר הכנסת אוריאל לין.
- לט. מצב הביטחון בעיר ירושלים — הצעת חבר הכנסת שלמה דיין.
- מ. הצעות חוק של חברי הכנסת.

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות פ"ח ופ"ט

402. מחזור ראשון של רופאים וטירינרים בישראל — הצעת חבר הכנסת ג' גל.
403. משא-ומתן עקיף בין ישראל לאש"ף באמצעות ארצות-הברית — הצעת חבר הכנסת ח' רמון.
404. הצורך להעמיד את היהדות והציונות בנושאים מרכזיים במערכת החינוך — הצעת חבר הכנסת א' ולרמן.
405. מצוקת הדירור בציבור החרדי והחלטת משרד השיכון לאמץ את העיר כיתר — הצעת חבר הכנסת ר' פנחסי.
- 406—413. הרצח כגן יבנה — הצעות חברי הכנסת מ' וירשובסקי, ר' זאבי, ח' רמון, צ' הנגבי, י' נאמן, מ' פרוש, ח' פורת וחבר הכנסת ש' דיין.
- 414—421. תנאי המעצר בכלא שכס — הצעות חברי הכנסת ע' זיסמן, י' שריד, ר' איתן, ע' לנדאו, ג' כהן, י' ביבי, א' גמליאל ור' זאבי.
422. מעצרו ופציעתו של ג'מיל מוסטפה דיאב ממג'ד-אל-כרום — הצעת חבר הכנסת ת' טובי.
423. המלחמה באיידס — הצעת חבר הכנסת ע' זיסמן.
424. סדנת הילדים של ארגון IM — הצעת חבר הכנסת י' לוי.
425. אשרור יוזמת השלום של הממשלה — הצעת חבר הכנסת י' שריד.
426. הצורך בהחלטת כנסת הדוחה את הסייגים שהטיל מרכז הליכוד על היוזמה המדינית של הממשלה — הצעת חבר הכנסת י' צבן.
427. אישור מחדש של תוכנית הבחירות על-ידי הכנסת — הצעת חבר הכנסת א' רובינשטיין.
428. אישור יוזמת השלום של הממשלה — הצעת חבר הכנסת מ' בריזהר.
429. הצורך לבטל אישור יוזמת שמיר בממשלה ובכנסת — הצעת חברת הכנסת ג' כהן.
430. אישור יוזמת השלום של הממשלה — הצעת חבר הכנסת ע' עלי.
431. הצורך באזכור מחדש של קווי היסוד והחלטות הממשלה בקשר ליוזמה המדינית של ממשלת ישראל — הצעת חבר הכנסת מ' איתן.

ג. חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 19), התשמ"ט — 1989

1. החלפת סעיף 86 והוספת סעיף 86א
- במקום סעיף 86 לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשמ"ט — 1969 יבוא:
86. ערעור בחירות
- (א) כל חבר של ועדת הבחירות המרכזית ושל ועדת בחירות אזורית, כל סיעה מסיעות הכנסת הנבחרת וכל חבר הכנסת, כל רשימת מועמדים שאושרה ושהשתתפה בבחירות לכנסת וכל מועמד שהיה כלול בה וכן היועץ המשפטי לממשלה רשאים לערער על תוצאות הבחירות בטענה —
- (1) שהבחירות בכללן או בקלפי מסוימת לא התנהלו כחוק, או שחלוקת הקולות בין רשימות המועמדים לא היתה נכונה;
- (2) שהמנדטים לא חולקו כחוק;
- (3) שקולות שניתנו בעד רשימת מועמדים מסוימת הושגו שלא כחוק — ובלבד שהליקוי שטוענים עליו עשוי היה להשפיע על תוצאות הבחירות.
- (ב) הערעור יוגש לבית-המשפט המחוזי בירושלים בתוך 14 ימים מיום פרסום תוצאות הבחירות; בית-המשפט ידון בערעור בשלושה.
- (ג) המשיכים בערעור יהיו יושבי-ראש ועדת הבחירות המרכזית, שר הפנים וכן בא-כוחה של סיעה וחבר הכנסת שהערעור נוגע להם.
- (ד) בית-המשפט רשאי —
- (1) לבטל את הבחירות בכללן או בקלפי מסוימת, ולצוות על עריכתן שנית במועד שייקבע;
- (2) להכריז שפלוני לא נבחר לחבר הכנסת וכי אדם אחר נבחר;
- (3) לקבוע מחדש את חלוקת הקולות בין רשימות המועמדים, ולהכריז לפי זה על תוצאות הבחירות.
- (ה) על פסק-דינו של בית-המשפט המחוזי ניתן לערער לבית-המשפט העליון בשאלה משפטית, אם ניתנה רשות לכך מאת נשיא בית-המשפט העליון; הערעור יוגש בתוך שלושים ימים מיום מתן פסק-הדין.
- (ו) החליט בית-המשפט המחוזי על ביטול הבחירות בכללן, רשאי כל אחד מהמנויים בסעיף קטן (א) לערער על פסק-הדין לפני בית-המשפט העליון בזכות ובכל עניין, גם אם לא היה צד להליך בבית-המשפט המחוזי, ובית-המשפט העליון ידון בערעור בחמישה שופטים או במספר בלתי זוגי גדול יותר, כפי שיוורה נשיא בית-המשפט העליון.
- (ז) שר המשפטים רשאי להתקין תקנות סדרי דין לעניין ערעורים לפי סעיף זה.
- (ח) ערעור לפי סעיף זה לא יעכב את עבודת הכנסת, ותוצאות הערעור לא יגרעו מחוקיות ההחלטות שנתקבלו על-ידיה.

¹ ס"ח התשכ"ט, עמ' 103, ועמ' 196; התשל"ל, עמ' 146; התשל"ג, עמ' 74, עמ' 108 ועמ' 152; התשל"ז, עמ' 74; התשל"ח, עמ' 136 ועמ' 137; התשמ"א, עמ' 120, עמ' 169, עמ' 169, עמ' 176 ועמ' 281; התשמ"ג, עמ' 106; התשמ"ה, עמ' 196; התשמ"ו, עמ' 217 ועמ' 236; התשמ"ח, עמ' 247.

88א. בחירות חוזרות

משולב). התשכ"ט — 1969. כנוסחו לפני תחילתו של חוק זה, בשינויים המחויבים וכן יחולו הוראות סעיף 86 לחוק האמור כנוסחו בחוק זה, למעט סעיפים קטנים (א) ו-(ד).

ציווה בית-המשפט על עריכת בחירות כאמור בסעיף 86(ד)1, יחולו הוראות חוק זה בשינויים המחויבים, כפי שתקבע ועדת הבחירות המרכזית המכהנת אותה שעה. על מועד הבחירות החוזרות ועל השינויים האמורים תפרסם ועדת הבחירות המרכזית הודעה ברשומות ובכל דרך שתמצא לנכון.

(ג) הוגש ערעור כאמור בסעיף קטן (א), יעביר מזכיר הכנסת את הפרוטוקולים של דיוני ועדת הכנסת וכל מסמך אחר שהוגש לוועדת הכנסת; בית-המשפט יחליט כיצד לנהוג בחומר שהועבר אליו כאמור.

2. הוראת מעבר

(א) ערעור על תוצאות הבחירות לכנסת השתיים-עשרה שהוגש כדין לפני תחילתו של חוק זה והכנסת טרם החליטה בו, לא יוסיפו לרדן בו, ואולם, רשאי המערער לחזור ולהגישו לבית-המשפט המחוזי לפי חוק זה לא יאוחר מ־30 ימים מיום תחילתו, אף אם אינו רשאי להגיש ערעור כאמור בחוק זה.

3. תיקון חוק מימון מפלגות
אחרי סעיף 4 לחוק מימון מפלגות, החשל"ג — 1973,² יבוא:

"4א. סייג למימון

לא יינתן מימון מיוחד לצורך הוצאות לבחירות חוזרות הנערכות באזור קלפי מסוימת, כאמור בסעיף 86(ד)1."

(ב) על ערעור שהוגש כאמור בסעיף קטן (א), יחולו הוראות סעיף 86 לחוק הבחירות לכנסת [נוסח

² ס"ח התשל"ג, עמ' 52.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף קטן (ב)

חברי הכנסת יצ' לוי, ח' מירום וא' דיין מציעים:

בסופו יבוא: "שהם שופט של בית-המשפט העליון, שמינה נשיא בית-המשפט העליון, והוא יהיה אב בית-הדין, ושני שופטים של בית-המשפט המחוזי שמינה נשיארו."

לסעיף קטן (ה)

חברי הכנסת מ' גפני ות' טובי מציעים:

במקומו יבוא:

"על פסק-דינו של בית-המשפט המחוזי ניתן לערער לבית-המשפט העליון בתוך שלושים ימים מיום מתן פסק-הדין."

לסעיף 1

בסעיף 86, סעיף קטן (א) —

חברי הכנסת יצ' לוי ות' טובי מציעים:

כמקום הרישא המסתיים כמלים "על תוצאות הבחירות בטענה" יבוא: "כל אדם שהיה זכאי לבחור רשאי לערער על תוצאות הבחירות בטענה".

חבר הכנסת ת' טובי מציע:

(א) בפסקה (1), המלים "בכללן אר" — יימחקו.

(ב) אחרי פסקה (3) יבוא:

"(3) שבהנהלת הבחירות או במהלכן היה פגם העלול להשפיע על תוצאות הבחירות, על מספר הקולות או על חלוקת המנדטים."

ד. הצעת ועדת הכנסת לתיקון תקנון הכנסת

תיקון סעיף 135 (א)

בסעיף 135(א) לתקנון הכנסת, במקום "מחדש" יבוא: "מארבעים וחמישה ימים" ובמקום "של חדש" יבוא: "האמורה".

תיקון סעיף 13(א)

בסעיף 13(א) לתקנון הכנסת, בסוף פסקה (10), יבוא: "מעמדם וסמכויותיהם של מבקרים פנימיים"

תיקון סעיף 88

בסעיף 88 לתקנון הכנסת, במקום סעיף קטן (ו) — יבוא:

(ו) הציע אחד מחברי הכנסת שהנושא המוצע לא ייכלל בסדר-היום של הכנסת או שהציע כי הנושא המוצע ידון בוועדה של הכנסת, ינמק הצעתו מהמקום בשיעור זמן שלא יעלה על דקה אחת.

השגות לתיקון תקנון הכנסת

לסעיף 135

חברי הכנסת ת' טובי וא' מזרחי מציעים:

לדחות את הצעת התיקון ולהשאיר בעינו את הנוסח הקיים.

לסעיף 88

חברי הכנסת ת' טובי וא' מזרחי מציעים:

כמקום "בשיעור זמן שלא יעלה על דקה אחת", יבוא: "בשיעור זמן שלא יעלה על שלוש דקות".

ה. הצעת חוק זכות האדם על גופו, התשמ"ט — 1988

(הצעת חבר הכנסת מ' בריזהר)

1. הגדרות
 - בחוק זה —
 - "בוגר" — איש או אשה בריאים בנפשם, שמלאו להם שמונה-עשרה שנים.
2. זכות אדם על גופו
 - לאדם הבוגר זכות בלעדית על גופו. זכות זו אינה חלה על פעולות העלולות לגרום פגיעה גופנית עצמית או סיכון חייו של אדם בידי עצמו.
3. הצגת דרכי טיפול
 - א. רופא הממליץ בפני חולה לעבור ניתוח שבו ייכרת איבר מאיברי גופו, חייב להציג בפני החולה גם את הדרכים האחרות שבהן ניתן לטפל במחלתו.
 - ב. רופא, הממליץ בפני חולה על שיטת טיפול ללא ניתוח, חייב להודיע לו אם ניתן לטפל במחלתו גם באמצעות ניתוח או בדרכים אחרות.
4. המלצת רופא
 - רופא רשאי להמליץ בפני חולה על דרך הטיפול הנראית לו, אולם עליו לוודא תחילה שהחולה קיבל הסבר מלא על שיטות הטיפול האחרות.
5. חתימה על הצהרה
 - לפני ניתוח או לפני טיפול בשיטה אחרת יחתום החולה על הצהרה, הקובעת כי שיטות הטיפול השונות במחלתו הוכחו לידיעתו, והוא מסכים לשיטה שתיקט, כלומר — לניתוח או לטיפול ללא ניתוח.
6. טיפול במצב-חירום
 - הסעיפים 2 — 5 לא יחולו במצב-חירום. לענין סעיף זה "מצב-חירום" — מצב שבו על הרופא לטפל בחולה בלחץ זמן, כשנשקפת סכנה לחייו או כשעלול להיגרם נזק בלתי הפיך לבריאותו, ואין באפשרות הרופא לבקש את הסכמת החולה בדבר שיטת הטיפול במחלתו או כפציעתו.

דברי הסבר

של האשה על גופה ובזכותה לבחור בשיטת הטיפול הנראית לה.

הניסיון הרפואי בארץ ובחוץ-לארץ מגלה, שכאשר מובאות בפני האשה השיטות השונות לטיפול במחלתה, היא קובעת את החלטתה על-פי שיקולים שונים, ואיננה בוחרת בהכרח בשיטה אחת באורח בלעדי. אולם השיקולים הללו חייבים להיות שיקוליה של האשה, כי היא האדון על גופה.

כן הדבר לגבי מחלות אחרות, שמהן סובלים גברים ונשים, והחוק המוצע חל על גברים ונשים כאחד.

עם התקדמות הרפואה נוצרות ללא הרף שיטות טיפול חדשות, ולחולה הבוגר יש זכות לדרוש ולקבל מידע מלא על הדרכים השונות והיתר-מתקדמות לטיפול במחלתו. רק על סמך מידע כזה הוא יכול לבחור בדרך הטיפול הנראית לו.

רופאים שונים דוגלים בשיטות טיפול שונות לאותה מחלה. רופאים שונים נוהגים להמליץ בפני החולים על שיטות הטיפול הנראות בעיניהם. עם זאת, יש מקרים רבים שבהם הרופא אינו מגלה לחולה שיש גם שיטות טיפול אחרות במחלתו, אם מתוך שאינו דוגל בשיטות האחרות ואם משום שאין בידי מידע מספיק בקשר אליהן.

תופעה זו בולטת במחלת הסרטן, ובמיוחד — סרטן השד אצל נשים. לא אחת ממליצים רופאים בפני נשים נגועות בסרטן שד לכרות את שדן, ומחתימים אותן על הסכמה לכך, אפילו בלי להביא לידיעתן שבמקרים מסוימים, כשהגידול הוא עוד בשלבי התפתחות ראשוניים, ניתן לרפאו על-ידי הקרנות ואמצעים אחרים. באותם מקרים שבהם קיימת אומנם שיטת טיפול אחרת, יש בשגרה הנהוגה פגיעה חמורה בזכות היסודית

1. מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא: מצב השכונות

כשננישלישים מהסכום הושקעו בשיקום פסי, ורק כשליש הושקע בשיקום חברתי.

הוועדה שמעה על הקיצוצים בתקציבי המשרדים השונים בסעיפי שיקום השכונות, הפוגעים קשה בביצוע הפרויקט. מתוך 160 שכונות שיועזרו בתחילת הפרויקט לשיקום — עדיין נשארו 120 שטרם שוקמו. הוועדה שמעה על הפחתה דרסטית בחלקה של הסוכנות היהודית בשיקום השכונות — מ-200,000 דולר ל-70,000 דולר לשכונה, ועל צמצום תקציבי הממשלה לכל שכונת שיקום, בין היתר בגלל פיזור התקציב בין מספר גדול והולך של שכונות המיועדות לשיקום.

בתום דיגינה הגיעה הוועדה למסקנות האלה:

1. הוועדה מביעה את דאגתה לנוכח הגידול המתמיד במספר המשפחות החיות מתחת לקו העוני, שמרביתן חיות בשכונות מצוקה בערים. הוועדה מביעה את דאגתה לנוכח הקצב האטי של שיקום מרבית השכונות, בעיקר

הכנסת העבירה לוועדת העבודה והרווחה ביום כ"ז בטבת התשמ"ט — 4 בינואר 1989, את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת אלי בן-מנחם, בנושא: מצב השכונות.

הוועדה דנה בנושא בשלוש ישיבות, שבמהלכן שמעה את המנכ"ל ואת נציגי משרד הבינוי והשיכון, את נציגי משרד העבודה והרווחה, משרד החינוך והתרבות, משרד האוצר, משרד הבריאות, המוסד לביטוח לאומי, מרכז השלטון המקומי, ההסתדרות והסוכנות היהודית.

הוועדה שמעה, שכ-25% מתושבי המדינה חיים כיום בשכונות מצוקה, כחמישית מהם באזור תל-אביב. 90% מ-300,000 הילדים במשפחות החיות מתחת לקו העוני חיים בשכונות. כ-3% מהאוכלוסייה חיים כיום בתנאים של צפיפות יורה, המחייבים פתרון.

הוועדה שמעה, כי עד היום הושקעו כ-800 מיליון דולר בשיקום השכונות, כ-520 מיליון מסכום זה על-ידי הממשלה.

4. כמה שנוגע לשיקום חברתי. הוועדה פונה לראש-הממשלה, להעניק לנושא שיקום השכונות מקום גבוה יותר בסדר-העדיפויות הלאומי.
2. הוועדה ממליצה בפני שר האוצר ושר הכלכלה לפעול לחקיקת חוק שישווה את מעמדן של שכונות המצוקה למעמדן של ערי הפיתוח ככל הנוגע למתן תמריצים ועידוד הן בתחום השיקום הפיסי, הן בתחום החברתי והחינוכי, והן בתחום הכלכלי.
3. הוועדה ממליצה בפני שר הבינוי והשיכון לבחון אפשרות להעדיף בעתיד העמקת הטיפול במספר קטן יותר של שכונות על פני פיזור תקציבים קטנים יותר במספר רב של שכונות. זאת כדי לאפשר פעולה יסודית יותר ולסיים ככל האפשר פרויקטים לפני שעוברים לשכונות חדשות. הוועדה פונה לשר הבינוי והשיכון לפעול לקביעת הסדרים להעברת המשך הטיפול בשכונות שהשיקום הראשוני נסתיים בהן, ממשד השר הבינוי והשיכון למשרדים הייעודיים.
5. הוועדה ממליצה בפני שר הבינוי והשיכון, הממונה על פרויקט שיקום השכונות, לבחון מחדש את סדרי העדיפויות בהקצאת כספי שיקום השכונות, במגמה להפנות יותר משאבים לפרויקטים של שיקום חברתי וחינוכי על פני שיקום פיסי.
6. הוועדה מבקשת משר הבינוי והשיכון לדווח לה על ביצוע המסקנות כעבור שישה חודשים.

ז. מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא: הבחינות לבוגרי הפקולטות הרפואה שסיימו

את לימודיהם בחוץ-לארץ

- סטודנטים שסיימו לימודי רפואה בחוץ-לארץ לעמוד בבחינה לקראת סטו' בארץ. זאת על-מנת להבטיח השוואת רמתם לזו של בוגרי בתי-הספר לרפואה בארץ. מאותו שיקול מתנגדת הוועדה לדחות את הפעלת החוק ולהחילו רק על מי שהחל ללמוד בחוץ-לארץ לאחר קבלת החוק האמור.
2. עם זאת, הוועדה ערה לקשיים שבפניהם ניצבים סטודנטים שלמדו בחוץ-לארץ, שהשקיעו שנות לימוד רבות וכסף רב בלימודי רפואה בלא שידעו, כשהתחילו ללמוד, שיידרשו לעמוד בבחינות בארץ לפני שיוכלו להתחיל בסטו'. משום כך, ממליצה הוועדה בפני שר הבריאות לפתוח שני קורסים — האחד השנה והאחד בשנה הבאה — כדי להכשיר אותם בוגרי בתי-הספר לרפואה בחוץ-לארץ, שהחוק החדש העמידם בפני עובדה מוגמרת, ולסייע להם לעמוד בבחינה, בהדרכה ובפיקוח של משרד הבריאות.
3. הוועדה פונה לשר האוצר להעמיד לרשות משרד הבריאות אמצעים כספיים שיאפשרו — יחד עם השתתפות תמימה של משרד הבריאות ושל הסטודנטים עצמם — לממן את הקורסים האמורים.
4. הוועדה פונה לשר הבריאות, לשקול אפשרות להעסיק את הסטודנטים האמורים בעבודה בבתי-חולים, עד שיעברו את הבחינות.
5. הוועדה פונה לשר הבריאות לפעול בדחיפות בשיתוף עם שר הפנים להמצאת אינפורמציה לסטודנטים היוצאים ללמוד בחוץ-לארץ ולא להיחשב שכבר לומדים שם, על בתי-הספר השונים לרפואה בחוץ-לארץ, על רמתם ועל שיטות הלימוד בהם.
6. הוועדה מבקשת משר הבריאות ומשר האוצר לדווח לה על הנושא כעבור שלושה חודשים.
- הכנסת העבירה לוועדת העבודה והרווחה, ביום י"ט בשבט התשמ"ט (25 בינואר 1989) את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת תופיק טובי, בנושא "הבחינות לבוגרי הפקולטות לרפואה שסיימו לימודיהם בחוץ-לארץ".
- הנושא הועלה בעקבות אישור החוק המחייב סטודנטים שסיימו לימודי רפואה בחוץ-לארץ ומבקשים לעשות סטו' בארץ, לעבור בחינה לפני תחילת הסטו'. זאת כדי להבטיח השוואת רמתם של הסטודנטים שלמדו בחוץ-לארץ לזו של בוגרי בתי-הספר לרפואה בארץ.
- הוועדה דנה בנושא בישיבתה ביום 5 באפריל 1989, וכמהלכה שמעה בין היתר את מנכ"ל משרד הבריאות, את דן בית-הספר לרפואה באר"ש, ונציגי סטודנטים — יהודים וערבים — שסיימו את לימודיהם בבתי-הספר לרפואה במדינות שונות בעולם, ומבקשים להתקבל לסטו' במוסדות רפואה בארץ. מבין 114 סטודנטים כאמור שניגשו לבחינות בארץ מאז חוקק החוק עמדו בבחינה בהצלחה רק 24.
- נציגי הסטודנטים ביקשו למחות על ההחלטה לחייבם לעמוד בבחינה כאמור, במיוחד אלה שהתחילו ללמוד בחוץ-לארץ, לפני שנחקק החוק, ואשר השקיעו שנות לימוד רבות בחוץ-לארץ, ועתה מתקשים לעמוד בבחינה, לטענתם בגלל שיטות הלימוד השונות בארץ ובחוץ-לארץ. לאחר שתביעתם נדחתה על-ידי בג"ץ — מבקשים הסטודנטים שהכנסת תתקן את החוק בדבר חובת הבחינה, או, לחלופין, להחיל חובה זו רק על סטודנטים שהתחילו לימודיהם בחוץ-לארץ, אחרי שנחקק החוק.
- בתום דיוניה הגיעה הוועדה למסקנות האלה:
1. השיקול המכריע שהנחה את הוועדה כשחוקקה את התיקון לחוק בדבר חובת הבחינות לפני סטו' לסטודנטים לרפואה בחוץ-לארץ, היה הצורך לקיים רמת רפואה גבוהה בארץ. שיקול זה מנחה את הוועדה גם היום, לפיכך, אין הוועדה רואה מקום לשנות את החוק המחייב

דעת יחיד של חבר הכנסת צ'רלי ביטון בנושא: הבחינות לבוגרי הפקולטות לרפואה שסיימו את לימודיהם בחוץ-לארץ

1. למחוק את המשפט מסוף פסקה 2 בהקדמה למסקנות הוועדה, האומר: "זאת כדי להבטיח השוואה" עד סוף הפסקה.
2. במקום המסקנות כפי שאושרו על-ידי הוועדה יבוא: בתום דיוניה הגיעה הוועדה למסקנות האלה:
 - (1) התיקון לחוק המחייב בחינות לפני סטו' לסטודנטים לרפואה שלמדו בחוץ-לארץ יצר מצב השולל למעשה מהרוב המכריע של הבוגרים האלה את האפשרות לעבור תקופת סטאו' ולהשתלב במערכת הרפואה בארץ.
 - תנאי הבחינות והערך מסגרת-קורסים שתכשיר כוגרים שלמדו בחוץ-לארץ לקראת הבחינות, כפי שנהוג לגבי סטודנטים עולים חדשים, דנים מאות בוגרים ישראלים, ובמיוחד אזרחים ערבים, לאיבוד כל שנות הלימודים שלהם, וסוגרים בפניהם את הדלת להשתלבות במערכת השירות הרפואי כפי שהיה עד כה.
- (2) הוועדה ממליצה ליזום תיקון בחוק, שישחרר מבחינות הסטו' בוגרים שיצאו ללימודי רפואה בחוץ-לארץ, לפני קבלת התיקון בחוק.
- (3) אם התיקון ימשיך להיות שריר וקיים ממליצה הוועדה בפני משרד הבריאות לארגן, בהדרכתו ובפיקוחו, קורסים — שניים ככל שנה — כדומה לקורסים הקיימים לגבי בוגרים עולים חדשים, כדי להכשיר אותם בוגרי בתי-ספר לרפואה בחוץ-לארץ ולסייע להם לעמוד בבחינה.
- (4) הוועדה קוראת לשר האוצר להעמיד לרשות משרד הבריאות אמצעים כספיים מתאימים שיאפשרו — יחד עם השתתפות מתאימה של משרד הבריאות ושל הסטודנטים עצמם — לקיים קורסים אלה.
- (5) הוועדה מבקשת משר הבריאות ומשר האוצר לדווח לה על הנושא כעבור שלושה חודשים.